

741

POLSKA GOSPODARCZA TYGODNIK

1 9 3 7

**POLSKIE
KOPALNIE SKARBOWE**

NA GÓRNYM ŚLĄSKU

SPÓŁKA DZIERŻAWNA
SPÓŁKA AKCYJNA
SOCIÉTÉ FERMIÈRE DES MINES
FISCALES DE L'ÉTAT POLONAIS
EN HAUTE-SILÉSIE.

CHORZÓW I G. ŚL.

RYNEK, L. 915.

TELEFON 409-01

SPRZEDAŻ

WĘGLA, KOKSU, BRYKIETÓW I SIARCZ. AMONU

Z KOPALNÍ „KRÓL, BIELSZOWICE, KNURÓW”

ADR. TELEGR. SKARBOFERME CHORZÓW

ADMINISTRACJA TYGODNIKA »POLSKA GOSPODARCZA«

zawiadamia zainteresowane P. T. Spółki Akcyjne,
że ostatni w bieżącym roku zeszyt tygodnika ukaże się
w dn. 23 grudnia b. r.

W związku z powyższym, Administracja Tygodnika zawiadamia, że ostatni termin nadsyłania ogłoszeń, które mają być opublikowane jeszcze w bieżącym roku w tygodniku „Polska Gospodarcza“, upływa

w dn. 22 grudnia b. r.

o godzinie 12-ej

Ogłoszenia do zeszytu pierwszego w 1938 r., który się ukaże w sprzedaży w dn. 31/XII b. r. (z datą 1/I 1938 r.) należy nadsyłać

do dn. 30 grudnia b. r.

do godziny 12-ej

280 STRON DRUKU

y 41 8 ILUSTRACJY WIELOBARWNYCH

48 ILUSTRACJY JEDNOBARWNYCH

JANINA ORYNŻYNA

PRZEMYSŁ LUDOWY W POLSCE

NAKŁADEM
TYGODNIKA „POLSKA GOSPODARCZA”
WARSZAWA

Cena zł 10'00, z przesyłką pocztową zł 11'00

Do nabycia w Administracji tyg. „Polska Gospodarcza” w W-wie,
Elektoralna 2, oraz w księgarniach, bazarach przemysłu ludowego itp.

BANK GOSPODARSTWA KRAJOWEGO

ZŁATWIA WSZELKIE OPERACJE BANKOWE

PRZYMUJE WSZELKIEGO RODZAJU WKŁADY, ZAPEWNIĄC WKŁADCOM KORZYSTNE OPRO-
CENTOWANIE, PEŁNE BEZPIECZEŃSTWO I CAŁKOWITĄ TAJEMNICĘ

EMITUJE LISTY ZASTAWNE I OBLIGACJE, DAJĄCE NABYWCOM ZUPEŁNĄ PEWNOŚĆ I WYSOKĄ
RENTOWNOŚĆ

UDZIELA Z NAGROMADZONYCH KAPITAŁÓW I POWIERZONYCH PRZEZ SKARB PAŃSTWA
FUNDUSZÓW RÓŻNEGO RODZAJU KREDYTÓW, FINANSUJĄC ROZWÓJ GOSPODARCZY KRAJU

Kapitał zakładowy i rezerwy	zł	197 985 960
Wkłady i pożyczki	zł	1 229 794 335
Kredyty	zł	2 131 253 341
Suma bilansowa w dn. 31/XII 1936 r.	zł	2 520 515 870
Obrót roczny	zł	22 784 miln.

Centrala i Oddział Główny Banku Gospodarstwa Krajowego

WARSZAWA, ALEJA JEROZOLIMSKA 1

ADRES TELEGRAFICZNY:

==== KRAJOBANK =====

CENTRALA TELEFONICZNA

==== 8 - 02 - 60 =====

BANK POSIADA 19 ODDZIAŁÓW PROWINCJONALNYCH W POLSCE
I KORESPONDENTÓW W CAŁYM ŚWIECIE

POLSKA GOSPODARCZA

TYGODNIK, WYDAWANY PRZY POPARCIU MINISTERSTWA PRZEMYSŁU I HANDLU
ORAZ MINISTERSTW: SKARBU, ROLNICTWA I REF. ROLN., KOMUNIKACJI, POCZT I TELEGR.

WYCHODZI W SOBOTY

TREŚĆ ZESZYTU

	Str.		Str.
UDZIAŁ HANDLU W ROZWOJU GOSPODARCZYM KRAJU — J. WOJTYNA	1583	KRONIKA TYGODNIOWA:	
SYSTEM DANIN PUBLICZNYCH — M. MIKUŚKIEWICZ	1587	PRZEGLĄD USTAW I ROZPORZĄDZEŃ	1601
KRONIKA GOSPODARCZA:		TERMINY OGÓLNYCH ZEBRAŃ W SPÓŁKACH AKCYJNYCH	1601
Akcja pomocy zimowej bezrobotnym Z MINISTERSTWA PRZEMYSŁU I HANDLU	1589	SKARBOWOŚĆ I FINANSE:	
SPRAWY GOSPODARCZE W IZBACH USTAWODAWCZYCH	1590	PODATKI I OPŁATY	1601
GÓRNICTWÓ I PRZEMYSŁ:		PIENIĄDZ I KREDYT	1603
GÓRNICTWÓ WĘGLOWE	1592	Dalsza liberalizacja przepisów de wizowych	
HUTNICTWÓ	1594	RYNEK DEWIZ I PAPIERÓW PROCENTOWYCH	1605
ROLNICTWÓ	1594	PRZEGLĄD ZAGRANICZNY:	
Prace nad podniesieniem hodowli owiec — E. B.		ROZWÓJ OBCIĄŻEŃ PODATKOWYCH ZA GRANICĄ— A. GRAJEWSKI	1606
HANDEL:		ZAGADNIENIE BUDOWY AUTOSTRAD W EUROPEJ- SKIEJ POLITYCE DROGOWEJ — Z. K.	1608
HANDEL WEWNĘTRZNY	1595	KRONIKA ZAGRANICZNA:	
KRAJOWE RYNKI TOWAROWE	1597	OGÓLNE	1611
RYNEK AKCYJNY	1597	WŁOCHY	1611
KOMUNIKACJA I TRANSPORT	1598	MEKSYK	1612
Stacje ładunkowe na węzle warszawskim — S. P.		Z RYNKÓW ZAGRANICZNYCH	1612
ŻEGLUGA I SPRAWY MORSKIE	1599	BIBLIOGRAFIA	1614
Praca polskiej floty handlowej w III kwartale 1937 r. — J. Korol- kiewicz			

UDZIAŁ HANDLU W ROZWOJU GOSPODARCZYM KRAJU

PRZY każdej okazji, gdy jest mowa o handlu, słyszymy twierdzenie, że handel jest „jednym z naj-poważniejszych” lub wręcz „najważniejszym czynnikiem rozwoju gospodarstwa społecznego”. Równocześnie jednak nie ma drugiej dziedziny gospodarczej, której by społeczeństwo dotychczas tak mało pozytywnej uwagi poświęcało, jak właśnie handlowi. Widocznie powyższemu twierdzeniu nie odpowiada wy-czucie jego głębokiej istotnej treści. Spróbujmy zatem uświadomić sobie, w jaki sposób i w jakich warunkach handel przyczynia się, mianowicie, do rozwoju gospodarczego kraju.

Wiemy dobrze, że najmniej wydajna jest ta gospo-darka, w której wcale nie ma wymiany, tj. gospodarka naturalna. W jednym gospodarstwie zamkniętym można bowiem produkować tylko jeden lub niewielką ilość artykułów. W dodatku produkować je można tylko w takiej ilości, jaka jest potrzebna na zaspoko-

jenie własnych potrzeb gospodarującego. Innymi sło-wy—w gospodarce zamkniętej (naturalnej), pozbawio-nej wymiany, „nadprodukcja” najłatwiej następuje. Jest to—rzec można—nadprodukcja w stanie potencjalnym. Ma ona formę „bezrobocia” ziemi, kapitału i rąk ro-boczych. Możliwości produkcji nie są bowiem w pełni wyzyskane.

Większe już są możliwości produkcji, jeśli kilka są-siadujących ze sobą gospodarstw może część swych wytworów wymieniać między sobą. Podnoszą one w ten sposób swoją stopę życiową, bo zaspokajają nowe potrzeby. Podnosi się też „ogólna” produkcja i kon-sumcja. Możliwości wymiany między sąsiadami, czyli na „rynku lokalnym”, są jednakże bardzo ograniczone, bo skala miejscowej produkcji jest bardzo mała. Okazuje się zatem, że produkcja na rynek lokalny prowadzi również szybko do takiej samej jak w pierwszym przy-padku „nadprodukcji”.

Chcąc zwiększyć produkcję grupy sąsiadujących ze sobą gospodarstw, trzeba więc z kolei szukać kontrahentów na dalszym rynku wewnętrznym, a w końcu i na najdalszym zagranicznym. Każdy nowy uczestnik wymiany zwiększa możliwości produkcji dotychczasowego grona wytwórców oraz możliwości zaspokajania coraz to bardziej wyszukanych ich potrzeb. A ponieważ pierwotne metody produkcji nie mogłyby podołać coraz to zwiększającemu się zapotrzebowaniu, przeto wszyscy intensyfikują swą gospodarkę: rolnik sprowadza nawozy i maszyny, rzemieślnik—nowe narzędzia i maszyny, przekształcając swój warsztat na zakład fabryczny itd. Podnosi się więc nie tylko stopa życia producentów, ale również technika produkcji.

Innymi słowy, przez wymianę zwiększa się produkcja dóbr konsumcyjnych i kapitałowych.

Wymiana na tym poziomie—to jednakże już nie pierwotne kontaktowanie się ze sobą najbliższych sąsiadów, to już handel. Bez aparatu handlowego wymiana taka nie byłaby możliwa. A więc słuszne jest na wstępie przytoczone twierdzenie, że handel jest czynnikiem gospodarczego rozwoju kraju.

Możliwości rozwoju gospodarstwa na tej drodze zależą od tego, jak daleko sięga kupiec, jak długo potrzeby ludzkie są nie zaspokojone i jak dalece możliwe jest zwiększanie produkcji z punktu widzenia techniki i zapasu surowców. „Siła nabywczą” w tym ujęciu w grę nie wchodzi, bo siła nabywczą nie istnieje w oderwaniu od produkcji dóbr i usług (poza, oczywiście, sztuczny tworzeniem siły nabywczej).

Gdyby nasz praproducent z gospodarki zamkniętej nie mógł zwiększać produkcji ponad swoje potrzeby, a następnie ponad potrzeby swoich najbliższych sąsiadów, to rozwój gospodarczy urwałby się na poziomie gospodarki naturalnej względnie lokalnej, gdyż wymiana między nim a odległym kontrahentem nie mogłaby dojść do skutku z braku obiektu wymiany po jego stronie. I odwrotnie, gdyby jego kontrahenci nie mogli mu nic zaoferować, to musiałby się cofnąć do swej gospodarki zamkniętej. Dalszy postęp w jego gospodarce urwałby się również w tym momencie, gdyby potrzeby ludności na danym odcinku były całkowicie zaspokojone lub gdyby on sam niczego więcej z zewnątrz nie potrzebował.

Możliwości zwiększania produkcji są niemal nieograniczone, bo technika i wiedza niepomiaralnie wyprzedziły możliwości zbytu. Daleko również jesteśmy od zaspokojenia choćby pierwszych potrzeb ludzkich—potrzeb w zakresie bezpośredniej konsumpcji i w zakresie wyposażenia w narzędzia pracy. Hamulcem postępu są więc trudności w dziedzinie wymiany.

Wynika stąd wniosek, że polityka gospodarcza powinna być w obecnych warunkach nastawiona na zagadnienia wymiany. A ponieważ handel odgrywa wielką rolę w organizacji wymiany, przeto i ten problem łącznie z całym zagadnieniem powinien być kapitalnym problemem polityki gospodarczej.

W związku z powyższym należy ściślej ustalić rolę aparatu handlowego w wymianie i omówić warunki, w których aparat ten funkcje swoje mógłby należycie spełnić.

Przy wymianie sąsiedzkiej kupiec nie jest potrzebny, w miarę jednakże przyciągania do wspólnej gospodarki coraz to dalszych kół, kupiec staje się niezbędnym organem pomocniczym.

Początkowo potrzebny był jedynie dość prymitywny pośrednik, który kontaktował ze sobą okolicz-

nych producentów. Jego funkcja miała charakter prostych usług. Taki pośrednik wystarczał jednakże tak długo, jak długo produkcja ograniczała się do miejscowych potrzeb. Jeśli miała być zwiększona, tj. jeśli dana lokalna grupa producentów miała wejść w stosunki wymienne z innymi zamiejscowymi grupami, kupować ich wytwory i sprzedawać im swoje, lub jeszcze inaczej—jeśli lokalna gospodarka wymienna miała przejść na wyższy poziom gospodarki rynkowej (ogólnokrajowej i światowej), to niezbędny był taki organ pośrednictwa, który by umiał zorganizować kontakty tych odległych producentów i rynków. Konieczny był hurtownik. Jego funkcja—to już nie zwyczajne usługi, to funkcja twórcza, to jakby pas transmisyjny w olbrzymim mechanizmie gospodarki społecznej, który poszczególnie kółka gospodarki lokalnej, krajowej i zagranicznej wprawia w ruch.

Jeżeli nasza grupa producentów dostarczała towar wagonowo i standaryzowany, to wystarczała sama firma hurtowa, jeżeli jednakże przychodzili oni na rynek z drobnymi ilościami różnej jakości, to konieczni byli między nimi i firmą hurtową dodatkowo pośrednicy, którzy skupywali te drobne ilości, sortowali je i kompletowali z nich partie wagonowe. Hurtownik nie mógłby bowiem kupować każdej sztuki czy każdego kilograma oddzielnie.

Pierwsza podstawowa forma udziału kupca w rozwoju gospodarczym kraju polega więc na tym, że zwiększa on możliwości sprzedaży i kupna (produkcji i konsumpcji) poszczególnych producentów przez rozszerzanie kręgu interesów wymiennych na coraz to nowe obszary i kraje, na coraz to nowe artykuły i grupy osób. Dzięki wymianie następuje wzrost zatrudnienia ludzi, ziemi i kapitału, artykuł bezwartościowy we własnym gospodarstwie produkującego lub na lokalnym rynku zyskuje pełną wartość w innym gospodarstwie i na innym rynku, czyli martwe bogactwa przekształcają się w czynny kapitał, a nieczynna siła ludzka i potencjalna zdolność produkcyjna ziemi i kapitału znajdują zastosowanie.

Kupiec rozszerza możliwości wymiany nie tylko w przestrzeni, lecz i w czasie. Jest to znowu zasługą handlu hurtowego. Chodzi tu szczególnie o artykuły sezonowe. Olbrzymia większość producentów rolnych jest za słaba finansowo, aby rozkładać podaż swych artykułów na cały okres konsumcyjny. Rzucają oni zazwyczaj całą nadwyżkę, przeznaczoną na zbył, bezpośrednio po zbiorach. Jeśli nie ma hurtownika, który by tę całą ilość mógł nabyć i przetrzymać na cały okres konsumpcji, to rolnik zbyć może tylko taką ilość, jaka jest potrzebna na bieżącą konsumpcję. Chcąc uniknąć marnotrawstwa i spadku cen, jest on zmuszony ograniczyć produkcję do potrzeb sezonowych. (Typowym świadectwem tego zjawiska z ubiegłych lat jest np. import cebuli za wiele milionów złotych do Polski, która ma doskonałe warunki dla produkcji tego artykułu). Dzięki hurtownikowi, posiadającemu środki pieniężne i odpowiednie urządzenia do przechowania, produkcja artykułów sezonowych może być zwiększona do rozmiarów, odpowiadających całorocznemu zapotrzebowaniu. Jest to druga forma udziału kupca w rozwoju gospodarki społecznej.

Wyprodukowany towar stanowi dla wytwórcy siłę nabywczą, ale jeszcze w stanie potencjalnym, bo za towar nie można bezpośrednio nabyć towaru. Może się zdarzyć, że wielka część produkcji stanowi taką potencjalną siłę nabywczą. Mamy wtedy „nadpro-

dukcję". Siłę nabywczą producenta wyzwala kupiec—w ten mianowicie sposób, że wypłaca w gotówce równowartość towaru. Producenci udają się z gotówką na rynek i nabywają towar, który do tej pory stanowił pewnego rodzaju nadprodukcję. Pozbawszy się swoich zapasów i zaspokoiwszy swoje potrzeby przez nabycie innych artykułów, mogą dalej produkować, bo z rynku zniknęły zapasy. Do wymiany między nimi doszło tu nie tyle dzięki technicznemu, ile dzięki finansowemu pośrednictwu kupca. Kupiec upłynił martwe bogactwo wytwórcy. Pośrednictwo to jest trzecią podstawową formą udziału kupca w gospodarczym rozwoju kraju.

Ogólnie omówione dotychczas funkcje handlu można by określić jako intensyfikowanie wymiany. Jest to coś więcej niż smithowski podział pracy. Jest to stwarzanie coraz to nowych możliwości pracy.

Do tej pory skupiliśmy uwagę jedynie na tym, żeby przy pomocy odpowiedniej organizacji wymiany wprowadzić do gospodarki społecznej jak największą ilość dóbr, produkowanych w sposób bezplanowy, tj. bez określonego z góry przeznaczenia, przez jednostki i przez poszczególne kraje, aby przy pomocy owego pasa transmisyjnego, jakim jest handel, wprząc do tej gospodarki jak największą ilość niewyzyskanych sił twórczych, tych luźnie stojących kółek, które złączone razem mają tworzyć jeden wielki mechanizm gospodarczy. Chodzi o to, aby organizm gospodarczy posiadał jak największą zdolność wchłaniania produkcji i aby właśnie tą drogą rozrastał się i potężniał. Nastawiliśmy się zatem na rozwój gospodarczy kraju jako na podstawowy problem wszelkiej polityki gospodarczej.

Istnieje jednakże i druga dziedzina funkcji handlu, którąśmy pominęli. Jest ona jednakże niepomernie mniejszym zagadnieniem. Jest to dziedzina usług. Są to czynności, które już nie przyczyniają się, jak poprzednie, do rozrostu gospodarki społecznej. Podpada pod to pojęcie doprowadzenie dóbr do konsumenta, czyli—mówiąc językiem codziennym—rozsprzedaż towaru. O ile poprzednio chodziło o organiczne wprowadzenie nowych dóbr, a pośrednio i sił wytwórczych do gospodarki społecznej, to obecnie chodzi jedynie o techniczne ich rozprowadzenie. Zagadnienie to nie stanowi tematu niniejszego artykułu. Ograniczymy się zatem jedynie do rozgraniczenia tych dwóch zupełnie różnych problemów, ponieważ rozgraniczenie takie stanowi zasadniczy warunek racjonalnego podejścia do spraw handlu, który u nas w dużym stopniu jest właśnie, niestety, handlem, obliczonym na wykonywanie usług.

Skorośmy określili istotne zadania handlu, to z kolei należy zastanowić się, w jakich warunkach zadania te mogą być spełnione.

Podstawowym zagadnieniem będzie tu owo obszernie omawiane rozszerzanie kręgu interesów wymiennych w przestrzeni. Jaki aparat handlowy może to zadanie spełnić? Jest rzeczą jasną, że nie uczyni tego handel drobny. Drobny pośrednik jest powołany do wykonywania usług wobec konsumenta (do rozsprzedaży) lub jest tylko organem pomocniczym hurtownika przy skupie w wypadkach, gdy podaż jest rozdrobniona. Do intensyfikacji wymiany powołany jest hurtownik. On to bowiem jest tym czynnikiem, który kontaktuje ze sobą poszczególne gospodarstwa, poszczególne rynki lokalne i gospodarstwa poszczególnych narodów. Jest to organ produkcji i organ gospodarowania, a nie organ konsumenta, a nie wytwórca usług.

Wynika stąd wnioski, że hasło „bezpośrednich stosunków producenta z konsumentem” jest hasłem o tyle niebezpiecznym, że błędnie pojęte i zastosowane w niewłaściwym wypadku prowadzi do gospodarki prymitywnej, do zahamowania produkcji i postępu. Natomiast jasne i bezspornie słuszne jest hasło stworzenia aparatu, który by był w stanie pogłębić stosunki wymienne jednego producenta z drugim producentem, jednego rynku lokalnego z drugim rynkiem i całego kraju z gospodarką światową. Gospodarka nasza ma bowiem jeszcze w wysokim stopniu charakter tej najmniej produktywnej (choć pozbawionej kosztów handlowych!) gospodarki naturalnej i półnaturalnej.

Aparat usług handlowych łatwo stworzyć. Powstaje on w setkach tysięcy sklepików, straganów i w pokrewnej formie. Aparat wymiany natomiast stworzyć można tylko dużym wysiłkiem. I w tym kierunku należałoby nastawiać politykę handlową.

Jeśli chodzi o rozszerzenie możliwości zbytu w czasie, to tu potrzebne jest również hurtowe ogniwo wymiany. Drobny rozsprzedawca nie będzie przetrzymywał artykułów sezonowych na cały okres konsumpcji. Może to uczynić tylko firma hurtowa. Firma taka musi jednakże posiadać odpowiednie środki pieniężne i odpowiednie urządzenia (składy, chłodnie itp.). Niezbędna tu jest zatem polityka, sprzyjająca kapitalizacji w takich przedsiębiorstwach handlowych i inwestycjom. W tej dziedzinie jest też dużo do zrobienia. Nie wiadomo bowiem np., czy nie byłoby bardziej celowe zwolnienie od podatku dochodów, obracanych na kapitał obrotowy, a nie dochodów, inwestowanych w budowę domów. Dla inwestycji prywatnych w handlu brak również sprzyjających warunków. Przeciw dużym firmom, wreszcie, nastawiona jest dotąd opinia publiczna.

Te same uwagi odnoszą się również do ostatniej z omawianych wyżej form udziału handlu w gospodarstwie rozwoju kraju. Jeśli przedsiębiorstwo handlowe ma upłynnić zapasy towaru, znajdujące się u producenta, i przekształcać utajoną w nich siłę nabywczą na czynną lub jeszcze inaczej—jeśli ma być przejściowo surogatem konsumenta—bo w takiej roli występuje, nabywając towar od wytwórcy—to musi ono posiadać odpowiednie środki obrotowe.

Należy nadmienić, że interesy kupca i producenta przy naszym ujęciu zagadnienia całkowicie się zbiegają. Jeśli bowiem nastąpi uintensywnienie wymiany, to wzrośnie nie tylko produkcja, lecz również zatrudnienie aparatu handlowego. Innymi słowy, w miarę poprawy organizacji wymiany rozwiążemy również problem kupiectwa. Droga odwrotna—a więc poprawa bytu kupiectwa przed racjonalnym zorganizowaniem wymiany—jest nierealna.

Intensyfikując wymianę, staniemy wobec problemu kosztów handlowych. Koszty te niepomernie wzrosną w porównaniu z prymitywną wymianą z okresu gospodarki półnaturalnej. Trzeba bowiem będzie np. sfinansować mleczarnię, bo w osekach i w garnuszkach, bez marki, masła nie wywieziemy na odległy rynek, trzeba będzie urządzić chłodnię, elewator, spichrz, stworzyć kapitały obrotowe, pokrywać koszty odległego transportu, opłacić hurtownika itp. itp. Czyż słuszną rzeczą będzie obciążać producenta i konsumenta tymi kosztami? Rozumowanie takie jest bardzo rozpowszechnione i bardzo ujemnie zaciążyło na naszym gospodarstwie społecznym.

Odpowiedź na nie znajdujemy w każdym zdaniu niniejszego artykułu. Sprowadza się ona do tego, że jeśli nie mamy być terenem zacofania gospodarczego, bezrobocia i niedzy, to musimy się zdecydować na gospodarkę z dodatkowymi „kosztami”. Najbogatsze kraje mają najwyższe koszty. Koszt jest równocześnie dochodem brutto, a dochód brutto jest dochodem społecznym.

Na najprymitywniejszym stopniu wymiany producent otrzymuje całkowitą równowartość towaru. W miarę rozwoju gospodarki wymiennej, gdy bezpośredni kontakt z innym producentem staje się niemożliwy, dochodzą dodatkowi uczestnicy wymiany: hurtownik, właściciel składu i chłodni, kolej, linia okretowa, poczta, telegraf, telefon, bank itd. itd. Każdy z tych uczestników uszczknie część wartości, rzuconej na rynek, w zamian za swe świadczenia. W rezultacie doszło do tego, że np. w Stanach Zjedn. Am. rolnik otrzymuje za niektóre artykuły zaledwie kilkanaście procent ceny, płaconej przez konsumenta. Rozwój gospodarki Stanów w tym kierunku był jednakże — podobnie jak w innych krajach — źródłem siły, a nie upadku. Koszty te pokrył rolnik amerykański nie w drodze obniżenia zysku netto, lecz w drodze zwiększenia produkcji. Wchodząc w stosunki wymienne z wytwórcami maszyn, narzędzi, nawozów itp., ułatwił sobie produkcję w ten sposób, że tę samą ilość artykułów może wyprodukować nieporównanie mniejszym wysiłkiem niż w gospodarce pierwotnej. Mając łatwość produkcji, wytwarza nieporównanie więcej. Z nadwyżek podnosi swoją osobistą stopę życiową (kulturę osobistą).

Również dla nas droga ta jest jedynie słuszną. Również u nas koszt mleczarni, zbiornicy jaj, przechowalni owoców, chłodni itp. pokryje w rezultacie zwiększona produkcja, a nie dzisiejszy konsument i nie przedsiębiorca. Przybędą nowi konsumenci, którzy za dodatkowo wytworzone artykuły dostarczą urządzenia chłodnicze itp. (W rozumowaniu tym opieram się na tezie, że należy dopuścić nowe pozycje kosztów, bo te są równocześnie dochodem społecznym. Nie należy natomiast tolerować podwyższania istniejących pozycji. W miarę wzrostu produkcji pozycje te powinny być nawet bardzo znacznie obniżone).

Przejęcie z gospodarki naturalnej na wymienną pociągnęło za sobą nie tylko komplikacje natury techniczno-handlowej. Skomplikował się również cały układ stosunków w gospodarce społecznej. Gospodarka wymienna — to bowiem nie tylko kwestia techniki obrotu, lecz przede wszystkim kwestia podziału dochodu „społecznego”, tj. będącego niejako wspólnym dorobkiem. Podział zaś dochodu społecznego przesądza z góry wymianę.

Inne były warunki wymiany, gdy pracownik sam był właścicielem wytwarzanych dóbr, i inne są — gdy stał się najemnikiem i otrzymuje płacę. Podobnie jak cena pracy (płace), tak i ceny wszelkich towarów mają wielki wpływ na wymianę. Cena jest bowiem decydującym czynnikiem podziału dochodu społecz-

nego. Dysproporcje w tym zakresie prowadzą do zaniku wymiany, bo strona „pokrzywdzona” wycofuje się z rynku i wraca do gospodarki naturalnej lub obywatela bez pewnego rodzaju artykułów, jak to obserwowaliśmy w naszym rolnictwie w czasie kryzysu. Niekiedy hamulcem wymiany jest wygórowany udział w dochodzie czynników, stojących poza samą produkcją. Jeśli np. transport jakiegoś artykułu z Polesia na Śląsk jest za kosztowny, to nawet przy niskiej cenie śląskich artykułów przemysłowych wymiana nie może dojść do skutku. Pierwszorzędne znaczenie ma tu również podział samych źródeł dochodu (ziemi, kapitału). Nadmierna koncentracja własności i proletaryzacja szerokich mas społeczeństwa prowadzi do zaniku wymiany. Do najważniejszych czynników wymiany należą wreszcie cena kapitału (oprocentowanie pożyczek, udział kapitału, zainwestowanego w przedsiębiorstwie, w dochodzie tegoż przedsiębiorstwa itd.).

Charakterystyczne jest, że walka z ostatnim kryzysem obracała się właśnie koło tych zagadnień, których istotę stanowi podział dochodu społecznego. Wymienić tu należy: zwyczaj płac i obniżenie kosztów kapitału w Stanach Zjednoczonych, akcję oddłużania w różnych krajach, obniżkę oprocentowania, obniżkę cen kartelowych, manipulowanie walutą, skreślanie długów międzynarodowych itd.

Ogólnie można powiedzieć, że przy racjonalnym unormowaniu warunków współgospodarowania między wszystkimi uczestnikami gospodarki wymiennej, gospodarka ta funkcjonuje sprawnie, a przy nieracjonalnym układzie stosunków szwankuje w mniejszym lub większym stopniu.

Z rozumowania powyższego wynika wniosek, że sam handel, choćby najlepiej zorganizowany, problemu gospodarki wymiennej nie rozwiąże. O jej rozwoju decyduje cały zespół czynników, objętych pojęciem polityki gospodarczej i społecznej. Na każdym odcinku tej polityki można wplwać na wymianę hamująco lub intensyfikująco. Trzeba więc w całej polityce gospodarczej uwzględnić nastawienie — jak już podnieśliśmy — na wymianę, i to na wymianę wewnętrzną.

Intensyfikacja obrotu wewnętrznego jest równoznaczna z wszechstronną rozbudową własnego organizmu gospodarczego. Opierając gros produkcji na rynku wewnętrznym, uniezależniamy się gospodarczo, a więc i politycznie od zagranicy. Eksport zaś powinien być wyrazem prężności rozbudowanej gospodarki krajowej. Gospodarka wymienna powinna bowiem przechodzić wszystkie kolejne etapy swego rozwoju — od gospodarki naturalnej poprzez rynek lokalny i krajowy do gospodarki światowej. Kraj, który te etapy przeskakuje, jest podobny koloniom i jak kolonia jest eksploatowany. Ekspansywność na rynku światowym uwarunkowana jest tężyzną aparatu produkcyjnego i handlowego. Słaby producent i mały kupiec nie dotrze na rynek światowy, a jeśli dotrze — jest wyzyskiwany.

J. Wojtyła

SYSTEM DANIN PUBLICZNYCH

KWESTIA reformy systemu podatkowego w Polsce nabrała w ostatnich czasach szczególnej aktualności. Dominuje pogląd, że system podatkowy w Polsce jest szczególnie zły, a nawet, że w Polsce w ogóle nie ma racjonalnego systemu podatkowego, lecz jedynie system „łataniny”. W związku z tym istniejący układ danin publicznych winien ulec całkowitej przebudowie. Rzadko natomiast wskazuje się, na czym wadliwość tego systemu polega (nie biorąc pod uwagę wysokości obciążenia), a już zupełnie nie spotyka się opracowań, które by wskazywały, jak właściwie system podatkowy, przystosowany do naszych warunków, winienby wyglądać.

Pod nazwą systemu podatkowego trzeba rozumieć nie jakiś abstrakcyjny układ danin publicznych, lecz faktycznie istniejące obecnie w poszczególnych krajach systematy podatkowe. Nie ma potrzeby dowodzić, że najbardziej wykształcony i prawidłowy z punktu widzenia zasad teorii system podatkowy może okazać się w praktyce znacznie gorszy od systemu mniej prawidłowego i prymitywniejszego, bardziej jednak przystosowanego do danego organizmu gospodarczego. Co więcej, istnieją systemy podatkowe, których budowa z punktu widzenia zasad teorii, przejrzystości i prostoty pozostawia wiele do życzenia, a które w zupełności spełniają zadania, postawione im przez aktywną politykę podatkową. Można śmiało zaryzykować twierdzenie, że system podatkowy może być wadliwy, polityka podatkowa natomiast—bardzo aktywna i skuteczna.

Struktura danin publicznych w wielu krajach za granicą wcale nie jest doskonała i nie zawsze może być wzorem. Jako przykład weźmy kilka państw o starej wyrobionej strukturze podatkowej—dla podkreślenia, jak trudne jest nawet dla tych państw wypracowanie i wprowadzenie w życie możliwie przejrzystego i prostego systemu podatkowego, który byłby jednocześnie oparty na pewnych logicznie ze sobą powiązanych zasadach i pewnym planie, a z drugiej strony przystosowany do rzeczywistości.

Według źródeł niemieckich, ilość podatków państwowych i samorządowych w Niemczech po objęciu władzy przez narodowy socjalizm przekraczała w niektórych okręgach pięćdziesiąt. O niemieckim systemie podatkowym pisze jeden z czołowych dziś publicystów skarbowych niemieckich Dr K. Mann w sposób następujący: „Podatnik niemiecki dostał się w labirynt, w którym bez obcej pomocy nie zdoła się zorientować. Dlatego system podatkowy niemiecki ma charakter plutokratyczny, gdyż znajomość skomplikowanych ustaw, chwiejnych wyroków prawnych i szperanie w możliwościach uchylenia się od podatków jest dostępne jedynie dla sfer zamożnych, mogących pozwolić sobie na opłacanie doradcy podatkowego. Chaos podatkowy podnosi koszty administracji, a pośrednio i ucisk podatkowy”. Mimo autorytatywnych rządów i wyraźnego stopniowego przekształcania Niemiec ze związkowego w państwo jednolite, nie wiele się pod względem uproszczenia systemu podatkowego polepszyło. Ilość starych podatków pozostała prawie niezmienną, szereg z nich uległ poważnym podwyżkom, wprowadzane są nowe podatki. Ciężar podatkowy rośnie.

Pod względem przejrzystości system podatkowy francuski jest jeszcze gorszy. Składająca się na system ten wielka masa najrozmaitszego rodzaju większych lub mniejszych danin, podatków, opłat, taks itp. stała się powszechnie znana. Narastała ona stopniowo, bodaj od czasów Wielkiej Rewolucji, rzadko ulegając poważniejszym zmianom w kierunku uproszczenia. Potrzeby Skarbu powodują zwłaszcza w okresie wojny silny wzrost ilości podatków, stare zaś podatki ulegają kasowaniu w stopniu znacznie mniejszym. Podejmowane po wojnie próby reformy systemu skarbowego dawały w rezultacie zamiast uproszczenia dalsze jego zaciemnienie przy jednoczesnym zwiększeniu obciążenia. Sprzyja to, oczywiście, w dużym stopniu wzrostowi defraudacji podatkowych, mimo że walkę z nimi zapowiadała każda niemal próba uporządkowania finansów publicznych.

W szczególności znaczne wysiłki w kierunku uproszczenia systemu skarbowego czynione były w latach ostatnich. Szereg drobnych podatków zniesiono, podatek obrotowy, pobierany dotychczas od poszczególnych faz obrotów, został zastąpiony podatkiem scalonym od produkcji w wys. 8% lub 2% itp. Wszystkie te jednak niewątpliwie poważne uproszczenia zostały prawie całkowicie skompensowane nowymi zwyczajami i dodatkami kryzysowymi oraz zarządzeniami, wpływającymi z zasad polityki społeczno-gospodarczej Rządu, komplikującej często stan dotychczasowy. W rezultacie problem reformy systemu podatkowego we Francji nie został rozwiązany.

Wpływ z danin publicznych w Anglii w roku budż. 1936/37 wyniósł £ 755·7 miln., z czego przypadło na podatki dochodowe—£ 310·7 miln., spadkowy—£ 87·9 miln., opłaty stemplowe—£ 29·1 miln., podatki spożycze—£ 109·5 miln., od pojazdów mechanicznych—£ 5·3 miln., cła—£ 211·2 miln. i na inne drobne wpływy £ 1·7 miln. Jak z powyższego wynika, struktura systemu skarbowego w Anglii jest prosta. Istnieje kilka wielkich podatków, których znaczenie stale rośnie. Od wybuchu wielkiej wojny szereg drobnych podatków zniesiono.

Sytuacja jednak Anglii jest zupełnie wyjątkowa. Przy znacznej elastyczności istniejących podatków oraz przy znanej wielkiej zamożności kraju wystarczy niewielkie tylko podniesienie stopy tych podatków, aby wpływy z nich utrzymały się na potrzebnym poziomie. Tym się też tłumaczy zjawisko, że w okresie ostatniego kryzysu wpływy z podatków w Anglii były stale wyższe niż w okresie najwyższej koniunktury gospodarczej w 1929 r.

Lecz i w Anglii—mimo tej szczęśliwej sytuacji, jaka niewątpliwie wypływa z faktu, że tak mała ilość źródeł dochodowych wystarcza na zaspokojenie potrzeb finansowych Państwa—funkcjonowanie bez większych zgrzytów systemu danin publicznych odbywa się, jak to sami Anglicy twierdzą, li tylko dzięki temu, że administracja tych danin, oparta na długoletniej tradycji, weszła niejako w krew każdego Anglika, oraz dzięki wielkiemu zaufaniu, jakim społeczeństwo darzy aparat skarbowy.

Dla przykładu można przytoczyć, że najwydajniejszy z danin podatek dochodowy został wprowadzony

w 1799 r. i z przerwą od 1816 r. do 1842 r. obowiązuje dotychczas. Przeprowadzona w 1918 r. kodyfikacja, a właściwie kompilacja, przepisów tego podatku dotychczas obowiązuje—mimo że rok rocznie przybywa szereg nowych przepisów, szereg ulega zmianie, inne są znoszone. Utworzona w 1927 r. specjalna Komisja Skarbowa, z zadaniem opracowania istniejącego ustawodawstwa o podatku dochodowym i przedłożenia projektu reformy, pracowała 9 lat i dopiero w ub. r. złożyła Parlamentowi odpowiedni projekt ustawy. Projekt, zawarty w 417 długich paragrafach, nie jest wzorem jasności i niewątpliwie dłuższy czas zatrzymany zostanie w Parlamencie.

Z większymi znacznie trudnościami w dziedzinie podatkowej mają do czynienia Stany Zjednoczone Ameryki. Oprócz bowiem systemu podatkowego federalnego istnieją niezależne systemy podatkowe poszczególnych stanów oraz okręgów lokalnych. Oprócz zatem federalnych podatków: dochodowego, spadkowego, podatków konsumcyjnych i opłat stemplowych—istnieją takie same podatki w poszczególnych stanach, oparte jednak w każdym poszczególnym stanie na odrębnej podstawie prawnej, różnych zasadach i w różnej wysokości. W ten sposób te same źródła opodatkowane są kilkakrotnie. Nadto oprócz wyżej wymienionych istnieje w poszczególnych stanach cały szereg innych podatków, nieraz bardzo wysokich i uciążliwych, jak: majątkowe, obrotowe, których nie ma w systemie federalnym. Administracja ich spoczywa w rękach poszczególnych stanów i władz lokalnych. Prace nad reformą istniejącego stanu prowadzone są z różnych stron już od wielu lat, jak dotychczas jednak—bez wyraźniejszego wyniku.

Od czasu wielkich reform z okresu lat 1922÷1925 system podatkowy włoski nie uległ do chwili obecnej w swych podstawowych założeniach większym zmianom. Wytworzony jednak w tym okresie układ danin nie zerwał całkowicie z przeszłością. Względ na przyzwyczajenia ludności i administracji zdecydował, że wiele uprzednich form opodatkowania weszło w skład nowego systemu. Wiele z tych podatków opiera się dotychczas na przepisach z ub. wieku (np. podatek gruntowy na ustawach z 1864 r. o „prowizorycznej umowie finansowej z samorządem” i z 1886 r. o podatku gruntowym, podatek budynkowy na ustawie z 1865 r., podatek dochodowy tzw. ricchezza mobile na ustawach z 1877 r. i z 1894 r.). Stąd budowę systemu podatkowego włoskiego uważa się powszechnie za nieprzejrzystą i mało zrozumiałą.

Do najnowszych systemów podatkowych należy system sowiecki. Dostateczne jednak światło na jego prymitywną strukturę rzuca fakt, że na 98·1 mild. rub. wszystkich wpływów budżetowych na rok 1937 podatek obrotowy ma dać 76·8 mild. rub.

Obowiązujący system podatkowy Polski budował się w warunkach szczególnie trudnych, w obliczu bowiem wielkich potrzeb budżetowych oraz wśród zmienionych i zmieniających się nieustannie warunków ekonomicznych. Po odzyskaniu niepodległości Polska

odziedziczyła na swoim obszarze 5 różnych systemów podatkowych, opartych i przystosowanych do tylu różnych organizmów ustrojowych i gospodarczych. Ujednostajnienie ustawodawstwa zostało już prawie całkowicie dokonane, przed polityką podatkową jednak Polski stoją dotychczas jeszcze znaczne trudności, wynikające z dużej różnicy w poziomie gospodarczym i kulturalnym poszczególnych dzielnic. Różnic tych dotychczas nie udało się wyrównać. Z tych też i wielu innych względów tworzenie się systemu danin publicznych w Polsce, opartego już na pewnym logicznym planie, odbywało się szczególnie opornie i w tempie powolnym.

Wytworzony w okresie po odzyskaniu niepodległości do 1925 r. system podatkowy Polski nie uległ w latach następnych zasadniczym zmianom. Okres od 1925 r. stanowi pewnego rodzaju pauzę w nowinach podatkowych i poświęcony został na uporządkowanie, uproszczenie i przystosowanie tego systemu do rzeczywistości polskiej, w szczególności do zmieniających się szybko warunków gospodarczych.

Wielkie potrzeby budżetowe związków publicznych nie pozwalały na większe zmiany w obowiązującym systemie, daniny natomiast publiczne, podobnie jak się to dzieje za granicą, stają się coraz częstszym i skuteczniej stosowanym środkiem ogólnej polityki gospodarczej kraju. Dopiero od 1935 r. zaznacza się stopniowe wprowadzanie do systemu zmian zasadniczych.

System danin publicznych w Polsce nie odbiega w większym stopniu od wzorów zagranicznych. Te same mniej więcej formy opodatkowania znajdujemy tu i tam. Jak jednak z poprzedniego przeglądu mogliśmy się przekonać, prawie we wszystkich państwach konstrukcja tych systemów oraz ich przejrzystość pozostawia wiele do życzenia. W zestawieniu z tymi systemami nasz system danin—jeśli nie wyprzedza systemów niektórych krajów, to napewno im nie ustępuje. Przeciwnie, wydaje się być zasługą polskiej polityki podatkowej po 1925 r., że, idąc po linii racjonalnego i ekonomicznego wykorzystania istniejących źródeł, starała się o ich ściślejsze określenie i uchwycenie, pogłębienie i wykorzystanie, a w szczególności o uporządkowanie i uproszczenie tego systemu.

Rozumie się, nikt nie twierdzi, że system nasz jest najlepszy. Przeciwnie, wiele w tym zakresie jest jeszcze do zrobienia. W szczególności wywołuje zastrzeżenia konstrukcja podatku dochodowego, świadectw przemysłowych, opłat stemplowych, kwestia rozdziału źródeł dochodowych między Państwo a samorząd itp. Zmiany jednak muszą iść drogą ewolucyjną. Zadanie wielkich reform jest z gruntu niewykonalne lub nawet szkodliwe. Każda zasadnicza zmiana winna być poprzedzona gruntownym zbadaniem źródeł, których dotyczy, oraz skutków, jakie wywoła. Zasada zaś, że każdy stary podatek jest lepszy od nowego, winna mieć tu w możliwie szerokim zakresie zastosowanie.

M. Mikuśkiewicz

KRONIKA GOSPODARCZA

AKCJA POMOCY ZIMOWEJ BEZROBOTNYM

SPRZEDAŻ ZNACZKÓW

Pan Prezes Rady Ministrów Gen. Sławoj-Składkowski wystosował do wszystkich Ministrów następujący okólnik:

„Akcja pomocy zimowej bezrobotnym nie może zaniedbać żadnego źródła dla uzyskania niezbędnych środków pieniężnych.

Jednym z poważnych źródeł dochodowych w roku ubiegłym była sprzedaż znaczków pomocy zimowej w urzędach, instytucjach i przedsiębiorstwach państwowych.

Zródło to nie może być w bieżącej akcji pominięte.

Z tych względów wyłączam—na okres 1/XII 1937÷30/IV 1938—akcję sprzedaży znaczków pomocy zimowej spod zakazu, zawartego w okólniku moim z dnia 2/VIII 1937 r., zasadniczo zabraniającym pobierania przez urzędników w związku ze spełnianiem czynności urzędowych datków pieniężnych od interesantów na różne cele społeczne i w związku z tym proszę Pana Ministra o wydanie niezbędnych wskazań podległym organom.

Akcję sprzedaży znaczków podejmie Ogólnopolski Obywatelski Komitet Zimowej Pomocy Bezrobotnym”.

UCHWAŁY RADY MINISTRÓW

W dn. 7/XII b. r. odbyło się pod przewodnictwem Pana Premiera Gen. Sławoj-Składkowskiego posiedzenie Rady Ministrów.

Rada Ministrów przyjęła przede wszystkim projekt ustawy o powszechnym obowiązku wojskowym. Projekt oparty jest na dotychczas obowiązującej ustawie z dn. 23/V 1924 r., jednak—zachowując jej założenie i zasady—wprowadza pewne zmiany, które są podyktowane potrzebami życia i interesem sił zbrojnych, jednocześnie są rezultatem doświadczeń, osiągniętych przy stosowaniu obecnie obowiązujących przepisów.

Następnie, Rada Ministrów przyjęła projekt ustawy o rejestrach gruntowych. Ustawa znosi dotychczas obowiązujące dzielnicowe przepisy katastralne i wprowadza jednolite przepisy o rejestrze gruntowym dla całego Państwa.

W dalszym ciągu posiedzenia Rada Ministrów przyjęła projekt ustawy o zespoleniu samorządu szkolnego z samorządem terytorialnym. Ponieważ Konstytucja kwietniowa odrębnego samorządu szkolnego nie przewiduje, wobec czego powyższy projekt ustawy znosi dotychczasowe organy samorządu szkolnego, powołując specjalne organa samorządu terytorialnego oraz opieki szkolne dla współdziałania samorządu terytorialnego z władzami szkolnymi i dla wypełniania zadań w zakresie realizacji powszechnego nauczania i dokształcania, zakładania, utrzymywania i budowy publicznych szkół powszechnych i dokształcających oraz dla wykonywania innych prac, podejmowanych przez samorząd terytorialny w dziedzinie oświaty i kultury. Specjalnymi organami samorządu terytorialnego będą: komisje oświatowe gminne, miejskie i powiatowe oraz dozory szkolne. Projekt ustawy opracowany został zgodnie z oświadczeniem Ministra Wyznań Rel. i Oświec. Publ., złożonym w Sejmie.

Ponadto Rada Ministrów przyjęła projekt ustawy o przekształceniu „Galicyjskiej Kasy Oszczędności we Lwowie” na „Centralną Małopolską Kasę Oszczędności we Lwowie”. Przekształcenie to ma na celu nadanie dotychczasowej Kasie Oszczędności charakteru, zbliżonego do Polskiego Banku Komunalnego w Warszawie i Komunalnego Banku Kredytowego w Poznaniu.

Wreszcie, Rada Ministrów przyjęła projekt ustawy w sprawie zatwierdzenia układu między Rzeczpospolitą Polską i W. M. Gdańskiem o ubezpieczeniu społecznym, podpisanego w Warszawie w kwietniu b. r.

Z MIN. PRZEMYSŁU I HANDLU

WIZYTA PANA MINISTRA PRZEMYSŁU I HANDLU ANTONIEGO ROMANA W ZAGŁĘBIU DĄBROWSKIM I W KRAKOWIE.—Po zakończeniu objazdu Śląska, w dalszym etapie swej podróży po ośrodkach przemysłowych, Pan Minister

Przemysłu i Handlu Antoni Roman wyjechał dn. 5 b. m. do Zagłębia Dąbrowskiego w towarzystwie PP.: Dyrektora Departamentu Czesława Pechego, Dyr. Płk. Szmoniewskiego, Naczelników Wydziałów Kossutha i Robowskiego, Radcy Giedroycia i Sekretarza osobistego Radcy Welscha. Na dworcu w Sosnowcu powitał Pana Ministra P. Wojewoda Kielecki Dr Działosz oraz reprezentanci sfer przemysłowych.

Po powitaniu Pan Minister wraz z otoczeniem wyjechał do Wojkowic Komornych, gdzie zwiedził kolonię robotniczą i przedszkola, należące do Tow. Górniczo-Przemysłowego „Saturn”, gdzie nastąpiło odznaczenie robotników dyplomami honorowymi, oraz cementownię „Saturn”.

Następnie, Pan Minister udał się na zwiedzenie Zakładów Sosnowieckich Fabryk Rur i Żelaza w Sosnowcu.

W południe w gmachu Izby Przemysłowo-Handlowej Pan Minister udekorował kilkunastu przemysłowców, kupców i rzemieślników Krzyżami Zasługi, nadanymi im w dn. 11 listopada. Następnie odbyła się konferencja, poświęcona sprawom przemysłowym i węglowym Zagłębia. Konferencję zagał P. Prezes Sowiński, stwierdzając zainteresowanie Rządu sprawami Zagłębia, po czym omówił strukturę gospodarczą i potrzeby woj. kieleckiego. W imieniu sfer przemysłowych Częstochowy przemówił P. Dyr. Zdanowicz.

Z kolei Pan Minister Roman, wraz z towarzyszącymi mu osobami, udał się na teren Zagłębia Krakowskiego do Jaworzna.

Tutaj Pana Ministra powitał P. Wojewoda Krakowski Dr Tymiński, Prezes Zarządu Kopalń Jaworznickich Belina-Prażmowski oraz Prezes Rady Naczelnej Kopalń Jaworznickich, Prezydent m. Krakowa, Dr Kaplicki, przedstawiciele Urzędu Górniczego, krakowskiej Izby Przemysłowo-Handlowej, przedstawiciele okolicznych przemysłowców z Sierszy, Trzebini, Szczakowy, Jaworzna i innych miejscowości.

Po powitaniu Pan Minister Roman z otoczeniem zwiedził kopalnię jaworznickie, oprowadzany przez Dyrektora Generalnego Inż. Wchłowskiego i inżynierów.

Następnie, Pan Minister dokonał dekoracji zasłużonych górników, po czym udał się do Krakowa.

Do Krakowa przybył Pan Minister Roman w dn. 6 b. m.

Pan Minister wraz z towarzyszącymi mu osobami wieczorem wziął udział w uroczystym zebraniu plenarnym krakowskiej Izby Przemysłowo-Handlowej. Posiedzenie zakończyło się udekorowaniem przez Pana Ministra Romana odznaczonych przedstawicieli Izby Przemysłowo-Handlowej, przemysłowców, urzędników i robotników okręgu krakowskiego, po czym Izba Przemysłowo-Handlowa podejmowała Pana Ministra obiadem.

W dn. 7 b. m. Pan Minister Roman—po wizycie w Wyższym Urzędzie Górniczym—dokołał dekoracji urzędników i robotników górniczych, po czym wziął udział w inauguracji roku akademickiego w Akademii Górniczej oraz w uroczystościach, urządzanych w związku z obchodem święta górników ku czci patronki św. Barbary.

SPRAWY GOSPODARCZE W IZBACH USTAWODAWCZYCH

RZĄDOWE PROJEKTY USTAW GOSPODARCZYCH

Rząd wniósł projekt ustawy o finansowaniu niektórych inwestycji z funduszy państwowych w okresie od dn. 1 stycznia 1938 r. do dn. 31 marca 1939 r. Projekt ten upoważnia Ministra Skarbu do przeprowadzenia—ściśle określonych w kwocie zł 134 miln.—operacji kredytowych na pokrycie niezbędnych dla Państwa prac inwestycyjnych, na których pokrycie albo nie ma tytułu prawnego w obowiązujących aktach ustawodawczych albo istniejące akty o charakterze ogólnym są nie wystarczające. Bliższe warunki operacji kredytowych oraz zasady ich wydatkowania ustali Minister Skarbu, bądź Ministrowie: Komunikacji oraz Poczty i Telegrafów w porozumieniu z Ministrem Skarbu.

Projekt ustawy wzorowany jest na ustawie z dn. 24/II 1937 r. o inwestycjach z funduszy państwowych w roku 1937. Okres obowiązywania upoważnień kredytowych rozciąga się od dn. 1/I 1938 r. do dn. 31/III 1939 r., co pozwoli sfinansowanie robót rozłożyć na czas dłuższy, nie osłabiając tempa robót. Z kwoty zł 134 miln. przeznacza się: na elektryfikację—zł 12 miln., na gazyfikację—zł 4 miln., na budowę morskie—zł 4·3 miln., na budowę wodne śródlądowe—zł 18 miln., na melioracje wodne w rolnictwie—zł 3 miln., na budownictwo wiejskie—zł 5 miln., na budownictwo państwowe—zł 17·7 miln. Poza tym Minister Komunikacji jest upoważniony do przeprowadzenia operacji kredytowych w wysokości zł 60 miln. na cele inwestycyjne przedsiębiorstwa „Polskie Koleje Państwowe”, Minister Poczty i Telegrafów zaś—do przeprowadzenia operacji kredytowych w wysokości zł 10 miln. na cele inwestycyjne przedsiębiorstwa „Polska Poczta, Telegraf i Telefon”.

Projekt ustawy przewiduje formę składania sprawozdań z uzyskanych kredytów oraz ze sposobu zużycia ich w myśl przyjętych w tym względzie obowiązujących przepisów.

Rząd wniósł do Sejmu projekt ustawy w sprawie ratyfikacji traktatu handlowego i nawigacyjnego między Polską i Francją, podpisanego w Paryżu dn. 22/V 1937 r. Polska zawarła w 1924 r. konwencję handlową z Francją, w której w zamian za nieograniczoną KNU otrzymała tylko w nieznacznym stopniu prawo korzystania z francuskiej taryfy minimalnej. Zawarta w 1929 r. konwencja, która ten stan rzeczy zmieniła—nie została przez Parlament francuski ratyfikowana. Dopiero zawarta w 1936 r. prowizoryczna umowa handlowa wprowadza równowagę obustronnych korzyści i ustępstw. Traktat handlowy i nawigacyjny przewiduje obustronne udzielenie przez układające się strony KNU z minimalnymi wyjątkami. Dla strony polskiej wyjątki te nie mają żadnego znaczenia. Polska udzieliła Francji dość szerokiej listy zniżek celnych, natomiast Francja, udzielając nam kilku zniżek celnych, zrobiła to zupełnie wyjątkowo, gdyż polityka francuska w ciągu ostatnich lat w ogóle tego nie dopuszcza. Układ płatniczy z Francją, zawarty osobno, określa wartość wywozu francuskiego na 80% eksportu polskiego, co czyni bilans handlowy polski w stosunkach z Francją dodatnim, podczas gdy do 1936 r. był on stale ujemny. Obroty polsko-francuskie na podstawie nowozawartych umów mają widoki wielkiego rozwoju. Obroty te dotychczas wyglądały następująco: w 1934 r. przywóz—zł 46·1 miln., wywóz—zł 40·7 miln., w 1935 r.

przywóz—zł 41·8 miln., wywóz—zł 32·6 miln., w 1936 r. przywóz—zł 43·5 miln., wywóz—zł 43·7 miln.; w 1936 r. (3 miesiące) przywóz—zł 12·3 miln., wywóz—zł 11·2 miln.; w 1937 r. (3 miesiące) przywóz—zł 10·1 miln., wywóz—zł 10·1 miln.

Rząd wniósł projekt ustawy o zaciągnięciu pożyczki na cele inwestycyjne Państwowego Zakładu Higieny. Projekt ustawy upoważnia Ministra Skarbu do obciążenia hipotecznego nieruchomości, oddanych w użytkowanie Państwowego Zakładu Higieny, a będących własnością Skarbu Państwa, lub udzielenia gwarancji finansowych Skarbu Państwa dla zabezpieczenia pożyczki, którą zaciągnie Państwowy Zakład Higieny na cele rozbudowy działu surowic i szczepionek zapobiegawczych. Pożyczka przewidziana jest w kwocie zł 600 tys. Państwowy Zakład Higieny użytkuje tereny państwowe na Służewcu; dla rozszerzenia powyższego działu niezbędne są fundusze na budynki i urządzenia wewnętrzne. Kwoty zł 600 tys. dostarczy Zakład Ubezpieczeń Społecznych, do czego w myśl art. 51 Konstytucji wymagany jest akt ustawodawczy.

Rząd wniósł projekt ustawy o opłatach stempowych i sądowych, związanych z przeniesieniem własności nieruchomości. Celem ustawy jest ułatwienie zawarcia formalnych umów o nabycie nieruchomości dla drobnych gospodarstw rolnych. Projekt obniża opłaty stempowe z 4% na 1%, co skutkuje obniżką dodatku komunalnego z 2% na 0·5%, znosi stałą opłatę sądową od wpisu prawa własności, oraz obniża do ½ opłaty za czynności w księdze gruntowej. Ponadto nastąpi odpowiednie obniżenie należności notariuszów i pisarzy hipotecznych. Przepisy projektu dotyczą pism, stwierdzających umowę o nabycie nieruchomości rolnej w wysokości zł 5 tys. w czasie od wejścia w życie ustawy do dn. 31/XII 1939 r.

Rząd wniósł projekt ustawy o zmianie rozporządzenia Prezydenta Rzplitej z dn. 24/XI 1930 r. o ustroju m. Gdyni. Wprowadzony tym rozporządzeniem odrębny ustrój m. Gdyni tłumaczył się przede wszystkim ogromnym znaczeniem miasta - portu dla całego Państwa oraz wielkimi dotacjami ze strony Skarbu Państwa. Ponadto pod uwagę brany był brak skonsolidowanego miejscowego elementu, który mógłby wziąć samodzielną odpowiedzialność za gospodarkę miasta-portu. Udzielone dotacje Skarbu Państwa dla Gdyni sięgają kwoty zł 23·3 miln. Ponadto—w oparciu o upoważnienie ustawowe—Skarb Państwa przejął zobowiązania m. Gdyni na sumę ok. zł 29 miln. Wszystkie przesłanki, przemawiające za odrębnym ustrojem m. Gdyni—są nadal aktualne, toteż termin obowiązywania tego ustroju—do dn. 29/XI 1938 r.—zostaje przedłużony do dn. 29/III 1943 r.—z tym, że Rada Ministrów może go przedłużyć na dalsze 3 lata. Z uwagi na rozrost miasta liczba członków Rady Miejskiej zostaje zwiększona do 48, w tym 2/3 pochodzą ma z wyborów. Ponadto projekt ustawy wprowadza—zamiast Magistratu—Zarząd Miejski, składający się z Komisarza Rządu, jego zastępcy oraz 5 ławników z wyboru.

SPRAWY GOSPODARCZE NA PLENUM SEJMU

Dn. 9 grudnia b. r. odbyło się posiedzenie Sejmu, na którym przedłożenie rządowe o zamknięciu rachunków państwowych za okres od dn. 1 kwietnia 1935 r. do dn. 31 marca 1936 r. z wnioskiem Najwyższej Izby Kontroli o zatwierdzenie rachunków i udzielenie Rządowi absolutorium z gospodarki finansowej za po-

wyższy okres budżetowy — zostało przesłane do Komisji Budżetowej.

Przez I czytanie na tym posiedzeniu przeszły i zostały odesłane do Komisji Budżetowej projekty ustaw: o finansowaniu niektórych inwestycji z funduszy państwowych w okresie od dn. 1/I 1938 r. do dn. 31/III 1939 r. oraz o zaciągnięciu pożyczki na cele inwestycyjne Państwowego Zakładu Higieny.

W dalszym ciągu, przez I czytanie przeszły i zostały przesłane do Komisji Prawniczej poniższe projekty ustaw rządowych: o utworzeniu Sądu Apelacyjnego w Toruniu, w sprawie obniżenia komornego oraz zmiany ustawy o ochronie lokatorów, o ulgach przy regulacji hipotecznej, o mieniu byłych niemieckich osób prawnych prawa publicznego, których obszar działania został przecięty granicą państwową, o umarzeniu prywatno-prawnych wierzytelności państwowych, o ulgach przy spłacie niektórych wierzytelności hipotecznych i o spółkach udziałowych o kapitale zmiennym.

Przez I czytanie przeszły i odesłane zostały do Komisji Skarbowej rządowe projekty ustaw: o przerechowaniu obligacji b. Pierwszego T-wa Kolei Dojazdowych w Rosji, emitowanych dla budowy święciańskiej kolei, i o opłatach stemplowych i sądowych, związanych z przeniesieniem własności nieruchomości.

Następnie, przez I czytanie przeszły projekty ustaw: o kwalifikacjach zawodowych do nauczania w państwowych szkołach wyższych nieakademickich i o utworzeniu Wydziału Rolniczego w Uniwersytecie Stefana Batorego w Wilnie; zostały one przesłane do Komisji Oświatowej.

Również przez I czytanie przeszły projekty ustaw: o zmianie rozporządzenia Prezydenta Rzplitej z dn. 24/XI 1930 r. o ustroju m. Gdyni, w sprawie zmiany rozporządzenia Prezydenta Rzplitej z dn. 16/III 1928 r. o usuwaniu nieczystości i wód spadowych i o należnościach gmin z tytułu rozliczenia z właścicielami obszarów dworskich. Odesłane one zostały do Komisji Administracyjno-Samorządowej.

Projekt ustawy o pracy robotników portowych w Gdyni przeszedł przez I czytanie i odesłany został do Komisji Pracy.

Do Komisji Przemysłowo-Handlowej zostały odesłane 2 projekty ustaw, które przeszły przez I czytanie: o zmianie prawa górniczego i o wierceniach w poszukiwaniu i wydobywaniu materiałów bitumicznych.

Następnie, przez I czytanie przeszły i odesłane zostały do Komisji Rolnej rządowe projekty ustaw: o ulgach w spłacie zaległości udziałów w publicznych przedsiębiorstwach melioracyjnych i o zamianie niektórych należności b. pruskich władz i instytucji agrarno-finansowych na pożyczki Funduszu Obrotowego Reformy Rolnej.

Wreszcie, przez I czytanie przeszły i zostały odesłane do Komisji Spraw Zagranicznych 3 projekty ustaw ratyfikacyjnych: w sprawie porozumienia między Polską i W. Brytanią, dotyczącego taryfikacji odnośnie maszyn przędzalniczych, w sprawie porozumienia między Polską i W. Brytanią, dotyczącego zmiany umowy handlowej między Polską i Zjednoczonym Królestwem W. Brytanii i Północnej Irlandii z dn. 27/II 1935 r. oraz w sprawie ratyfikacji układu z dn. 30/VI 1937 r. między Polską i Szwajcarią w sprawie płatności, związanych z wierzytelnościami finansowymi.

Na tymże posiedzeniu w dwu czytaniach w sprawozdaniach Komisji Spraw Zagranicznych zostały przyjęte przez Sejm następujące rządowe projekty ustaw w sprawach ratyfikacyjnych: w sprawozdaniu Pos. Surzyńskiego—o ratyfikacji prowizorycznego układu handlowego

między Polską i Francją z dn. 18/VII 1937 r., w referacie Pos. Kroebła—w sprawie porozumienia między Polską i Szwajcarią o uregulowaniu płatności handlowych z dn. 31/XII 1936 r., w referacie tegoż Posła—o uzupełnieniu konwencji handlowej między Polską i Szwajcarią z dn. 30/VI 1937 r., w referacie Pos. Jahody-Żółtowskiego—o uzupełnieniu konwencji handlowej między Polską i Austrią z dn. 29/VII 1936 r., w referacie Pos. Pelczyńskiej—o uzupełnieniu protokołu taryfowego między Polską i Estonią z dn. 29/V 1937 r., w referacie Pos. Formeli—o porozumieniu między Polską i Finlandią z dn. 17/VII 1937 r., w referacie tegoż Posła—o porozumieniu między Polską i Norwegią z dn. 18/VI 1937 r., w referacie Pos. Budzyńskiego—o ratyfikacji protokołu celnego między Polską i Afganistanem z dn. 2/IX 1937 r. oraz w referacie Pos. Wadowskiego—o konwencji z dn. 22/VI 1935 r. w sprawie ustanowienia międzynarodowego systemu zachowania uprawnień w ubezpieczeniu na wypadek inwalidztwa, starości i śmierci.

PRACE KOMISYJ SEJMU

Komisja Budżetowa

Dn. 2/XII b. r. odbyło się posiedzenie Komisji Budżetowej, na którym zostały podzielone referaty budżetowe. Sprawozdawcą generalnym wybrany został Pos. Sowiński. Następujące części preliminarza objęli Posłowie: Prezydent Rzplitej—Zaklika, Sejm i Senat—Puławski, Kontrola Państwowa—Ślaski, Prezydium Rady Ministrów—Zaklika, Ministerstwo Spraw Zagranicznych—Valewski, Ministerstwo Spraw Wojсковych—Starzak, Ministerstwo Spraw Wewnętrznych—Wojciechowski, Ministerstwo Skarbu—Hołyński, Ministerstwo Sprawiedliwości—Sioda, Ministerstwo Przemysłu i Handlu—Sikorski, Ministerstwo Komunikacji—Dudziński, Ministerstwo Rolnictwa i Ref. Roln.—Sobczyk, Ministerstwo Wyznań Rel. i Oświecenia Publ.—Pochmarski, Ministerstwo Opieki Społecznej—Tomaszkiewicz, Ministerstwo Poczty i Telegrafów—Gardecki, Emerytury i Zaopatrzenia—Ostafin, Renty Inwalidzkie i Pensje—Wagner, Długi Państwowe i Monopole—Hutten-Czapski.

*

W dn. 9/XII b. r. odbyło się posiedzenie Komisji Budżetowej, na którym w referatach Posłów: Wojciechowskiego, Sobczyka i Siody przyjęte zostały 3 rządowe projekty ustaw o dodatkowych kredytach na rok 1937/38.

Dla uzasadnienia tych projektów zabierał głos P. Wiceminister Grodyński.

Następnie Pos. Czapski referował rządowy projekt ustawy o konwersji 6½% pożyczki zapażyczanej.

Po referacie zabrał głos P. Wiceminister Morawski, motywując zasady konwersji, które są korzystne dla Skarbu Państwa—tak pod względem oszczędnościowym, jak i odbudowy zaufania kredytowego za granicą. Przemawiał również P. Dyrektor Dep. Obrót Pieniężnego Domaniewski, obrazując całokształt spraw negocjacyjnych i technicznych konwersji.

W dyskusji zabierali głos Posłowie: Zaklika, Pochmarski, Duch, Pacholczyk, Długosz, Kamiński, Traczewski, Karśnicki, Hołyński, po czym projekt w obu czytaniach przyjęto.

Komisja Spraw Zagranicznych

Dn. 7/XII b. r. odbyło się posiedzenie Komisji Spraw Zagranicznych, na którym przyjęte zostały następujące rządowe projekty ustaw w sprawach ratyfikacyjnych: o przedłużeniu prowizorycznego układu handlowego między Polską i Francją z dn. 18/VII 1936 r., o uregulowaniu płatności handlowych między Polską i Szwajcarią z dn. 31/XII 1936 r., o układzie dodatkowym do konwencji handlowej między Polską i Szwajcarią z dn. 30/VI 1937 r., o układzie dodatkowym do konwencji handlowej między Polską i Austrią z dn. 29/VII 1936 r., o protokole dodatkowym do protokołu taryfowego między Polską i Estonią z dn. 29/V 1937 r., o porozumieniu między Polską i Finlandią z dn. 17/VII 1937 r., o protokole celnym między Polską i Afganistanem z dn. 2/IX 1937 r. oraz o projekcie ustawy w sprawie ratyfikacji projektu konwencji z dn. 22/VI 1935 r. w sprawie ustanowienia międzynarodowego systemu zachowania uprawnień w ubezpieczeniu na wypadek inwalidztwa, starości i śmierci.

GÓRNICCTWO I PRZEMYSŁ

GÓRNICCTWO WĘGLOWE

PRZEMYSŁ WĘGLOWY WE WRZEŚNIU 1937 R.—Wydobycie węgla kamiennego we wrześniu 1937 r. ilustruje poniższe zestawienie:

Wydobycie węgla kamiennego we wrześniu 1937 r.

Tabl. I

Rejony węglowe	Wrzesień		Styczeń ÷ wrzesień		
	1937		1937		1936
	ton	1936=100	ton	1936=100	ton
Śląski	2 417 312	90·14	19 902 507	82·46	24 136 578
przec. dzienna	92 974	86·09	78 666	72·84	107 994
Dąbrowski ¹⁾	571 727	100·61	4 732 379	92·53	5 114 403
przec. dzienna	21 989	95·12	18 705	80·92	23 116
Krakowski ²⁾	208 325	126·85	1 659 812	112·29	1 478 097
przec. dzienna	8 013	121·17	6 561	99·21	6 613
Ogółem:	3 197 364	93·65	26 294 698	85·57	30 729 078
przec. dzienna	122 976	89·29	103 932	75·46	137 723

Wzrost (+) względnie spadek (—) wydobywania we wrześniu w porównaniu z sierpniem 1937 r. oraz z wrześniem 1936 r. wykazują następujące liczby:

Rejony	W s t o s u n k u :					
	do sierpnia 1937 r.		do września 1936 r.			
	ton	%	ton	%		
Śląski	+ 88 566	3·80	+ 452 493	23·03		
Dąbrowski	+ 4 504	0·79	+ 38 119	7·14		
Krakowski	— 5 122	2·40	+ 15 172	7·85		
Ogółem:	+ 87 948	2·83	+ 505 784	18·79		

Z powyższego zestawienia wynika, że ogólne wydobywanie węgla kamiennego we wrześniu zwiększyło się w stosunku do sierpnia b. r. o 2·83%, w stosunku zaś do września 1936 r. wzrosło o 18·79%. Na wzrost wydobywania wpłynęło zwiększone zapotrzebowanie na rynku wewnętrznym, jak również i na rynkach zagranicznych, co tłumaczy się zbliżającym sezonem zimowym. Zaznaczyć przy tym należy, że wzrost wydobywania nastąpił w rej. śląskim i dąbrowskim, bowiem wydobywanie w rej. krakowskim nieco zmalało.

Ogólny zbytnie węgla kamiennego we wrześniu wynosił 2 957 021 t — wobec 2 881 777 t w sierpniu, a zatem zwiększył się o 75 244 t (2·61%). Z ogólnego zbytnie węgla we wrześniu na zbytnie krajowy przypada 1 974 414 t — wobec 1 931 502 t w sierpniu, czyli o 42 912 t (2·22%) więcej, a na eksport 982 607 t — wobec 950 275 t, a zatem o 32 332 t (3·40%) więcej. Ponieważ zbytnie węgla w kraju wzrosło stosunkowo w nieco mniejszym stopniu, aniżeli eksport, przeto w ustosunkowaniu się zbytnie krajowego do eksportu nastąpiło pewne przesunięcie na korzyść eksportu. W ten sposób udział zbytnie krajowego w ogólnym zbytnie węgla zmalał do 66·77%, a udział eksportu wzrósł do 33·23% (analogiczne liczby w poprzednim miesiącu wynosiły: 67·02% i 32·98%).

Wzrost (+) względnie spadek (—) zbytnie krajowego, jak również eksportu we wrześniu w porównaniu z sierpniem w poszczególnych rejonach węglowych przedstawia poniższe zestawienie:

Rejony	Zbytnie w kraju		Eksport	
	ton	%	ton	%
Śląski	+ 38 795	2·86	+ 19 031	2·35
Dąbrowski	+ 5 961	1·56	+ 13 196	9·35
Krakowski	— 1 844	0·97	+ 105 123	5·53
Ogółem:	+ 42 912	2·22	+ 32 332	3·40

Z zestawienia powyższego wynika, że zbytnie węgla w kraju we wrześniu w porównaniu z sierpniem wzrósł o 2·22%, a eksport o 3·40%. Zaznaczyć przy tym należy, że na poprawę ogólnego zbytnie wpłynął wzmożony wywóz z obu rejonów eksportujących oraz zwiększony zbytnie w kraju z rej. śląskiego i dąbrowskiego. Poprawa w zbytnie węgla na rynku wewnętrznym nastąpiła wskutek wzrostu za-

potrzebowania węgla dla celów opału domowego, jak również ze strony przemysłu, natomiast nieznaczne osłabienie zaznaczyło się w dostawach węgla dla kolei żelaznych. Na wzrost odbioru węgla przemysłowego wpłynęło głównie zwiększone zapotrzebowanie przemysłów: cementowego, hutniczego, żelaznego, papierniczego oraz dostawy do koksowni, brykietowni, gazowni oraz rolnictwa łącznie z jego przemysłami przetwórczymi. Zniżkę zapotrzebowania wykazały przede wszystkim cukrownie — wskutek poczynienia znacznych zapasów w miesiącach poprzednich, jeszcze przed rozpoczęciem kampanii produkcyjnej. Ponadto pewne osłabienie odbioru węgla zaznaczyło się ze strony przemysłu włókienniczego, co tłumaczy się zakończeniem produkcji na sezon zimowy. Pozostałe gałęzie przemysłu nie wykazywały na ogół poważniejszych odchyłań w odbiorze węgla.

Zbytnie węgla kamiennego w kraju we wrześniu 1937 r.

Tabl. II

Rodzaj odbiorców	Wrzesień 1937	Styczeń ÷ wrzesień			
		1937		1936	
		ton	%	ton	%
I. — Przemysł					
Hutniczy:					
żelazny	126 515	1 079 846	6·87	892 432	7·05
innych metali	31 408	306 559	1·95	255 673	2·02
Koksowni	261 425	2 069 415	13·12	1 551 646	12·26
Brykietowni	21 324	138 006	0·88	105 929	0·84
Gazowni	28 538	223 114	1·42	186 600	1·47
Górnicy (kopalnie rud i kopalnie, nie mające węgla własnego) ¹⁾	8 128	57 341	0·36	43 554	0·34
Naftowy	5 246	43 553	0·28	38 506	0·30
Solny	6 550	72 467	0·46	72 416	0·57
Cementowy, ceramiczny, cegielni i wapienny	150 943	1 010 507	6·43	841 162	6·65
Obróbczy (metalowy i inny)	13 339	105 289	0·67	78 352	0·62
Chemiczny	50 223	430 386	2·74	329 133	2·60
Garbarski i przetworów zwier.	3 978	31 071	0·20	24 800	0·20
Rolniczy (przetwórczy rolny, browary, młyny, gorzelnie)	56 747	440 970	2·81	370 712	2·93
Cukrowniczy	36 668	316 182	2·01	246 109	1·94
Papierniczy	39 142	319 190	2·03	283 283	2·24
Włókienniczy	73 943	598 403	3·81	558 034	4·41
Inne gałęzie przemysłu	194 171	1 437 131	9·15	1 256 404	9·93
Razem przemysł¹⁾:	1 108 288	8 670 430	55·19	7 134 745	56·37
II. — Inni odbiorcy					
Koleje żelazne	309 169	2 666 673	16·97	2 108 689	16·66
Żegluga	1 502	12 457	0·08	16 846	0·13
Instytucje miejsk. (elektrownie, tramwaje, wodociągi i inne, oprócz gazowni)	43 064	394 626	2·51	319 353	2·52
Wojskowość	5 758	297 933	1·90	194 873	1·54
Instytucje państw.	21 961	147 435	0·94	106 802	0·85
Opał domowy ²⁾	245 879	1 773 973	11·29	1 390 049	10·98
Pośrednicy	238 793	1 747 960	11·12	1 386 452	10·95
Razem inni odbiorcy²⁾:	866 126	7 041 057	41·81	5 523 064	43·63
Ogółem w kraju:	1 974 414	15 711 487	100·00	12 657 809	100·00

¹⁾ Obejmuje tylko kopalnie rej. dąbrowskiego.

²⁾ Nie obejmuje kopalni rej. dąbrowskiego, które z dn. 1/1 1936 r. zostały administracyjnie przyłączone do okr. krakowskiego.

¹⁾ Bez zużycia na cele techniczne kopalni.

²⁾ Bez zużycia na deputaty.

Tabl. III wykazuje, że eksport węgla we wrześniu wzrósł w porównaniu z sierpniem o 32 332 t (3·40%) w następstwie pomyślnie kształtującej się koniunktury na światowym rynku węglowym. Do wzrostu eksportu na rynku środkowo-europejskie przyczyniły się wzmożone wysyłki do Austrii, spadł natomiast wywóz do Czechosłowacji. Co się tyczy eksportu na rynki skandynawskie—to Szwecja, Norwegia i Dania wykazały znacznie zwiększony odbiór węgla, przy jednocześnie zmniejszeniu odbioru ze strony Islandii i Finlandii. Wywóz na rynki bałtyckie—pomimo wznowienia wysyłek do Estonii—wykazał tylko nieznaczny wzrost z powodu lekkiego osłabienia wysyłek do Łotwy. Eksport na rynki zachodnio-europejskie spadł wskutek zmniejszenia się wysyłek do wszystkich krajów, objętych tą grupą rynków. Również eksport do grupy krajów południowo-europejskich i pozaeuropejskich kształtował się na ogół niepomyślnie. Zwiększone wysyłki do Grecji oraz wznowiony eksport na Malte nie wyrównały spadku wywozu do Włoch i Jugosławii. Wysyłki do W. M. Gdańska, jak również odbiór węgla okrętowego znacznie się poprawiły, przy czym wzrost wysyłek do W. M. Gdańska został wywołany gromadzeniem zapasów węgla przez składników w związku z nadchodzącym sezonem zimowym, wzrost zaś odbioru węgla okrętowego tłumaczy się ogólnym ożywieniem w zakresie eksportu z Polski.

Tabl. IV przedstawia obrót węgla, koksu i brykietów. Jak wynika z tej tabeli, zapasy węgla na zwałach kopalnianych w końcu miesiąca sprawozdawczego wynosiły 1 063 890 t—wobec 1 038 907 t w sierpniu, a więc wzrosły o 24 983 t.

Sytuacja w przemyśle koksarskim kształtowała się we wrześniu nadal pomyślnie. Produkcja koksu we wrześniu wynosiła 193 185 t, a zatem wzrosła o 1 354 t w porównaniu z sierpniem. Ogólny zbył koksu wyniósł 197 850 t, z czego na zbył krajowy przypadło 160 198 t, a na eksport 37 652 t. Ogólny zbył koksu w miesiącu poprzednim wyniósł 192 178 t, a zatem we wrześniu wzrósł o 5 672 t w porównaniu z sierpniem. Zapasy koksu w końcu miesiąca sprawozdawczego wynosiły 56 650 t.

Wskutek wzmożonego sezonowego zapotrzebowania węgla zwiększyło się we wrześniu wydobycie węgla, co również znalazło swój wyraz we wzroście liczby dniówek odrobionych do 1 766 596, czyli o 23 475 (1·35%). W tej liczbie—liczba dniówek zwykłych odrobionych wzrosła do 1 723 853, czyli o 23 507 (1·56%), liczba zaś dniówek nadliczbowych spadła o 3 032 (6·62%), wynosząc 42 743. Jednocześnie wzrosła liczba dniówek opuszczonych o 1 905 (0·70%) i wynosiła 273 249. Z ogólnej liczby tych dniówek—liczba tzw. „świętówek” wzrosła o 8 922 (8·33%), wynosząc 116 008, co stanowi 6·73% zwykłych dniówek odrobionych, liczba zaś dniówek urlopowych spadła o 11 348 (13·40%) i wynosiła 73 367.

Liczba przeciętnie zatrudnionych robotników wzrosła w całym górnictwie węglowym we wrześniu do 76 812, czyli o 1 094 (1·44%). Na przeciętnie zatrudnionego robotnika przypadało we wrześniu—przy 26 dniach roboczych—dniówek zwykłych odrobionych 22·44, wszystkich opuszczonych 3·56, w tym „świętówek” 1·51 (odpowiednie liczby w sierpniu—przy tej samej liczbie dni roboczych—wynosiły: 22·42, 3·58 i 1·41). W ten sposób procentowo do liczby dni roboczych stosunek zwykłych dniówek odrobionych na przeciętnie zatrudnionego robotnika we wrześniu nie wykazał poważniejszych odchyleń w porównaniu z sierpniem.

Liczba robotników, przebywających na zwolnieniu turnusowym, wskutek dalszego pomyślnego rozwoju koniunktury—spadła we wrześniu w całym górnictwie węglowym i wynosiła z końcem miesiąca sprawozdawczego 2 597—wobec 2 978 w sierpniu, czyli zmniejszyła się o 381 (12·79%). Wobec tego stosunek liczby robotników, przebywających na zwolnieniu turnusowym, do liczby robotników, zapisanych w tym samym okresie, wyniósł 3·38%—wobec 3·93%. Zaznaczyć przy tym należy, że w rej. dąbrowskim i krakowskim zwolnienia turnusowe zostały prawie całkowicie zlikwidowane.

Przeciętne wydobycie na robotniko-dniówkę wzrosło we wrześniu we wszystkich rejonach węglowych i wynosiło: w rej. śląskim 2 032 kg—wobec 2 002 kg w sierpniu, w rej. dąbrowskim 1 402 kg—wobec 1 392 kg i w rej. krakowskim 1 385 kg—wobec 1 368 kg. Przeciętnie dla całego Państwa wynosiło we wrześniu 1 829 kg—wobec 1 801 kg w sierpniu, czyli wzrosło o 28 kg.

Przeciętny zarobek dorosłego mężczyzny w gotówce na dniówkę odrobioną wzrósł we wrześniu w rej. śląskim do zł 8·77—wobec zł 8·62 w sierpniu, w nieco większym stopniu wzrosły zarobki w rej. dąbrowskim i wynosiły zł 7·29—wobec zł 7·04 w poprzednim miesiącu, natomiast w rej. krakowskim przeciętny zarobek utrzymał się prawie na poziomie poprzedniego miesiąca i wyniósł zł 6·38. Wzrost zarobków w rej. śląskim i dąbrowskim został wywołany podwyżką płac robotniczych, wprowadzoną z dniem 1 IX 1937 r., w rej. zaś krakowskim podwyżka płac w zarobkach robotniczych we wrześniu jeszcze się nie uwidoczniła.

W następstwie większej liczby dniówek odrobionych, przypadających na przeciętnie zatrudnionego robotnika w rej. śląskim i dąbrowskim, przeciętny miesięczny zarobek dorosłego mężczyzny w gotówce wzrósł i wyniósł: w rej. śląskim zł 204·71—wobec zł 200·79, w rej.

dąbrowskim zł 163·39—wobec zł 156·66, natomiast w rej. krakowskim przeciętny zarobek w gotówce spadł do zł 141·44—wobec zł 147·71, co tłumaczy się spadkiem liczby dniówek odrobionych, przypadających na robotnika.

Eksport węgla kamiennego we wrześniu 1937 r.

Tabl. III

Kraje	Wrzesień 1937 ton	Styczeń ÷ wrzesień			
		1 9 3 7 ton %		1 9 3 6 ton %	
I.—Rynki środkowo-europejskie	81 740	563 607	6·82	551 198	9·03
Austria	75 670	524 332	6·34	523 882	8·59
Węgry	1 400	11 440	0·14	6 855	0·11
Czechosłowacja	4 070	26 885	0·33	17 299	0·28
Niemcy	600	950	0·01	3 162	0·05
II.—Rynki skandynawskie	366 601	2 580 510	31·21	2 317 738	37·98
Szwecja	264 981	1 855 337	22·44	1 667 408	27·33
Norwegia	31 989	285 943	3·46	282 059	4·62
Dania	28 281	218 646	2·64	207 999	3·41
Islandia	3 560	14 927	0·18	7 655	0·12
Finlandia	37 790	205 657	2·49	152 617	2·50
III.—Rynki bałtyckie	17 596	98 549	1·19	37 596	0·62
Łotwa	15 340	92 256	1·11	36 041	0·59
Estonia	2 256	6 293	0·08	1 555	0·03
Litwa	—	—	—	—	—
Kłajpeda	—	—	—	—	—
IV.—Rynki zachodnio-europejskie	225 985	2 141 759	25·90	1 381 957	22·65
Francja	135 057	1 161 225	14·04	865 096	14·18
Belgia	61 348	572 620	6·92	351 211	5·76
Holandia	19 740	236 289	2·86	105 852	1·73
Szwajcaria	9 840	171 565	2·08	59 798	0·98
Irlandia	—	—	—	—	—
Anglia	—	60	—	—	—
V.—Rynki południowo-europejskie	127 153	1 324 196	16·01	813 866	13·34
Włochy	111 970	1 213 160	14·67	712 089	11·67
Jugosławia	—	5 865	0·07	5 120	0·09
Rumunia	—	3 700	0·05	185	—
Grecja	13 153	66 540	0·80	72 507	1·19
Hiszpania	—	—	—	700	0·01
Portugalia	—	3 610	0·04	1 120	0·02
Malta	2 030	31 321	0·38	22 145	0·36
VI.—Rynki pozaeuropejskie	16 605	468 036	5·65	329 562	5·40
Alger	10 000	76 705	0·93	28 950	0·47
Egipt	—	90 268	1·09	52 160	0·86
Pozostała Afryka	—	78 201	0·94	10 885	0·18
Argentyna	6 605	188 232	2·28	177 609	2·91
Brazylia	—	21 640	0·26	28 050	0·46
Inne kraje	—	12 990	0·15	31 908	0·52
Daleki Wschód	—	—	—	—	—
VII.—Węgiel okrętowy	109 653	853 037	10·32	465 989	7·63
Razem za granicę:	945 333	8 029 694	97·10	5 897 906	96·65
VIII.—W. M. Gdańsk	37 274	239 686	2·90	204 169	3·35
O g ó ł e m:	982 607	8 269 380	100·00	6 102 075	100·00

Podobnie kształtował się przeciętny miesięczny dochód dorosłego mężczyzny, który wyniósł we wrześniu: w rej. śląskim zł 220·36—wobec zł 218·16, w rej. dąbrowskim zł 176·78—wobec zł 170·69 i w rej. krakowskim zł 151·00—wobec zł 159·36.

Przeciętny miesięczny koszt utrzymania rodziny robotniczej, składającej się z 4 osób, zmniejszył się i wyniósł dla rej. śląskiego zł 140·82—wobec zł 141·36 w sierpniu.

W związku z wypowiedzeniem przez zawodowe związki robotnicze układu zbiorowego pracy w części, dotyczącej warunków płac—

Obrót węgla, koksu i brykietów we wrześniu 1937 r.
(w tonach)

Tabl. IV

REJONY WĘGLOWE	Pozostałość z poprzedn. miesiąca	Wydobycie (produkcja)	Do ^o dyspo- zycji	R O Z C H Ó D								Ogół- em	Pozostałość na zwalach na następ. mies.
				Z b y t			Z u ż y c i e			Ogół- em			
				W kraju	Za gra- nicę	Razem	Cele własne zak ad.	Dep. utaty robot. urzęd.	Razem				
W ę g i e l k a m i e n n y													
Śląski	607 418	2 417 312	3 024 394	1 397 576	828 039	2 225 615	127 690	22 272	1 980	151 942	2 377 557	646 837	
Dąbrowski ¹⁾	336 975	571 727	907 187	388 630	154 378	543 008	31 719	6 526	864	39 109	582 117	325 070	
Krakowski ²⁾	94 514	208 325	302 823	188 208	190	183 398	18 838	3 255	349	22 442	210 840	91 983	
Ogółem:	1 038 907	3 197 364	4 234 404	1 974 414	982 607	2 957 021	178 247	32 053	3 193	213 493	3 170 514	1 063 890	
K o k s													
Śląski	61 347	193 185	254 532	160 198	37 652	197 850	30	—	2	32	197 882	56 650	
B r y k i e t y													
Śląski	236	21 742	21 978	19 512	1 506	21 018	55	—	1	56	21 074	904	

w dn. 7/X 1937 r. powołana przez Ministra Opieki Społecznej Komisja Rozjemcza w celu załatwienia zatargu zbiorowego w górnictwie węglowym na obszarze rej. dąbrowskiego i krakowskiego wydała orzeczenie, na mocy którego podwyższone zostały płace robotnicze w kopalniach węgla tych rejonów przez podwyższenie wartości tzw. punktów obliczeniowych, będących podstawą wymiaru płac. Dla kopalni grupy A wartość punktu obliczeniowego ustalono na gr 33-25 (dotychczas gr 31-5), dla kopalni grupy B—gr 30-4 (gr 28-68), dla kopalni grupy C—gr 27-5 (gr 26-51), dla kopalni grupy D—gr 26-5 (gr 25-57). W ten sposób podwyżka płac dla przeważnej większości kopalń rej. dąbrowskiego wynosi ok. 5-5%, a dla kopalń rej. krakowskiego ok. 3-7%. Orzeczenie to weszło w życie z dniem 1/IX 1937 r. i obowiązuje do dn. 30/IX 1938 r.

Minister Opieki Społecznej w dn. 21/X 1937 r. nadał moc obowiązującą powyższemu orzeczeniu Komisji.

Nadmienić przy tym należy, że jest to w roku bieżącym drugą podwyżką płac robotniczych w kopalniach tych rejonów, pierwsza bowiem została wprowadzona na mocy orzeczenia Komisji Rozjemczej z ważnością od dn. 1/V 1937 r. i objęła wszystkie kategorie robotnicze—za wyjątkiem lepiej uposażonych, a więc górników i robotników wykwalifikowanych.

HUTNICZTWO

WYTWÓRCZOŚĆ HUTNICTWA ŻELAZNEGO W LISTOPADZIE 1937 R. przedstawiała się—według danych tymczasowych—jak następuje (w tonach):

	1 9	3 7	Listopad 1936
	Październik	Listopad	
Surówka	64 473	67 883	54 236
Stal	137 682	134 079	99 751
Wytwory walcownicane	95 582	89 704	71 552
Rury żelazne i stalowe	8 786	7 141	5 410

Jak widać z tego zestawienia, w listopadzie w porównaniu z październikiem b. r. wzrosła jedynie produkcja surówki, natomiast wytwórczość innych działów hutnictwa żelaznego spadła. W porównaniu z listopadem ub. r. wytwórczość tegoroczna wykazuje we wszystkich działach znaczny wzrost.

ROLNICTWO

PRACE NAD PODNIESIENIEM HODOWLI OWIEC

Rozpoczęte w 1929 r. prace nad podniesieniem hodowli owiec uległy pewnemu osłabieniu w latach 1931 i 1932 w związku z ograniczeniami budżetowymi i trudnością zbytu wełny. Od 1933 r., odkąd prace nad podniesieniem rolnictwa znalazły należyte oparcie w zorganizowanych izbach rolniczych, specjalną uwagę zwrócono na zagadnienie hodowli owiec. Ministerstwo Rolnictwa i Ref. Roln. i izby rol-

niczne napotkały początkowo szereg trudności rozmaitej natury w prowadzeniu tych prac: w dalszym ciągu panowało przeświadczenie wśród rolników o braku warunków dla rozwoju hodowli owiec w Polsce; brak było należycie przygotowanych inspektorów dla prowadzenia prac w niektórych izbach rolniczych; nie wyjaśnione były ostateczne kierunki hodowli owiec dla poszczególnych terenów i nie ustalono były rasy owiec, jakie na danym terenie należało hodować. Rozstrzygnięcie wymienionych dla przykładu trudności lub wątpliwości naturalnie nie mogło nastąpić od razu.

Wytwórczość surówki zwiększyła się w listopadzie w porównaniu z październikiem b. r. o 5-3%, podczas gdy produkcja stali zmniejszyła się o 2-7%, wyrobów walcowniczych o 6-2% i rur o 18-8%. W porównaniu z listopadem ub. r. wytwórczość tegoroczna zwiększyła się na wielkich piecach o 25-3%, w stalowniach o 3-4-3%, w walcowniach o 25-3% i w rurowniach o 32-0%.

Stan zamówień wewnętrznych, przydzielonych hutom przez Syndykat Polskich Hut Żelaznych, przedstawiał się następująco (w tonach):

	Październik	Listopad
Zamówienia rządowe	692	7 074
„ prywatne	28 539	18 497
Razem:	29 231	25 571

Z powyższego wynika, że w listopadzie zwiększyły się znacznie zamówienia rządowe, gdy rynek prywatny w porównaniu z październikiem poważnie się skurczył, co należy przypisać wpływom sezonowym.

WYTWÓRCZOŚĆ HUTNICTWA CYNKOWEGO I OŁOWIANEGO W LISTOPADZIE 1937 R. przedstawiała się—według danych tymczasowych—jak następuje (w tonach):

	1 9	3 7	Listopad 1936
	Październik	Listopad	
Cynk muflowy i elektro it.	9 357	9 183	7 898
Błacha cynkowa	1 603	1 536	1 636
Kwas siarkowy	19 744	17 246	13 697
Ołów surowy	1 550	1 415	1 879

W listopadzie b. r. zaznaczył się w porównaniu z październikiem spadek produkcji wszystkich działów hutnictwa metali nieżelaznych. W szczególności wytwórczość cynku zmniejszyła się w stosunku do października b. r. o 1-9%, blachy cynkowej o 4-2%, kwasu siarkowego o 12-7% i ołowiu o 8-7%. W porównaniu z listopadem ub. r. zwiększyła się wytwórczość cynku i kwasu siarkowego, lecz spadła produkcja blachy cynkowej i ołowiu; w szczególności wytwórczość cynku zwiększyła się w b. r. o 11-6% i kwasu siarkowego o 26%, natomiast produkcja blachy cynkowej zmniejszyła się o 6-2% i ołowiu o 24-7%.

¹⁾ Obejmuje tylko kopalnie rej. dąbrowskiego.

²⁾ Nie obejmuje kopalń rej. dąbrowskiego, które z dn. 1/I 1936 r. zostały administracyjnie przyłączone do okręgu krakowskiego.

Ministerstwo Rolnictwa i Ref. Roln. przyjęło jako metodę pracy zwoływanie dwa razy do roku zjazdów inspektorów owczarstwa—bądź w Warszawie dla omówienia zagadnień organizacyjnych i fachowych, bądź też w terenie—dla zaznajomienia się na miejscu z warunkami pracy, potrzebami hodowli owiec, metodami pracy stosowanymi przez izbę rolniczą na danym terenie. Zjazdy tego rodzaju w ciągu kilku lat odbyły się: w Warszawie (połączony z wyjazdem do Zootechnicznego Zakładu Doświadczalnego w Swisłoczy, gdzie hodowane są owce koźchowe romanowskie i wrzosówki), w Lublinie (połączony ze zwiedzeniem Stacji Zootechnicznej w Borowinie, należącej do Puławskiego Instytutu Naukowego Gospodarstwa Wiejskiego), w Wilnie (połączony ze zwiedzeniem majątku Zembołów, należącego do Uniwersytetu Stefana Batorego; w majątku tym znajduje się stado owiec wrzosówek). Ponadto odbył się zjazd w Krakowie, połączony ze zwiedzeniem prac prowadzonych przez krakowską Izbę Rolniczą w powiatach górskich, oraz ostatnio—w listopadzie b. r.—w Puławach i Borowinie.

Ministerstwo uważa za celowe utrzymywanie w pracach nad podniesieniem hodowli kontaktu z zakładami naukowymi. Z tego względu w zjazdach udział biorą na zaproszenie Ministerstwa profesorowie hodowli oraz kierownicy zakładów doświadczalnych; zjazdy łączone są z wykładami na tematy hodowli, żywienia itp. Jest to celowe z tego względu, że osoby, pracujące w terenie, nie mając możliwości stałego śledzenia za postępami wiedzy, uzupełniają w ten sposób swe wiadomości fachowe. Organizowane zjazdy przyczyniły się do wyjaśnienia szeregu zagadnień, dotyczących kierunków hodowli, metod pracy, organizacji zbytu produktów owczarskich itp. Szczególnie obszernie dyskutowane na zjazdach jest zagadnienie hodowli zarodowej, dostarczającej materiału do uszlachetniania i poprawiania pogłowia owiec.

Prace nad podniesieniem hodowli owiec mają na celu zwiększenie pogłowia owiec, nadanie produkcji owczarskiej odpowiedniego kierunku oraz poprawienie jakości otrzymywanych produktów. Drogami, prowadzącymi do osiągnięcia wymienionych celów, jest propaganda owczarstwa przy zapewnieniu wypalności produkcji, pomoc w nabywaniu materiału zarodowego i organizowanie hodowców w związki hodowców. Użycie do rozplodu odpowiedniego materiału hodowlanego jest jednym z najważniejszych czynników w nadaniu produkcji owczarskiej właściwego kierunku.

Wzrost pogłowia owiec przedstawia się następująco: w latach kolejnych od 1930 r. począwszy, ilość owiec wzrasta stopniowo, wynosząc w poszczególnych latach: 2 492 tys., 2 599 tys., 2 488 tys., 2 557 tys., 2 554 tys., 2 802 tys., 3 024 tys. w 1936 r. i 3 200 tys. w 1937 r. W okresie 10-letnia 1927—1937 ilość owiec w Polsce wzrosła o ok. 1 miln. sztuk, co stanowi wzrost niewątpliwie poważny.

Zauważyć się daje również poprawienie jakości pogłowia owiec. Nowe stada, zakładane w większych gospodarstwach (niejednokrotnie przy pomocy kredytowej Państwowego Banku Rolnego), mają materiał poprawny, pochodzący z gospodarstw, znajdujących się pod opieką związków hodowców.

Stadka owiec, zakładane w drobnych gospodarstwach, mają również materiał, pochodzący z gospodarstw, będących pod opieką fachową związków lub izb rolniczych. Podkreślić należy, że izby otrzymują dużo zgłoszeń o pomoc w założeniu gniazd owiec, co świadczy o przełamaniu nieprzychylnego nastroju, jaki w stosunku do hodowli owiec jeszcze nie tak dawno panował.

Znamienny również jest fakt, że w gospodarstwach skomasowanych gospodarze chętnie zakładają stadka owiec, lecz lepszej jakości. W ten sposób twierdzenie, że owce mogą posiadać tylko gospodarstwa nieskomasowane, posiadające do dyspozycji wspólne pastwiska, okazało się niesłusznym. Odwrotnie, obserwacje z ostatnich lat wskazują, że w gospodarstwach nieskomasowanych trudniej utrzymać materiał lepszy, bardziej wydajny, lecz i bardziej wymagający.

Do najważniejszych prac, prowadzonych obecnie przez izby rolnicze, zaliczyć należy prace w zakresie produkcji materiału zarodowego, co znajduje wyraz w przytoczonych niżej liczbach, dotyczących ilości materiału zarodowego.

Materiał ten potrzebny jest dla dostarczania go gospodarstwom dla przekrzyżowania nim posiadanego pogłowia owiec celem nadania produkcji odpowiedniego kierunku i poprawienia miejscowego pogłowia.

Od jakości materiału zarodowego, dostarczanego dla potrzeb ogólnej hodowli, a więc od jego zdolności przekazywania dodatnich cech potomstwu, zależeć będzie ostateczny wynik pracy. Posiadamy jeszcze materiału zarodowego zbyt mało. W dn. 1/IV 1937 r. zapisane było do ksiąg owiec zarodowych 877 tryków i 12 323 macioerek różnych ras. Nie pozwala to na dostarczanie większych ilości dobrych rozplodników lub żeńskiego materiału dla potrzeb masowej hodowli. Stąd też wynika konieczność dalszego wzmocnienia prac w zakresie produkcji materiału zarodowego. Wytyczne w tym względzie daje ustawa z 1934 r. o nadzorze nad hodowlą bydła, trzody chlewnej i owiec i rozporządzenie Ministra Rolnictwa i Ref. Roln., na jej podstawie wydane, określające wymagania, jakim winny odpowiadać sztuki, wpisane do ksiąg owiec zarodowych.

W celu ustalenia stanu hodowli, posiadających materiał zarodowy specjalna komisja, zorganizowana w myśl wskazówek Ministerstwa Rolnictwa i Ref. Roln., zwiedziła szereg hodowli i gniazd zarodowych na terenach kilku województw. Wnioski komisji były rozpatrywane na wspomnianym wyżej zjeździe inspektorów owczarstwa w listopadzie b. r. w Puławach.

W ciągu ubiegłych 3 lat zostały zorganizowane związki hodowców owiec, związane pracą z izbami rolniczymi i działające z ich upoważnienia. Prace związków zmierzają obecnie do zwiększenia liczby członków oraz do zwiększenia w stadach ilości materiału zarodowego. Na dz. 1/IV 1937 r. do związków należało 722 gospodarstw większych i drobnych oraz 7 kół hodowców owiec. Znaczące zwiększenie ilości materiału zarodowego może następować jedynie stopniowo w ciągu szeregu lat, gdyż nawet masowy import materiału zarodowego z zagranicy (pomijając znaczne koszty, z tym związane) nie wiele mógłby być pomocny.

Jest rzeczą niewątpliwą, że na dalszy rozwój owczarstwa bardzo poważny wpływ wywierać będzie wypalność produkcji. Niestety, po okresie pomyślniejszym, perspektywy najbliższych miesięcy nie przedstawiają się korzystnie. Wzrost cen pasz, a w niektórych okolicach brak ich—utrudni przetrzymanie posiadanych stad. Istniejące od pewnego czasu trudności w zbyciu wełny i raczej niski poziom cen nie są zachętą dla rozszerzania hodowli. Ceny na żywiec wobec spadku cen na mięso we Francji, dokąd wywozimy pewną ilość owiec, również są niskie. Zauważyć daje się zjawisko nienormalne, że przy przywozie b. znacznych ilości wełny do Polski (w 1936 r. przywieziono wełny i odpadków 27 tys. t) trudno sprzedać znajdującą się w obrocie wełnę krajowego pochodzenia. Potwierdzeniem tego są sprawozdania z przebiegu aukcji wełnianych w Poznaniu, wykazujące od dłuższego czasu trudności w sprzedaży wełny krajowej. Na ostatnim jarmarku w dn. 30/XI b. r. na 154 tys. kg nadesłanej wełny nie sprzedano 68 tys. kg, co stanowi bardzo poważny odsetek. Brak odbiorców stwarza trudności dla instytucji, organizujących obrót wełną, a przede wszystkim dla hodowców, którzy muszą wyczekiwać możliwości sprzedania wełny na następnych jarmarkach, zadowolając się ew. otrzymywanymi zaliczkami. Przy niskich cenach na wełnę i nieopłacalnej produkcji, trudności z jej sprzedażą nie stwarzają warunków dla rozwoju hodowli owiec.

Sprawa ta musi znaleźć szybkie i właściwe rozwiązanie. Domagają się tego hodowcy w złożonych ostatnio memoriałach.

E. B.

HANDEL

HANDEL WEWNĘTRZNY

RUCH CEN W PAŹDZIERNIKU 1937 R.—Obroty handlowe w październiku b. r. były w dalszym ciągu ożywione. Na zwiększone rozmiary obrotów oddziaływały—poza momentami sezonowymi—utrzymujący się wzmocniony ruch inwestycyjny oraz postępujący wciąż lekki wzrost spożycia. Wzrost obrotów towarowych w październiku ujawniła się szczególnie wyraźnie w handlu artykułami budowlanymi oraz w branżach: konfekcyjnej i obuwiowej; spadek obrotów natomiast nastąpił w handlu maszynami rolniczymi oraz nawozami sztucznymi.

Liczbę, charakteryzującą do pewnego stopnia zmiany w obrotach gospodarczych—obliczone jednak już z usunięciem momentu sezonowości—kształtowały się w miesiącu sprawozdawczym na ogół zwyklowo. Suma weksli wystawionych—ulegająca zresztą zmianom jednocześnie

wraz ze zmianą sposobów regulacji transakcyj (a właśnie ostatnio rozszerzyły się znacznie transakcje gotówkowe) oraz obejmująca również weksle o charakterze finansowym—podniosła się w październiku do zł 508 miln.—wobec zł 348 miln. w wrześniu i zł 387 miln. w październiku 1936 r. Naładunek towarów na P. K. P. obniżył się w październiku do 85,2 (wskaznik przy podstawie: 1928 r.=100)—wobec 88,2 we wrześniu i tylko 73,6 w październiku ub. r.

Ceny w październiku wykazywały tendencję lekko zniżkową, która wystąpiła zarówno w zakresie cen hurtowych, jak i detalicznych oraz kosztów utrzymania.

Ruch wskaźników cen hurtowych przedstawia następujące zestawienie (na podstawie danych Instytutu Badania Koniunktur oraz Gł. Urz. Stat.):

		Wskaźnik ogólny	Artykuły rolne kraj.	Artykuły przemysł.
Październik	1929	94.0	88.8	97.0
"	1930	82.4	74.2	86.7
"	1931	70.9	63.7	73.9
"	1932	61.9	52.8	65.7
"	1933	57.9	50.1	60.6
"	1934	54.4	45.5	57.9
"	1935	54.5	46.5	57.3
"	1936	55.5	48.0	52.8
"	1937	58.4	57.8	59.8

		Artykuły rolne sprzedawane przez rolników		Artykuły przemysłowe	
		prze- twory	surowce	półfabrykaty	wyroby gotowe
Styczeń	1937	44.5	56.6	59.1	60.5
Luty	"	48.5	58.7	59.8	60.7
Marzec	"	50.0	59.3	66.1	61.0
Kwiecień	"	49.5	58.4	66.7	61.1
Maj	"	49.6	58.6	64.8	61.1
Czerwiec	"	51.9	58.9	63.6	60.9
Lipiec	"	51.4	58.5	62.0	61.0
Sierpień	"	49.7	59.1	61.8	60.9
Wrzesień	"	50.3	59.2	60.8	60.9
Październik	"	48.3	57.4	59.9	61.7

		Październik 1936	1935	1934
Październik	1936	41.9	51.4	56.5
"	1935	38.1	55.0	54.4
"	1934	36.1	55.0	56.1

Ceny hurtowe przez pierwsze 3 miesiące II półrocza utrzymywały się prawie bez zmiany, a dopiero w październiku wyraźnie zniżkowały. Ceny artykułów przemysłowych zniżkują już od maja—zgodnie zresztą z tendencją światową, ceny artykułów rolnych we wrześniu przejściowo zwyżkowały, a w październiku znów obniżyły się.

Jeśli chodzi o ceny artykułów rolnych (łącznie z kolonialnymi oraz innymi, objętymi grupą ogólną żywności i używek)—to zmiany we wskaźnikach poszczególnych pozycji przedstawiały się następująco (wskaźniki: 1928 r.=100):

	Sierpień 1937	Wrzesień 1937	Październik 1937	1936
Zboża wszelkie	55.5	55.6	54.5	44.6
Ziemiopłody inne	43.5	39.9	37.0	34.5
Mąka i kasza	55.7	54.4	52.5	48.2
Zwierzęta rzeźne	46.4	46.8	43.6	39.6
Mięso i słonina	50.7	52.3	48.8	44.2
Nabiał	46.8	50.8	49.5	43.9
Cukier, spirytus, piwo	71.3	71.3	71.3	71.3
Towary kolonialne	72.0	72.1	71.7	75.6
Tytoń	96.8	96.8	96.8	96.8
Sól	91.8	91.8	91.8	91.8

Ceny artykułów rolnych miały okres stałej zwyżki do marca b. r. włącznie, poczem następuje okres o przewadze tendencji zniżkowej z przejściowym wzrostem cen w czerwcu i we wrześniu; we wrześniu ceny artykułów rolnych zrównały się z poziomem marcowym, a najwyższe w bież. roku kalendarzowym były dotychczas w czerwcu. W październiku zniżkowały zarówno ceny zbóż, jak i innych ziemiopłodów, jak i przetworów zbożowych. W zakresie zbóż—analogicznie jak na rynkach światowych—zniżkowały najsilniej ceny pszenicy, ceny żyta i jęczmienia zniżkowały nieznacznie, ceny zaś owsa—zależnie od gatunku i gieldy—albo pozostały utrzymane albo nawet nieco zwyżkowały. Ceny artykułów hodowlanych wykazały w październiku spadek jeszcze głębszy niż ceny artykułów roślinnych—z wyjątkiem nabiału, którego ceny spadły stosunkowo nieznacznie, przy czym zarówno ceny masła, jak i jaj w I połowie miesiąca zwyżkowały, a spadek wykazały dopiero w II połowie. W zakresie zwierząt rzeźnych ceny trzody spadły silniej, a ceny bydła rogatego bardzo nieznacznie, przy czym na rynku bydła panowała duża rozpiętość cen—zależnie od targowiska i zależnie od tego, czy w grę wchodziły sztuki opasane czy chude.

W grupie cen artykułów przemysłowych zniżka we wrześniu wyniosła 0.6%, a w październiku—w dalszym ciągu—1.0%. Zmiany cen, jakie nastąpiły w poszczególnych dziedzinach towarowych, ustalić można z następującego zestawienia (wskaźniki przy podstawie: 1928 r.=100):

	Sierpień 1937	Wrzesień 1937	Październik 1937	1936
Drewno surowe	64.0	62.9	62.5	50.7
" obrobione	54.6	54.4	53.9	46.8
Surowce włókniste	39.5	36.5	36.1	39.3
Przędza	52.7	52.4	50.8	52.5
Tkaniny	58.6	58.7	58.4	57.0

Paliwo mineralne	79.5	80.0	78.8	78.1
Oleje mineralne	80.4	80.4	80.4	80.4
Złom i ruda żelazna	82.7	84.1	80.9	63.3
Żelazo	79.9	79.9	79.9	70.9
Metale nieżelazne	58.2	51.8	47.3	50.7
Skóry surowe	44.6	43.8	41.4	44.7
" wyprawione	51.2	51.6	50.6	48.7
Odzież i obuwie	48.4	48.5	48.5	48.3
Chemikalia	70.6	70.4	69.4	67.9
Mydło	71.7	71.7	71.7	69.2
Nawozy sztuczne	68.5	67.3	67.3	68.9
Materiały budowlane mineralne	48.1	48.0	48.0	46.3
Papier	55.8	55.8	55.8	55.8
Urządzenia domowe (meble, nacz., żarówki)	68.6	68.3	67.7	69.0
Maszyny i narzędzia rolnicze	64.3	65.0	65.1	63.5
Maszyny, narzędzia i inne wyroby dla przemysłu	75.2	75.2	75.4	74.9

W grupie drzewnej ceny w październiku zniżkowały—zarówno surowca, jak i tarcicy, której produkcja sezonowo osłabła. W zakresie surowca zniżka dotknęła przede wszystkim drewna sosnowego.

W grupie włókienniczej najsłabiej zniżkowały ceny wyrobów, przy czym zniżka dotknęła niektórych tkanin bawełnianych. Silniej nieco spadły we wrześniu ceny surowca, przy czym tu zniżce uległy bawełna i len—przy ustabilizowanych cenach wełny i konopi oraz zwyżce cen juty. Najsilniej w grupie włókienniczej zniżkowały w październiku ceny przędzy—i to zarówno bawełnianej (w ślad za spadkiem ceny bawełny) jak i wełnianej.

Ceny paliwa w październiku obniżyły się na skutek zniżki ceny ropy, której produkcja wzrosła. Ceny węgla, którego zbyt powiększył się, pozostały w dalszym ciągu niezmiennymi.

W grupie metalowej nastąpił spadek cen surowca (rudy), ceny żelaza pozostały bez zmiany, a ceny innych metali obniżyły się w związku ze spadkiem cen cynku, miedzi i (bardzo niewielkim) ołowiu.

W grupie „różnych” artykułów przemysłowych—nastąpił spadek cen skór—zarówno surowych (bydlęce i cielęce), jak i obrobionych; bez zmiany pozostały ceny materiałów budowlanych mineralnych (których sezon sprzedaży w b. r. przedłużył się); nie zmieniły się także ceny produktów naftowych (przy w iaż rosnącym zbyciu tych produktów); ceny nawozów sztucznych, których sprzedaż w październiku sezonowo osłabła—również nie uległy zmianie; ceny chemikalijskie wykazały spadek, ale zniżki cen miały tu charakter wyjątkowy; ceny papieru w dalszym ciągu pozostały bez zmiany.

W okresie rocznym—od października 1936 r. do października 1937 r.—a więc od jesieni ub. r. do jesieni tegorocznej, ceny hurtowe podniosły się o 5.2%. Ceny artykułów rolnych podniosły się silniej, bo o 10.0%, ceny zaś artykułów przemysłowych—tylko o 3.4%; nastąpiło więc pewne zemknięcie „nożyc cen”.

Jeśli chodzi o ceny artykułów rolnych, to nastąpiła w ciągu omawianego okresu rocznego przede wszystkim poważna poprawa cen produktów roślinnych, podczas gdy w zakresie artykułów hodowlanych nastąpiła zwyżka cen na ogół słabsza. I tak, ceny zbóż wzrosły aż o 22.2%, ceny przetworów zbożowych—o 9.0% i ceny innych—poza zbożami—ziemiopłodów—o 7.2%; jednocześnie ceny bydła i trzody zwyżkowały o 10.1%, ceny mięsa i przetworów—o 10.4%, a ceny nabiału—o 12.8%.

Co się tyczy cen artykułów przemysłowych, to zwyżka ich nie objęła w okresie rocznym październik 1936—październik 1937 wszystkich grup, przeciwnie, kilka grup wykazało w ciągu tego okresu poziom utrzymany, a w szeregu grup uświadliła się nawet zniżka cen. W grupach surowców przeważał wzrost cen: ceny drewna surowego podniosły się o 23.3%, ceny złomu i rudy—aż o 27.8%, ceny paliwa mineralnego—tylko o 0.9%; jednocześnie ceny skór surowych obniżyły się o 7.4%, a ceny surowców włókienniczych—o 8.1%. W grupach półfabrykatów zmiany cen w okresie rocznym były na ogół mniejsze: ceny drewna obrobionego wzrosły o 15.2%, ceny żelaza—o 12.7%, ceny skór wyprawionych—o 3.9%, ceny przędzy spadły o 3.2%, ceny olejów mineralnych pozostały bez zmiany; poza tym ceny chemikalijskie podniosły się o 2.2% (smoly, terpentyny medycynej itp.) oraz materiałów budowlanych—o 3.7% (wzrost cen cegły, wapna, cementu); ceny innych metali poza żelazem obniżyły się o 6.7% (silny spadek cen cynku i ołowiu przy wzroście cen miedzi), ceny nawozów sztucznych—o 2.3% (zniżka cen nawozów potasowych), a ceny papieru pozostały bez zmiany. W grupie wyrobów gotowych o charakterze bezpośredniej konsumpcji nastąpił między innymi wzrost cen tkanin (o 2.5%)—głównie wełnianych, cen odzieży i obuwia (o 0.4%), oraz cen mydła (o 3.6%).

Sumując zmiany cen w okresie od października 1936 r. do października 1937 r. według zasadniczych grup, otrzymujemy—w zakresie cen przemysłowych—następujące wyniki: ceny surowców wzrosły o 6.0%, ceny półfabrykatów—w mniejszym stopniu—o 3.0%, a ceny wyrobów gotowych—zaledwie o 1.5%. Jeśli chodzi o wyroby gotowe, to

artykuły konsumpcyjne wykazały wzrost cen o 1·8%, ceny wyrobów dla produkcji przemysłowej wzrosły najsłabiej, bo tylko o 0·7%, a stosunkowo najsilniej zwiększyły ceny wyrobów dla produkcji rolnej, bo o 2·5%. Wzrost cen surowców i półfabrykatów nieznacznie dotknął artykułów skartelizowanych, które zwykływały o 3·3%, znacznie jeszcze słabiej — artykułów, uzależnionych od zagranicy — o 1·1%, wystąpił natomiast silnie w grupie „pozostałych” surowców i półfabrykatów — o 5·5%.

W zakresie cen artykułów rolnych ujawniły się następujące zmiany w okresie od października 1936 r. do października 1937 r.: ceny artykułów, sprzedawanych bezpośrednio przez rolników (ziemiopłody, zwierzęta, nabiał), wzrosły o 15·3%, a ceny przetworów (przetwory zbożowe, mięso i tłuszcze, cukier, spirytus i piwo) podniosły się o 5·5%. Korzystnie wypada zestawienie ruchu cen artykułów, sprzedawanych przez rolnika, (wzrost o 15·3%) z ruchem cen artykułów żywności i używek, nabywanych przez spożywców (nabiał, przetwory roślinne i zwierzęce, towary kolonialne, tytoń, sól), które wzrosły tylko o 4·3%. Jeszcze korzystniej przedstawia się porównanie ruchu cen artykułów, sprzedawanych przez rolnika, z ruchem cen artykułów, nabywanych przez rolnika, (maszyny i narzędzia, nawozy, materiały budowlane, drewno, żelazo, skóry, towary kolonialne, cukier, sól, spirytus, piwo, tytoń, węgiel, nafta, mydło, tkaniny, obuwie, meble i naczynia): pierwsze podniosły się o 15·3%, drugie — zaledwie o 1·4%.

Ceny detaliczne wykazują w ostatnich miesiącach tendencję lekko wzrostową, podczas gdy dla cen hurtowych przeważa ostatnio tendencja lekko zniżkowa. We wrześniu ruch cen hurtowych i detalicznych był jednak zbieżny, bowiem ceny detaliczne wykazały również spadek, mianowicie o 0·9%. Ceny artykułów przemysłowych pozostały w październiku bez zmiany, natomiast zniżkowały ceny artykułów rolnych, przy czym w słabszym stopniu ceny artykułów roślinnych — o 0·4% (spadły ceny w grupie przetworów zbożowych i pieczywa, a wzrosły ceny w grupie strączkowych, warzyw i owoców), a w znacznie silniejszym stopniu ceny artykułów hodowlanych — o 2·6%.

W okresie rocznym — od października 1936 r. do października 1937 r. — ceny detaliczne podniosły się o 5·8%, a więc nieznacznie tylko silnie niż ceny hurtowe (o 5·2%). Ceny rolne zwykływały silnie: ceny artykułów pochodzenia roślinnego — o 10·8%, a ceny artykułów pochodzenia zwierzęcego — o 12·0% (silny zwłaszcza wzrost cen mleka i przetworów). Natomiast ceny artykułów przemysłowych podniosły się nieznacznie, bo tylko o 1·9%.

Koszty utrzymania (w Warszawie) — po wzroście we wrześniu — w październiku znowu zmniejszały. Mianowicie, koszty utrzymania rodzin robotniczych obniżyły się o 1·1%, a koszty utrzymania rodzin pracowników umysłowych — o 0·6%. Spadek kosztów utrzymania dla obu grup nastąpił jedynie w zakresie żywności, inne bowiem koszty pozostały bez zmiany.

W ciągu roku październik 1936 — październik 1937 koszty utrzymania rodzin robotniczych zwiększyły się o 5·3%, a koszty utrzymania rodzin pracowników umysłowych — o 3·3%. Koszty opału i światła oraz „inne” spadły, koszty alkoholu i tytoniu oraz komornego pozostały niezmiennione, natomiast wzrosły lekko koszty odzieży i obuwia oraz w zakresie higieny i zdrowia, silnie zaś — koszty żywności (o 8·5%, w budżecie rodzin robotniczych i o 9·4%, w budżecie rodzin pracowników umysłowych).

KRAJOWE RYNKI TOWAROWE

ZBOŻA I PRZETWORY

— Ruch cen zbóż w okresie 22/XI ÷ 4/XII 1937 r. kształtował się następująco (w zł za 100 kg):

	22 ÷ 27/XI	29/XI ÷ 4/XII	Spadek %
Pszzenica			
Warszawa . . .	29·75	29·50	0·9
Poznań . . .	27·75	27·75	—
Lwów . . .	27·06	26·91	0·6
Średnia . . .	28·19	28·05	0·5
Żyto			
Warszawa . . .	24·38	24·38	—
Poznań . . .	22·38	22·00½	1·7
Lwów . . .	23·37½	23·12½	1·1
Średnia . . .	23·38	23·17	0·9
Owies			
Warszawa . . .	22·25	21·25	4·5
Poznań . . .	21·13	21·00½	0·7
Lwów . . .	21·87½	21·80	0·4
Średnia . . .	21·75	21·35	1·9

Jęczmień browarowy			
Warszawa . . .	22·37½	22·25	0·6
Poznań . . .	22·50	22·00	2·3
Lwów . . .	24·00	24·00	—
Średnia . . .	22·96	22·75	1·0
Jęczmień zwykły			
Warszawa . . .	20·25½	19·88	1·9
Poznań . . .	20·00	19·25	3·8
Lwów . . .	—	19·50	—
Średnia . . .	20·12½	19·54	—

— W okresie sprawozdawczym (od 29 listopada do 4 grudnia) na rynku zbóż i przetworów utrzymywała się w dalszym ciągu słaba tendencja — przy jednocześnie utrzymywanych obrotach i podaży. Na giełdzie warszawskiej stosunkowo większy popyt wystąpił na żyto. Straty tygodniowe (w zł na 100 kg) na giełdzie warszawskiej kształtowały się następująco: pszenica czerwona jara szklista 0·50, wszystkie standarty jęczmienia 0·25, owies I standart 0·50, — II standart 1·00, wszystkie rodzaje otrąb pszenicznych oraz otręby żytnie 0·25; na giełdzie poznańskiej następująco zboża i przetwory odnotowały spadek notowań (w zł na 100 kg): wszystkie rodzaje jęczmienia 0·50 — z wyjątkiem browarnego, który stracił 1·00, oraz obydwa rodzaje I gat. mąki żytniej 0·50.

Ogólny obrót na giełdzie warszawskiej w okresie sprawozdawczym wyniósł 12 089 t, w tym 3 178 t. żyta (dla okresu, poprzedzającego sprawozdawczy, odpowiednio liczby wynosiły: 11 585 i 2 238).

Warszawa. — Ceny hurtowe według cedytu urzędowej (ostatnie notowania w tygodniu) — w zł za 100 kg parytet wagon Warszawa ładunek wagon (w nawiasach podane są notowania końcowe z okresu, poprzedzającego sprawozdawczy, o ile różnią się od obecnych): pszenica czerwona jara szklista 20·00 ÷ 31·00 (30·50 ÷ 31·00), — jara 29·00 ÷ 29·50, — jednolita 29·50 ÷ 30·00, — zbierana 29·00 ÷ 29·50, żyto I standart 693 grl 24·25 ÷ 24·50, — II standart 683 grl 20·50 ÷ 21·50 (bez notowań), jęczmień browarny 21·75 ÷ 22·75, — I standart 20·25 ÷ 20·50 (20·50 ÷ 20·75), — II standart 19·75 ÷ 20·00 (20·00 ÷ 20·25), — III standart 19·25 ÷ 19·75 (19·50 ÷ 20·00), owies I standart 22·50 ÷ 23·50 (23·00 ÷ 24·00), — eksportowy 478/488 grl bez obrotów, — II standart 437 grl 20·50 ÷ 21·50 (21·50 ÷ 22·50), mąka żytnia: I gat 0 ÷ 30% 45·50 ÷ 48·50, — I gat. 0 ÷ 50% 42·50 ÷ 45·50, — I gat. 0 ÷ 65% 41·50 ÷ 42·50, — II gat. 30 ÷ 65% 35·00 ÷ 37·00, — II gat. A 50 ÷ 65% 31·00 ÷ 34·00, — III gat. 65 ÷ 70% 28·00 ÷ 31·00, — razowa 0 ÷ 95% bez notowań, — pastewna 21·00 ÷ 22·00, mąka żytnia: I gat. 0 ÷ 50% 33·50 ÷ 34·50, — I gat. 0 ÷ 65% 31·50 ÷ 32·00, — II gat. 50 ÷ 65% 26·50 ÷ 27·50, — razowa 0 ÷ 95% 26·50 ÷ 27·50, otręby pszenne grube z przemiału standardowego 17·25 ÷ 17·75 (17·50 ÷ 18·00), — średnie z przemiału standardowego 15·50 ÷ 16·00 (15·75 ÷ 16·25), — mialkie z przemiału standardowego 15·50 ÷ 16·00 (15·75 ÷ 16·25), otręby żytnie z przemiału standardowego 14·75 ÷ 15·25 (15·00 ÷ 15·50), otręby jęczmienne 14·25 ÷ 14·75.

Poznań. — Ceny hurtowe według cedytu urzędowej (ostatnie notowania w tygodniu) — w zł za 100 kg parytet dostawa bieżąca (w nawiasach podane są notowania końcowe z okresu, poprzedzającego sprawozdawczy, o ile różnią się od obecnych): pszenica 27·50 ÷ 28·00, żyto 22·00 ÷ 22·25, jęczmień 638/650 grl 18·50 ÷ 18·75 (19·00 ÷ 19·25), — 673/678 grl 18·75 ÷ 19·25 (19·25 ÷ 19·75), — 700/717 grl 19·75 ÷ 20·00 (20·25 ÷ 20·50), — browarny 21·00 ÷ 22·00 (22·00 ÷ 23·00), owies I standart 21·00 ÷ 21·25, — II standart 20·00 ÷ 20·25, mąka wraz z workiem I gat. 0 ÷ 30% 48·00 ÷ 48·50, — I gat. 0 ÷ 50% 44·00 ÷ 44·50, — I gat. A 0 ÷ 65% 42·00 ÷ 42·50, — II gat. 30 ÷ 65% 38·50 ÷ 39·00, — II gat. A 50 ÷ 65% bez notowań, — III gat. 65 ÷ 70% bez notowań, — razowa 0 ÷ 95% bez notowań, — pastewna bez notowań, mąka żytnia I gat. 0 ÷ 50% 30·75 ÷ 31·75 (31·25 ÷ 32·25), — I gat. 0 ÷ 65% 29·25 ÷ 30·25 (29·75 ÷ 30·75), — II gat. 50 ÷ 65% bez notowań, — razowa 0 ÷ 95% bez notowań, otręby pszenne grube z przemiału standardowego 16·00 ÷ 16·25, — średnie z przemiału standardowego 14·75 ÷ 15·25, otręby żytnie z przemiału standardowego 15·00 ÷ 15·75, otręby jęczmienne 15·75 ÷ 16·75.

RYNEK AKCYJNY

za okres od 29 listopada do 4 grudnia 1937 r.

W okresie sprawozdawczym na rynku akcyjnym giełdy warszawskiej nastąpiło w zakresie obrotów lekkie ożywienie; tendencję oceniać należy jako raczej mocniejszą, z tym zastrzeżeniem, że poza nią znalazły się akcje: Banku Polskiego (strata zł 0·25) oraz Ostrowca ser. B (zł 0·75). Zyski kursowe pozostałych akcji były następujące (w zł): Warsz. Tow. Kopalń Węgla 0·50, Lilpopa 1·25, Starachowic 1·50 oraz Habermuscha i Schielego 0·25.

Jeśli chodzi o giełdy prowincjonalne — to akcjami obracano jedynie na giełdzie poznańskiej, i to tylko akcjami Banku Polskiego po lekko podwyższonym kursie.

GIEŁDA WARSZAWSKA

	Wartość nominalna (waluta)	Kurs najwyższy	Kurs najniższy	Ostatni kurs w tygodniu
Bank Polski	zł 100	108'00	107'50	107'75
Warsz. Tow. Fabryk Cukru	zł 100	33'50	33'25	33'25
Warsz. Tow. Kopalń Węgla	zł 100	25'38	24'50	25'00
Lilpop	zł 100	54'75	53'25	54'50
Norolin	zł 100	64'50	64'00	64'50
Ostrowiec ser. B	zł 100	.	.	48'00
Starachowice	zł 100	31'00	29'50	31'00
Haberbusch i Schiele	zł 100	.	.	42'50

GIEŁDA KRAKOWSKA

Akcje w okresie sprawozdawczym nie były notowane.

GIEŁDA LWOWSKA

Akcje bez notowań.

GIEŁDA POZNAŃSKA

Akcje — w zł (maksimum i minimum; w nawiasach — notowania z okresu, poprzedzającego sprawozdawczy): Bank Polski 107'75—107'00 (107'50—107'00).

KOMUNIKACJA I TRANSPORT

STACJE ŁADUNKOWE NA WĘZLE WARSZAWSKIM.—Dotychczasowe prace przy rozbudowie węzła kolejowego warszawskiego prowadzone były niemal wyłącznie pod kątem widzenia potrzeb ruchu osobowego. Wybudowano linię średnicową z tunelem i mostem na Wiśle oraz z dwiema nowoczesnymi stacjami postojowymi w Szczęśliwicach i na Grochowie, doprowadzono do Warszawy nową linię kolejową z Radomia, zbudowano szereg wiaduktów ulicznych na skrzyżowaniu z torami kolejowymi, zelektryfikowano szereg linii podmiejskich, a w 1939 r. oddany zostanie do użytku dworzec osobowy Warszawa Główna.

Natomiast dla usprawnienia ruchu towarowego na węźle nie zrobiono dotychczas prawie nic, jakkolwiek wymaga tego zarówno rozwój miasta, jak i potrzeby życia gospodarczego, zbiegające się pod względem usprawnienia przewozów z interesami kolei.

Węzeł warszawski odgrywa dużą rolę w ogólnym obrocie towarowym Polski. Jakkolwiek ludność stolicy stanowi tylko 3·6% ogólnej liczby mieszkańców kraju, to przy większym stosunkowo od przeciętnego spożyciu w Warszawie na głowę ludności oraz przy całkowitym braku własnych artykułów spożywczych i surowców—obroty towarowe węzła warszawskiego stanowią ok. 10% ogólnych obrotów Polski. W odniesieniu do niektórych towarów warszawski rynek zbytu jest dominujący; i tak, w 1934 r. Warszawa odebrała 87% nadanych do przewozu w obrocie wewnętrznym zwyczajnych przesyłek mięsa, 82% ryb, 60% drobiu białego itp.

Jeżeli chodzi o kolejowe urządzenia ładunkowe—to w obecnej sytuacji na zachodnim brzegu Wisły, zamieszkiwanym przez 85% całej ludności Warszawy, znajdują się tylko 2 stacje towarowe, z których Warszawa Główna Tow. obsługuje 56% całego obrotu węzła i w zasięgu jej znajduje się cała południowo-zachodnia dzielnica miasta z Wolą, Ochotą, Mokotowem, Rakowcem i Czerniakowem włącznie, gdy druga z tych stacji—Warszawa Gdańska—obejmuje znacznie mniejszy obszar ciężenia i obsługuje 15% całego obrotu węzła, zajmując drugie z kolei pod tym względem miejsce.

Praga natomiast, zamieszkiwana tylko przez 15% ludności stolicy, obsługiwana jest przez 3 stacje ładunkowe, położone stosunkowo blisko siebie; stacje te, a mianowicie Warszawa Wschodnia, Wileńska i Praga obsługują łącznie tylko 29% całego obrotu towarowego węzła.

Takie rozmieszczenie stacji ładunkowych na węźle nie odpowiada obecnym potrzebom ludności, interesom handlu i przemysłu oraz interesom samej kolei. Stopniowo następuje coraz większe przeciążenie stacji Warszawa Główna Tow., rozbudowujące się zaś nowe dzielnice-miasta, jak: Mokotów, Wola, Czerniaków, Grochów itp.—nie mogą być należycie obsługiwane z uwagi na zbyt duże oddalenie stacji towarowych. Toteż już w 1928 r. Ministerstwo Komunikacji opracowało projekt rozbudowy urządzeń dla ruchu towarowego na węźle warszawskim. W myśl powyższego projektu ruch towarowy okalać ma miasto po 2 liniach obwodowych: wewnętrznej i zewnętrznej. Linie obwodowe przeznaczone mają być wyłącznie dla ruchu towarowego, podobnie jak linie średnicowe dla ruchu osobowego. Dotychczas istnieje i jest w eksploatacji północ-

no-zachodnia część linii obwodowej wewnętrznej od Warszawy Zachodniej poprzez Warszawę Gdańską i most na Wiśle pod Cytadelą do Warszawy Wschodniej. Budowa części południowej tej linii—poprzez Mokotów, Wierzbno i Sielce—przewidziana jest w dalszej kolejności robót.

Linia obwodowa zewnętrzna ma być odległa od środka miasta o 12 km. Pomiędzy liniami obwodowymi wewnętrzną i zewnętrzną przewidziane są w kierunku promieni 4 stacje towarowe techniczne, przeznaczone do rozrządzenia wagonów i formowania pociągów towarowych. Są to, mianowicie, stacje rozrządowe: Włochy i Rembertów—dla kierunku zachód-wschód, oraz Praga i Mokotów—dla kierunku północ-południe.

Poza tym projekt z 1928 r. przewiduje budowę 4 nowych stacji ładunkowych, a mianowicie: na Woli, Mokotowie, Sielcach i Grochowie (ew. Emilianowie).

O ile stacje rozrządowe ważne są w pierwszym rzędzie z punktu widzenia interesów kolei, gdyż przy nowoczesnej ich budowie usprawniają wydatnie pracę segregowania wagonów i formowania pociągów, przynosząc przy tym znaczne oszczędności eksploatacyjne—o tyle rozmieszczenie stacji ładunkowych jest ważne przede wszystkim i bezpośrednio dla nadawców i odbiorców przesyłek.

Ostatnio rozwój Warszawy poszedł daleko naprzód, rozbudowały się wydatnie przedmieścia, a coraz nowe dzielnice włączane są do obszaru miejskiego. Poza tym opracowany został przez Zarząd Miejski plan regulacji m. st. Warszawy aż do okresu największego rozwoju.

W związku z tym Ministerstwo Komunikacji przystąpiło do badań nad aktualnymi i przyszłymi potrzebami stolicy w zakresie obrotu towarowego, w szczególności pod względem właściwego rozmieszczenia stacji ładunkowych oraz pożądanej kolejności robót w tym zakresie. Odośne prace prowadzone są w porozumieniu z Zarządem Miejskim m. st. Warszawy, przy czym brane są pod uwagę istotne czynniki, które w danym wypadku winny decydować, jak zaludnienie poszczególnych okręgów, ciężących do tych lub innych stacji ładunkowych, rozmieszczenie przemysłu w przyszłej Warszawie, rozmieszczenie magazynów i składów miejskich oraz innych instytucji, rozmieszczenie hal targowych hurtowych i detalicznych itp.

Jeżeli chodzi o rozmieszczenie stacji ładunkowych—to istnieje tu zgodność poglądów, iż stacje takie powstać mają na Mokotowie, Woli, Sielcach oraz Emilianowie (ew. Grochowie). Poza tym pod uwagę wchodzi stacja w Młocinach, budowa jej byłaby jednak aktualna dopiero w końcowym stadium robót po uruchomieniu linii Płockiej.

Odośnie do zakresu pracy poszczególnych stacji ładunkowych wyłania się pogląd, iż powiększanie obrotu na dotychczasowych stacjach, a w szczególności na Warszawie Głównej, do rozmiarów 2- lub 3-krotnie większych w porównaniu z obecnymi nie byłoby uzasadnione. Dzielnica śródmiejska nie rozwine się już wydatniej pod względem zaludnienia, obszar zaś ciężenia stacji Warszawa Gl. Tow. zmniejszy się nawet na korzyść stacji nowych. Wydaje się wobec tego, iż cały przyrost przewozów, przewidywany na okres największego rozwoju miasta, skierowany być powinien na nowe stacje ładunkowe. Wskazane byłoby

przy tym zróżniczkowanie obrotu w ten sposób, by na Warszawie Głównej Towarowej przeważały przesyłki cenniejsze, jak drobnica zwykła i pośpieszna oraz wagonowe przesyłki pośpieszne, natomiast na stacjach nowych, wznoszonych na peryferiach miasta—przesyłki artykułów budowlanych i, oczywiście, materiały aprowizacyjne itp. dla najbliższego obszaru ciężenia.

Rozwój przedmieść, a zwłaszcza przyrost ludności dają nam pewne wskazówki co do pożądanej kolejności prac. Na pierwszym planie stoi tu rozwój Mokotowa, pozbawionego dotychczas własnej stacji ładunkowej. Na drugim miejscu należałoby postawić Wolę, której dzielnica prze-

mysłowa domaga się usprawnienia przewozu kolejowego przez wybudowanie tam stacji ładunkowej. Dalsze prace w tym zakresie można będzie określić po upływie pewnego czasu, kiedy wymienione wyżej 2 stacje zaczną funkcjonować, a poza tym zależne to jest w dużym stopniu od tempa i kierunku rozwoju Warszawy.

Na ogół można stwierdzić, iż budowa urządzeń dla ruchu towarowego na węzle warszawskim traktowana powinna być jako sprawa pilna, przy czym pod uwagę wchodzi tu zarówno stacje ładunkowe, jak i wymienione już wyżej stacje rozrządowe.

S. P.

ŻEGLUGA I SPRAWY MORSKIE

POLSKO-GDAŃSKIE ROZMOWY GOSPODARCZE

Dn. 4 b. m. zostały zakończone rozmowy, które od marca b. r. były prowadzone przez delegację polskich sfer gospodarczych, wyłonioną przez Związek Izb Przemysłowo-Handlowych R. P., z Senatem W. M. Gdańska.

Podstawą tych rozmów był protokół z dn. 5/I b. r., w myśl którego Senat W. M. Gdańska zobowiązał się zbadać, jakie ułatwienia oraz korzyści mogą być udzielone przedsiębiorstwom, biorącym lub zamierzającym wziąć udział w ruchu i przeladunku w porcie gdańskim.

Skład polskiej delegacji stanowili PP.: Dr S. Wachowiak—przewodniczący oraz —jako członkowie—Dyr. Blitek i Dr Goldmann z Gdańska, Dr Czerwiński z Warszawy oraz Pos. Marchlewski, Prezes Związku Towarzystw Kupieckich na Pomorzu. Z ramienia Związku Izb do delegacji został przydzielony Kier. Wydz. P. Ołtarzewski. Na czele delegacji Senatu stanął Radca Senatu P. Dr Kurt Hoffmann.

Na wstępie rozmów polska delegacja zgłosiła szereg postulatów, dotyczących spraw podatkowych, polskich instytucji kredytowych, spółdzielczości, instytucji samorządu gospodarczego, ubezpieczeń społecznych, nabywania obywatelstwa gdańskiego, własności nieruchomości, żegluga śródlądowej oraz rynku pracy. Już w toku rozmów podniesiono dwa dalsze zagadnienia, mianowicie: koncesjonowania spedycji i dokonywania kontroli przedsiębiorstw w Gdańsku.

Pozytywne załatwienie postulatów strony polskiej napotkało na bardzo poważne trudności, w wyniku czego prowadzone rozmowy przeciągnęły się do okresu 8-miesięcznego. Dopiero w końcu listopada udało się stwierdzić pewne odprężenie sytuacji, którego wyrazem jest deklaracja, złożona przez Senat dn. 4 b. m.

Mimo, iż deklaracja ta nie zaspakaja całkowicie postulatów strony polskiej, to jednak złożone przez Senat przyrzeczenia stanowią o niewątpliwiej poprawie warunków istnienia i pracy firm polskich na terenie Gdańska. Dotyczy to w głównej mierze dziedziny podatkowej oraz—w pewnym stopniu—ryнку pracy. Również do pozytywnych wyników przeprowadzonych rozmów zaliczyć należy zwiększenie udziału polskich czynników gospodarczych w instytucjach samorządu gospodarczego w Gdańsku.

Szczegółowa analiza deklaracji Senatu W. M. Gdańska zostanie podana w jednym z najbliższych zeszytów tygodnika.

PRACA POLSKIEJ FLOTY HANDLOWEJ W III KWARTALE 1937 R.¹⁾—Na trzeci kwartał b. r., a w szczególności na ostatni miesiąc tego kwartału—przypada najwyższy rozwój koniunktury w światowej żegludzie morskiej. Wskaźnik frachtowy, obliczany przez angielską Chamber of Shipping, został ustalony na 137·76 w lipcu, 153·56—w sierpniu i aż 172·22 we wrześniu (przyjmując przeciętny wskaźnik dla 1929 r. za 100), podczas gdy przy tej samej podstawie przeciętny wskaźnik za 1936 r. wyniósł 90·79, za 1935 r.—76·28, wreszcie za 1934 r.—75·83. Powyższych kilka liczb ilustruje wymownie napięcie koniunkturalne w żegludzie, spowodowane występującym już w I półroczu b. r. zachwianiem się równowagi między podażą i popytem na rynkach frachtowych, gdy popyt tonażu przewyższał podaż.

¹⁾ Sprawozdanie za I półrocze b. r.—p. „Polska Gospodarcza” zesz. 39/1937, str. 1259, sprawozdanie za analogiczny okres 1936 r.—zesz. 48/1936, str. 1442/43.

Konsekwencją tej sytuacji w III kwartale b. r., był m. in. — obok korzystnego zatrudnienia możliwego do uruchomienia tonażu—olbrzymi wzrost cen na statki używane, wzrost zamówień, a więc i cen na nowo-budujący się tonaż, wstrzymanie się z rozbiórką statków na złom itd.

I w Polsce na ten okres przypada znaczne ożywienie inwestycyjne w zakresie tonażu morskiego, a mianowicie: „Żegluga Polska S. A.” kupuje w sierpniu, eksploatowany już od roku na linii lewantyńskiej, statek motorowy m/s „Lechistan” (siostrzany statek m/s „Lewantu”, zakupionego przez „Żeglugę” przed rokiem) o tonażu 1 937 brt, nośności 3 070 t i szybkości 12÷12·5 węzłów; towarzystwo „Gdynia—Ameryka Linie Żeglugowe, S. A.” zamawia w II połowie września w Stoczni Gdańskiej 2 statki motorowe dla obsługi towarowej linii do portów zatoki Meksykańskiej—o tonażu ok. 4 660 brt, nośności 6 500 t i szybkości 16 węzłów każdy, wreszcie „Polskarob”—Polsko-Skandynawskie Towarzystwo Transportowe, S. A. zamówiło w sierpniu b. r. na stoczni angielskiej „The Burntisland Shipbuilding Company Ltd.” statek trampowy o napędzie parowym—o tonażu ok. 2 800 brt i nośności 4 300 t.

Licząc wszystkie morskie statki handlowe i rybackie, zamówione i nabyte w pierwszych 3 kwartałach b. r.¹⁾, tonaż polskiej floty wzrośnie o ok. 40 tys. t, czyli o przeszło 40% dotychczasowego stanu, jeżeli pominąć okoliczność, że część nowego tonażu przeznaczona jest na zastąpienie jednostek, które będą musiały być wycofane.

Dane te świadcząby, że pomimo naszego nastawienia na obsługę własnych obrotów morskich, rozwój polskiej floty jest jednak związany z sytuacją w żegludzie międzynarodowej oraz z ogólną koniunkturą gospodarczą. Pod jednym, zresztą bardzo istotnym, względem bandera polska odbiega od ogólnej linii rozwojowej w żegludzie międzynarodowej i to pomimo masowego charakteru naszych zamorskich obrotów, mianowicie niedorozwój tonażu trampowego, co jest spowodowane w głównej mierze dalszym brakiem zainteresowania inicjatywy prywatnej na tym polu. Okazuje się, że powstaniu tej inicjatywy nie sprzyja i dobra koniunktura, bowiem—jak to miało miejsce ostatnio—wzrost cen tonażu niweluje w znacznej mierze przewidywane zarobki oraz wymaga tym większych wkładów kapitałowych, co w warunkach polskich oddziałuje bardzo niekorzystnie na jakąkolwiek inicjatywę prywatną.

Powracając do pracy polskiej floty handlowej, wspomnieć należy o wyjściu w doroczną podróż ćwiczebną statku szkolnego „Dar Pomorza”, który w dn. 18/IX b. r., po uroczystym pożegnaniu, opuścił Gdynię na okres 7 miesięcy, udając się na Kubę. W drodze statek miał zawinąć m. in. do Casablanki, portu Para w Brazylii, odwiedzić wyspy Trynidad, Martynikę i Haiti. W podróży tej bierze udział ogółem 111 ludzi, w tym 56 uczniów Państwowej Szkoły Morskiej w Gdyni²⁾.

Przewozy ogólne polskiej floty handlowej w III kwartale i 3 kwartałach b. r.—w porównaniu z odpowiednimi czasokresami ub. r.—kształtują się następująco (w tonach):

	Wywóz	Przywóz	Tranzyt	Razem
III kwart. 1937	298 674	145 861	27 677	472 212
„ „ 1936	271 733	108 440	20 186	400 359
Wzrost w III kwart. 1937	26 941	37 421	7 491	71 853
3 kwartały 1937	813 485	367 469	91 849	1 272 803
„ „ 1936	730 176	238 513	55 403	1 024 092
Wzrost w 3 kwart. 1937	83 309	128 956	36 446	248 711

Ogólny wzrost przewozów w III kwart. b. r. w stosunku do ub. r. wynosi 71 853 t, czyli prawie 18%, przy czym zarówno w liczbach absolutnych, jak i w stosunkowych gros tego wzrostu przypada na przywóz,

¹⁾ Bardziej szczegółowe dane, dotyczące zamówionych statków, podaje czasopismo „Morze” Nr 11/1937, oraz w sprawie zamówień statków rybackich—„Polska Gospodarcza” zesz. 48/1937, str. 1526.
²⁾ P. „Polska Gospodarcza” zesz. 39/1937, str. 1258.

co — jak to już niejednokrotnie podkreślaliśmy — należy uważać za objaw korzystny z punktu widzenia warunków eksploatacyjnych tonażu polskiego.

Wzrost przewozów w okresie 3 kwartałów wynosi w b. r. ponad 24%, wywóz i przywóz — 1 180 954 t — stanowią prawie 10% zamorskich obrotów przez porty polskiego obszaru celnego (11 875 983 t); w wywozie stosunek ten kształtuje się na poziomie 12·4%, wykazując w porównaniu z analogicznym okresem ub. r. (9·2%) dość znaczny wzrost, spowodowany jednak nie tylko wzrostem transportów polskich przedsiębiorstw żeglugowych w wywozie, lecz i globalnym spadkiem sum wywozu przez porty polskie obszaru celnego (z 7 917 tys. t do 6 545 tys. t)¹⁾, w przywozie ten procent udziału wynosi ponad 15·7, wykazując nieznaczny spadek, a to wobec dużego wzrostu (o ok. 50%) ogólnych sum przywozu.

Przewozy na statkach żeglugi nieregularnej w okresach porównawczych obrazują następujące liczby (w tonach):

	Wywóz	Przywóz	Tranzyt	Razem
III kwart. 1937	207 726	84 581	5 797	298 104
„ „ 1936	197 685	71 114	2 686	271 485
Wzrost w III kwart. 1937	10 041	13 467	3 111	26 619
3 kwartały 1937	541 997	178 546	25 617	746 160
„ „ 1936	516 721	128 004	14 307	659 032
Wzrost w 3 kwart. 1937	25 276	50 542	11 310	87 128

Pomimo iż dysponowany tonaż trampowy nie uległ w omawianych okresach żadnej zmianie, to jednak — jak widzimy z powyższych liczb — przewozy dość znacznie wzrosły. Cały ten wzrost przypada na „Żegluga Polska”, której statki w III kwart. b. r. wykonały 64 (w ub. r. — 54) podróże i przewiozły w wywozie 93 654 t (70 390 t), w przywozie 84 581 t (71 114 t), w tranzycie 3 141 t (2 686 t); w okresie 3 kwartałów odpowiedniej liczby wynoszą: 145 (125) podróży, 195 601 t (128 004 t), 178 546 t (177 743 t) i w tranzycie 22 961 t (18 858 t). Ogółem wzrost przewozów na statkach trampowych „Żeglugi” wynosi ok. 20%, co zostało osiągnięte kosztem częściowego zaniechania dalszych podróży na wody pozaeuropejskie.

Statki „Polskarob” — Polsko-Skandynawskiego Towarzystwa Transportowego S. A. wykonały w III kwart. b. r. 41 (45) podróży i przewiozły 116 728 t (127 295 t), w tym 2 656 t między portami obcymi, a od początku roku — 124 (123) podróże — 349 052 t (344 427 t), w tym 2 656 t (5 449 t) między portami obcymi. To zmniejszenie się liczby podróży i przewozów w III kwart. b. r. znajduje swoje usprawiedliwienie w wysłaniu w tym czasie jednego ze statków towarzystwa do portów morza Śródziemnego.

Ogółem trampy polskie wywoziły od początku roku 523 012 t węgla i koksu, co stanowi ponad 96% ich transportów na wyjściu oraz zaledwie 7% ogólnego eksportu wymienionych surowców przez porty polskiego obszaru celnego.

Przewozy na liniach regularnych w omawianych okresach kształtowały się następująco (w tonach):

	Wywóz	Przywóz	Tranzyt	Razem
III kwart. 1937	90 948	61 280	21 880	174 108
„ „ 1936	74 048	37 326	17 500	128 874
Wzrost w III kwart. 1937	16 900	23 954	4 380	45 234
3 kwartały 1937	271 488	188 923	66 232	526 643
„ „ 1936	213 455	110 509	41 096	365 060
Wzrost w 3 kwart. 1937	58 033	78 414	25 136	161 583

W III kwart. wzrost wynosi 45 234 t, czyli ponad 35%, a od początku roku 161 583 t, a więc ponad 44%. Z tych danych widzimy, że w III kwart. b. r. tempo wzrostu w porównaniu z I półroczem nieco osłabło. Wobec nadmiernie wysrubowanych cen na statki dzierżawione (time charter), „Żegluga Polska” w mniejszym zakresie korzystała z tych statków.

Poszczególne towarzystwa okrętowe wykazują na liniach regularnych następujące obroty (w tonach):

	„Gdynia-Ameryka Linie Żeglugowe S. A.”	„Żegluga Polska”	„Polbrit”	Razem
III kwart. 1937	45 856	97 684	30 568	174 108
„ „ 1936	18 188	81 101	29 585	128 874
Wzrost w III kwart. 1937	27 668	16 583	983	45 234
3 kwartały 1937	136 691	305 680	84 272	526 643
„ „ 1936	50 987	235 459	78 614	365 060
Wzrost w 3 kwart. 1937	85 704	70 221	5 658	161 583

Jak wynika z powyższych danych, największy wzrost i największe jego tempo wykazuje „T-wo Gdynia-Ameryka Linie Żeglugowe, S. A.” — zarówno dzięki uruchomieniu nowej linii regularnej, jak i dzięki uintensywnieniu przewozów na liniach transoceanicznych, eksploatowanych uprzednio, czego dowodzą poniższe dane za okres od początku roku (w nawiasach — dane za 3 kwartały ub. r.): na linii do Ameryki Północnej wykonano 15/14 (15/13)¹⁾ podróży, przewożąc 8 091 t (6 087 t) w kierunku z Gdyni i 6 076 t (5 995 t) do Gdyni, na linii do portów zatoki Meksykańskiej 6/6(—) podróży — 24 375 t (—) do Ameryki via New York i 30 178 z portów Golfu — razem 54 553 t na statkach, jak wiadomo, charterowanych, przy czym liczby te nie znajdują odpowiednika w ub. r., na linii do Ameryki Południowej 8/7 (4/3) podróży — 9 837 t (6 119 t) do Ameryki i 9 787 t (5 014 t) z Ameryki oraz 3/1 podróże statków wynajętych, na których przewieziono 15 258 t, wreszcie na linii palestyńskiej wykonano 15/15 (27/27) podróży i przewieziono 12 386 t (7 349 t) do Palestyny oraz 1 474 t (1 901 t) do Konstancy.

Z ogólnej sumy wzrostu obrotów — 85 704 t — na statkach charterowanych przewieziono 69 811 t, reszta wzrostu przewozów przypada na tonaż własny.

„Żegluga Polska, S. A.” zwiększyła swoje przewozy w III kwart. b. r. o ponad 20%, a od początku roku — o ok. 30%, z tego wynika, że tempo wzrostu przewozów w porównaniu z I półroczem nieco osłabło — wobec zmniejszonej liczby statków charterowanych, co znajduje swoje usprawiedliwienie m. in. w wysokich kosztach charteru.

Wywóz na liniach regularnych „Żeglugi” w okresie od początku roku wzrósł z 125 758 t do 147 766 t, przywóz z 72 368 t do 106 889 t, wreszcie tranzyt z 25 180 t do 51 025 t. Stosunkowo największy wzrost wykazuje tranzyt, następnie przywóz.

„Polsko-Brytyjskie Towarzystwo Okrętowe, S. A.” przewiozło w III kwart. 30 568 t (29 585 t), a od początku roku ogółem 84 272 t (78 614 t) towarów, przy czym prawie cały wzrost przypada na linię hullską, która mając prawie dwukrotnie większy tonaż i częstotliwość odjazdów, ma możliwość dalszego zwiększania obrotów.

Przewozy pasażerów i emigrantów — bez wycieczek, ruchu przybrzeżnego i pewnej, nieznacznej zresztą, liczby pasażerów na statkach „Żeglugi” — objęły w III kwart. b. r. 15 683 osób, utrzymując się zatem prawie na poziomie z ub. r., pomimo znacznego spadku ruchu pasażerskiego na linii palestyńskiej — z 6 467 do 2 672 osób.

Na wszystkich innych liniach ruch pasażerski wzrósł i w okresie 3 kwartałów b. r. w porównaniu z analogicznym okresem ub. r. kształtował się, jak następuje: ogółem 34 437 (38 526), w tym na linii do Ameryki Północnej 14 167 (11 082), do Ameryki Południowej 6 574 (3 642), do Palestyny 8 256 (18 823), do Londynu 359 (330), do Hull 446 (379) i wreszcie na linii do Le Havre (Parkeston, Londyn) 4 635 (3 333).

Stwierdzamy więc znaczny wzrost przewozów na obu liniach amerykańskich i na wszystkich innych liniach — za wyjątkiem linii palestyńskiej, której duży spadek frekwencji (z 18 823 na 8 256) przyczynił się do obniżenia ogólnej liczby przewiezionych pasażerów w okresach porównawczych.

W wycieczkach morskich, zorganizowanych przez T-wo „Gdynia-Ameryka” na wodach europejskich, wzięło udział 4 898 turystów, nie licząc wycieczek, organizowanych przez różne biura podróży na normalnych rejsach. W porównaniu z ub. r. liczba wycieczek — z braku tonażu — uległa ograniczeniu z 12 na 10.

Większego ożywienia w tym zakresie można oczekiwać dopiero po otrzymaniu znajdujących się w budowie 2 statków transatlantyckich, przeznaczonych dla linii południowo-amerykańskiej.

J. Korolkiewicz

STATEK BUNKROWY „ROBUR VII”. — W dn. 30/XI b. r. nadzedł do portu gdynińskiego nowy statek bunkrowy Sp. Akc. „Polskarob”, który otrzymał nazwę „Robur VII”. Statek ten został wykonany w Holandii na stoczni Werf Gusto.

„Robur VII” wyposażony jest w 2 maszyny parowe o sile 500 KM oraz 2 śruby. Tonaż statku wynosi 895 brt oraz 441 nrt. Ładownie „Robura VII” mogą pomieścić ponad 1 000 t węgla, który — przy pomocy specjalnego taśmowego transportera — może być przeladowywany z wydajnością ok. 300 t na godzinę. Szybkość przeladunku oraz możliwość dostarczenia węgla bunkrowego do każdego punktu portu znacznie usprawni dany dział pracy portowej.

„Robur VII” po dokonaniu pewnych uzupełniających prac montażowych zostanie oddany do eksploatacji przed dniem 15/XII b. r.

Z RYNKU FRACHTOWEGO. Wiadomości z pierwszych dni bieżącego miesiąca są — z punktu widzenia interesów żeglugowych — nadal dość pesymistyczne; stawki frachtowe zniżkują we wszystkich ośrodkach załadowczych.

¹⁾ P. „Polska Gospodarcza” zesz. 46/1937, str. 1461.

¹⁾ Pierwsza liczba oznacza podróże z Gdyni, druga — do Gdyni.

Na rynku La Platy transakcje są zawierane poniżej nieoficjalnego minimum i kształtują się bliżej poziomu stawki oficjalnej, ustalonej w lutym b. r. (sh 25/-). W związku z tym zainteresowani armatorzy angielscy, którzy chcą pozostać lojalnymi w stosunku do uchwał Administracyjnego Komitetu Trampowego, wypowiadają się za obniżeniem minimum o sh 5/- (do sh 25/-). Korespondenci z Ameryki Południowej, zestawiając przewidywany popyt na tonaż i odnośną podaż, zapowiadają dalsze trudności w zakresie zatrudnienia tonażu w najbliższych 3-4 miesiącach. Przewidywania te, rzecz oczywista, oddziałują na zniżkowo i na pozostałe rynki frachtowe. W rezultacie ze wszystkich ośrodków załadowczych sygnalizują transakcje po niższych stawkach

i tendencja ta objęła ostatnio, dość mocny dotychczas, rynek australijski i Daleki Wschód.

Sytuację w Gdyni/Gdańsku w dostatecznej mierze charakteryzują następujące notowania na węgiel: do portów Szwecji statki o pojemności 2÷3 tys. t sh 5/6÷6/-, analogiczny tonaż do portów Norwegii sh 6/6÷7/3, Belgii sh 6/-÷6/3, Holandii ok. sh 6/9, Danii sh 5/6÷5/9, Finlandii sh 5/9÷6/-, Estonii i Łotwy ok. sh 5/9, do zachodnich portów francuskich sh 7/-÷7/6, do portów południowych (Nice) sh 15/-, do portów włoskich na statki 4÷6 tys. t sh 11/6÷11/9, wreszcie większe statki o tonażu powyżej 6 tys. t do portów Ameryki Południowej ok. sh 13/6.

KRONIKA TYGODNIOWA

PRZEGLĄD USTAW I ROZPORZĄDZEŃ

ROZPORZĄDZENIE RADY MINISTRÓW:

Utworzenie funduszy specjalnych w państwowym przedsiębiorstwie „Polska Poczta, Telegraf i Telefon”—rozporz. z dn. 24/XI 1937 r. („Dz. Ust. R. P.” Nr 82/1937, poz. 589).

ROZPORZĄDZENIA MINISTRÓW:

Postępowanie przy wymiarze i poborze należności na rzecz Funduszu Pracy—rozporz. Ministra Opieki Społecznej z dn. 29/X 1937 r., wyd. w poroz. z Ministrami: Spraw Wewnętrznych, Spraw Wojskowych, Skarbu, Sprawiedliwości, Wyznań Relig. i Oświecenia Publicznego, Rolnictwa i Ref. Roln., Przemysłu i Handlu oraz Komunikacji („Dz. Ust. R. P.” Nr 83/1937, poz. 604).

Określenie istotnych cech przemysłu ludowego, domowego i pracy chałupniczej jako zatrudnień zarobkowych, wyłączonych spod przepisów prawa przemysłowego—rozporz. Ministra Przemysłu i Handlu z dn. 27/XI 1937 r., wyd. w poroz. z Ministrem Opieki Społecznej („Dz. Ust. R. P.” Nr 83/1937, poz. 605).

Zniżki celne i zwolnienia od cła—rozporz. Ministra Skarbu z dn. 30/XI 1937 r., wyd. w poroz. z Ministrami Przemysłu i Handlu oraz Rolnictwa i Ref. Roln. („Dz. Ust. R. P.” Nr 83/1937, poz. 606).

KONWENCJA:

Ułatwienie międzynarodowego obiegu filmów, mających charakter wychowawczy, oraz oświadczenie o przystąpieniu do konwencji Polski—„Dz. Ust. R. P.” Nr 83/1937, poz. 601 i 602.

TERMINY OGÓLNYCH ZEBRAŃ W SPÓŁKACH AKCYJNYCH

28 grudnia:

— T-wo Akc. Przem. „Jakuba Wojdystawskiego” — o godz. 18 w lok. S-ki w Łodzi, Piotrkowska 212.

— „Wielkopolska Papiernia”, S. A. — o g. 15 w lok. S-ki w Bydgoszczy, Siedlecka 10.

— Fabr. Metal. „R. Plewkiewicz”, S. A. — o g. 19 w lok. S-ki w W-wie, Czerniakowska 180/182.

— T-wo Akc. „Kurlandzkiej Olejarni” — o g. 14 w lok. S-ki w Wilnie, Słowackiego 28.

30 grudnia:

— „Bank Hand.-Przem. w Łodzi”, S. A. — o g. 13 w lok. B-ku w Łodzi, Piotrkowska 96.

— „Młyny i Tartaki Wągrowieckie”, S. A. — o g. 16½ w lok. S-ki w Wągrowcu.

SKARBOWOŚĆ I FINANSE

PODATKI I OPŁATY

ULGI PRZY NABYWANIU ŚWIADECTW PRZEMYSŁOWYCH NA ROK 1938.—Na podstawie art. 39 ustawy o państwowym podatku przemysłowym („Dz. Ust. R. P.” Nr 46/1936, poz. 339) Ministerstwo Skarbu okólnikiem z dn. 26/XI 1937 r. L. D V 39640/4/37 zarządziło następujące ulgi przy nabywaniu świadectw przemysłowych na 1938 r.:

1. Z urzędu (bez obowiązku składania indywidualnych podań) zezwala się na prowadzenie:

1) na podstawie półrocznego (za cenę półrocznego) świadectwa przemysłowego kat. I przedsiębiorstw handlowych: a) przedsiębiorstw gastronomicznych, wymienionych w cz. II lit. A rozdz. VII kat. I taryfy, stanowiącej załącznik do art. 23 ustawy o państwowym podatku przemysłowym—o ile wysokość ustalonych za 1936 r. obrotów nie przekracza w stosunku całorocznym kwoty zł 300 tys., b) przedsiębiorstw kinematograficznych, wymienionych w cz. II lit. A rozdz. XVI kat. I taryfy—o ile wysokość ustalonych za 1936 r. obrotów nie przekracza w stosunku całorocznym kwoty zł 300 tys., c) przedsiębiorstw skupu zawodowego jaj kurzych oraz pierza i puchu w celach eksportowych—przy sumie skupu zł 700 tys.÷1 miln. pod warunkiem prowadzenia prawidłowych ksiąg handlowych;

2) na podstawie świadectwa przemysłowego kat. II przedsiębiorstw handlowych: a) hurtowni wyrobów monopolu spirytusowego, tytoniowego i solnego, utrzymujących oddziały (filie), b) przedsiębiorstw kinematograficznych, wymienionych w cz. II lit. A rozdz. XVI kat. I taryfy—o ile wysokość ustalonych za 1936 r. obrotów nie przekracza w stosunku całorocznym kwoty zł 150 tys., c) przedsiębiorstw skupu zawodowego jaj kurzych oraz pierza i puchu w celach eksportowych przy sumie skupu zł 500÷700 tys. pod warunkiem prowadzenia prawidłowych ksiąg handlowych, d) przedsiębiorstw gastronomicznych, wymienionych w cz. II lit. A rozdz. I kat. I taryfy—o ile zatrudniać będą najwyżej do 25 osób, licząc w tym właściciela i członków jego rodziny, w tych zakładach pracujących;

3) na podstawie półrocznego (za cenę półrocznego) świadectwa przemysłowego kat. II przedsiębiorstw handlowych: a) przedsiębiorstw handlu towarowego, wymienionych w cz. II lit. A rozdz. I kat. II taryfy—o ile wysokość ustalonych za 1936 r. obrotów nie przekracza w stosunku całorocznym kwoty zł 100 tys.; b) aptek, wymienionych w cz. II lit. A rozdz. XIV kat. II taryfy—o ile wysokość ustalonych za 1936 r. obrotów nie przekracza w stosunku całorocznym kwoty zł 50 tys., c) przedsiębiorstw kinematograficznych, wymienionych w cz. II lit. A rozdz. XVI kat. II taryfy—o ile wysokość ustalonych za 1936 r. obrotów nie przekracza w stosunku całorocznym kwoty zł 60 tys., d) hurtowni wyrobów monopolu solnego, zarówno utrzymujących oddziały (filie), jak i nie utrzymujących oddziałów (filij)—o ile wysokość obrotów za 1937 r. nie przekracza w stosunku całorocznym kwoty zł 7 200, e) biur pośrednictwa handlowego (cz. II lit. A rozdz. VI kat. II p. 4 taryfy)—o ile wysokość ustalonych za 1936 r. obrotów (provizyj) nie przekracza w stosunku całorocznym kwoty zł 7 200, f) biur wynajmu filmów kinematograficznych—o ile wysokość ustalonych za 1936 r. obrotów nie przekracza w stosunku całorocznym kwoty zł 150 tys.;

4) na podstawie półrocznego (za cenę półrocznego) świadectwa przemysłowego kat. II b zajęć przemysłowych: zajęć przemysłowych pośrednictwa handlowego, wymienionych w cz. III lit. D kat. II b taryfy—o ile wysokość ustalonych za 1936 r. obrotów (provizyj) nie przekracza w stosunku całorocznym kwoty zł 5 tys.;

5) na podstawie świadectwa przemysłowego kat. III przedsiębiorstw handlowych: a) przedsiębiorstw handlu towarowego, wymienionych w cz. II lit. A rozdz. I kat. II taryfy—o ile wysokość ustalonych za 1936 r. obrotów nie przekracza w stosunku całorocznym kwoty zł 50 tys., b) przedsiębiorstw handlu towarowego, wprowadzających w 1938 r. sprzedaż wyrobów monopolu spirytusowego bez wyszynku wyłącznie konsumentom, oraz nowopowstałych w 1938 r., które prowadzić będą m. in. również sprzedaż wyrobów monopolu spirytusowego bez wyszynku wyłącznie konsumentom—o ile przedsiębiorstwa te odpowiadają warunkom, określonym w cz. II

lit. A rozdz. I kat. III taryfy lub wymienionym w cz. I p. 5 lit. a tego okólnika, a jedynie fakt prowadzenia sprzedaży wyrobów monopolu spirytusowego bez wyszynku stanowiły o zaliczeniu danego przedsiębiorstwa do kat. II świadectwa przemysłowego (cz. II lit. A, rozdz. I, kat. II, p. 2 lit. k taryfy), c) przedsiębiorstw gastronomicznych, wymienionych w cz. II lit. A rozdz. VII kat. II taryfy—o ile wysokość ustalonych za 1936 r. obrotów nie przekracza w stosunku całorocznym kwoty zł 25 tys., d) przedsiębiorstw gastronomicznych, wymienionych w cz. II lit. A rozdz. VII kat. II taryfy—o ile zakłady te bez wyszynku trunków zatrudniają będą najwyżej do 12 osób, licząc w tym właściciela i członków jego rodziny, w tych zakładach pracujących, e) przedsiębiorstw gastronomicznych, wymienionych w cz. II lit. A rozdz. VII kat. II taryfy—o ile przedsiębiorstwa te prowadzą sprzedaż następujących trunków pochodzenia krajowego: piwa, miodu, moszczu i wina owocowego oraz o ile zatrudniają 4–12 osób, licząc w tym właściciela i członków jego rodziny, zatrudnionych w tych przedsiębiorstwach, f) oddziałów (filii) hurtowni wyrobów monopolu spirytusowego, tytoniowego i solnego, uruchamianych przez hurtowników, działających na mocy umów z dyrekcjami właściwych monopolów—o ile oddziały (filie) te będą uruchamiane w obrębie rejonu, należącego w myśl umowy do hurtownika, i prowadzone na koszt hurtownika we własnej jego administracji, g) przedsiębiorstw przewozowych—utrzymujących najwyżej 2 samochody ciężarowe, h) przedsiębiorstw autobusowych—utrzymujących najwyżej 2 autobusy, i) księgarń, wymienionych w cz. II lit. A rozdz. XII kat. II taryfy—o ile wysokość ustalonych za 1936 r. obrotów nie przekracza w stosunku całorocznym kwoty zł 50 tys., j) przedsiębiorstw komisowej sprzedaży benzyny z tzw. stacji (pomp) benzynowych;

6) na podstawie świadectwa przemysłowego kat. IV przedsiębiorstw handlowych: a) przedsiębiorstw, wymienionych w części II lit. A taryfy, rozdziały: I—kat. III (handel towarowy) i VIII (sale bilardowe), X—kat. III (hotele, pokoje umeblowane, zajazdy i gospody), XI—kat. III (pensjonaty, również prowadzone sezonowo, i pokoje umeblowane ze stołowaniem), XII—kat. III (księgarnie), XIII—kat. III (zakłady lecznicze), XVI—kat. III (przedsiębiorstwa kinematograficzne), XVII—kat. III (przedsiębiorstwa teatralne, cyrki, ogródki i sale ze scenami), XIX—wrotniska i ślizgawki, XXI—kat. III (wydawnictwa utworów drukowanych)—o ile wysokość ustalonych za 1936 r. obrotów nie przekracza w stosunku całorocznym kwoty zł 15 tys., b) przedsiębiorstw z wyłączną drobną sprzedażą (tylko konsumentom) wyrobów monopolu tytoniowego, powstających w 1938 r. w gminach wiejskich, w których dotychczas nie było żadnego punktu sprzedaży tych wyrobów; do korzystania z wymienionej ulgi nie stoi na przeszkodzie fakt prowadzenia jednocześnie ze sprzedażą wyrobów monopolu tytoniowego sprzedaży artykułów, niezbędnych do palenia (bibulek, gilz itp.), względnie ubocznej sprzedaży znaczków pocztowych i stemplowych, blankietów wekslowych, losów loterii państwowej, kart do gry oraz przyborów do palenia i zapalania, c) przedsiębiorstw handlu towarowego, wprowadzających w 1938 r. sprzedaż wyrobów monopolu spirytusowego bez wyszynku wyłącznie konsumentom, oraz nowopowstającym w 1938 r., które prowadzić będą m. in. również sprzedaż wyrobów monopolu spirytusowego bez wyszynku wyłącznie konsumentom—o ile przedsiębiorstwa te odpowiadają warunkom, określonym w cz. II lit. A rozdz. I kat. IV taryfy lub wymienionym w cz. I p. 6 lit. a omawianego okólnika, a jedynie fakt prowadzenia sprzedaży wyrobów monopolu spirytusowego bez wyszynku stanowiły o zaliczeniu danego przedsiębiorstwa do kat. II świadectwa przemysłowego (Cz. II lit. A rozdz. I kat. II punkt 2 lit. k taryfy), d) przedsiębiorstw gastronomicznych, wymienionych w cz. II lit. A rozdz. VII kat. II taryfy—o ile wysokość ustalonych za 1936 r. obrotów nie przekracza w stosunku całorocznym kwoty zł 5 tys., e) przedsiębiorstw gastronomicznych, wymienionych w cz. II lit. A rozdz. VII kat. II taryfy—o ile przedsiębiorstwa te prowadzą sprzedaż następujących trunków pochodzenia krajowego: piwa, miodu, moszczu i wina owocowego, oraz o ile liczba zatrudnionych pracowników nie przekracza 3, licząc w tym właściciela i członków jego rodziny, zatrudnionych w tych przedsiębiorstwach;

7) na podstawie półrocznego (za cenę półrocznego) świadectwa przemysłowego kat. IV przedsiębiorstw handlowych: a) przedsiębiorstw, wymienionych w części II lit. A taryfy, rozdziały: I—kat. III i IV (handel towarowy), VIII—sale bilardowe, IX—zakłady dla sprzedaży napojów chłodzących, X—kat. III i IV (hotele, pokoje umeblowane, zajazdy, gospody i domy noclegowe), XI—kat. III (pensjonaty, również prowadzone sezonowo, i pokoje umeblowane ze stołowaniem), XII—kat. III (księgarnie), XIII—kat. III (zakłady lecznicze), XVI—kat. III (przedsiębiorstwa kinematograficzne), XVII—kat. III (przedsiębiorstwa teatralne, cyrki, ogródki i sale ze scenami), XIX—wrotniska i ślizgawki, XX—magle i maszyny do czesania wełny, XXI—kat. III (wydawnictwa utworów drukowanych)—o ile wysokość ustalonych za 1936 r. obrotów nie przekracza w stosunku całorocznym kwoty zł 5 tys., b) z ważnością do 6 miesięcy od wydania świadectwa—pensjonatów, utrzymywanych przez właścicieli gospodarstw rolnych w swoich gospodarstwach, poza obrębem gmin miejskich oraz miejscowości klimatycznych i leczniczych—

o ile ilość wynajmowanych pokoi nie przekracza liczby 12; wspomniane pensjonaty zwalnia się nadto od obowiązku opłacania podatku przemysłowego od obrotu za 1938 r.;

8) na podstawie jednego świadectwa przemysłowego, nabytego dla księgarń: a) księgarń wraz z uboczną sprzedażą materiałów piśmiennych—o ile łączny obrót tych przedsiębiorstw za 1936 r. nie przekracza w stosunku całorocznym kwoty zł 50 tys., i b) wypożyczalni książek, mieszczących się w jednym lokalu z księgarnią i należących do tego samego właściciela; do osób, zatrudnionych w księgarń, należy w tym przypadku zaliczać również osoby, zatrudnione w wypożyczalni, a za obrót, stanowiący podstawę do ulgi przy nabywaniu świadectw przemysłowych—przyjmować obrót łączny z księgarnią i z wypożyczalnią;

9) bez obowiązku nabywania odrębnych świadectw przemysłowych: a) drobnej sprzedaży wyrobów tytoniowych w przedsiębiorstwach handlowych (cz. II lit. A taryfy)—o ile sprzedaż odbywa się w jednym i tym samym lokalu, b) skupu butelek po wyrobach Państwowego Monopoli Spirytusowego przez przedsiębiorstwa detalicznej sprzedaży tych wyrobów, c) ubocznej sprzedaży krajowych pism periodycznych przez przedsiębiorstwa, wymienione w części II lit. A taryfy, rozdziały: I (handel towarowy), VII (przedsiębiorstwa gastronomiczne) i XII (księgarnie); wspomniane przedsiębiorstwa zwalnia się nadto od obowiązku opłacania podatku przemysłowego od obrotu, osiągniętego przez nie w 1938 r. ze sprzedaży krajowych pism periodycznych;

10) na podstawie niżej wymienionych kategorii świadectw przemysłowych: przedsiębiorstw przemysłowych, wymienionych w cz. II lit. C rozdz. XIV, XVIII i XIX taryfy:

A) na podstawie świadectwa przemysłowego kat. II: a) przedsiębiorstw, wymienionych w cz. II lit. C rozdz. XIV i XIX taryfy, a zatrudniających najwyżej 1250 robotników, b) przedsiębiorstw, wymienionych w cz. II lit. C rozdz. XVIII taryfy, a zatrudniających najwyżej 625 robotników;

B) na podstawie świadectwa przemysłowego kat. III: a) przedsiębiorstw, wymienionych w cz. II lit. C rozdz. XIV i XIX taryfy, a zatrudniających najwyżej 625 robotników, b) przedsiębiorstw, wymienionych w cz. II lit. C rozdz. XVIII taryfy, a zatrudniających najwyżej 250 robotników;

C) na podstawie świadectwa przemysłowego kat. IV: a) przedsiębiorstw, wymienionych w cz. II lit. C rozdz. XIV i XIX taryfy, a zatrudniających zarówno przy fabrykacji ręcznej, jak i przy stosowaniu silników mechanicznych najwyżej 250 robotników, b) przedsiębiorstw, wymienionych w cz. II lit. C rozdz. XVIII taryfy, a zatrudniających zarówno przy fabrykacji ręcznej, jak i przy stosowaniu silników mechanicznych najwyżej 125 robotników;

D) na podstawie świadectwa przemysłowego kat. V: a) przedsiębiorstw, wymienionych w cz. II lit. C rozdz. XIV taryfy, a zatrudniających przy fabrykacji ręcznej 15–25 robotników, przy stosowaniu silników mechanicznych—10–25 robotników, b) przedsiębiorstw, wymienionych w cz. II lit. C rozdz. XVIII taryfy, a zatrudniających: przy fabrykacji ręcznej—najwyżej 70 robotników, przy stosowaniu silników mechanicznych—najwyżej 35 robotników, c) przedsiębiorstw, wymienionych w cz. II lit. C rozdz. XIX taryfy, a zatrudniających: przy fabrykacji ręcznej—najwyżej 100 robotników, przy stosowaniu silników mechanicznych—najwyżej 50 robotników;

E) na podstawie świadectwa przemysłowego kat. VI: przedsiębiorstw, wymienionych w cz. II lit. C rozdz. XVIII i XIX taryfy, a zatrudniających: przy fabrykacji ręcznej—najwyżej 25 robotników, przy stosowaniu silników mechanicznych—najwyżej 15 robotników;

F) na podstawie świadectwa przemysłowego kat. VII: przedsiębiorstw, wymienionych w cz. II lit. C rozdz. XVIII i XIX taryfy a zatrudniających: przy fabrykacji ręcznej—najwyżej 12 robotników, przy stosowaniu silników mechanicznych—najwyżej 10 robotników;

11) na podstawie niżej wymienionych kategorii świadectw przemysłowych: przedsiębiorstw wykonywania filmów dla kinematografów, wymienionych w cz. II lit. C rozdz. XVII taryfy: a) na podstawie świadectwa przemysłowego kat. V przedsiębiorstw wykonywania polskich filmów pełnoprogramowych; b) na podstawie świadectwa przemysłowego kat. VIII przedsiębiorstw wykonywania polskich filmów krótkometrażowych (dodatki filmowych do obrazu głównego w programie, których długość nie przekracza 900 m).

II. A.—Na skutek indywidualnych podań płatników upoważnia się:

1) Urzędy skarbowe do: a) zezwalania przedsiębiorstwom, wymienionym w cz. II lit. A rozdziały: I, VII, VIII, IX, X, XI, XII, XIII, XIV, XVI, XVII, XIX, XX i XXI taryfy—na nabywanie świadectwa przemysłowego kat. IV lub półrocznego (za cenę półrocznego) kat. III zamiast ustawowo przewidzianej kat. III oraz półrocznego (za cenę półrocznego) kat. IV zamiast ustawowo przewidzianego całorocznego kat. IV w przypadkach, nie podpadających pod ulgi lub nieobjętych ulgami z części I omawianego okólnika oraz w przypadkach uruchomienia przedsiębiorstwa w latach 1936 lub 1937, b) zezwalania na prowadzenie wypożyczalni książek (bibliotek, czytelni) w m. st. Warszawie oraz miejscowościach, zali-

czonych w myśl cz. I taryfy, stanowiącej załącznik do art. 23 ustawy o państwowym podatku przemysłowym, do I klasy miejscowości—na podstawie świadectwa przemysłowego kat. IV przedsiębiorstw handlowych—o ile wysokość obrotów, ustalonych za 1936 r., względnie obrotów, osiągniętych w 1937 r. lub spodziewanych w 1938 r. w przedsiębiorstwach nowopowstałych, nie przekracza w stosunku całorocznym kwoty zł 5 tys., c) zwalniania przedsiębiorstw, wymienionych w cz. II lit. A rozdziału I—kat. IV, IX, X—kat. IV, XI—kat. III i XX taryfy od obowiązku nabywania świadectwa przemysłowego—o ile wysokość obrotów, ustalonych za 1936 r., względnie obrotów, osiągniętych w 1937 r. lub spodziewanych w 1938 r. w przedsiębiorstwach nowopowstałych, nie przekracza w stosunku całorocznym kwoty zł 2 tys., d) zwalniania od obowiązku nabywania świadectw przemysłowych, względnie zezwalania na nabywanie półrocznych (zamiast całorocznych) świadectw przemysłowych przedsiębiorstwom handlu rozwojowego (kat. Va) oraz handlu obnośnego (kat. Vb); e) zezwalania przedsiębiorstwom przemysłowym, wymienionym w cz. II lit. C rozdz. XVIII i XIX taryfy kat. VI i VII na dodatkowe zatrudnienie robotników w okresie najwyżej 60 dni ponad normy ulgowe, ustalone w części I pkt. 10 lit. E i F tego okólnika z tym, że przedsiębiorstwo, prowadzone na podstawie świadectwa przemysłowego kat. VI—może dodatkowo zatrudnić przy fabrykacji ręcznej najwyżej 5 robotników, a przy stosowaniu silników mechanicznych—najwyżej 3 robotników, natomiast przedsiębiorstwo, prowadzone na podstawie świadectwa przemysłowego kat. VII—przy fabrykacji ręcznej najwyżej 3 robotników, przy stosowaniu zaś silników mechanicznych—najwyżej 2 robotników.

2) Izby skarbowe (Urząd Wojewódzki Śląski): a) do przyznawania ulg w świadectwach przemysłowych na 1938 r., nie objętych postanowieniami części I omawianego okólnika, oraz przekraczających uprawnienia urzędów skarbowych w zakresie indywidualnych ulg, przewidziane w części II okólnika; b) do darowania płatnikom skutków wniesienia podań o ulgi po terminach, poniżej wyznaczonych.

Termin na wnoszenie podań o ulgi z części II tego okólnika wyznacza się do dn. 31/XII 1937 r. włącznie. O ile chodzi o przedsiębiorstwa, uruchamiane w 1938 r. lub wykonywane sezonowo w 1938 r.—podania o ulgi winny być wnoszone w terminie do 14 dni po uruchomieniu (rozpoczęciu wykonywania) przedsiębiorstwa lub zajęcia przemysłowego.

Podania o ulgi należy wnosić do właściwego urzędu skarbowego.

Postanowienia izb skarbowych (Urzędu Wojewódzkiego Śląskiego) na wniesione do dn. 31/XII 1937 r. podania o ulgi, winny być wydane i doręczone płatnikom w terminie do dn. 1/V 1938 r. Postanowienia urzędów skarbowych na wniesione do dn. 31/XII 1937 r. podania o ulgi—w terminie do dn. 1/IV 1938 r.

Na podania o ulgi w świadectwach przemysłowych dla przedsiębiorstw, uruchamianych lub wykonywanych sezonowo w 1938 r.—izby skarbowe (Urząd Wojewódzki Śląski) powinny wydać postanowienia i doręczyć je płatnikom w terminie 10 tygodni od daty złożenia podania, natomiast urzędy skarbowe—w terminie 8 tygodni od daty złożenia podania.

W razie niewydania lub niedoreczenia postanowienia w określonych wyżej terminach uważa się wrażeń w podaniu prośbę za uwzględnioną całkowicie—jeżeli uwarunkowana do jej przyznania jest izba skarbowa (Urząd Wojewódzki Śląski), lub też za uwzględnioną w granicy najwyższej ulgi, przewidzianej dla danego przedsiębiorstwa w części II tego okólnika—jeżeli chodzi o uprawnienia, przewidziane w tej części okólnika dla urzędów skarbowych.

* Podania, złożone po terminie, pozostawione będą bez rozpatrzenia. O pozostawieniu podania bez rozpatrzenia urząd skarbowy zawiadomi płatnika pisemnie.

B. Na skutek indywidualnych podań płatników bądź też z urzędu—przy sposobności lustracji przedsiębiorstwa—upoważnia się urzędy skarbowe do: zezwalania na prowadzenie przedsiębiorstw przemysłowych, zajęć rzemieślniczych i rekordzielniczych, doróżkarstwa i furmaństwa, wymienionych w cz. II lit. C rozdz. XIX taryfy, stanowiącej załącznik do art. 23 ustawy o państwowym podatku przemysłowym—na podstawie półrocznego (za cenę półrocznego) świadectwa przemysłowego, bądź bez świadectwa przemysłowego—o ile przedsiębiorstwo prowadzone jest wyłącznie przez samego właściciela.

III. Ulgi w zaklasowaniu miejscowości.

Przedsiębiorstwom, położonym na obszarze poniżej wymienionych miejscowości, zezwala się z urzędu na nabywanie świadectw przemysłowych na 1938 r. według cen dla miejscowości:

- 1) klasy III—na obszarze miasta Pszczyny oraz gmin: Brzezinka i Brzezinkowice w woj. śląskim,
- 2) klasy IV—na obszarze miast: Limanowa i Ropczyce w woj. krakowskim,
- 3) klasy IV—na obszarze miasta Gniewa w woj. pomorskim,
- 4) klasy IV—na obszarze miasta Odolanowa w woj. poznańskim.

Końcowe postanowienia omawianego okólnika definiują pojęcie obrotu, stanowiącego podstawę do korzystania z ulg przy nabywaniu świadectwa przemysłowego na rok 1938.

PIENIĄDZ I KREDYT DALSZA LIBERALIZACJA PRZEPISÓW DEWIZOWYCH

Po wydaniu rozporządzenia Ministra Skarbu z dn. 9/XI b. r. o nowych kredytach—nastąpiła obecnie dalsza liberalizacja przepisów dewizowych. Mianowicie, Komisja Dewizowa uchwaliła nowe przepisy dla zakładów ubezpieczenia, ujęte w formę drugiego wydania okólnika Nr 25.

Nowe przepisy w zakresie obrotu zagranicznymi i krajowymi środkami płatniczymi przy regulowaniu należności i zobowiązań z tytułu ubezpieczeń i reasekuracji oznaczają istotną liberalizację przepisów dotychczasowych.

Przed wszystkim więc dla regulowania należności zagranicznych reasekuratorów, powstałych z tytułu reasekuracji biernej, tj. oddawanej tym reasekuratorom przez działające w Polsce zakłady, przewidziano utworzenie w bankach dewizowych rachunków reasekuracyjnych, tzw. „kont reas”. Dysponowanie tymi rachunkami będzie znacznie—w porównaniu z innymi rachunkami zablokowanymi—ułatwione. Reasekuratorzy zagraniczni będą mogli, mianowicie, z tych rachunków regulować bez trudności i w każdym czasie wszelkie swoje zobowiązania ubezpieczeniowe wobec zakładów ubezpieczeń w Polsce, będą mogli nawet przeprowadzać między sobą rozrachunki z interesu polskiego. Ze względu na zapewnienie majątkowi zagranicznych reasekuratorów odpowiedniej rentowności, Komisja Dewizowa zezwoliła generalnie na użycie sum z rachunków reasekuracyjnych na cele inwestycyjne w Polsce, jak: zakup nieruchomości, papierów wartościowych i udzielanie pożyczek hipotecznych w Polsce.

W zakresie reasekuracji czynnej, tj. otrzymywanej przez działające w Polsce zakłady ubezpieczeń od zagranicznych cedentów, nowe przepisy wprowadzają rzeczywistą swobodę regulowania zagranicznych zobowiązań, zezwalając na utrzymywanie przez zakłady rachunków bieżących w bankach zagranicznych i przewidując wydawanie przez Komisję Dewizową promes na przekazywanie za granicę odpowiednich środków. Nowe przepisy, oparte dla obrotów z tytułu reasekuracji czynnej o zasadę wzajemnego rozrachunku w dewizach, donoszą—z uwagi na interes działających w Polsce zakładów ubezpieczeń—kompensaty należności z reasekuracji czynnej i biernej, co oznacza zupełną swobodę obrotu płatniczego dla tych zakładów ubezpieczeń, które stosunki reasekuracyjne oparły o wymianę rzyżki z zagranicą.

Dla zobowiązań z reasekuracji tzw. fakultatywnej ubezpieczeń morskich i lotniczych przewidziano w okólniku swobodę obrotu płatniczego z zagranicą z zastrzeżeniem, że zawierane umowy z reasekuratorami zagranicznymi zapewnią wpływ do kraju ewentualnych odszkodowań w dewizach.

W końcu, przewidziana już w poprzednim okólniku możliwość swobodnego regulowania za granicą szkód do zł 5 tys. i składania gwarancji do zł 25 tys. z tytułu ubezpieczenia transportowego—rozszerzono na ubezpieczenia samochodów od rozbicia i od odpowiedzialności cywilnej w stosunku do szkód, nie przekraczają-

cych sumy zł 2 tys., i gwarancji, nie przekraczającej zł 10 tys.

Nowy tekst okólnika Nr 25 z dn. 4/XII 1937 r. Komisji Dewizowej, dotyczącego zakładów ubezpieczeniowych, uchylający dotychczasową treść tego okólnika z dn. 27/VII 1936 r. (p. „Polska Gospodarcza” zes. 31 1936, str. 912) podajemy poniżej:

Komisja Dewizowa udzieliła działającym w Polsce zakładom ubezpieczeniowym, których działalność unormowana została rozporządzeniem Prezydenta Rzplitej z dn. 21 I 1928 r. o kontroli ubezpieczeń („Dz. Ust. R. P.” Nr 9/1928, poz. 64), generalnego zezwolenia na dokonywanie rozrachunku z zagranicą oraz obrotów zagranicznymi i krajowymi środkami płatniczymi w granicach, niżej podanych, i pod warunkiem przestrzegania następujących przepisów:

A.—Obroty z tytułu ubezpieczeń bezpośrednich, w szczególności przewozowych, oraz ubezpieczeń samochodów od uszkodzenia i od odpowiedzialności cywilnej

1. Zakłady, ubezpieczające transporty, mogą bez każdorazowego zezwolenia Komisji Dewizowej nabywać i przekazywać za granicę za pośrednictwem banków dewizowych zagraniczne lub krajowe środki płatnicze na pokrycie szkody transportowej do wysokości zł 5 tys. lub ich równowartości, jak również udzielać gwarancji bankowej lub kaucji gotówkowej w związku ze szkodą przewozową do wysokości zł 25 tys. lub ich równowartości. Udzielenie gwarancji w związku ze szkodami, powstałymi w tonażu przedsiębiorstw żeglugowych morskich, ubezpieczonych w działających w Polsce zakładach ubezpieczeń, nie podlega ograniczeniu.

2. Zakłady, ubezpieczające samochody od uszkodzenia (auto-casco) i od odpowiedzialności cywilnej w dziale samochodowym, w wypadku konieczności wypłaty świadczenia lub udzielenia gwarancji (kaucji) w skutek powstałej za granicę szkody—mogą za pośrednictwem banku dewizowego przekazywać za granicę środki płatnicze do równowartości zł 2 tys. oraz z tytułu gwarancji (kaucji) do równowartości zł 10 tys.

Jeżeli ubezpieczenie zawarte zostało przez osobę, zamieszkałą za granicę—warunkiem, pod którym wolno korzystać z powyższego zezwolenia, jest zapłata składki w wolnej dewizie.

3. O ile na przekazanie kaucji za granicę został dokonany przydział dewiz, zakład ubezpieczeń winien po zlikwidowaniu szkody ściągnąć niezwłocznie z powrotem do kraju i odprzedać bankowi dewizowemu przekazaną kwotę dewiz lub jej nieużyta część. O zlikwidowaniu udzielonych gwarancji lub kaucji zakłady ubezpieczeń donoszą Państwowemu Urzędowi Kontroli Ubezpieczeń (P.U.K.U.) w sprawozdaniach miesięcznych (p. niżej rozdz. G).

4. Jako szkodę rozumieć należy zarówno należne odszkodowanie, jak i przypadające na zakład zagraniczne koszty, związane z ustaleniem i likwidacją szkody.

5. Zakłady, które w myśl rozdz. C p. 1 tego okólnika utrzymują rachunki walutowe—mogą z tych rachunków pokrywać zobowiązania w granicach powyższych punktów: 1 i 2.

6. Przekazywanie w przypadkach, przewidzianych w p. 1 i 2, sum wyższych wymaga każdorazowego zezwolenia Komisji Dewizowej.

W zakresie pozostałych działań asekuracji bezpośredniej przekazywanie za granicę kapitałów z ubezpieczeń osobowych i odszkodowań w dziale ubezpieczeń rzeczowych wymaga bez względu na sumę każdorazowego zezwolenia Komisji Dewizowej.

B.—Obroty z tytułu reasekuracji biernej

1. Zobowiązania działających w Polsce zakładów wobec zagranicznych reasekuratorów z tytułu reasekuracji biernej krajowego interesu ubezpieczeniowego mogą być wpłacane do banku dewizowego na specjalne rachunki reasekuracyjne (rachunki „reas”) tych reasekuratorów lub mogą być na życzenie zagranicznego reasekuratora przelewane do innych działających w Polsce zakładów ubezpieczeń na pokrycie zobowiązań z reasekuracji biernej. Wszelkie inne—poza wyżej wymienionymi—dyspozycje należnościami zagranicznego reasekuratora, znajdującymi się w towarzystwach krajowych, wymagają zezwolenia Komisji Dewizowej.

Wpłaty należności na rachunki „reas” mogą być dokonywane pod warunkiem złożenia bankowi dewizowemu przez wpłacający zakład pisemnego oświadczenia, określającego dokładnie, jakiej umowy reasekuracyjnej dotyczy suma, wpłacona zagranicznemu reasekuratorowi, oraz zawierającego stwierdzenie, że dany reasekurator nie ma w chwili wpłaty żadnych płatnych zobowiązań względem wpłacającego.

Zakłady ubezpieczeń mogą odbierać przelewy z innego zakładu tylko na pokrycie zobowiązań z umów, dotyczących reasekuracji biernej, i to takich, w których nie zastrzeżono zapłaty wzajemnych świadczeń w dewizach lub złotych z zagranicznego rachunku walowego.

2. Zobowiązania działających w Polsce zakładów ubezpieczeń wobec zagranicznych reasekuratorów z tytułu nieobjętej stałym stosunkiem umownym reasekuracji biernej, tzw. reasekuracji fakultatywnej, ubez-

pieczeń morskich i lotniczych mogą być za pośrednictwem banku dewizowego przekazane za granicę lub zapisane na rachunek zagraniczny wolny bez każdorazowego zezwolenia Komisji Dewizowej—pod warunkiem przedstawienia przez zakład bankowi dewizowemu pisemnej deklaracji, stwierdzającej umieszczenie w umowie reasekuracyjnej zastrzeżenia, że ewentualne świadczenia zagranicznego reasekuratora na rzecz działającego w Polsce zakładu będą dokonane również tylko w dewizach lub w złotych z rachunku zagranicznego wolnego w zależności od tego, w jakiej formie dokonano zapłaty składek. Przekaz takich sum w dewizach lub wolnych złotych do krajów, w których obowiązują ograniczenia dewizowe, dozwolony będzie ponadto tylko pod tym warunkiem, że przekazujący zakład oświadczy w złożonej bankowi deklaracji, iż posiada od zagranicznego kontrahenta promesę władzy dewizowej swego kraju na przekazanie odszkodowania również w wolnej dewizie. Przekazy do krajów, z którymi obrót płatniczy uregulowany został specjalnymi przepisami, podlegają przepisom rozdz. D p. 2.

3. W granicach pokrycia, znajdującego się na rachunku „reas” w banku dewizowym, dozwolone są bez każdorazowego zezwolenia Komisji Dewizowej: a) wypłaty i przelewy na rzecz działających w Polsce zakładów ubezpieczeniowych (cedentów lub retrocedentów) na pokrycie zobowiązań, wynikających z reasekuracji biernej (odszkodowania, prowizje, koszty administracyjne itp.), pod warunkiem złożenia bankowi pisemnego oświadczenia zainteresowanego cedenta-odbiorcy przekazu w Polsce, że pokrycie tego zobowiązania nie jest zastrzeżone w dewizie, względnie w złotych z zagranicznego rachunku walowego. W oświadczeniu tym powinna być dokładnie określona umowa reasekuracyjna, której dotyczy zapłata. Uprawnienia, wynikające z postanowień punktu niniejszego, nie mają zatem zastosowania przy pokrywaniu przez zagranicznych reasekuratorów należności cedentów, działających w Polsce, jeśli należności te wynikają z umów reasekuracyjnych, w których zapłata wzajemnych świadczeń została przewidziana w dewizach lub w złotych z zagranicznego rachunku walowego na podstawie postanowień rozdz. B p. 2 tego okólnika lub w zezwoleniu Komisji Dewizowej na przekaz składek w dewizie; b) przelewy na inne rachunki reasekuracyjne, prowadzone w tym samym lub innym banku dewizowym. Przelewy te mogą być przez banki dewizowe wykonane na zasadzie zwykłego polecenia zagranicznego właściciela rachunku, o ile w poleceniu tym zleceniodawca stwierdzi, że przelew dotyczy rozrachunku z polskiego interesu reasekuracyjnego; c) wypłaty na następujące cele inwestycyjne w Polsce: zakup nieruchomości lub polskich papierów wartościowych i udzielanie pożyczek hipotecznych w Polsce za udowodnieniem bankowi celu wypłaty i pod warunkiem złożenia zakupionych papierów do depozytu właściciela rachunku; dochody z takich nieruchomości, papierów lub wierzytelności hipotecznych mogą być przez banki przyjmowane na rachunki „reas” za udowodnieniem bankowi źródła dochodu.

4. Na rachunki „reas” nie mogą być przez banki dewizowe przyjmowane wpłaty, nie pochodzące z tytułów lub przelewów, wyżej wspomnianych, jak np. wpłaty z tytułu otrzymanych pożyczek, należnych dywidend, odsetek i wszelkich innych należności.

5. Zablockowane rachunki zagranicznych reasekuratorów, istniejące w bankach dewizowych w chwili wejścia w życie okólnika, mogą być na wniosek właścicieli za zezwoleniem Komisji Dewizowej przeniesione na rachunki „reasekuracyjne”. Do składanych wniosków należy załączyć wyciągi bankowe tych rachunków, zawierające obroty od chwili wprowadzenia ograniczeń dewizowych (26 I V 1936 r.), oraz pisemne poświadczenia zakładów, działających w Polsce, stwierdzające, że wpłaty, przez nie dokonane na te rachunki, pochodzą z umów reasekuracyjnych (p. wyżej rozdz. B p. 1).

C.—Obroty w zakresie reasekuracji czynnej

1. Krajowe zakłady ubezpieczeń, uprawiające reasekurację czynną z zagranicą, mogą dysponować bez osobnego zezwolenia Komisji Dewizowej swymi zagranicznymi należnościami z tytułu reasekuracji czynnej lub sumami, posiadanymi na rachunkach walutowych w bankach, na pokrywanie zobowiązań wobec zagranicy, wynikających z reasekuracji czynnej. W tym celu zakłady ubezpieczeń mogą utrzymywać w bankach zagranicznych lub krajowych rachunki walutowe, na które mogą wpłacać jedynie wpływy z reasekuracji czynnej. Przy wpłacie na rachunki walutowe w bankach krajowych zakład złoży bankowi pisemne oświadczenie z wymienieniem umowy reasekuracyjnej, której wpłata dotyczy.

Zakłady mogą zamieniać waluty, znajdujące się na rachunkach walutowych, na inne, jeżeli to jest potrzebne na zapłatę zobowiązań, płatnych w innych walutach niż posiadane.

Zakłady ubezpieczeń będą obowiązane do odprzedaży bankowi dewizowemu zapasów zagranicznych środków płatniczych, posiadanych na rachunkach walutowych, w takim zakresie, w jakim P.U.K.U. określi posiadanie tych zapasów jako przekraczające bieżące zapotrzebowanie.

W razie niewystarczalności zagranicznych środków płatniczych, posiadanych na rachunkach walutowych w bankach, pokrycie zobowiązań wobec zagranicznych kontrahentów z tytułu reasekuracji czyn-

nej będzie mogło nastąpić na podstawie indywidualnych zezwoleń Komisji Dewizowej, udzielonych na zasadzie konkretnych wniosków, złożonych z dołączeniem odpowiednich dowodów.

2. W wypadku otrzymania przez zakład ubezpieczeń od Komisji Dewizowej promesy na przekazywanie za granicę pokrycia zobowiązań z umów reasekuracji czynnej, wskazanych w prcmesie, banki dewizowe będą uprawnione do wykonywania przekazów bez osobnego zezwolenia Komisji Dewizowej na wniosek, złożony przez zakład ubezpieczeń i zaopiniowany przez P.U.K.U. poświadczaniem obowiązku zapłaty.

3. Zobowiązania krajowych zakładów ubezpieczeń z tytułu retrocesji interesu zagranicznego, tj. reasekuracji biernej interesu zagranicznego, przyjętego w drodze reasekuracji czynnej, mogą być regulowane zarówno w kraju, jak za granicą, w tej walucie, w jakiej prowadzi rozrachunek cedent zagraniczny, lub w innych walutach zagranicznych w zależności od umowy.

D.—Postanowienia ogólne

1. Kredytowanie sum należnych od zagranicznych kontrahentów jest bez zezwolenia Komisji Dewizowej niedopuszczalne. Należności takie winny być ściągane w terminach, przewidzianych umowami, a w razie ich nieściągnięcia zakłady ubezpieczeń winny o tym zawiadomić P. U. K. U.

Zagraniczne środki płatnicze, otrzymane z reasekuracji czynnej, o ile nie zostaną odprzedane bankowi dewizowemu, należy kierować na rachunki walutowe w bankach. Wpłaty w zagranicznych środkach płatniczych, otrzymane z wszystkich innych działań, należy bezzwłocznie odprzedzić bankowi dewizowemu.

2. Przekazy do krajów, z którymi obrót płatniczy uregulowany został specjalnymi przepisami, wykonywać można w zasadzie tylko w sposób, tymi przepisami przewidziany.

Umowy reasekuracji fakultatywnej, według których świadczenia wzajemne pokrywane być winny w wolnych dewizach (złoty wolnych), wtedy tylko mogą być zawarte z kontrahentami, zamieszkałymi w krajach, wymienionych w ustępie poprzednim, jeśli na wniosek, złożony za pośrednictwem P.U.K.U., uzyskano zezwolenie Komisji Dewizowej.

Komisja Dewizowa zezwoliła generalnie na zawieranie umów w dziale reasekuracji czynnej (oraz biernej w zakresie rozdz. B p. 2) z kontrahentami, zamieszkałymi w krajach, z którymi obrót płatniczy uregulowany został specjalnymi przepisami. Do wniosków, kierowanych do Komisji Dewizowej o zezwolenie na przekaz do tych krajów należności w wolnych dewizach (złoty wolnych), winny być załączone dowody, stwierdzające otrzymanie składek w takiej samej postaci, natomiast przy reasekuracji biernej—promesa władzy dewizowej odnośniego kraju na przekazanie ewentualnego odszkodowania również w wolnej dewizie.

E.—Prowadzenie rachunków kontrahentów zagranicznych

Zakłady ubezpieczeń prowadzić mogą w dalszym ciągu w swoich księgach rachunki kontrahentów zagranicznych i to—zależnie od brzmienia umów—zarówno w walucie krajowej, jak i zagranicznej. Zakłady mogą na tych rachunkach kompensować wzajemne należności, pochodzące z interesu ubezpieczeniowego, chyba że otrzymanie zapłaty od zagranicznego kontrahenta w wolnych dewizach zostało przez Komisję Dewizową wyraźnie zastrzeżone w jej zezwoleniach (p. rozdz. B p. 2).

F.—Przepisy wykonawcze dla banków dewizowych

1. Dyspozycje zakładów ubezpieczeń w zakresie obrotu dewizowego, które w ramach postanowień p. A1, A2, B2 i C tego okólnika mogą być wykonywane przez banki dewizowe bez specjalnego zezwolenia Komisji Dewizowej, będą kierowane do banków dewizowych w formie wniosku na przepisowym formularzu B. We wniosku winien zakład powołać się na generalne zezwolenie Komisji Dewizowej oraz na odpowiedni dokument, uzasadniający dyspozycję (numer polisy, wyciąg z ksiąg, list uprawnionego, datę umowy reasekuracyjnej z zaznaczeniem, czy umowa dotyczy reasekuracji czynnej czy biernej, w tym ostatnim zaś wypadku, czy dotyczy umowy obligatoryjnej, czy fakultatywnej—i inne dane) bez potrzeby załączania tego dokumentu.

Banki dewizowe przyjmują wnioski w dwóch jednobrzmiących egzemplarzach, z których jeden po załatwieniu przekazu przesyłają do Państwowego Urzędu Kontroli Ubezpieczeń (Warszawa, Krakowskie Przedmieście 60) z adnotacją o wykonaniu przekazu.

Wpłaty na rachunki „reas” oraz na rachunki walutowe w bankach, jak również wpłaty z rachunku „reas” i przelewy z jednego rachunku na drugi—nie wymagają składania wniosków formularzowych poza złożeniem deklaracji, wymienionych wyżej pod B p. 1, B p. 3 i C p. 1 (przy przyjmowaniu wpłat) lub dowodów w myśl B p. 3 c.

2. Wnioski, przeznaczone do decyzji Komisji Dewizowej, należy kierować z załączeniem wyżej wymienionych dokumentów za pośrednictwem banku dewizowego do P.U.K.U., który po zaopiniowaniu przesyła je bezpośrednio do Komisji Dewizowej.

G.—Nad z ó r

Kontrolę nad krajowymi zakładami ubezpieczeń w zakresie stosowania ograniczeń dewizowych oraz wykonywania uprawnień i obowiązków, wynikających z powyższego zezwolenia, pełnić będzie—poza innymi organami, do tego powołanymi—Państwowy Urząd Kontroli Ubezpieczeń.

P.U.K.U. prowadzić będzie ewidencję sum, przekazanych przez krajowe zakłady ubezpieczeń za granicę lub z zagranicy otrzymanych, jako też za granicę posiadanych. W tym celu działające w Polsce zakłady ubezpieczeń przesyłać będą do P.U.K.U. w ciągu 3 tygodni po upływie każdego miesiąca wykaz obrotów płatniczych z zagranicą, na rachunkach walutowych w bankach oraz z kontrahentami zagranicznymi na rachunkach bankowych w kraju według wzoru, podanego zakładom przez P.U.K.U.

WYJAŚNIENIE KOMISJI DEWIZOWEJ I ZWIĄZKU BANKÓW.—W związku z podpisaniem umowy płatniczej polsko-bułgarskiej, która weszła w życie z dniem 20/XI 1937 r., rozrachunek clearingu z Bułgarią przejął Polski Instytut Rozrachunkowy.

Wobec powyższego wpłaty od klientów polskich, dotyczące rozrachunku z Bułgarią, winny być przyjmowane nie na rachunek Polskiego Towarzystwa Handlu Kompensacyjnego, a na rachunek czekowy Polskiego Instytutu Rozrachunkowego na podstawie formularzy Nr Nr 101, 102, 108 i 111.

W związku z uzupełnieniem okólnika Komisji Dewizowej Nr 35 (p. „Polska Gospodarcza” zesz. 11/1937, str. 403 i 47/1937, str. 1504), wydanym w dn. 17/XI b. r., Komisja Dewizowa pismem do Związku Banków w Polsce z dn. 3/XII 1937 r. Nr 18151 JP/UN wyjasniła, że:

1) przy wyjazdach do Niemiec w sprawach handlowych z prawa nabycia i wywozu niemieckich pieniędzy srebrnych do kwoty RM 30—mogą korzystać tylko te osoby, które nabyły na koszty wyjazdu czeki PIR, a zatem nabycie i wywóz niemieckich pieniędzy srebrnych może nastąpić tylko dodatkowo przy wywozie czeków PIR;

2) przy wyjazdach do Niemiec w sprawach innych niż handlowe prawo nabycia i wywozu niemieckich pieniędzy srebrnych do kwoty RM 30—przysługuje osobom, korzystającym z akredytywy (przekazu) Banku Polskiego, tylko o ile legitymują się osobym paszportem zagranicznym, lub—przy paszportach zbiorowych—na jeden paszport zagraniczny.

NOWA LISTA AGENTÓW DEWIZOWYCH.—Obwieszczeniem Ministra Skarbu z dn. 20/XI 1937 r. ustalona została dalsza lista agentów dewizowych, uprawnionych do handlu zagranicznymi środkami płatniczymi, a to:

- 1) Dom Bankowy Schütz i Chajes we Lwowie,
- 2) Bank Ludowy, Spółdzielnia z odp. nieogr. w Lublińcu,
- 3) Spółdzielczy Bank Udziałowy, Spółdz. zarej. z ogr. poręką w Dukli,
- 4) Chrześcijański Bank Spółdzielczy w Nowo-Święcianach,
- 5) Towarzystwo Kredytowe Spółdzielcze z ogr. odp. w Budznowie,
- 6) Towarzystwo Zaliczkowe, Spółdzielnia zarej. z nieogr. odp. w Frysztaku,
- 7) Kasa Stefczyka, Spółdzielnia z niegr. odp. w Turce n/Stryjem,
- 8) Komunalna Kasa Oszczędności miasta Poznania w Poznaniu,
- 9) Komunalna Kasa Oszczędności pow. słonimskiego w Słonimie,
- 10) Komunalna Kasa Oszczędności pow. nowotarskiego w Nowym Targu,
- 11) Komunalna Kasa Oszczędności miasta Środy w Środzie,
- 12) Komunalna Kasa Oszczędności pow. święciańskiego w Święcianach,
- 13) Komunalna Kasa Oszczędności pow. wilejskiego w Wilejce.

RYNEK DEWIZ I PAPIERÓW PROCENTOWYCH

GIEŁDA WARSZAWSKA

za okres od 29 listopada do 4 grudnia 1937 r.

Na rynku dewiz w okresie sprawozdawczym utrzymywał się nastój niejednorodny; w ruchu notowań na podkreślenie zasługuje stosunkowo silna—gdyż o zł 0-90 na 100 frankach—znizka franków szwajcarskich. Salda tygodniowe (w zł na 100 jednostkach walutowych; ze znakiem minus—spadek notowań, ze znakiem plus—wzwyżka) kształtowały się następująco: franki francuskie +0-02, belgi +0-05, korony czechosłowackie -0-01, floreny holenderskie +0-10, korony szwedzkie +0-15 oraz korony duńskie -0-25; poza tym zwykowały dolary zwykle o zł 0-00¹/₈ na \$ 1, dolary telegraficzne o zł 0-00¹/₈ oraz funty szterlingi o zł 0-02 na £ 1.

	Wartość nominalna (waluta)	Kurs najwyższy	Kurs najniższy	Ostatni kurs w tygodniu
Dolary St. Zjedn. . .	\$ 1	5·27 ^{3/4}	5·27	5·27 ^{3/4}
„ „ „ „ telegr. . .	\$ 1	5·27 ^{3/8}	5·27 ^{1/2}	5·27 ^{1/8}
Funty szterlingi . . .	£ 1	26·36	26·34	26·36
Franki francuskie . . .	100 fr.	17·94	17·92	17·94
Franki szwajcarskie . . .	100 fr.	122·10	122·00	122·05
Belgi	100 blg.	89·85	89·60	89·85
Marki niemieckie . . .	100 RM	—	—	—
Korony czeskosłow. . .	100 kor.	18·58	18·57	18·57
Liry włoskie	100 lir.	—	—	—
Florency holenderskie . . .	100 fl.	293·50	293·20	293·50
Guldeny gdańskie	100 guld.	—	—	100·00
Korony szwedzkie	100 kor.	135·90	135·70	135·90
Korony duńskie	100 kor.	—	—	117·55
Korony norweskie	100 kor.	132·40	132·25	132·40

Bardzo mocna tendencja wystąpiła na rynku papierów lokacyjnych państwowych, a szczególnie w dziale premiówek. Tutaj 3% Poż. Premiowa Inwestycyjna, nieprzerwanie od 2 tygodni zwiększając, zamknęła okres sprawozdawczy następującymi zyskami (w zł): sztuki I emisji 2·25, — II emisji 2·00, serie I emisji 2·00 oraz II emisji 1·75; druga z premiówek — 4% Poż. Dolarowa — zwiększyła o zł 0·75. Pozostałe pożyczki również zwiększały, a mianowicie: 4% Poż. Konsolidacyjna o 2·25% nom., 5% Poż. Konwersyjna o 0·50% nom. oraz 5% Poż. Wewnętrzna o 1·00% nom. Należy zaznaczyć, że w tygodniu sprawozdawczym obracano głównie 3% Poż. Inwestycyjną oraz 4% Poż. Konsolidacyjną.

Podobnie mocny nastrój dał się obserwować na rynku papierów lokacyjnych prywatnych, na którym niemal wszystkie papiery zwiększały, a mianowicie (w % -ach nominalu): 4½% L. Z. Pozn. Ziem. Kredyt. o 0·75, te same listy, emitowane w złotych w złocie — o 1·75, 5% L. Z. Tow. Kred. m. Warszawy (zwykle i skonwertowane — z 1933 r.) — o 0·87 oraz 5% L. Z. Tow. Kred. m. Łodzi z 1933 r. o 0·88.

	Wartość nominalna (waluta)	Kurs naj- wyższy	Kurs naj- niższy	Ostatni kurs w tygodniu w zł za sztukę
Papiery państwowe				
3% Pożyczka Premiowa Inwestycyjna I emisja sztuki	zł w zł. 100	75·75	73·75	75·50
„ „ „ „ serie	„ „ „ „	86·75	85·00	-75·70 85·50 -86·75

II emisja sztuki „ „ „ „	75·00	72·75	74·50
„ „ serie „ „ „ „	85·50	83·75	84·50
4% Pożyczka Premiowa Dolarowa	\$ 1)	40·25	39·75
	w %	%	% nominalu
4% Pożyczka Konsolidacyjna	zł w zł.	62·50	60·25
			62·25
			-62·50
			-61·00 ²⁾
5% „ Konwersyjna	zł	63·50	62·75
5% „ Konwers. Kol.	zł	62·00	61·00
5% „ Wewnętrzna	zł	58·50	57·50
			-58·25 ³⁾

Listy zastawne i obligacje banków

			w %	%	% nominalu
7%	L. Z. Państw. Banku Roln.	zł w zł.	1927	83·25	83·25
8%	„ „ „ „ „	zł w zł.	1927	94·00	94·00
7%	„ „ Banku Gosp. Kraj.	zł w zł.	1927	83·25	83·25
8%	„ „ „ „ „	zł w zł.	1924	94·00	94·00
7%	Obl. Kom. B. Gosp. Kraj.	zł w zł.	1927	83·25	83·25
8%	„ „ „ „ „	zł w zł.	1924	94·00	94·00
8%	Obl. Bud. B. Gosp. Kraj.	zł w zł.	1927	93·00	93·00
5½%	L. Z. „ „ „	zł w zł.	1924	81·00	81·00
5½%	„ „ „ „ „	zł w zł.	1927	81·00	81·00
5½%	Obl. Kom. B. Gosp. Kraj.	zł w zł.	1924	81·00	81·00
5½%	„ „ „ „ „	zł w zł.	1927	81·00	81·00

Listy zastawne i obligacje towarzystw kredytowych

4½%	L. Z. Tow. Kred. Ziemińskiego	zł	57·50	57·00	57·25
4½%	L. Z. Pozn. Ziem. Kredyt.	zł	56·25	55·75	56·00
4½%	„ „ „ „ „	zł w zł.	56·75	55·50	56·75
4½%	L. Z. Tow. Kred. m. Warszawy	zł	61·00	60·00	61·00
5%	„ „ „ „ „	zł	65·50	65·50	65·50
5%	L. Z. Tow. Kred. m. Warszawy z 1933 r.	zł	65·25	63·50	65·25
					-65·00
5%	L. Z. Tow. Kred. m. Warszawy z 1936 r.	zł	65·00	64·00	64·75
					-65·00
4½%	L. Z. Tow. Kred. m. Łodzi	zł	·	·	55·75
5%	L. Z. Tow. Kred. m. Łodzi z 1933 r.	zł	58·38	57·75	58·38
Obligacje miast					
VII 5½%	Poż. Konw. m. Warszawy	zł	59·75	59·50	59·75
VI 6%	„ „ „ „ „	zł	·	·	65·50
VIII i IX 6%	„ „ „ „ „	zł	·	·	62·75

PRZEGLĄD ZAGRANICZNY

ROZWÓJ OBCIĄŻEŃ PODATKOWYCH ZA GRANICĄ

UJAWNIAJĄCA się w szeregu państw znaczna poprawa sytuacji gospodarczej wykazuje ciekawe anomalie. Za jedną z nich — może najbardziej charakterystyczną — należy uważać fakt, iż w ostatnim dwuleciu, okresie na ogół coraz silniej zaznaczającego się ożywienia gospodarczego — obciążenie podatkowe w większości państw nie tylko, że się nie zmniejsza, lecz wyraźnie wzrasta. Fakt ten jest tym bardziej znamieny, że dzięki ożywieniu koniunkturalnemu zaznacza się stosunkowo silny automatyczny wzrost wpływów podatkowych. Jednocześnie następuje jednakże tak wielkie zwiększenie wydatków państwowych, iż dla ich pokrycia niedostateczna jest już zwykła dochodów, ujawniająca się na skutek poprawy koniunkturalnej. Powstaje więc konieczność podwyższenia obowiązujących stawek podatkowych, a nawet wprowadzenia nowych podatków. Wydatki państwowe, zwłaszcza na obronę narodową i inwestycje ogólnopaństwowe, uległy w ostatnim czasie tak olbrzymiemu wzrostowi, iż operacje kredytowe — nie mając charakteru pożyczek

przymusowych — okazały się już nie wystarczające.

Tendencje takie wykazuje polityka, stosowana w latach 1936÷1937 przez szereg państw, odgrywających w gospodarce światowej dominującą rolę.

Stany Zjednoczone realizują od kilku lat zakrojony na olbrzymią skalę program społeczno-gospodarczy Prezydenta Roosevelta. Finansowanie tego programu pociąga za sobą znaczne wydatki państwowe, przy czym częściowe ich pokrycie daje się osiągnąć w drodze zarządzeń, przedsięwziętych w ramach polityki podatkowej.

Reforma podatkowa została podjęta przez Prezydenta Roosevelta po raz pierwszy w drodze tzw. „Revenue Act” z 1935 r. Celem tej reformy było zwiększenie opodatkowania dużych zysków przemysłowych i wielkich spadków.

1) \$ 5 = zł 44·57.

2) Dotyczy drobnych odcinków.

3) Dotyczy odcinków po 100.

Kontynuowanie polityki subwencjonowania rolnictwa za ograniczenie produkcji oraz fakt uchwalenia przez Kongres bonusu na rzecz b. kombatanów—wymagały zniżenia środków finansowych.

Dlatego też na propozycję Prezydenta Roosevelta, przedstawioną w jego orędziu z dn. 3/III 1936 r., został wprowadzony podatek od nierozdzielonych zysków spółek („undistributed profit tax”)—o stawkach progresywnych, zawierających się w granicach 22½%÷42½% podlegających opodatkowaniu rezerw, oraz zniesiono dotychczasowe zwolnienie dywidend od podatku normalnego od dochodu osób fizycznych.

Równocześnie zniesiony został istniejący podatek dochodowy od towarzystw („corporation income tax”), pobierany według skali 12½÷15%, podatek od kapitału zakładowego („capitalstock tax”)—niemniej tak ujęta reforma podatkowa była obliczona na zwyżkę wpływów o przeszło \$ 600 miln. rocznie. Jakkolwiek dochody federalne w ostatnim roku budż. (1/VII 1936÷30/VI 1937) znacznie wzrosły, budżet Stanów Zjedn. wykazuje nadal olbrzymi deficyt, bo sięgający sumy \$ 2·7 mild.—przy ogólnej sumie wydatków budżetowych, wynoszącej \$ 8 mild.

✦ Należy jednak zauważyć, że wprowadzenie podatku od nierozdzielonych zysków było podyktowane nie tylko celami wyłącznie natury fiskalnej. Podatek ten ma również spełniać ważne funkcje, przewidziane w programie polityczno-gospodarczym Prez. Roosevelta. Uniemożliwiając bowiem tworzenie wielkich rezerw z czystych zysków spółek, przeciwdziała się jednocześnie tworzeniu się „potęg przemysłowych” i powstawaniu przemysłowych monopolów prywatnych. Istnienie bowiem tych monopolów bez znacznych rezerw finansowych i akumulacji zysków monopolowych jest na dłuższy przeciąg czasu niemożliwe. W ten sposób odbiera się wielkiemu przemysłowi możliwość dalszego rozrostu o własnych siłach, kierując go tym samym na ogólny rynek kapitałowy i pieniężny, znajdujący się pod ścisłą kontrolą Rządu związkowego. W ten sposób, poprzez silnie rozbudowaną kontrolę w dziedzinie działalności emisyjnej, bankowej i giełdowej Prezydent Roosevelt zapewnił sobie dzięki wprowadzeniu podatku od nierozdzielonych zysków—obliczając oczywiście na dłuższą metę—również znaczny wpływ na działalność „potęg przemysłowych”, przeciwstawiających się jego programowi gospodarczo-społecznemu.

Z większymi jeszcze trudnościami budżetowymi walczy od kilku lat Francja. W budżecie na rok 1937 przewidziane zostały dochody zwyczajne w wysokości 43·7 mild. franków, podczas gdy wydatki zwyczajne ustalono na sumę 48·1 mild. fr. Pomimo wprowadzanych dwukrotnie w bież. roku podwyżek podatkowych—przewiduje się deficyt w budżecie zwyczajnym na sumę ok. 8 mild. fr. Biorąc jednakże pod uwagę coraz bardziej wzrastające wydatki nadzwyczajne, należy liczyć się w końcu roku budżetowego z daleko większym deficytem.

Z dniem 1 lutego 1937 r. weszła we Francji w życie reforma podatkowa, przewidziana ustawą z dn. 31/XII 1936 r. Zamierzonym celem tej reformy, opracowanej przez Rząd Bluma, było wprowadzenie ułatwień dla płatników, uproszczenie bardzo skomplikowanego systemu podatkowego oraz obniżenie bardzo wysokiego udziału podatków pośrednich w ogólnych wpływach podatkowych przy jednoczesnym zwiększeniu wpływów z podatków bezpośrednich. W ten sposób niższe ka-

tegorie dochodów miały być uprzywilejowane w stosunku do dochodów wyższych. Ponadto przy pomocy reformy podatkowej Rząd pragnął zahamować wzrost cen. Miało to nastąpić, mianowicie, dzięki temu, że w nowym systemie podatkowym pierwsze stadia produkcji miały być wolne od podatku, podczas gdy pierwszy gotowy do sprzedaży produkt końcowy miał być za wszystkie obroty opodatkowany.

Poczynając od dn. I/II 1937 r., 2%-owy podatek obrotowy został zastąpiony 6%-owym podatkiem jednolitym (scalonym)—„taxe unique globale”. Podatek ten pobierany jest od ceny sprzedażnej, jaką producenci (wypuszczający do obrotu gotowy produkt, nadający się do sprzedaży) osiągają przy zbyciu towarów od sprzedawcom lub bezpośrednio spożywcom. W tej samej wysokości uiszczą się również podatek od sprzedaży kupcom lub konsumentom importowanych wyrobów gotowych. To przekształcenie podatku obrotowego na jednolitą stawkę podatku „ad valorem” od poszczególnych artykułów gotowych przyczyniło się wprawdzie do uproszczenia poboru samego podatku wskutek znacznego ograniczenia liczby płatników, lecz bynajmniej nie pociągnęło za sobą zapowiadanego przez Rząd zmniejszenia obciążenia. Przeciwnie, ciężar podatkowy niewątpliwie wzrósł w dość znacznym stopniu, gdyż 2%-owa stawka podatku obrotowego ma nadal ograniczone zastosowanie, jak np. do transakcyj, dotyczących spożycia na miejscu (w zakładach gastronomicznych), usług, handlu starożytnościami, paszy dla bydła.

Ponadto reforma przewiduje silniejszą progresję stawek podatku dochodowego i spadkowego, a jednocześnie większe uprzywilejowanie w tych podatkach osób, mających na utrzymaniu liczniejszą rodzinę. Wprowadza się nowy podatek od nierozdzielonych zysków spółek akcyjnych i spółek z ograniczoną odpowiedzialnością, obciążający rezerwy w wysokości 4% rocznie, oraz jednorazową daninę 2%-ową od nadwyżki rezerw, przekraczającej kwotę 5 miln. fr.—po uwzględnieniu ustawowych i statutowych odpisów na rezerwy. Wprowadzony w 1935 r. jako jednorazowy 20%-owy podatek od zysków, osiągniętych z tytułu dostaw publicznych, utrzymuje się nadal. Istotna obniżka podatku dotyczy jedynie podatku od przychodu z kapitałów (l'impôt sur le revenu des capitaux mobiliers)—jeżeli chodzi o przychody z papierów wartościowych—mianowicie z 24% na 18%. Skarb nie ma jednakże ponieść z tego tytułu żadnego uszczerbku, a to na skutek przewidzianego skuteczniejszego zwalczania defraudacyj podatkowych.

Wbrew zapowiedziom i obietnicom—reforma podatkowa z grudnia 1936 r. nie przyniosła żadnego ogólnego zmniejszenia ciężarów podatkowych; jedynie dla administracji skarbowej przedstawia ona niewątpliwie odciążenie w pracy wymiarowej i przy poborze podatków.

Zaledwie w 4 tygodnie po utworzeniu się Rządu Chautempsa, bo już na początku lipca b. r., zostały ogłoszone nowe ustawy podatkowe. Roczny wpływ z wprowadzonych tymi ustawami nowych obciążeń podatkowych przewiduje się na sumę ok. 8 mild. fr. Poza uderzeniem w spekulację, mianowicie w formie 100%-owego opodatkowania zysków, osiągniętych z wszystkich terminowych transakcyj złotem i dewizami w dniach 10÷30 czerwca b. r., podwyższone zostały: podatek dochodowy o 20%—przy dochodzie ponad 20 000 fr., oraz niedawno wprowadzony (istnie-

jący od 1/II 1937 r.) jednolity podatek od produkcji—o $\frac{1}{3}$ —z 6% na 8%. Ponadto przewidziano podwyżkę licznych opłat (na ok. 900 miln. fr.), podatku od olejów mineralnych oraz 20%-owąwyżkę cen tytoniu.

W związku ze znacznym zwiększeniem w Anglii wydatków na obronę narodową zaszła konieczność podwyższenia w 1936 r. podatku dochodowego z sh 4 $\frac{1}{2}$ na sh 4 $\frac{3}{4}$ od £ 1 dochodu względnie z 22 $\frac{1}{2}$ % na 23 $\frac{3}{4}$ %—poza zwiększeniem cła na herbatę i piwo. W 1937 r. następuje dalszy wzrost obciążeń (projekt Ministra Johna Simona), polegający na wprowadzeniu dodatkowej stawki do podatku dochodowego „income tax” na okres 5 lat. Z tego źródła spodziewany jest dodatkowy wpływ w kwocie £ 25 miln. rocznie. Spółki akcyjne podlegają poza 25% podatkiem dochodowym nadzwyczajnej daninie, wynoszącej 5%. Dla płatników, będących osobami fizycznymi, danina ta wynosi 4%. Podwyższonej stawce podatku dochodowego nie podlegają przedsiębiorstwa, których dochód nie przekracza £ 2 000.

W Niemczech—w celu sprostania wzrastającym wydatkom, związanym z inwestycjami państwowymi (w szczególności na budowę dróg), oraz na zbrojenia—stawka podatku dochodowego od osób prawnych (Körperschaftsteuer), wynosząca 20% podlegającego opodatkowaniu dochodu, podwyższona została we wrześniu 1936 r. o $\frac{1}{4}$ na rok 1936, a więc wstecz, a o $\frac{1}{2}$ —na rok 1937. Ponadto, poczynając od dn. 1/IX 1937 r., weszła w życie ustawa o nowym podatku wojskowym (Wehrsteuer), któremu podlegają obywatele niemieccy, nie powołani do dwuletniej służby czynnej w wojsku, a urodzeni po 1913 r., o ile ich dochód roczny przekracza RM 224.

Podatek ten, pobierany od 18 do 45 roku życia, wynosi w pierwszych 2 latach zasadniczo 50% pobranego za dany rok kalendarzowy podatku dochodowego, później zaś—6% podatku dochodowego. Dotyczy to zarówno podatku dochodowego wymierzanego (od dochodów fundowanych), jak i podatku dochodowego, pobieranego w drodze potrącenia (od uposażeń i wynagrodzeń za pracę).

Po nałożeniu w końcu 1935 r. na właścicieli nieruchomości obowiązku subskrypcji przymusowej po-

życzki w wysokości 5% wartości posiadanych nieruchomości—co miało na celu sfinansowanie wyprawy abisyńskiej—następuje we Włoszech dalszy wzrost obciążeń podatkowych we wrześniu 1937 r. Dla uzyskania dochodów na pokrycie rosnącego deficytu budżetowego, szacowanego na najbliższe lata na 3 $\frac{1}{2}$ mild. lirów rocznie, jak również na pokrycie państwowych potrzeb finansowych dla Afryki Wschodniej—wprowadzono nowe obciążenia. Podwyżka podatku obrotowego z 2 $\frac{1}{2}$ % na 3% i różne mniejsze zmiany podatkowe mają dać roczny wpływ w wysokości ok. 1 mild. lirów. Jednorazowa zaś kwota w wysokości 5÷6 mild. lirów spodziewana jest z nowoprowadzonej 10%-owej daniny od kapitału i zwyczajnych oraz nadzwyczajnych rezerw (z wyjątkiem kapitału obligacyjnego o stałym oprocentowaniu) wszystkich spółek akcyjnych i spółek z ograniczoną odpowiedzialnością. Wolne od tej daniny są spółdzielnie i instytucje kredytowe o kapitale niższym od 20 tys. lirów. Ulga podatkowa w wysokości $\frac{1}{4}$ daniny przyznana została spółkom, wykazującym straty bilansowe w ostatnim roku, w wysokości zaś $\frac{1}{2}$ daniny—tym spółkom, które wykazywały straty bilansowe w ciągu ostatnich 3 lat. Nadzwyczajna danina płatna jest ratalnie, poczynając od marca 1938 r. do czerwca 1940 r.; przy jednorazowej zaś zapłacie całej kwoty podatku przysługują ulgi i ułatwienia kredytowe.

Spółki o kapitale, przewyższającym 10 miln. lirów, których akcje notowane są na giełdzie, mogą połowę przypadającego podatku uiścić własnymi akcjami. Zarządzenie to ma na widoku również cele pozafiskalne, gdyż pociąga za sobą rozszerzenie udziałów Państwa w ważnych gałęziach życia gospodarczego. Według komentarzy rządowych—nowa danina obciąża jedynie nadzwyczajne zyski, osiągnięte na skutek pobudzonej przez Państwo koniunktury gospodarczej w drodze polityki dewaluacyjnej, zbrojeniowej i kolonialnej.

Przedstawione posunięcia podatkowe kilku najzamożniejszych krajów, w większości których poprawa gospodarcza osiągnęła lub przekroczyła stan przedkryzysowy, wskazują, że polityka obniżki podatków—tak u nas przez niektórych zalecana—nie może się powoływać na zagraniczne przykłady.

A. Grajewski

ZAGADNIENIE BUDOWY AUTOSTRAD W EUROPEJSKIEJ POLITYCE DROGOWEJ

W perspektywie kilkudziesięciu ubiegłych lat—od powstania automobilizmu—zarysowuje się wyraźnie bezpośredni wpływ jego na rozwój dróg. Widzimy więc najpierw, jak przywraca on stopniowo znaczenie drogom kolowym, zaniedbanym zupełnie w ubiegłym stuleciu, zepchniętym na szary koniec przez supremację kolei żelaznej w dziedzinie komunikacji i jak zaprzęga technikę drogową do pracy nad ulepszeniem i modernizacją dróg. Widzimy dalej, jak zagadnienia drogowe zaczynają się coraz szybciej wysuwać na pierwszy plan w polityce gospodarczej w Europie. Ulegają całkowitemu przekształceniu metody finansowania gospodarki drogowej, jak i jej ustroje administracyjne. Zaznacza się wybitnie dążność do scentralizowania gospodarki drogowej przez władze państwowe—celem zapewnienia sobie bezpośredniego wpływu na politykę drogową, a tym samym na ogólną politykę komunikacyjną. Ażeby to osiągnąć, nie wahają się poszczególne państwa brać na siebie bardzo dużych ciężarów finansowych. Niektóre z nich, jak np. Francja i Włochy, zwiększają sieć dróg państwowych prawie dwukrotnie, inne zaś, jak Niemcy i Anglia, gdzie nie było w ogóle kategorii dróg pań-

stwowych, przejmują od samorządów na utrzymanie państwa znaczne ilości dróg, wyrażające się w bardzo poważnych sumach kilometrów; np. w Niemczech Państwo wzięło na swe utrzymanie 11 tys. km dróg.

Wydatki drogowe zaczynają zajmować w budżetach poszczególnych krajów jedno z poważniejszych miejsc. Olbrzymie sumy są łożone na dostosowanie dróg do wymagań automobilizmu, a wymagania te wciąż wzrastają. Europie w ciągu ostatnich kilku lat przybywa co rok przeszło milion samochodów. Zasięg automobilizmu rozszerza się na coraz to nowe dziedziny życia gospodarczego państw. Coraz to nowe ulepszenia konstrukcyjne samochodów stwarzają możliwości osiągania wciąż większych szybkości handlowych i potaniania kosztów eksploatacji. Lecz wykorzystanie tych zwiększających się ciągle wartości samochodu, jako środka transportowego, nie może być dokonane w pełni na zwykłych drogach o ruchu mieszanym. Na nie zda się już ulepszenie nawierzchni, ani nawet modernizowanie dróg przez rozszerzanie ich korony, zmniejszanie spadków, prostowanie trasy itp., pochłaniające olbrzymie sumy—

trzeba z dróg wyeliminować przede wszystkim wszelki ruch poza motorowym. Samochód musi posiadać drogę, wyłącznie dla siebie przeznaczoną, która by spełniała w stosunku do niego to samo zadanie, jak tor w odniesieniu do kolei żelaznej, tj. zapewniała maksimum bezpieczeństwa i możliwość rozwijania odpowiednich szybkości. Nie może być na niej niespodzianek w postaci harcujących w dowolnych kierunkach cyklistów, śpiących woźniców, jadących środkiem drogi, lub spacerującego sobie swobodnie bydła. Nie może ona również krzyżować się w poziomie z innymi arteriami komunikacyjnymi, ani przechodzić przez osiedla. W ten sposób stanęło przed techniką drogową zagadnienie budowy autostrad, czyli specjalnych dróg samochodowych.

Koncepcja tego rodzaju dróg powstała we Włoszech i tam też znalazła pierwsze swe urzeczywistnienie. Twórcą jej był inżynier Piero Puricelli, jeden z najwybitniejszych inżynierów drogowych naszych czasów. Początkowo ustosunkowanie się do niej innych krajów było przeważnie negatywne—tak, jak to zwykle bywa w stosunku do wszelkich nowych poczynań. Przecież i kolej w ub. stuleciu miała swych żaźartych przeciwników, starających się ją zwalczać wszelkimi sposobami!

Gdy w 1924 r. nastąpiło we Włoszech otwarcie pierwszej na świecie autostrady „Mediolan—Jezióra”, podziwiano ogólnie genialność koncepcji włoskiej, ale podnoszono jednocześnie zastrzeżenia co do dalszego jej rozpowszechnienia w innych krajach, uważając ją za przedwczesną, wyprzedzającą o wiele dziesiątków lat potrzeby ruchu motorowego—tak ówczesne, jak i te, których należało się w przyszłości spodziewać.

Zaledwie kilka lat upłynęło, a już zagadnienie budowy autostrad nabiera znaczenia międzynarodowego, czego wyrazem staje się I Międzynarodowy Kongres Autostrad we wrześniu 1931 r. w Genewie, zwołany z inicjatywy Międzynarodowego Biura Pracy. W parę miesięcy potem, w kwietniu 1932 r., odbywa się w Mediolanie II Międzynarodowy Kongres Autostrad. W tymże samym roku, we wrześniu, następuje otwarcie pierwszej autostrady niemieckiej, długości ok. 20 km, łączącej miasta: Kolonię i Bonn.

Wiosna 1933 r. przynosi nowe rewelacje. Kanclerz Hitler zapowiada w dniu święta pracy—1 maja—podjęcie olbrzymiego zamierzenia budowy 7 000 km autostrad, a we wrześniu tegoż roku następuje już uroczyste rozpoczęcie robót.

Z końcem 1934 r. dalszą budowę autostrad w Europie podejmuje Francja. Na razie akcja ta ogranicza się do kilku arterij wypadowych z przedmieść Paryża, których zadaniem jest ułatwienie dopływu komunikacji samochodowej z dróg państwowych do stolicy i odwrotnie. Ogólna długość tych autostrad wyniesie 270 km. W opracowaniu są projekty dalszych autostrad, a zwłaszcza autostrady Lyon—Jezióra Genewskie, która by nawiązała łączność z autostradami włoskimi po wybudowaniu tunelu przez Mont-Blanc.

Ale nie tylko wielkie państwa, jak przytoczone wyżej, podjęły akcję budowy autostrad. W Holandii już od 1932 r. realizuje się stopniowo program budowy 1 500 km autostrad. W Belgii sprawa podjęcia budowy autostrad jest w końcowym stadium realizacji. W Danii w b. r. zdecydowane zostało wybudowanie sieci autostrad, przecinających ten kraj z północy na południe i ze wschodu na zachód. W Szwajcarii istnieje już od kilku lat towarzystwo, poświęcone specjalnie badaniu zagadnień budowy autostrad w tym kraju i opracowujące ich projekty.

Na dz. 1/VIII b. r. długość autostrad w Europie, znajdujących się w eksploatacji, wynosiła (w km):

Włochy	505
Niemcy	1 422
Razem:	1 927

W budowie zaś w tym czasie znajdowało się (w Niemczech) 1 753 km.

Jak na okres 13 lat są to bardzo poważne wyniki, a jeśli teraz jeszcze wziąć pod uwagę rezolucję VII Międzynarodowego Kongresu Drogowego w 1934 r. w Monachium, będącą wyrazem opinii 55 narodów świata, biorących udział w tym kongresie—rezolucję, postanawiającą, aby Międzynarodowe Stowarzyszenie Kongresów Drogowych zajęło się akcją przygotowawczą projektowania i budowy sieci międzynarodowych

autostrad, to nie potrzebujemy już przytaczać wymowniejszego argumentu dla odzwierciadlenia stopnia spopularyzowania koncepcji autostrad.

Dziś już sprawa budowy autostrad nigdzie nie jest rozważana na płaszczyźnie ich celowości, ta strona zagadnienia została już definitywnie rozstrzygnięta, natomiast punkt ciężkości tego zagadnienia przesunął się w kierunku rozwiązania jego finansowej strony.

Koncepcja finansowania budowy autostrad przez kapitał prywatny, zastosowana przez Włochy, dała przeważnie ujemne wyniki i okazała się niemożliwa do dalszego stosowania na przyszłość. Złożył się na to szereg przyczyn, które tu streścimy pokrótce.

Budowę i eksploatację autostrad prowadziły powstałe w tym celu spółki akcyjne na mocy koncesyj, udzielonych im przez Państwo.

Celem budowy poszczególnych autostrad było głównie stworzenie najdalej idących udogodnień dojazdowych do ważniejszych ośrodków przemysłowych lub handlowych, lub do miejscowości o wybitnym znaczeniu turystycznym. Trzeba bowiem zaznaczyć, że drogi państwowe znajdowały się wówczas w bardzo złym stanie, ażeby więc osiągnąć zamierzone cele musiano zdecydować się na radykalne posunięcia w dziedzinie komunikacji drogowej.

Lata, poprzedzające budowę autostrad, były okresem masowego napływu turystów do Włoch i ożywienia w przemyśle i handlu. Kalkulacja kapitału prywatnego co do rentowności autostrad, oparta na spodziewanej licznej frekwencji—zarówno jeśli chodzi o turystów, jak i o transporty towarowe—była skonstruowana na słusznych i realnych przesłankach. Angażując się w to przedsięwzięcie, kapitał liczył na szybką amortyzację nakładów i wysokie ich oprocentowanie. Trzeba też wziąć pod uwagę, że w najintensywniejszym okresie powstawania spółek akcyjnych dla budowy autostrad i w dalszych jeszcze kilku latach panowała prawie na całym świecie dobra koniunktura gospodarcza i nie liczone się wówczas z możliwością nadejścia kryzysu gospodarczego.

Ale nie tylko kryzys był źródłem niepowodzeń finansowych spółek, w niemiejszym stopniu przyczyniła się również konieczność czynienia nieprzewidzianych zupełnie przy organizacji przedsiębiorstw wydatków na eksploatację, jak i budowy różnych dodatkowych urządzeń, nie pokrywających się przychodami z opłat. Było to wynikiem zrozumiałego zresztą zupełnie braku doświadczenia organizatorów tych przedsiębiorstw, zważywszy, że autostrady włoskie były pierwszymi tego rodzaju konstrukcjami technicznymi na świecie.

Trzecią przyczyną była konkurencja dróg państwowych. Jak to już wyżej zostało wspomniane, jednym z impulsów budowy autostrad był opłakany stan dróg państwowych. Gdy jednak w 1928 r. powołany został do życia Państwowy Autonomiczny Zarząd Drogowy, ulepszanie i modernizacja dróg państwowych zaczęły się odbywać w niezwykle szybkim tempie. Wystarczy tu nadmienić, że w ciągu swego pierwszego 5-lecia istnienia zdołał ten urząd doprowadzić do pierwszorzędnego stanu ok. 10 tys. km dróg. Wpłynęło to bardzo na ruch na autostradach, odbierając im znaczną część klienteli, tym bardziej, że bardzo często trasa dróg państwowych przechodziła równoległe do autostrad.

Niepowodzenia finansowe dotknęły kilka spółek, a nawet doprowadziły do likwidacji jednej z nich. Wybudowaną przez nią autostradę przejęło Państwo, biorąc na siebie splotę długów z tytułu wypuszczonych obligacji. Jak dotychczas, większość autostrad nie przynosi spółkom zysków. Przeważna bowiem część nadwyżki dochodów brutto z opłat po pokryciu kosztów eksploatacji i utrzymania autostrad przeznaczona jest na kapitał rezerwowi w przewidywaniu nadzwyczajnych wydatków, jakie pociągnie za sobą konieczność większych napraw nawierzchni.

Wobec tego rodzaju wyników wątpliwe jest, aby kapitał prywatny angażował się nadal w finansowanie budowy autostrad we Włoszech. Prawdopodobnie w przyszłości inicjatywa w tej dziedzinie przejęta zostanie przez Państwo, które zresztą już poczyniło pierwsze kroki w tym kierunku, budując na własny rachunek autostradę Genua—Serravalle—Scrivia.

Doświadczenia Włoch były zbyt przekonywujące, aby nie ponawiać w tym kierunku dalszych prób, więc też we wszystkich innych krajach, gdzie autostrady są już w budowie, finansuje je Państwo—bądź z funduszy, przewidzianych w budżetach drogowych, bądź uruchamiając

na ten cel fundusze zakładów ubezpieczeń społecznych, względnie pótrosze ze wszystkich tych źródeł. Lecz zarówno rozmach prowadzonych robót jak i inicjatywę podejmowania nowych hamuje wciąż brak dostatecznych środków na ten cel, toteż zagadnienie finansowania budowy autostrad należy obecnie do najpilniejszych zagadnień gospodarczych większości państw europejskich. Uwidacznia się przy tym ostatnio dążenie do rozwiązania go na wspólnej międzynarodowej płaszczyźnie. Wyrazem tego jest szereg projektów budowy międzynarodowej sieci autostrad w Europie. Z projektami takimi występował w latach 1933÷1937 Inż. P. Puricelli, F. Stuck, Inż. L. Oerley, K. G. Kaftan. Brak miejsca nie pozwala na omówienie po kolei wszystkich tych projektów, należą one zresztą już w większości do przeszłości, zaznajomimy się natomiast z ostatnim z nich, tj. publikacją K. G. Kaftana¹⁾.

Autor wychodzi z założenia, że budowa autostrad w Europie powinna być prowadzona według pewnego wspólnie ustalonego planu—pod kątem widzenia interesów międzynarodowych, a nie tylko poszczególnych państw, co by umożliwiło uniknięcie powtórzenia błędów, popełnianych w ub. stuleciu przy budowie sieci kolei żelaznych, która musiała ulegać potem liczным kosztownym korektywom, ażeby móc zaspakając należycie potrzeby wielkiego ogólnoeuropejskiego ruchu. Jako punkt wyjścia swego projektu przyjmuje Kaftan sieć autostrad niemieckich, która—ze względu na położenie geograficzne, jak i wobec spodziewanego całkowitego jej wybudowania w ciągu paru najbliższych lat—jest predystynowana do odgrywania roli centralnego punktu przyszłej międzynarodowej sieci autostrad, i proponuje, aby autostrady niemieckie, kończące się na granicy Państwa, zostały przedłużone przez państwa sąsiednie na ich terenach. Trasy poszczególnych autostrad, wchodzących w skład ogólnej sieci autostrad dotyczących państw, powinny zostać zaprojektowane w uwzględnieniu miejscowych potrzeb ekonomicznych, komunikacyjnych, geograficznych. Niemiecka zaś sieć autostrad musi zostać uzupełniona w ten sposób, aby służyła nie tylko potrzebom Państwa Niemieckiego, ale uwzględniała również konieczność większego rozwoju stosunków międzynarodowych. Autor dalej stara się dowieść, że jego punkt widzenia jest słuszny i obiektywny. Proponowana przez niego sieć międzynarodowych autostrad została opracowana na podstawie studiów, poświęconych poszczególnym krajom. Trasy międzynarodowych autostrad oparte są na naturalnych kierunkach ruchu europejskiego, zgrupowanych przez Kaftana w 9 zasadniczych liniach, z których 3 biegną z północy na południe, 3 z północo-zachodu na południo-wschód i 3 z północo-wschodu na południo-zachód. Na podstawie tych schematycznych kierunków wyprowadza Kaftan rzeczywiste kierunki i trasy autostrad europejskich. Na poszczególne państwa przypadająby następujące ilości kilometrów:

Niemcy	9 700	Anglia	2 812
Szwecja	1 575	Francja	8 790
Norwegia	135	Hiszpania	6 165
Dania	825	Portugalia	600
Finlandia	285	Szwajcaria	885
Estonia	435	Włochy	5 100
Łotwa	840	Jugosławia	3 015
Litwa	1 020	Węgry	1 125
Polska	4 575	Rumunia	2 430
Z. S. R. R.	4 785	Bułgaria	1 785
Czechosłowacja	2 280	Albania	360
Austria	1 500	Grecja	1 350
Holandia	1 050	Turcja europ.	225
Belgia	1 350		
		O g ó ł e m:	64 997

Ustaleniem zasad technicznych dla budowy przyszłych autostrad zajmą się poszczególne państwa, biorąc pod uwagę natężenie motoryzacji—tak obecne, jak i spodziewane w przyszłości. Tak np. państwa, posiadające już znaczną ilość pojazdów mechanicznych, powinny budować autostrady szersze—na wzór autostrad niemieckich, tj. posiadające dwie jezdnie różnokierunkowe, szerokości po 7,5 m każda, z opaskami

o ogólnej szerokości 1½ m, przedzielone pasem szerokości 2÷5 m, obsadzonym krzewami. W innych zaś państwach, o mniejszym stopniu motoryzacji, możnaby budować autostrady tylko o jednej jezdni szerokości 9 m.

Opracowanie technicznych projektów jak i budowa autostrad byłyby wykonywane przez poszczególne państwa. Wspólnie natomiast należałoby ustalić pewne zasadnicze normy, odnoszące się do ujednostajnienia ruchu—tak, jak to jest dotychczas stosowane w odniesieniu do międzynarodowego ruchu kolejowego. Tak np. powinny być ujednostajnione znaki drogowe, kierunek ruchu itp.

Realizację programu budowy należałoby rozpocząć od powołania w poszczególnych krajach odpowiednich urzędów do wykonania wstępnych projektów. Praca ta nie powinna zająć więcej jak 1½ roku. Koszt wykonania tych projektów nie byłby wysoki i bez trudności mógłby być pokryty przez każde państwo. Wszystkie te projekty zostałyby następnie zbadane i skoordynowane przez międzynarodową komisję, wyłonioną spośród przedstawicieli zainteresowanych państw. Zadaniem tej komisji byłoby nadto ustalenie kolejności budowy autostrad w poszczególnych krajach z punktu widzenia ważności ich dla międzynarodowego ruchu.

Jak sobie wyobraża Kaftan sfinansowanie tego gigantycznego przedsięwzięcia budowy 65 tys. km?—Otóż, proponuje on rozwiązanie tego zagadnienia na tych samych zasadach, jak to uczyniono w Niemczech. Punktem wyjścia powinna być walka z bezrobociem. Wszystkie państwa na świecie zajmują się obecnie tym skomplikowanym zagadnieniem i wszystkie musząłożyć olbrzymie sumy na zasiłki dla bezrobotnych. Otóż, na rozpoczęcie robót wystarczyłyby—zdaniem Kaftana—sumy, preliminowane corocznie w budżetach państwowych na walkę z bezrobociem, przy czym zatrudnionoby jednocześnie znaczną liczbę bezrobotnych przy podjętych robotach. Na dalsze prowadzenie robót należałoby obracać nadwyżki wpływów z ogólnych podatków, osiągnięte skutkiem ożywienia się obrotów w przemyśle i handlu w związku z budową autostrad.

Jak przedstawiałoby się w rzeczywistości zrealizowanie koncepcji Kaftana—mamy już poglądowy przykład na Niemczech. Otóż, według oficjalnych enuncjacji, sum wykładanych przez Państwo na budowę autostrad nie należy uważać jako 100% wydatek faktyczny. Trzeba z nich bowiem odliczyć 30÷40%, tj. sumy, które by pochłonęły zasiłki dla bezrobotnych, gdyby ich nie zatrudniono przy budowie. Nadto należy jeszcze odjąć 30%, czyli sumy, które wróciły do kas państwowych pod postacią podatków i opłat szkolnych. Czyli jako faktyczny wydatek można uważać tylko 30% ogólnych sum, wyłożonych na budowę. Lecz i ten wydatek zostanie zwrócony Państwu w przyszłości pod postacią oszczędności na eksploatacji samochodów obywateli Państwa, zwiększających ogólną pomyślność gospodarczą.

Olbrzymie znaczenie gospodarcze budowy autostrad dla rynku pracy ilustrują następujące liczby. Przy budowie zamierzonych w Niemczech 7 000 km autostrad trzeba będzie wzruszyć 300 milionów m³ ziemi. Gdyby tę ilość ziemi złożyć w jednym miejscu, otrzymanoby górę o podstawie 270 m², a wysokości równej Mont-Blanc (4 810 m). Ażeby przetransportować te masy ziemi kolejką polową, trzeba by sformować pociąg długości 520 tys. km, tj. 13 razy dłuższy od obwodu kuli ziemskiej (40 007 km). Ażeby przebyć tę odległość, musiałby pociąg być w podróży dokładnie w ciągu 3 lat, jadąc dniem i nocą.

Również i zapotrzebowanie materiałów do budowy jest kolosalne. Tak np. stali i żelaza trzeba będzie zużyć 2 miln. t, cementu zaś—7 miln. t. Ażeby przetransportować od razu tę ilość cementu trzeba by załadować 8 000 pociągów 60-wagonowych o nośności 15 t każdy. Pociągi te, ustawione razem, miałyby ogólną długość 3 840 km.

Poza tym do wykonania całości prac trzeba będzie 2 500 lokomotyw wąskotorowych, 52 tys. wagonetek i 3 tys. km torów.

Tych kilka zacytowanych przykładów nie wyczerpuje naturalnie całokształtu zapotrzebowania, dają one jednak już wystarczające pojęcie, w jak wielkim zakresie różne gałęzie przemysłu zostają wciągnięte do pracy przy budowie autostrad. Jeżeli jeszcze przyjmieniemy w rachubę, że oprócz 250 tys. robotników, zajętych bezpośrednio lub pośrednio

¹⁾ Kurt Gustav Kaftan: „Europa braucht Autobahnen“, Reichs-sportverlag, Berlin, 1937.

przy budowie autostrad, utrzymuje się z ich zarobków średnio po 2 osoby ich rodzin, to okaże się, że roboty te dają utrzymanie 750 tys. osobom

Przykład Niemiec wykazuje zatem dobitnie, jak wielkie znaczenie gospodarcze może mieć podjęcie robót tego rodzaju.

Budowa autostrad europejskich jest pracą dla przyszłości i nie mogłaby być wykonana przez jedno pokolenie, lecz również i budowa linii kolejowych wymagała dziesiątków lat, zanim utworzyły one dzisiejszą sieć międzynarodową.

Z autostradami ma się obecnie podobnie jak ongiś z kolejami. We wszystkich krajach Europy zajmują się nimi czy to teoretycznie, czy praktycznie. Ogólnie się rozważa sprawy realizacji międzynarodowych autostrad europejskich, lecz droga realizacji wydaje się skomplikowana. Może jednak państwa odważyć się wstąpić na tę drogę—zwłaszcza, że w ciągu kilku najbliższych lat należy się spodziewać tak znacznego wzrostu automobilizmu, że sprawa budowy autostrad stać się może pilną koniecznością.

Z. K.

KRONIKA ZAGRANICZNA

OGÓLNE

SYTUACJA W ŻEGLUDZE NA BAŁTYKU.—Ostatnio Kapitan O. A. Nordborg, przedstawiciel Szwedzkiego Związku Armatorów, wystąpił z wnioskiem podniesienia stopy amortyzacyjnej dla przedsiębiorstw żegludowych ponad dotychczasowe 5%, co umożliwiłoby tym przedsiębiorstwom szybsze amortyzowanie taboru okrętowego w okresie lepszej koniunktury.

Wnioskodawca motywuje swój wniosek okolicznością, że w okresach kryzysu utrzymały swój stan posiadania tylko te bandery basenu bałtyckiego, które korzystały z pośredniej lub bezpośredniej pomocy zainteresowanych rządów, względnie gdzie koszty eksploatacji—płace załóg okrętowych—są niższe, aniżeli w większości państw, wskazując jako przykład fińską marynarkę handlową. Kapitan Nordborg wyraża pogląd, że jednak większość państw bałtyckich, zainteresowanych w rozwoju trampingu, udziela wszechstronnej pomocy swoim flotom i wymienia żeglugę norweską, która właśnie zawdzięcza dobre wyniki eksploatacyjne daleko posuniętym ulgom podatkowym.

Tymczasem flota szwedzka, nie korzystająca z pomocy Państwa, maleje. Tonaż szwedzki w okresie od 1931 r. zmniejszył się o 226 437 t, czyli o 12,6%, przy czym proces zużycia tego tonażu wzrósł w ostatnich latach w skutek ciężkich ładunków, które były przewożone w okresie kryzysu, wobec ograniczonej ilości bardziej odpowiednich towarów. Chodzi tu prawdopodobnie o fakt, że statki, przeznaczone np. do przewozu drzewa, z braku drzewa zmuszone są przyjmować ładunki węgla, rudy, złomu itp., co, rzecz zrozumiała, przyczynia się z jednej strony do mniejszej rentowności, z drugiej—do szybszego zużycia tonażu.

Nadto przedstawiciel Związku Armatorów Szwedzkich podnosi okoliczność, że w ostatnim roku niepowstrzymanie rosną koszty eksploatacyjne oraz ceny na budowę nowego tonażu.

Pisząc o powyższym, czasopismo niemieckie „Hansa” przyznaje słuszność tym wywodom i podkreśla, że wyliczone trudności jeszcze w większej mierze ciąży nad niemiecką flotą bałtycką, bowiem flota ta ma nadto do pokonania konkurencyjność innych flot bałtyckich, wynikającą z dewaluacji walutowej, która miała miejsce w większości państw konkurencyjnych. Armatorzy niemieccy w swojej polityce dążą również do poczynienia w miarę możliwości rezerw w okresie dobrej koniunktury oraz pokrycia strat z czasów kryzysu.

W związku z tym Radca Stanu Essberger zwrócił baczniejszą uwagę na metody, stosowane przez inne kraje w zakresie bezpośredniej lub pośredniej pomocy, świadczonej marynarkom handlowym, oraz wysunął żądanie ustalenia przez rząd niemiecki podobnych względnie równoważnych przywilejów dla niemieckiej floty na Bałtyku.

J. K.

WŁOCHY

REALIZACJA PROGRAMU SAMOWYSTARCZALNOŚCI GOSPODARCZEJ.—Hasła samowystarczalności gospodarczej hołdują Włochy faszystowskie od lat; realizacja tego hasła w sposób systematyczny na wszystkich odcinkach życia gospodarczego rozpoczęła się jednak dopiero w ostatnich latach, ściślej—z chwilą rozpoczęcia przygotowań do kampanii abisyńskiej. Zastosowanie wobec Włoch sankcyj gospodarczych przyczyniło się, oczywiście, do zaostrzenia polityki autarkistycznej, pozwalając na postawienie obok hasła niezależności gospodarczej również hasła niezależności politycznej. Przemawiając w maju b. r. na Zgromadzeniu Korporacji, Premier Mussolini stwierdza, że „w świecie takim jak dzisiejszy, uzbrojonym aż po zęby, odrzucić broń samowystarczalności równałoby się jutro, na wypadek wojny, zdaniu się na łaskę tych, którzy mają wszystko, co potrzeba dla prowadzenia wojny bez ograniczania czasu i konsumpcji”. W tej samej mowie daje Szef Rządu przegląd bogactw naturalnych Włoch i już dokonanych postępów na drodze do niezależności, zapowiadając kontynuowanie w szybkim tempie dalszych prac. Prace te toczą się w miesiącach letnich w łonie poszczególnych korporacji. Dn. 11/X b. r. zbiera się w Rzymie Centralny Komitet Korporacyjny, który zapoznaje się ze sprawozdaniami poszczególnych korporacji i ustala powszechny plan autarkistyczny; dn. 19/X Centralny Komitet wspólnie z rzeczoznawcami, którzy brali udział w jego pracach, zostaje obarczony funkcją Naczelnej Komisji dla Spraw Samowystarczalności. Przypadająca w dn. 18/XI rocznica uchwalenia sankcyj daje okazję do dwu dalszych manifestacji autarkistycznych: wielkiego zjazdu przemysłowców włoskich i otwarcia wystawy włókienniczej; na gruzdzie wrześnie zapowiadzany jest wielki zjazd rolniczy. Ten szereg manifestacji—a wymieniliśmy tylko ważniejsze—pozwolił na rozwinięcie godnej podziwu wszechstronnej propagandy na rzecz samowystarczalności; jednocześnie jednak dał dużo materiału, pozwalającego na zapoznanie się, w głównym zarysie, z dotychczasowymi osiągnięciami w tej dziedzinie i zadaniami, postawionymi na najbliższą przyszłość.

Rolnictwo stanowi odcinek, na którym walka o samowystarczalność podjęta została najdawniej—że przypomniemy tylko słynną „bataglia del grano”. Pomimo osiągnięcia dużych rezultatów—zbiory zbóż bowiem wzrastają z 53 miln. t w 1926 r. do 75 i 77 miln. t, osiągając w 1933 r. 81,2 miln. t—trudno uważać cel za osiągnięty, gdyż z jednej strony zły urodzaj, jak np. w roku poprzednim, powoduje od razu deficyt, z drugiej zaś—szybki wzrost ludności nasuwa konieczność podwyższenia ustalonego przed laty minimum. Dziś hasłem jest osiągnięcie produkcji zbożowej, przekraczającej 80 miln. t (a więc poziom z 1933 r. lub z 1937 r.) w sposób trwały, tj. osiągnięcie takiej przeciętnej za szereg lat. Jako zadanie konkretne—ma rolnictwo włoskie zwiększyć wydajność z ha o 2,5 q w okolicach górzystych i o 3 q w dolinach. W celu osiągnięcia tego celu stosowane być mają wszystkie możliwe środki: propaganda za lepszą uprawą, zwiększenie zastosowania nawozów, melioracje; używanie ziarna selekcyjowanego, konkursy itd. Zapewnienie samowystarczalności zbożowej nie stanowi jednak jedyne odcinka, na którym rolnictwo włoskie otrzymało określone zadanie: ma ono przyczynić się do wyrównania bilansu aprowizacyjnego i w odniesieniu do szeregu innych artykułów, poza tym jednak ma dostarczyć przemysłowi szeregu surowców. Jeżeli chodzi o sprawy aprowizacyjne, bardzo duże wysiłki robione są w dziedzinie hodowli, produkcji konserw itd. Przykładem takiej akcji mogą być ostatnie zarządzenia, wydane zgodnie z dezyderatami Centralnego Komitetu Korporacji, zmierzające do zwiększenia produkcji oliwy o 60÷70 tys. t rocznie, tyle bowiem wynosi obecnie deficyt; wśród nich wymienić należy wydanie dekretu o popieraniu uprawy oliwki, wyasygnowanie kredytu 35 miln. lirów na zakładanie nowych oliwników i na uszlachetnianie przez szczepienia istniejących w niektórych okolicach dzikich gajów oliwnych oraz kredytu w wysokości 9 miln. lirów na organizację w najbliższych 3 latach konkursów oliwy. Jako źródło surowców przemysłowych, rolnictwo włoskie dostarcza już buraka dla produkcji cukru i spirytusu, tego ostatniego dla potrzeb fabryk sztucznego kauczuku, włókien różnego rodzaju, kazeiny dla wyrobu włókien sztucznych, surowców dla przemysłu celulozowego, oleju rycynowego jako smaru i wielu innych—o czym zresztą będzie mowa przy omawianiu poszczególnych przemysłów.

W grupie przemysłów energetycznych dąży Włochy do zwiększenia wydobycia węgla krajowego, które w ostatnich 2 latach podwoiło się, osiągając w b. r. ok. 1 miln. t, w najbliższych zaś latach ma być podniesione do 4 miln. t; obok węgla kamiennego eksploato-

wane są złoża węgla brunatnego. Stanowiąc będzie jednak zaledwie 1/3 obecnej konsumpcji węgla, toteż ogromny nacisk kładziony jest na wyzyskanie źródeł energii wodnej w celu zastąpienia węgla elektrycznością. Wytwarzanie energii elektrycznej wzrosło z 5 mild. kWh w 1923 r. do 15 mild. kWh w 1937. r. w najbliższych zaś latach—do 1940 r.—ma być zwiększana o okragło 5 mild. kWh rocznie. W związku z tym m. in. wydany został ostatnio nowy dekret, nowelizujący ustawę z 1933 r. o wyzyskaniu sil wodnych, którego postanowienia mają przyczynić się do przyspieszenia budowy zakładów, będących już w budowie, i ułatwić powstawanie nowych. Zwiększenie produkcji energii elektrycznej ma nastąpić głównie na potrzeby przemysłu metalurgicznego, jak również kolei, których elektryfikacja czyni szybkie postępy. Co do ropy, to Włochy spodziewają się osiągnąć samowystarczalność już w przyszłym roku. Obok poszukiwań w samych Włoszech, które pozwalają przypuszczać, że złoża naftowe mogą jeszcze być znalezione, np. w Sycylii, organizuje się eksploatacja terenów naftowych w Albanii. Ropa albańska, bardzo gęsta, daje przy cracking'u zaledwie 35% benzyny, pozostałości jednak są używane do wyrobu benzyny syntetycznej w fabrykach w Bari i Livorno, wybudowanych przez A. N. I. C. (Azienda Nazionale Idrogenazione Combustibili). Fabryki te, pracujące na patentach zagranicznych, m. in. Imperial Chemical Industries i I. G. Farben, mają wytwarzać 240 tys. t benzyny, 60 tys. t smarów i 14 tys. t parafiny rocznie. Dodać należy, że A. N. I. C. powstała jako spółka mieszana, której kapitał należy w połowie do Rządu, w połowie zaś do T-wa „Montecatini”. Oprócz wspomnianych fabryk, buduje się obecnie trzecia, która przerabiać ma węgiel brunatny Toskanii i łupki bitumiczne Sycylii. Uzupełnieniem produkcji benzyny syntetycznej jest stałe zwiększanie produkcji spirytusu buraczanego, używanego do wyrobu mieszanek napędowych, wykorzystywanie bogatych źródeł gazów naturalnych i stosowanie w szerokim zakresie motorów, pędzonych gazem drzewnym lub z węgla drzewnego.

Jeżeli chodzi o przemysł metalurgiczny, którego postępy opierają się w dużej mierze o wykorzystanie krajowych rud, wymienić można—według danych przytoczonych przez hr. Volpi, Prezesa Konfederacji Przemysłowców Włoskich, na zjeździe w dn. 18/XI b. r.—wzrost produkcji aluminium z niecałych 13 tys. t do 20 tys. t, cynku z 25 tys. t do 36 tys. t, ołowiu z 23 tys. t do 40 tys. t, rtęci z 44 t do 2 tys. t, zorganizowanie produkcji cyny, rzadkich metali, jak kobalt, tungsten i molibden. Największy jednak wysiłek zrobiony został w celu zapewnienia samowystarczalności w dziedzinie produkcji żelaza. Wydobycie rud żelaznych we Włoszech wzrosło z 551 tys. t w 1935 r. do 840 tys. t w 1936 r., w bież. zaś roku ma przekroczyć 1 miln. t; ponadto eksploatowane są dość znaczne złoża parytów. Dzięki zwiększeniu wykorzystania rud krajowych przywóz żelastwa zmniejszył się o przeszło połowę, wynosząc w ub. r. zaledwie 400 tys. t—wobec prawie 1 miln. t w 1935 r. Produkcja surówki osiągnęła w 1936 r. 775 tys. t, pokrywając 74% zapotrzebowania krajowego, podczas gdy w poprzednim roku pokrywała zaledwie 45%. Produkcja stali wyniosła w 1936 r. przeszło 2 miln. t, przywóz zaś stali z zagranicy—niewiele ponad 10% tej sumy. W b. r. zaznacza się dalsza poprawa w dziedzinie wytwórczości hutniczej.

Otwarta w dn. 18/XI wystawa włókiennicza wykazuje imponujący postęp, zrobiony przez Włochy w dziedzinie samowystarczalności włókienniczej. Pragnąc wyzwolić się z zależności od zagranicy w dziedzinie zaopatrywania w bawełnę (przywóz bawełny wynosił

dotąd ok. 200 tys. t rocznie), Włochy gwałtownie zwiększają uprawę bawełny zarówno w Sycylii jak i w swych posiadłościach afrykańskich. Szczególnie w Abisynii uprawa bawełny zdaje się mieć doskonałe warunki. W listopadzie b. r. wydany został dekret, wyznaczający okręgi bawełniane w Afryce Wschodniej Włoskiej, w których mają być skoncentrowane plantacje bawełny. Według szacunków urzędowych, w przeciągu kilku lat będą mogły Włochy uniezależnić się od przywozu bawełny zagranicznej. Obok zwiększania produkcji bawełny, największy wysiłek kładziony jest na rozwój uprawy włókien roślinnych zastępczych oraz na wyrób włókien syntetycznych. Jak duże znaczenie przywiązuje Rząd włoski do spraw zaopatrywania przemysłu we włókna krajowe—świadczą fakt powołania do życia specjalnego urzędu—Ente del Tessile Nazionale. Postępy, dokonane w dziedzinie zastępowania bawełny włóknami innymi, są duże; podczas gdy w 1934 r. przedzalnio bawełny używały w mieszankach 91% bawełny naturalnej, w b. r. procent ten spadł do 70. W tkaninach udział bawełny spadł w tymże czasie z 90% do 52%. Jeżeli chodzi o włókna naturalne, najwięcej rozwijają Włosi uprawę konopi, w mniejszym stopniu lnu, przy czym włókna konopne są używane w dużej mierze w stanie kotonizowanym. Co do produkcji włókien sztucznych, to rozwinięta została przede wszystkim, wysoko zawsze stojąca we Włoszech, produkcja jedwabiu sztucznego, następnie zaś produkcja włókien ciętych; z drugiej strony uruchomiono produkcję „lanitalu” oraz niektórych innych nowych włókien sztucznych, jak np. włókna celulozowo-proteinowego („sin-beta”, „cisalfa”). Produkcja włókiennicza Włoch w 1937 r. wyniesie ma—według szacunków—1,2 miln. q konopi, 1,2 miln. q włókien sztucznych, przeszło 20 tys. q bawełny, 70 tys. q wełny, 20 tys. q lnu i 30 tys. q jedwabiu naturalnego. Dodać należy, że produkcja włókien sztucznych nie tylko wystarcza na pokrycie wewnętrznego zapotrzebowania, lecz pozwala nawet na duży eksport.

W związku z potrzebami przemysłu włókienniczego przemysł chemiczny musiał rozwiązać zagadnienie produkcji celulozy; w szczególności rozwiązano zagadnienie otrzymywania celulozy z surowców takich, jak trzcina lub sioma kukurydzana, jak również produkcji celulozy szlachetnej „alfa”. W dziedzinie barwników produkcja wzrosła z 75 tys. q do 120 tys. q.

Polityka samowystarczalności gospodarczej przeprowadzana jest we Włoszech w sposób niezwykle konsekwentny i kompletny. Spowodowała ona konieczność gruntownej inwentaryzacji bogactw naturalnych kraju, która aczkolwiek nie dała sensacyjnych wyników, doprowadziła jednak do szeregu ciekawych odkryć. Drugą podstawą tej polityki jest wspaniale zorganizowany aparat badawczy, z Państwowym Instytutem Badawczym na czele, który rozwiązał już szereg zagadnień chemicznych i technologicznych. Trzecią wreszcie jest aparat korporacyjny, który umożliwia nader skutecznie koordynację poczynań w poszczególnych branżach, jak np. wspomnianą już współpracę rolnictwa z przemysłami lub poszczególnych grup przemysłowych między sobą. Nie można wreszcie pominąć milczeniem czynnika psychicznego, atmosfery „mystyki autarkii”, jak ją określił Premier Mussolini, będącego wynikiem umiejętnej propagandy.

potrzebowanie wewnętrzne o co najmniej 80 000 pak. Wzrost produkcji przy jednoczesnym spadku cen na rynku międzynarodowym (z \$ 12 na mniej więcej \$ 7 za kwintal) dał się dotkliwie we znaki zarówno przemysłowcom bawełnianym, jak i producentom bawełny. Przemysłowcy poczynili zakupy po wysokich cenach i mimo zmienionej sytuacji muszą kontraktów dotrzymać, producenci zaś zostali z nadmiarem zbiorów przy cenach obecnie niższych od kosztów produkcji.

Sytuacja ta zmusiła meksykańskie sfery urzędowe do szukania środków zaradczych. Zadaniem ich było zapewnić producentom słuszną cenę za tegoroczne zbiory, utrzymać dla przemysłowców kalkulacyjną cenę, a jednocześnie zapobiec, by cena gotowych artykułów bawełnianych nie wzrosła nieproporcjonalnie dla konsumentów.

Celem rozwiązania tego problemu postanowiono ustanowić premię eksportową dla bawełny, by w ten sposób pozbyć się całego nadmiaru produkcji. Premia ta ma być pokryta wpływami ze specjalnego podatku, zaproponowanego samorzutnie przez meksykański przemysł tekstylny.

Dla uregulowania rynku wewnętrznego okazała się koniecznością zespolenia producentów bawełny w pewne ramy organizacyjne—celem osiągnięcia odpowiednich cen tak dla producentów bawełny, jako też i dla przemysłowców. Cel ten osiągnąć się ma przy pomocy zjednoczenia poszczególnych producentów wprost lub przez ich organizację w „bloku bawełnianym”, który przedstawiać ma w stosunku do kupujących—kupców, czy przemysłowców—jednolity front, mogący ustanawiać i utrzymywać cenę.

Ten „blok bawełniany”, ustanowiony przez producentów bawełny, ma być kierowany przez specjalny komitet, w którym reprezentowane będą ich interesy. Przedstawiciel Rządu wraz z 4 przedstawicielami producentów stanowić będą Komitet Dyrekcyjny Bloku. Komitet ten będzie upoważniony do dokonywania zakupów, sprzedaży, przyjmowania i dawania w komis—słowem do dokonywania wszelkich operacji, których celem będzie uporządkowanie rynku. Komitet pragnie podnieść cenę bawełny do \$ 14 dla producenta (cena z lat ostatnich). Cena ta uznana została za dostateczną dla interesów producenta, a nie przynoszącą jednocześnie szkody przemysłowi. Cena ta pozwoli też utrzymać na niezmiennym poziomie ceny gotowych artykułów bawełnianych.

Z.

Z RYNKÓW ZAGRANICZNYCH

ZE ŚWIATOWYCH RYNKÓW ZBOŻOWYCH.—Ceny w okresie 22/XI—4/XII 1937 r. kształtowały się następująco (w walucie danego kraju, w Buenos Aires, Liverpoolu i Hamburgu — w \$—za 100 kg):

			Wzrost (+) lub spadek (-) %
	22-27/XI	29/XI-4/XII	
	Pszenica		
m. r.			
Berlin . . .	—	—	—
Praga . . .	168'05 1/2	168'30 1/2	+ 0'1
Chicago . . .	3'49	3'52	+ 0'8
Buenos Aires . . .	3'85 1/2	3'77 1/2	- 2'1
Liverpool . . .	4'86 1/2	4'77 1/2	- 1'9
Wiedeń . . .	38'04	38'25	+ 0'5
Hamburg . . .	6'04	6'25 1/2	+ 3'4

MEKSYK

„BLOK BAWELNIANY”.—Tegoroczne zbiory bawełny w Meksyku przewyższają za-

Ż y t o

Berlin . . .	—	—	—
Praga . . .	134·87½	135·12½	+ 0·1
Chicago . . .	2·66	2·61	— 1·9
Wiedeń . . .	27·50	27·50	—
Hamburg . . .	4·20	4·20	—

O w i e s

Berlin . . .	—	—	—
Praga . . .	120·70	121·70	+ 0·8
Chicago . . .	2·21	2·27	+ 2·7
Buenos Aires	2·03½	2·01	— 0·8
Liverpool . . .	4·24	4·17½	— 1·7
Wiedeń . . .	28·40	28·40	—
Hamburg . . .	2·79½	2·77	— 0·9

Jęczmień browarowy

Berlin . . .	—	—	—
Praga . . .	135·00	135·00	+ 0·7
Chicago . . .	3·70	3·67	— 0·9
Wiedeń . . .	36·00	36·00	—
Hamburg . . .	—	—	—

METALE

ŻELAZO.—W I połowie listopada tendencja na światowym rynku żelaza utrzymywała się na ogół jeszcze na dotychczasowym wysokim poziomie, ale coraz większe zaniepokojenie wywołuje wzrastająca konkurencja eksportowa Stanów Zjedn. Stan zatrudnienia w amerykańskim hutnictwie żelaznym w ostatnim tygodniu sprawozdawczym znowu się obniżył o 3% w porównaniu z tygodniem poprzednim i wynosił 48% zdolności wytwórczej—wobec 74·5% w odpowiednim tygodniu ub. r. W jeszcze większym stopniu zmniejszył się zbyt stali, zwłaszcza cięższych profili. Produkcja stali spadła w Stanach Zjedn. z +3 miln. t w wrześniu do 3·4 miln. t w październiku (21%). Wskutek znacznego spadku chłonności wewnętrznego rynku w Stanach Zjedn., zaznaczył się dość silny napływ ofert amerykańskich na światowym rynku żelaza. Ceny, oferowane przez Stany Zjedn., są o sh 10÷£ 1 niższe od cen kartelowych. W razie dalszego wzmagania się konkurencji amerykańskiej, międzynarodowy kartel stali może zostać zmuszony do obniżenia swych cen dotychczasowych. Sprawą konkurencji amerykańskiej ma się zająć kartel na najbliższym swym zjeździe w Paryżu w dn. 22÷24 b. m. Ostatnio doszły do skutku 4 znaczniejsze amerykańskie zamówienia eksportowe: ok. 14 tys. t blachy dla Japonii, 13 tys. t szyn dla Mandżurii, 17 tys. t szyn dla Chile oraz 25 tys. t półwytworów dla Anglii. Do międzynarodowego kartelu szyn „Irma” przystąpiły Włochy, uzyskując udział, wynoszący 0·5% ogólnego eksportu, nie przekraczającego 200 tys. t, przy wywozie zaś 200÷400 tys. t udział Włoch w nadwyżce wynosi 0·75%, a powyżej 400 tys. t—1%. Włochy uzyskały ochronę terytorialną dla szyn, a dostawy tego materiału dla własnych kolonij nie są objęte kwotą eksportową.

Stan rynku żelaza w poszczególnych krajach przedstawiał się następująco:

W Niemczech została już przeprowadzona całkowita kontrola spożycia stali i żelaza przez Państwo. Bez urzędowego zezwolenia nie wolno nabywać więcej, niż 50 kg miesięcznie. Zarząd planu 4-letniego rozdziela całą produkcję żelaza między różne gałęzie przemysłu, kierując się swym programem, a nie zgłoszonymi żądaniem; bardzo znaczna część produkcji zostaje przyznawana przedsiębiorstwu rządowemu „H. Goering”. Dążenie rządu niemieckiego do możliwego zwiększenia wydobycia krajowej rudy żelaznej doprowadziło do znacznego jego wzrostu: we wrześniu b. r.

wydobyto w Niemczech 735 tys. t rudy, czyli 10-krotnie więcej niż w 1932 r., i o 28% więcej niż w 1936 r.

We Francji stan rynku żelaza nie wykazuje polepszenia. Zamówienia prywatne utrzymują się na stosunkowo niewysokim poziomie, zwłaszcza w zakresie budownictwa, co zresztą w znacznym stopniu należy przypisać przyczynom sezonowym. Większe ożywienie panuje w zakładach, pracujących na obronę kraju, i terminy dostawy stali szlachetnych są stosunkowo długie. Wewnętrzny kartel blachy cienkiej został wznowiony. Ceny październikowe na surowkę odlewniczą i hematytową pozostały bez zmiany i na listopad. Również i cena stali surowej nie uległa zmianie. Decyzja naczelnego komitetu kontroli cen co do żądanej przez wytwórców podwyżki cen wyrobów hutniczych jeszcze nie zapadła.

Na rynku belgijskim panował w dalszym ciągu nastrój ospały. W pierwszym tygodniu listopada belgijski syndykat żelazny „Cosibel” przydzielił hutom do wykonania zaledwie 17 tys. t zamówień, z czego na rynek krajowy przypadło 7 tys. t i na eksport 10 tys. t. Wobec tak przeważającego znaczenia eksportu dla hutnictwa belgijskiego, ostatnie zmniejszenie miesięcznej kwoty eksportowej przez międzynarodowy kartel stali z 525 tys. t do 450 tys. t niewątpliwie odbije się ujemnie na produkcji hut. Jeszcze w październiku b. r. wytwórczość stali surowej wynosiła w Belgii 345 tys. t—wobec 343 tys. t w wrześniu b. r. i 290 tys. t w październiku ub. r.; przewiduje się, że w listopadzie b. r. wytwórczość stali osiągnie najwyższą 270 tys. t.

Na rynku angielskim zaznaczyło się pewne odprężenie w związku z nabyciem 25 tys. t półwytworów w Stanach Zjedn. i 20 tys. t w Belgii. Ceny surowki i wyrobów gotowych pozostały na razie bez zmiany, lecz pewnej podwyżki nie da się prawdopodobnie uniknąć, gdyż ceny surowców wciąż jeszcze zwyżkują. Wobec opanowania całej północnej Hiszpanii przez Gen. Franco, spadły koszty przewozów okrętowych z Bilbao i Północnej Afryki. Anglia zawarła już podobno z głównymi dostawcami rud umowy na przywóz rud na cały rok 1938.

Ceny wywozowe żelaza większych wytwórców europejskich: Anglii, Belgii wraz z Luksemburgiem i Francji—w £ zł. fob port—notowane były w dn. 12/XI 1937 r. jak następuje:

	Wielka Brytania	Belgia i Luksemburg	Francja
	za 1016 kg	za 1000 kg	
S u r ó w k a:			
odlewnicza Nr III (2·5·3·0% Si)	—	—	—
tomasowska	—	—	—
hematytowa	—	—	—
ferromangan	—	—	—
P ó ł w y t w ó r:			
kęsy	—	5.7.6	5.7.5
platyny	—	—	—
W y t w o r y g o t o w e:			
żelazo sztabowe	—	6.0.0	6.0.0
belki	—	5.7.6	5.7.6
kątowniki	—	5.8.0	5.8.0
blacha okrętowa, rezervuarowa itp.	—	—	—
szyny stalowe	—	—	—
budnarka	—	6.10.0	6.10.0
drut-walcówka	—	6.2.6	6.2.6
blacha tomasowska	—	7.2.6	7.2.6
blacha czarna (24 gage)	—	—	—

drut ocynkowany	—	—	—
gwoździe druciane	—	—	—

METALE NIEŻELAZNE.—W II połowie listopada na światowym rynku metali nieżelaznych panowała w dalszym ciągu tendencja słaba i zniżkowa. Do tak niepomyślnej sytuacji przyczynia się przede wszystkim trwający bez przerwy spadek produkcji hutnictwa i przemysłu przetwórczego Stanów Zjedn., co się ostatnio bardzo silnie odbiło i na przemyśle samochodowym. Pewną rolę grają także zabiegi spekulacyjne, skutkiem których kursy metali ulegają silnym wahaniom. Brak podstawy do przypuszczeń, żeby ciężkie położenie rynku metalowego mogło się poprawić w najbliższym czasie.

Stan rynku poszczególnych metali przedstawiał się następująco:

Na rynku miedzi panował nastrój słaby i zniżkowy, spowodowany przede wszystkim niepomyślnym stanem rynku amerykańskiego, który jest największym odbiorcą miedzi. W Stanach Zjedn. panował zupełny zastój i cena wewnętrzna została w okresie sprawozdawczym w dalszym ciągu obniżona z 11 cts. do 10 cts. za 1 lb. Wszyscy wytwórcy miedzi ograniczyli swoją produkcję do 105% kwoty zasadniczej, co stanowi 14%-ową zniżkę w porównaniu z najwyższym poziomem produkcji w b. r.

Na rynku cyny również utrzymywała się tendencja słaba i ceny zniżkowały. Także i tutaj najgłówniejszą rolę gra osłabienie najważniejszego rynku amerykańskiego, a zwłaszcza wytwórczości blachy białej i samochodów. Jest rzeczą wątpliwą, czy projektowane dalsze ograniczenie produkcji cyny z 85% do 75% kwoty zasadniczej polepszy sytuację.

Rynek ołowiu u znajdował się, jak zwykle, pod wpływem depresji, ogarniającej rynki pozostałych metali. Podczas gdy w Londynie obroty ołowiem były względnie zadowolające—w Stanach Zjedn. panował zupełny zastój, który spowodował zwiększenie się zapasów. Nawet obniżenie ceny do niskiego poziomu 5 cts. za lb nie przyczyniło się do ożywienia transakcyj.

Rynek cynku także uległ ogólnej depresji, i ceny zniżkowały do poziomu, który leży już poniżej kosztów własnych niektórych producentów. Obecnie nie ma nadziei na poprawę tak niekorzystnej sytuacji, gdyż ustał zupełnie eksport cynku do Stanów Zjedn.

Ruch cen poszczególnych metali w okresie sprawozdawczym przedstawiał się następująco (pierwsza liczba oznacza transakcje kasowe, druga—terminowe): miedź standard straciła w obu wypadkach po £ 2³/₄, miedź elektrolityczna i rafinowana spadły w cenie o £ 2¹/₂, cyna zniżkowała o £ 12¹/₄ wzgl. 11³/₄, ołów stracił £ 1¹³/₁₆ wzgl. 2, cynk zniżkował o £ 1¹/₄ wzgl. 1¹/₈, srebro pozostało bez zmiany wzgl. straciło d¹/₁₆ na uncji, złoto sh 0.2 na uncji, platyna staniała o £ ½ na uncji, a blacha biała spadła w cenie o sh ½ na skrzynce; cena innych metali nie uległa zmianie.

W poniższym zestawieniu podane są ceny wymienionych metali—w £ za 1016 kg, z wyjątkiem: blachy białej, która notowana jest w sh za skrzynkę o 112 arkuszach o wym. 20"×14"×0·24 mm, platyny—w £ za uncję, złota—w sh za uncję i srebra—w d za uncję:

	Poprzedni okres ultimo	Okres maksymalnym	Okres minimalnym	Sprawozdawczy okres ultimo
M i e d ź				
standard:				
kasa . .	41 ³ / ₈ -½	40 ⁹ / ₁₆	37	38 ¹¹ / ₁₆ -¾
term. .	41 ¹¹ / ₁₆ -¾	40 ⁷ / ₈	37¼	38 ¹⁵ / ₁₆ -39

elektrol. . .	46 $\frac{1}{2}$ -47 $\frac{1}{2}$	46 $\frac{1}{2}$	41 $\frac{1}{2}$	43 $\frac{1}{4}$ -45
rafinow. . .	46 $\frac{1}{4}$ -47 $\frac{1}{2}$	46 $\frac{1}{2}$	42 $\frac{1}{4}$	43 $\frac{1}{4}$ -45
Cyna:				
kasa . . .	197- $\frac{1}{2}$	191	180 $\frac{3}{4}$	185- $\frac{1}{4}$
term. . .	196 $\frac{1}{2}$ - $\frac{3}{4}$	190 $\frac{1}{4}$	180 $\frac{3}{4}$	184 $\frac{3}{4}$ -85
Ołów:				
kasa . . .	17 $\frac{1}{16}$ - $\frac{3}{4}$	17 $\frac{3}{8}$	15 $\frac{1}{2}$	15 $\frac{7}{8}$ - $\frac{15}{16}$
term. . .	17 $\frac{1}{4}$ - $\frac{13}{16}$	17 $\frac{3}{8}$	15 $\frac{1}{2}$	15 $\frac{1}{4}$ - $\frac{13}{16}$
Cynk:				
kasa . . .	16 $\frac{5}{8}$ - $\frac{3}{4}$	16 $\frac{3}{16}$	14 $\frac{3}{4}$	15 $\frac{3}{8}$ - $\frac{1}{2}$
term. . .	16 $\frac{7}{8}$ -17	16 $\frac{3}{16}$	14 $\frac{15}{16}$	15 $\frac{5}{16}$ - $\frac{3}{8}$

Glin:				
dla kraju	100	100	100	100
„zagr.	100	100	100	100
Nikiel:				
dla kraju	180-185	185	180	180-185
„zagr.	180-185	185	180	180-185
Blacha				
biała . . .	23-24	24	22 $\frac{1}{2}$	22 $\frac{1}{2}$ -23 $\frac{1}{2}$
Platylna				
„spong” . .	8 $\frac{1}{4}$	8 $\frac{3}{4}$	8 $\frac{1}{4}$	8 $\frac{1}{4}$

Srebro:				
kasa . . .	19 $\frac{5}{8}$	19 $\frac{11}{16}$	19 $\frac{5}{8}$	19 $\frac{5}{8}$
term. . .	19 $\frac{9}{16}$	19 $\frac{9}{16}$	19 $\frac{3}{16}$	19 $\frac{1}{2}$
Złoto	140.1	140.1	139.10	139.11

— Na rynku starych metali panowała tendencja zniżkowa. Ceny hurtowe loco Paryż wynosiły w dn. 22/XI b. r. (w nawiasie — ceny z dn. 2/XI b. r.) — we fr. fr. za 100 kg: miedź 445 (485), brąz 410 (465), mosiądz 215 (245), cynk 140 (145), ołów 205 (215).

BIBLIOGRAFIA

„POLACY NA ŚLĄSKU ZA OLZĄ”. WITOLD SWORAKOWSKI.—Instytut Badań Spraw Narodowościowych rozpoczął wydawanie nowej serii prac, poświęconych wyłącznie rozpatrywaniu warunków egzystencji skupień polskich za granicą. Jako I tom tej serii ukazała się obszerna monografia, poświęcona Polakom, zamieszkałym na Śląsku Cieszyńskim. Obserwowane z niepokojem przez całe społeczeństwo polskie niekorzystne położenie naszych rodaków za Olzą jest wymownym przykładem, jak bardzo te kwestie nas obchodzą. Dlatego też praca P. Sworakowskiego przyczyni się niewątpliwie do wnikliwszej i bardziej dokładnej oceny stosunków, panujących ostatnio na Śląsku Cieszyńskim.

Monografia ta dzieli się na 4 części: w pierwszej omówione zostały dzieje historyczne Śląska Cieszyńskiego, w drugiej — statystyka ludności, w trzeciej — ustawowe i umowne prawa Polaków w Czechosłowacji i, wreszcie, w czwartej przedstawiony został w sposób wyczerpujący stan szkolnictwa polskiego na Śląsku zaolzańskim.

Polska swe żądania co do Śląska Cieszyńskiego opierała na istotnych faktach i prawach, jak to, że tę część ziemi zamieszkuje w znakomitej większości ludność polska. Niestety, decyzja Rady Ambasadorów, powzięta w 1920 r. (a więc w chwili wojny polsko-bolszewickiej) po wysłuchaniu jednostronnej opinii rzeczoznawcy czeskiego, była dla nas niepomysłna. Śląsk Cieszyński wraz z 170 tys. Polaków (co stanowi 65% ludności) został włączony w skład Czechosłowacji.

Pod względem struktury zawodowej i społecznej Polacy na Śląsku zaolzańskim stanowią

przede wszystkim element robotniczy (59.7%), poza tym zajmują się rolnictwem oraz są zatrudnieni, w niewielkim zresztą procencie, jako urzędnicy.

Analizując umowne i ustawowe prawa Polaków w Czechosłowacji autor stwierdza, iż prawa te są zagwarantowane zarówno przez czeską ustawę konstytucyjną, jak i przez szereg innych ustaw, mimo to jednak brak odpowiednich przepisów wykonawczych i ustalenia sankcyj karnych czyni, że przepisy te nie tylko nie są stosowane, ale nawet jaskrawe ich naruszenia pozostają bezkarne.

W zakończeniu wypowiedzi autor ogólny pogląd na dzisiejszą sytuację Polaków na Śląsku zaolzańskim, zapoznając jednocześnie czytelnika z postulatami doraźnymi i zasadniczymi oraz z memoriałem, złożonym przez posła polskiego Sejmowi praskiemu. Zarazem autor stwierdza, że siłą ludności polskiej na Śląsku Cieszyńskim jest przede wszystkim jej szczery i gorący patriotyzm polski.

Praca P. Sworakowskiego, zaopatrzona w liczne dane, wykresy statystyczne i tabele, jest nie tylko ciekawym wydawnictwem, ale posiada również wartość naukową.

St. L.

„LA GRANDE INDUSTRIE HONGROISE”. DR GEZA LENGYEL.—Wydana nakładem Związku Ciężkiego Przemysłu Węgier broszura pod powyższym tytułem omawia wytwórczość poszczególnych gałęzi przemysłu węgierskiego, wartość produkcji przemysłowej oraz jej znaczenie w bilansie handlowym, jak również zagadnienia populacyjne, związane z rozwojem przemysłu Węgier — kraju pod względem struktury gospo-

darczej bardzo zbliżonego do Polski. Właściwe uprzemysłowienie Węgier datuje się dopiero od początku b. stulecia i ma na celu wyzyskanie bogactw naturalnych kraju oraz uniezależnienie się od przemysłu austriackiego i czechosłowackiego, dla których Węgry przedwojenne były jedynie dostawcą surowców. Oderwanie się Węgier od wspólnego obszaru celnego austro-węgierskiego oraz powojenne tendencje autarkiczne sprzyjały rozwojowi przemysłu. Najlepszym dowodem tego jest, że w 1930 r. przemysł węgierski, zatrudniając 21.7% ogółu ludności, partycypował 32.76% w ogólnym dochodzie narodowym, przy czym wywóz wyrobów przemysłowych stanowił w 1935 r. 39.7% ogólnego wywozu Węgier.

Praca powyższa — dzięki dobremu ujęciu tematu — jest zajmująca i pod względem zebranego materiału dowodowego stoi na wysokim poziomie fachowym.

Wi. P.

„PRAWO AUTORSKIE”. DR G. GROEGER.—Ustawa o prawie autorskim doczekała się w 1935 r. uchwalenia przez Sejm. W ten sposób unormowano ostatecznie stosunki prawne, wiążące się z twórczością duchową. W b. r. zostało wydane przez Księgarnię Prawniczą „Prawo autorskie” w opracowaniu Dr Groegera. W obszernym wstępie autor zaznaja czytelnika z poszczególnymi fazami powstawania przepisów prawa autorskiego. Następnie podaje tekst ustawy, opatrując go w bardzo obszernie komentarze i wyjaśnienia. Całość — mimo pewnych dłużyzn — jest pożytecznym nabytkiem naszej literatury prawniczej.

PRZEDRUK DOZWOLONY, LECZ Z PODANIEM ŹRÓDŁA

REDAKCJA I ADMINISTRACJA

ELEKTORALNA 2 (parter)

Telefony: 5 12 66 (Red.), 5 12 73 i 5 35 35 (Adm.), 5 12 50 (Druk.)

Biura czynne od godziny 9 do 3 po południu

KONTO CZEKOWE P. K. O. 701

PRENUMERATA W KRAJU: kwartalnie — zł 15, półrocznie — zł 30, rocznie — zł 60; ZA GRANICĄ: kwartalnie — zł 25, półrocznie — zł 50, rocznie — zł 100

CENY OGŁOSZEŃ HANDLOWYCH (przed tekstem) w zeszytach zwykłych: IV str. okładki — zł 500; II i III str. okł. — zł 400; str. zwycz.: 1 str. — zł 300, $\frac{1}{2}$ str. — 200, $\frac{1}{4}$ str. — zł 125, $\frac{1}{8}$ str. — zł 75. Przy ogłoszeniach kombinacyjnych, petitowych oraz tabelarycznych do cen powyższych dolicza się 30%.

CENY OBWIESZCZEŃ SPÓŁEK AKCYJNYCH (za tekstem): 1 str. — zł 200, $\frac{1}{2}$ str. — zł 110, $\frac{1}{3}$ str. — zł 80, $\frac{1}{4}$ str. — zł 70, $\frac{1}{8}$ str. — zł 55, $\frac{1}{16}$ str. — zł 40, $\frac{1}{16}$ str. — zł 20. Za ogłoszenia liczbowe, tabelaryczne, bilanse itp. do cen powyższych dolicza się 50%.

Redaktor naczelny: CZESŁAW PECHE

Redaktor: WACŁAW SZURIG

Redaktor działu finansowo-skarbowego:
JERZY LUBOWICKI

Redaktor działu rolniczego:
CZESŁAW BOBROWSKI

Redaktor działu komunikacyjnego:
BOLESŁAW KACZMARKIEWICZ

Wydawca: Sp. Wyd. z ogr. odp. „PRZEMYSŁ I HANDEL”

OBWIESZCZENIA SPOŁEK AKCYJNYCH

II OGŁOSZENIE

Zarząd Spółki Akcyjnej

Tomaszowskiej Przędzalni Wełny Czesankowej

podaje do wiadomości, że w dn. 21 grudnia 1937 r. o godz. 12 w poł. w Warszawie w biurze Zarządu Spółki Akcyjnej przy ul. Krakowskie Przedmieście 16/18 odbędzie się

NADZWYCZAJNE WALNE ZGROMADZENIE AKCJONARIUSZÓW

z następującym porządkiem dziennym:

- 1) Zagajenie i wybór przewodniczącego;
- 2) Zmiana brzmienia § 3 statutu Spółki i przeniesienie siedziby Spółki;
- 3) Częściowa zmiana uchwały Zwyczajnego Walnego Zgromadzenia Akcjonariuszów Spółki z dn. 20/IV 1937 r. w przedmiocie wyznaczenia funduszu do dyspozycji Zarządu Spółki; dotychczasowe brzmienie podlegającego zmianie § 3 statutu Spółki jest następujące: „Siedzibą Spółki jest miasto Warszawa” — projektowana jest zmiana powyższego postanowienia statutu Spółki przez nadanie mu brzmienia następującego: „Siedzibą Spółki jest miasto Łódź”.

Do wzięcia udziału w Walnym Zgromadzeniu uprawnieni będą akcjonariusze, którzy złożą w siedzibie Spółki swe akcje przynajmniej na tydzień przed terminem Walnego Zgromadzenia i nie odbiorą ich przed ukończeniem tegoż. Zamiast akcji złożone być mogą zaświadczenia, o których jest mowa w art. 399 K. H. 2193

II OGŁOSZENIE

Zarząd Spółki Akcyjnej Zakłady Przemysłowe „Standard-Gips” we Lwowie

zawiadamia, że

NADZWYCZAJNE WALNE ZGROMADZENIE AKCJONARIUSZÓW SPOŁKI

odbędzie się w środę dn. 22 grudnia 1937 r. o godz. 12 w poł. w lokalu Zarządu Spółki we Lwowie, przy ul. Fredry 9 z następującym porządkiem dziennym:

- 1) Wybór przewodniczącego;
- 2) Wydzierżawienie Zakładu przemysłowego Spółki;
- 3) Zmiana statutu Spółki treści następującej: w § 12 statutu Spółki skreśla się słowa: „i w jednym z pism lwowskich według wyboru Walnego Zgromadzenia”.

PP. Akcjonariusze, chcąc uczestniczyć w Nadzwyczajnym Walnym Zgromadzeniu, winni złożyć w Zarządzie Spółki na 7 dni przed Nadzw. Waln. Zgromadzeniem akcje, lub świadectwa tymczasowe, wzgl. notarialne lub bankowe dowody depozytowe. W zaświadczeniu należy wymienić liczbę akcji i stwierdzić, że akcje nie będą wydane przed ukończeniem Nadzw. Waln. Zgromadzenia. 2157-49-50

I OGŁOSZENIE

W dn. 12 stycznia 1938 r. o godz. 11 odbędzie się w lokalu Spółki w Kluczach, pow. olkuskiego

ZWYCZAJNE OGÓLNE ZGROMADZENIE AKCJONARIUSZÓW

Fabryki Portland-Cementu „Klucze”, Spółka Akc. w likwidacji

z następującym porządkiem dziennym:

- 1) Rozpatrzenie i zatwierdzenie sprawozdania Likwidatorów za czas od 1 października 1936 r. do 30 września 1937 r. oraz bilansu zamknięcia na dz. 30 września 1937 r.;
- 2) Zatwierdzenie planu działalności na 1937/38 r.;
- 3) Wolne wnioski.

PP. Akcjonariusze, którzy pragną wziąć udział w Zwyczajnym Ogólnym Zgromadzeniu, raczą złożyć w biurze Spółki w Kluczach, pow. olkuskiego, akcje swe lub kwity na zdeponowane akcje w instytucjach bankowych, najpóźniej do dn. 5 stycznia 1938 r.

W myśl art. 394 Kodeksu Handlowego, PP. Akcjonariusze mogą zgłosić pisemne swe wnioski do Spółki najpóźniej na 14 dni przed Ogólnym Zgromadzeniem. 2214

II OGŁOSZENIE

Akcyjne Towarzystwo Kurlandzkiej Olejarni w Wilnie

SPÓŁKA AKCYJNA

zawiadamia PP. Akcjonariuszów, że w dn. 28 grudnia 1937 r. o godz. 2 po poł. w lokalu Zarządu przy ul. Słowackiego 28 m. 3 odbędzie się

ZWYCZAJNE WALNE ZGROMADZENIE AKCJONARIUSZÓW

z następującym porządkiem dziennym:

- 1) Zagajenie i wybór przewodniczącego;
- 2) Sprawozdanie Zarządu i Komisji Rewizyjnej za 1936/37 r.;
- 3) Zatwierdzenie bilansu i rachunku strat i zysków za 1936/37 r.;
- 4) Wybory członków Zarządu i Komisji Rewizyjnej;
- 5) Wolne wnioski.

PP. Akcjonariusze, pragnący wziąć udział w Walnym Zgromadzeniu, winni najpóźniej na 7 dni przed jego terminem złożyć swe akcje lub kwity depozytowe w biurze Zarządu Spółki w Wilnie, ul. Słowackiego 28. 2164-49-50

Cukrownia i Rafineria „Nieledew”

SPÓŁKA AKCYJNA

Bilans na dz. 30 czerwca 1937 r.

STAN CZYNNY. — Majątek stały: Grunty zł 528 795'74; Budynek: a) mieszkalne zł 444 278'28, b) gospodarcze zł 149 066'11, c) fabryczne zł 1 183 752'36; Urządzenia techniczne zł 2 548 687'78; Inwentarz zakładowy i biurowy: a) żywy zł 18 252'52, b) martwy zł 75 569'80; Majątek płynny: gotówka w bankach zł 31 345'00, papiery procentowe zł 84 669'32; Akcje i udziały w innych przedsiębiorstwach zł 7 545'00; Materiały pomocnicze i techniczne zł 28 662'01; Półfabrykaty zł 5 707'46; Dłużnicy — różni zł 1 339 992'29; Weksle za parcele zł 2 603'97; Sumy przechodnie — wydatki na rok przyszły zł 17 744'23; Strata: z roku ubiegłego zł 26 110'72, w roku sprawozdawczym zł 17 829'26; **Ogółem stan czynny zł 6 510 611'85.**

Różni za gwarancje zł 40 000'00.

STAN BIERNY. — Kapitały własne: Kapitał akcyjny 22 500 szt. akcji a zł 100'00 = zł 2 250 000'00; Kapitał zapasowy statutowy zł 1 080 992'68; Kapitał zapasowy specjalny zł 98 000'00; Kapitał amortyzacyjny: a) saldo z roku ubiegłego zł 3 111 063'68, b) spisano na przedmiotach sprzedanych i zniszczonych zł 131 077'45, dopisano w roku sprawozdawczym zł 52 018'28, razem kapitał amortyzacyjny zł 3 032 004'51; Wierzyciele — różni zł 16 841'81; Niepodjęta dywidenda zł 1 734'00; Stypendium ś. p. E. Świeżawskiego zł 5 353'03; Specjalna rezerwa różnic kursowych zł 8 695'24; Sumy przechodnie — wydatki okresów ubiegłych zł 16 990'58; **Ogółem stan bierny zł 6 510 611'85.**

Gwarancje weksle kaucyjne zł 40 000'00.

Rachunek zysków i strat na dz. 30 czerwca 1937 r.

WINIEN. — Strata z roku ubiegłego zł 26 110'72; Koszty administracji ogólnej zł 1 900'00; Bezpośrednie koszty cukrowni zł 20 358'72; Podatki państwowe, komunalne i opłaty stemplowe zł 8 135'54; Amortyzacja obiektów majątkowych cukrowni zł 52 018'28; Odprawy i zapomogi pracownikom cukrowni zł 8 347'70; Nieściągalne należności zł 387'25; Asekuracja cukru zł 605'45; Strata na akcjach i papierach procentowych zł 15 405'34; Straty na zniszczonych obiektach majątkowych zł 14 483'14; Amortyzacja rozebranej bocznicy kolejowej w Mojsławicach doliczone do dochodu za rok oper. 1934/35 zł 712'01; **Ogółem zł 148 465'15.**

MA. — Zysk na sprzedanych maszynach i aparatach zł 28 925'17; Zysk z folwarku Kąty zł 18 601'67; Saldo rachunków procentów i prowizyj zł 47 483'33; Niepodniesiona dywidenda za 1931/32 r. zł 270'00; Różnice kursowe zł 2 335'59; Różne wpływy zł 6 909'41; Strata z roku ubiegłego zł 26 110'72, w roku sprawozdawczym zł 17 829'26; **Ogółem zł 148 465'15.**

2196

Warszawska Fabryka Zapalek „Blask“, Spółka Akcyjna

w likwidacji, Warszawa

Komisja Likwidacyjna w Warszawie, ul. Królewska Nr 3

Bilans likwidacyjny w dn. 31 grudnia 1931 r.

STAN CZYNNY. — Banki i fundusze do dyspozycji zł 132 114'93; Suma stanu czynnego zł 132 114'93.

STAN BIERNY. — Wierzyciele zł 69 172'33; Rezerwa na podatki zł 31 000'00; Fundusze do podziału: kapitał akcyjny zł 41'00, inne fundusze zł 31 901'60, razem fundusze do podziału zł 31 942'60; Suma stanu biernego zł 132 114'93.

Rachunek strat i zysków za 1931 r.

WINIEN. — Koszty handlowe zł 34 937'41; Zarezerwowane na podatek dochodowy zł 31 000'00; Zysk zł 68 710'57; Suma strony winien zł 134 647'98.

MA. — Zysk na sprzedaży maszyn, urządzeń i towarów zł 82 761'82; Procenty zł 51 886'16; Suma strony ma zł 134 647'98.

Bilans w dn. 31 grudnia 1932 r.

STAN CZYNNY. — Banki zł 32 775'00; Suma stanu czynnego zł 32 775'00.

STAN BIERNY. — Kapitał zakładowy zł 41'00; Inne fundusze własne zł 31 901'60; Zysk za 1932 r. zł 832'40; Suma stanu biernego zł 32 775'00.

Rachunek strat i zysków za 1932 r.

WINIEN. — Koszty handlowe zł 838'00; Zysk za 1932 r. zł 832'40; Suma strony winien zł 1 670'40.

MA. — Procenty zł 1 335'84; Różne wpływy zł 334'56; Suma strony ma zł 1 670'40.

Bilans w dn. 31 grudnia 1933 r.

STAN CZYNNY. — Banki zł 33 815'00; Suma stanu czynnego zł 33 815'00.

STAN BIERNY. — Kapitał zakładowy zł 41'00; Inne fundusze zł 32 734'00; Zysk za 1933 r. zł 1 040'00; Suma stanu biernego zł 33 815'00.

Rachunek strat i zysków za 1933 r.

WINIEN. — Koszty ogólne zł 43'89; Zysk za 1933 r. zł 1 040'00; Suma strony winien zł 1 083'89.

MA. — Procenty zł 1 083'89; Suma strony ma zł 1 083'89.

Bilans w dn. 31 grudnia 1934 r.

STAN CZYNNY. — Banki zł 34 925'00; Suma stanu czynnego zł 34 925'00.

STAN BIERNY. — Kapitał zakładowy zł 41'00; Inne fundusze zł 33 774'00; Zysk za 1934 r. zł 1 110'00; Suma stanu biernego zł 34 925'00.

Rachunek strat i zysków za 1934 r.

WINIEN. — Koszty ogólne zł 10'00; Zysk za 1934 r. zł 1 110'00; Suma strony winien zł 1 120'00.

MA. — Procenty zł 1 120'00; Suma strony ma zł 1 120'00.

Bilans w dn. 31 grudnia 1935 r.

STAN CZYNNY. — Banki zł 36 070'00; Suma stanu czynnego zł 36 070'00.

STAN BIERNY. — Kapitał zakładowy zł 41'00; Inne fundusze zł 34 884'00; Zysk za 1935 r. zł 1 145'00; Suma stanu biernego zł 36 070'00.

Rachunek strat i zysków za 1935 r.

WINIEN. — Koszty handlowe zł 12'65; Zysk zł 1 145'00; Suma strony winien zł 1 157'65.

MA. — Procenty zł 1 157'65; Suma strony ma zł 1 157'65.

Bilans w dn. 31 grudnia 1936 r.

STAN CZYNNY. — Banki zł 35 270'00; Strata za 1936 r. zł 800'00; Suma stanu czynnego zł 36 070'00.

STAN BIERNY. — Kapitał zakładowy zł 41'00; Inne fundusze zł 36 029'00; Suma stanu biernego zł 36 070'00.

Rachunek strat i zysków za 1936 r.

WINIEN. — Koszty handlowe zł 1 990'80; Suma strony winien zł 1 990'80.

MA. — Procenty zł 1 190'80; Strata za 1936 r. zł 800'00; Suma strony ma zł 1 990'80.

Bilans w dn. 10 maja 1937 r.

STAN CZYNNY. — Banki zł 35 699'00; Suma stanu czynnego zł 35 699'00.

STAN BIERNY. — Kapitał zakładowy zł 41'00; Inne fundusze zł 32 530'00; Zysk za czas od 1/I do 10/V 1937 r. zł 429'00; Rezerwa na wydatki w związku z likwidacją zł 2 699'00; Suma stanu biernego zł 35 699'00.

Rachunek strat i zysków za czas od 1/I do 10 V 1937 r.

WINIEN. — Koszty handlowe zł 3'28; Zysk za czas od 1/I do 10 V 1937 r. zł 429'00; Suma strony winien zł 432'28.

MA. — Procenty zł 432'28; Suma strony ma zł 432'28.

Sprawozdanie Komisji Likwidacyjnej

Warszawskiej Fabryki Zapalek „Blask“, Spółki Akcyjnej

w likwidacji, Warszawa

Siedziba Komisji Likwidacyjnej w Warszawie, ul. Królewska 3.

Walne Zgromadzenie Spółki z dn. 25 stycznia 1925 r. uchwaliło likwidację Spółki i wybrało Komisję Likwidacyjną. W marcu 1931 r. Komisja Likwidacyjna sprzedała fabrykę wraz z inwentarzem Spółce Akcyjnej do Eksploatacji Państwowego Monopolu Zapalczanego w Polsce.

Po wezwaniu i splaceniu wierzycieli Komisja Likwidacyjna wypłaciła akcjonariuszom całą należną im sumę zł 33 000'00.

Księgi i dokumenty zostały oddane na przechowanie Spółce Akcyjnej do Eksploatacji Państwowego Monopolu Zapalczanego w Polsce, Warszawa, ul. Królewska Nr 3.

Uchwałą z dnia 7 grudnia 1937 r. Walne Zgromadzenie zatwierdziło bilanse za lata od 1931 do 1937 i uznało likwidację za zakończoną, a Spółkę za rozwiązaną.

2202

II OGŁOSZENIE

16 ZWYCZAJNE WALNE ZGROMADZENIE SPÓŁKI

Thonet-Mundus Polskie Fabryki Mebli Giętych, Spółka Akcyjna

odbędzie się w dn. 22 grudnia 1937 r. o godz. 12 w poł. w lokalu Spółki w Bielsku przy ul. 3 Maja 5.

Porządek dzienny:

1) Zagajenie i wybór przewodniczącego; 2) Sprawozdanie Zarządu i Rady Nadzorczej; zatwierdzenie bilansu oraz rachunku strat i zysków za rok gospodarczy 1936/37; 3) Powzięcie uchwały co do salda rachunku strat i zysków za rok gospodarczy 1936/37; 4) Udzielenie pokwitowania organom Spółki; 5) Zmiana paragr. 26 statutu, który brzmi: „Rada Nadzorcza składa z 7 członków, wybranych na przeciąg 3 lat przez Walne Zgromadzenie” — na: „Rada Nadzorcza składa się z 5—12 członków, wybranych na przeciąg jednego roku przez Walne Zgromadzenie”, oraz paragr. 42, który brzmi: „Ogłoszenia Spółki powinny być umieszczone w czasopiśmie „Monitor Polski” i „Polska Gospodarcza” — na: „Ogłoszenia Spółki powinny być umieszczone w „Monitorze Polskim”; 6) Wybór Rady Nadzorczej.

PP. Akcjonariusze, chcący wziąć udział w Walnym Zgromadzeniu, winni złożyć swoje akcje wraz z kuponem 1936/37 najpóźniej na 7 dni przed terminem Walnego Zgromadzenia w Śląskim Zakładzie Kredytowym S. A. w Bielsku.

2207

Zarząd

II OGŁOSZENIE

Zarząd Towarzystwa Warszawskich Kolei Dojazdowych

SPÓŁKA AKCYJNA

zawiadamia PP. Akcjonariuszów, że w dn. 22 grudnia 1937 r. o godz. 12 odbędzie się w lokalu Spółki, Marszałkowska 9

ZWYCZAJNE WALNE ZGROMADZENIE AKCJONARIUSZÓW

z następującym porządkiem:

1) Rozpatrzenie i zatwierdzenie budżetu na 1938 r.; 2) Wybór 1 członka Rady Nadzorczej; 3) Upoważnienie Zarządu do sprzedaży zbędnych parowozów; 4) Delegowanie do dn. 30 czerwca 1938 r. 2 członków Rady Nadzorczej do wykonywania nadzoru nad działalnością Zarządu i udzielenie im prawa łącznego podpisu z obecnymi prokurentami.

U w a g i. — 1) Termin składania akcji do dn. 14 grudnia; 2) Walne Zgromadzenie jest ważne bez względu na ilość reprezentowanych na nim akcji.

2191

Zakłady Przemysłu Zapalczanego „Płomyk”, Spółka Akc.

w likwidacji w Warszawie

Komisja Likwidacyjna w Warszawie, ul. Królewska Nr 3

Bilans likwidacyjny w dn. 31 grudnia 1931 r.

STAN CZYNNY. — Gotówka w bankach zł 800 357'55; Suma stanu czynnego zł 800 357'55.

STAN BIERNY. — Wierzyciele zł 680 890'36; Fundusze do podziału: kapitał akcyjny zł 900 000'00, po potrąceniu na pokrycie strat zł 780 532'81; razem fundusze do podziału zł 119 467'19; Suma stanu biernego zł 800 357'55.

Rachunek strat i zysków za 1931 r.

WINIEN. — Koszty handlowe zł 27 450'00; Procenty zapłacone zł 85 384'46; Strata na sprzedaży fabryki zł 771 666'90; Strata na sprzedaży udziałów zł 8 900'00; Różne straty zł 1 850'28; Koszty likwidacji zł 5 747'40; Suma strony winien zł 900 999'04.

MA. — Procenty zł 20 629'65; Jednorazowa bonifikata procentowa, uzyskana od wierzycieli zł 99 836'58; Straty za 1931 r. do pokrycia z kapitału akcyjnego zł 780 532'81; Suma strony ma zł 900 999'04.

Bilans w dn. 31 grudnia 1932 r.

STAN CZYNNY. — Banki zł 604 893'05; Suma stanu czynnego zł 604 893'05.

STAN BIERNY. — Kapitał akcyjny zł 119 467'19; Wierzyciele zł 471 217'24; Zysk za 1932 r. zł 14 208'62; Suma stanu biernego zł 604 893'05.

Rachunek strat i zysków za 1932 r.

WINIEN. — Koszty handlowe zł 2 589'70; Podatek majątkowy zł 2 326'57; Zysk za 1932 r. zł 14 208'62; Suma strony winien zł 19 124'89.

MA. — Procenty zł 19 124'89; Suma strony ma zł 19 124'89.

Bilans w dn. 31 grudnia 1933 r.

STAN CZYNNY. — Banki zł 476 273'91; Suma stanu czynnego zł 476 273'91.

STAN BIERNY. — Kapitał akcyjny zł 119 467'19; Wierzyciele zł 302 320'23; Pozostałość zysków z lat poprzednich zł 8 076'73; Zysk za 1933 r. zł 46 409'76; Suma stanu biernego zł 476 273'91.

Rachunek strat i zysków za 1933 r.

WINIEN. — Koszty handlowe zł 2 488'76; Zysk za 1933 r. zł 46 409'76; Suma strony winien zł 48 898'52.

MA. — Procenty zł 12 673'66; Różnice kursu zł 36 224'86; Suma strony ma zł 48 898'52.

Bilans w dn. 31 grudnia 1934 r.

STAN CZYNNY. — Banki zł 468 075'00; Suma stanu czynnego zł 468 075'00.

STAN BIERNY. — Kapitał akcyjny zł 119 467'19; Wierzyciele zł 279 752'10; Pozostałość zysków z lat poprzednich zł 55 922'11; Zysk za 1934 r. zł 12 933'60; Suma stanu biernego zł 468 075'00.

Rachunek strat i zysków za 1934 r.

WINIEN. — Koszty handlowe zł 2 601'34; Zysk za 1934 r. zł 12 933'60; Suma strony winien zł 15 534'94.

MA. — Procenty zł 12 480'47; Różnica kursu zł 3 054'47; Suma strony ma zł 15 534'94.

Bilans w dn. 31 grudnia 1935 r.

STAN CZYNNY. — Banki zł 479 035'00; Dłużnicy zł 1 498'83; Suma stanu czynnego zł 480 533'83.

STAN BIERNY. — Kapitał akcyjny zł 119 467'19; Wierzyciele zł 280 149'20; Pozostałość zysków z lat ubiegłych zł 65 130'57; Zysk za 1935 r. zł 15 786'87; Suma stanu biernego zł 480 533'83.

Rachunek strat i zysków za 1935 r.

WINIEN. — Koszty handlowe zł 62'24; Różnica kursu zł 397'10; Zysk za 1935 r. zł 15 786'87; Suma strony winien zł 16 246'21.

MA. — Procenty bankowe za 1935 r. zł 16 246'21; Suma strony ma zł 16 246'21.

Bilans w dn. 31 grudnia 1936 r.

STAN CZYNNY. — Banki zł 490 375'00; Dłużnicy zł 1 207'16; Suma stanu czynnego zł 491 582'16.

STAN BIERNY. — Kapitał akcyjny zł 119 467'19; Pozostałość zysków z lat poprzednich zł 78 948'60; Wierzyciele zł 280 506'58; Zysk za 1936 r. zł 12 659'79; Suma stanu biernego zł 491 582'16.

Rachunek strat i zysków za 1936 r.

WINIEN. — Koszty handlowe zł 3 595'64; Różnice kursu zł 357'38; Zysk zł 12 659'79; Suma strony winien zł 16 612'81.

MA. — Procenty bankowe zł 16 612'81; Suma strony ma zł 16 612'81.

Bilans w dn. 10 maja 1937 r.

STAN CZYNNY. — Banki zł 211 437'46; Suma stanu czynnego zł 211 437'46.

STAN BIERNY. — Kapitał akcyjny zł 119 467'19; Pozostałość zysków z lat poprzednich zł 83 096'93; Zysk za czas od 1/I do 10/V 1937 r. zł 1 435'88; Rezerwa na wydatki w związku z likwidacją zł 7 437'46; Suma stanu biernego zł 211 437'46.

Rachunek strat i zysków za czas od 1/I do 10/V 1937 r.

WINIEN. — Koszty handlowe za okres od 1/I do 10/V 1937 r. zł 2 906'11; Zysk za czas od 1/I do 10/V 1937 r. zł 1 435'88; Suma strony winien zł 4 341'99.

MA. — Różnice kursu zł 357'38; Procenty bankowe zł 3 984'61; Suma strony ma zł 4 341'99.

Sprawozdanie Komisji Likwidacyjnej

Zakładów Przemysłu Zapalczanego „Płomyk”, Spółki Akcyjnej

w likwidacji, Warszawa

Siedziba Komisji Likwidacyjnej w Warszawie, ul. Królewska 3.

Walne Zgromadzenie Spółki z dn. 27 maja 1927 r. uchwaliło likwidację Spółki i wybrało Komisję Likwidacyjną. W marcu 1931 r. Komisja Likwidacyjna sprzedała fabrykę wraz z inwentarzem Spółce Akcyjnej do Eksploatacji Państwowego Monopolu Zapalczanego w Polsce.

Po wezwaniu i spłaceniu wierzycieli Komisja Likwidacyjna wypłaciła akcjonariuszom całą należną im sumę zł 204 000'00.

Księgi i dokumenty zostały oddane na przechowanie Spółce Akcyjnej do Eksploatacji Państwowego Monopolu Zapalczanego w Polsce, Warszawa, ul. Królewska Nr 3.

Uchwałą z dn. 7 grudnia 1937 r. Walne Zgromadzenie zatwierdziło bilanse za lata od 1931 do 1937 i uznało likwidację za zakończoną, a Spółkę za rozwiązaną. 2201

II OGŁOSZENIE

„Pionier” Spółka Akcyjna dla Poszukiwania i Wydobywania Mineralów Bitumicznych

zaprasza niniejszym PP. Akcjonariuszy na

NADZWYCZAJNE WALNE ZGROMADZENIE SPÓŁKI

które odbędzie się we Lwowie w lokalu biura Spółki przy ul. Szajnochy 2 w dn. 21 grudnia 1937 r. o godz. 11 przed poł. z następującym porządkiem obrad:

1) Wybór przewodniczącego zebrania; 2) Zmiana statutu przez uzgodnienie go z obowiązującymi przepisami rozporządzenia Prez. Rz. z dn. 27/VI 1934 r.; 3) Wybór Rady Nadzorczej; 4) Wybór Zarządu; 5) Wolne wnioski.

2158-49-50

Prezes: Stefan Dażwański

Gwarectwo „Hrabia Renard”

Generalny Substytut Gwarectwa „Hrabia Renard”

ma zaszczyt uprzejmie prosić PP. Udziałowców (Gwarków) na

NADZWYCZAJNE WALNE ZGROMADZENIE

UDZIAŁOWCÓW (GWARKÓW)

które odbędzie się w Warszawie przy ul. Bronisława Pierackiego Nr 11 w biurze Towarzystwa Akcyjnego Zakładów Hutniczych „Huta Bankowa” w środę dn. 29 grudnia 1937 r. o godz. 6 po poł. z następującym porządkiem dziennym:

1) Wybór Reprezentanta Gwarectwa „Hrabia Renard”; 2) Zatwierdzenie wyboru Generalnego Substytutu, powołanego przez Reprezentanta; 3) Zatwierdzenie pełnomocników, powołanych przez Reprezentanta; 4) Różne wnioski.

2209

Polskie Towarzystwo Przemysłu Zapalczanego, Spółka Akc.

w likwidacji, Warszawa

Komisja Likwidacyjna w Warszawie, ul. Królewska 3

Bilans likwidacyjny w dn. 31 grudnia 1931 r.

STAN CZYNNY. — Bank Amerykański w Polsce zł 114 670'20; Suma stanu czynnego zł 114 670'20.

STAN BIERNY. — Fundusze do podziału pomiędzy akcjonariuszy: Kapitał akcyjny zł 590 000'00, inne fundusze zł 1 624 670'20, razem fundusze do podziału pomiędzy akcjonariuszy zł 2 214 670'20, a po potrąceniu wypłaconej zaliczki zł 2 100 000'00 = zł 114 670'20; Suma stanu biernego zł 114 670'20.

Rachunek strat i zysków za 1931 r.

WINIEN. — Strata na sprzedaży fabryki w Częstochowie zł 514 919'94; Procenty zapłacone zł 27 156'84; Koszty handlowe zł 32 366'37; Różnice kursu przy realizacji papierów wartościowych i walut obcych zł 8 474'92; Różne straty zł 3 594'05; Koszty likwidacji zł 1 629'50; Suma strony winien zł 588 141'62.

MA. — Procenty pobrane zł 12 667'31; Strata za 1931 r., pokryta z funduszy zapasowych zł 575 474'31; Suma strony ma zł 588 141'62.

Bilans w dn. 31 grudnia 1932 r.

STAN CZYNNY. — Banki zł 174 320'00; Zaliczki na akcje zł 2 040 000'00; Strata za 1932 r. zł 350'20; Suma stanu czynnego zł 2 214 670'20.

STAN BIERNY. — Kapitał akcyjny zł 590 000'00; Inne fundusze własne zł 1 624 670'20; Suma stanu biernego zł 2 214 670'20.

Rachunek strat i zysków za 1932 r.

WINIEN. — Koszty handlowe zł 1 904'58; Podatki zł 2 326'57; Różnica kursu zł 0'82; Suma strony winien zł 4 231'97.

MA. — Procenty zł 3 881'77; Strata za 1932 r. zł 350'20; Suma strony ma zł 4 231'97.

Bilans w dn. 31 grudnia 1933 r.

STAN CZYNNY. — Banki zł 123 180'00; Dłużnicy: Zaliczki na akcje zł 2 040 000'00; Izba Skarbowa Grodzka w Warszawie za sporny podatek dochodowy zł 52 430'75; Razem dłużnicy zł 2 092 430'75; Suma stanu czynnego zł 2 215 610'75.

STAN BIERNY. — Kapitał akcyjny zł 590 000'00; Inne fundusze własne zł 1 621 197'65; Zysk za 1933 r. zł 4 413'10; Suma stanu biernego zł 2 215 610'75.

Rachunek strat i zysków za 1933 r.

WINIEN. — Koszty handlowe zł 704'79; Zysk za 1933 r. zł 4 413'10; Suma strony winien zł 5 117'89.

MA. — Procenty zł 5 117'89; Suma strony ma 5 117'89.

Bilans w dn. 31 grudnia 1934 r.

STAN CZYNNY. — Banki zł 67 310'00; Dłużnicy: Zaliczki na akcje zł 2 040 000'00; Izba Skarbowa Grodzka — sporny podatek dochodowy zł 108 004'83; Razem dłużnicy zł 2 148 004'83; Suma stanu czynnego zł 2 215 314'83.

STAN BIERNY. — Kapitał akcyjny zł 590 000'00; Inne fundusze własne zł 1 622 945'94; Zysk za 1934 r. zł 2 368'89; Suma stanu biernego zł 2 215 314'83.

Rachunek strat i zysków za 1934 r.

WINIEN. — Koszty handlowe zł 1 020'45; Zysk za 1934 r. zł 2 368'89; Suma strony winien zł 3 389'34.

MA. — Procenty zł 3 389'34; Suma strony ma zł 3 389'34.

Bilans w dn. 31 grudnia 1935 r.

STAN CZYNNY. — Banki zł 11 565'00; Dłużnicy: Zaliczki na akcje zł 2 040 000; Izba Skarbowa Grodzka za sporny podatek dochodowy zł 164 936'82; Inni dłużnicy zł 275'28; Razem dłużnicy zł 2 205 212'10; Suma stanu czynnego zł 2 216 777'10.

STAN BIERNY. — Kapitał akcyjny zł 590 000'00; Inne fundusze własne zł 1 625 275'41; Zysk za 1935 r. zł 1 501'69; Suma stanu biernego zł 2 216 777'10.

Rachunek strat i zysków za 1935 r.

WINIEN. — Koszty handlowe zł 17'47; Zysk za 1935 r. zł 1 501'69; Suma strony winien zł 1 519'16.

MA. — Procenty zł 1 519'16; Suma strony ma zł 1 519'16.

Bilans w dn. 31 grudnia 1936 r.

STAN CZYNNY. — Banki zł 11 105'00; Dłużnicy zł 2 040 000'00; Strata za 1936 r. zł 673'86; Suma stanu czynnego zł 2 051 778'86.

STAN BIERNY. — R-k kapitału akcyjnego zł 590 000'00; R-k likwidacji zł 1 461 778'86; Suma stanu biernego zł 2 051 778'86.

Rachunek strat i zysków za 1936 r.

WINIEN. — Koszty handlowe zł 1 057'67; Suma strony winien zł 1 057'67.

MA. — Procenty zł 383'81; Strata za 1936 r. zł 673'86; Suma strony ma zł 1 057'67.

Bilans w dn. 10 maja 1937 r.

STAN CZYNNY. — Banki zł 11 240'00; Zaliczki na akcje zł 2 040 000'00; Suma stanu czynnego zł 2 051 240'00.

STAN BIERNY. — Rachunek kapitału akcyjnego zł 590 000'00; Rachunek likwidacji zł 1 451 865'00; Zysk za czas od 1/I do 10/V 1937 r. zł 135'00; Rezerwa na wydatki w związku z likwidacją zł 9 240'00; Suma stanu biernego zł 2 051 240'00.

Rachunek strat i zysków za czas od 1/I do 10/V 1937 r.

WINIEN. — Koszty handlowe zł 2'99; Zysk za czas od 1/I do 10/V 1937 r. zł 135'00; Suma strony winien zł 137'99.

MA. — Procenty zł 137'99; Suma strony ma zł 137'99.

Sprawozdanie Komisji Likwidacyjnej Polskiego Towarzystwa Przemysłu Zapalczanego, Spółki Akcyjnej w likwidacji, Warszawa

Siedziba Komisji Likwidacyjnej w Warszawie, ul. Królewska 3

Walne Zgromadzenie Spółki z dn. 25 maja 1927 r. uchwaliło likwidację Spółki i wybrało Komisję Likwidacyjną. W marcu 1931 r. Komisja Likwidacyjna sprzedała fabrykę wraz z inwentarzem Spółce Akcyjnej do Eksploatacji Państwowego Monopolu Zapalczanego w Polsce.

Po wezwaniu i spłaceniu wierzycieli Komisja Likwidacyjna wypłaciła akcjonariuszom całą należną im sumę zł 2 042 000.

Księgi i dokumenty zostały oddane na przechowanie Spółce Akcyjnej do Eksploatacji Państwowego Monopolu Zapalczanego w Polsce, Warszawa, ul. Królewska Nr 3.

Uchwałą z dn. 7 grudnia 1937 r. Walne Zgromadzenie zatwierdziło bilanse za lata od 1931 do 1937 i uznało likwidację za zakończoną, a Spółkę za rozwiązaną. 2200

III OGŁOSZENIE

Zarząd Zakładów Chemicznych „Laokoon”, Spółki Akc. we Lwowie

zawiadamia PP. Akcjonariuszów, iż Nadzwyczajne Walne Zgromadzenie Akcjonariuszów uchwaliło w dn. 24/XI 1937 r.

podwyższyć kapitał akcyjny Spółki o zł 161 000

tj. do kwoty zł 414 000, przez emisję 1400 sztuk akcji na okaziciela wartości nominalnej po zł 115 każda, po cenie emisyjnej zł 115 za każdą akcję. Dotychczasowi akcjonariusze mają prawo pierwszeństwa do objęcia nowych akcji w stosunku do ilości posiadanych akcji, a mianowicie: na każde 11 sztuk akcji starych o wart. nom. po zł 115 przysługuje prawo poboru 7 nowych akcji za cenę emisyjną. Posiadający mniejszą ilość niż 11 dotychczasowych akcji mogą się łączyć celem wspólnego wykonania poboru; to samo dotyczy posiadaczy większej ilości akcji odnośnie nadwyżki nad sumę podzielną przez 11.

Prawo poboru wykonać można w terminie do 1/I 1938 r. Wpłata na akcję wynosi zł 115 i winna być skuteczniejsza w całości gotówką do dwóch tygodni od wykonania prawa poboru w Kasie Spółki we Lwowie, Furgalskiego 6—8, pod rygorem art. 343 Kod. Handl.

Jeżeli w pierwszym terminie akcjonariusze nie wykonają prawa poboru, wyznaczony zostanie drugi dwutygodniowy termin poboru pozostałych akcji i nastąpi dodatkowy przydział akcji w myśl art. 437 Kod. Handl.

W razie nie zgłoszenia nowej emisji do zarejestrowania do dn. 11/III 1938 r. zapisujący się na akcje nowej emisji przestają być zapisem związani. 2145-48-49-50

Parowa Fabryka Zapalek „Wulkan“, Spółka Akcyjna

w likwidacji w Równem

Komisja Likwidacyjna w Warszawie, ul. Królewska Nr 3

Bilans w dn. 31 grudnia 1931 r.

STAN CZYNNY. — Dłużnicy zł 46 928'56; Nieruchomość w Równem zł 110 530'10; Straty z lat poprzednich zł 57 146'78; Strata z 1931 r. zł 66 576'29; Suma stanu czynnego zł 281 181'73.

STAN BIERNY. — Wierzyciele zł 54 453'75; Kapitał akcyjny zł 15 000'00; Kapitał na powiększenie kapitału akcyjnego zł 93 000'00; Kapitał zapasowy zł 60 000'00; Kapitał amortyzacyjny zł 58 727'98; Suma stanu biernego zł 281 181'73.

Rachunek strat i zysków za 1931 r.

WINIEN. — Strata na sprzedaży fabryki zł 26 649'33; Koszty ogólne zł 323'10; Pensje urzędników i pracowników zł 3 190'00; Różne straty zł 8 779'08; Opłacone podatki zł 52 634'78; Suma strony winien zł 91 576'29.

MA. — Uzyskana jednorazowa bonifikata zadłużeń zł 25 000'00; Strata za 1931 r. zł 66 576'29; Suma strony ma zł 91 576'29.

Bilans w dn. 31 grudnia 1932 r.

STAN CZYNNY. — Banki zł 13 720'00; Straty z lat poprzednich zł 123 723'07; Strata za 1932 r. zł 89 284'91; Suma stanu czynnego zł 226 727'98.

STAN BIERNY. — Kapitał zakładowy zł 15 000'00; Kapitał rezerwy na powiększenie kapitału zakładowego zł 93 000'00; Kapitał zapasowy zł 60 000'00; Kapitał amortyzacyjny zł 58 727'98; Suma stanu biernego zł 226 727'98.

Rachunek strat i zysków za 1932 r.

WINIEN. — Koszty handlowe zł 3 313'00; Strata na sprzedaży nieruchomości zł 86 210'10; Suma strony winien zł 89 523'10.

MA. — Procenty uzyskane zł 238'19; Strata za 1932 r. zł 89 284'91; Suma strony ma zł 89 523'10.

Bilans w dn. 31 grudnia 1933 r.

STAN CZYNNY. — Banki zł 18 980'00; Straty z lat poprzednich zł 208 068'68; Suma stanu czynnego zł 227 048'68.

STAN BIERNY. — Kapitał zakładowy zł 15 000'00; Kapitał rezerwy na powiększenie kapitału zakładowego zł 93 000'00; Kapitał zapasowy zł 60 000'00; Kapitał amortyzacyjny zł 58 727'98; Zysk za 1933 r. zł 320'70; Suma stanu biernego zł 227 048'68.

Rachunek strat i zysków za 1933 r.

WINIEN. — Koszty handlowe zł 128'28; Zysk za 1933 r. zł 320'70; Suma strony winien zł 448'98.

MA. — Procenty uzyskane zł 448'98; Suma strony ma zł 448'98.

Bilans w dn. 31 grudnia 1934 r.

STAN CZYNNY. — Banki zł 19 395'00; Suma stanu czynnego zł 19 395'00.

STAN BIERNY. — Kapitał akcyjny zł 15 000'00; Pozostałość rezerwy na powiększenie kapitału zakładowego zł 3 980'00; Zysk za 1934 r. zł 415'00; Suma stanu biernego zł 19 395'00.

Rachunek strat i zysków za 1934 r.

WINIEN. — Koszty handlowe zł 150'26; Zysk za 1934 r. zł 415'00; Suma strony winien zł 565'26.

MA. — Uzyskane procenty zł 565'26; Suma strony ma zł 565'26.

Bilans w dn. 31 grudnia 1935 r.

STAN CZYNNY. — Banki zł 19 970'00; Suma stanu czynnego zł 19 970'00.

STAN BIERNY. — Kapitały: Kapitał zakładowy zł 15 000'00; Pozostałość rezerwy na powiększenie kapitału zakładowego zł 3 980'00; Razem kapitały zł 18 980'00; Zyski z lat poprzednich zł 415'00; Zysk za 1935 r. zł 575'00; Suma stanu biernego zł 19 970'00.

Rachunek strat i zysków za 1935 r.

WINIEN. — Koszty ogólne zł 7'15; Zysk za 1935 r. zł 575'00; Suma strony winien zł 582'15.

MA. — Procenty bankowe zł 582'15; Suma strony ma zł 582'15.

Bilans w dn. 31 grudnia 1936 r.

STAN CZYNNY. — Banki zł 20 364'00; Suma stanu czynnego zł 20 364'00.

STAN BIERNY. — Kapitały: Kapitał zakładowy zł 15 000'00; Pozostałość rezerwy na powiększenie kapitału zakładowego zł 3 980'000; Razem kapitały zł 18 980'00; Zyski z lat poprzednich zł 990'00; Zysk za 1936 r. zł 394'00; Suma stanu biernego zł 20 364'00.

Rachunek strat i zysków za 1936 r.

WINIEN. — Koszty ogólne zł 206'24; Zysk za 1936 r. zł 394'00; Suma strony winien zł 600'24.

MA. — Procenty bankowe zł 600'24; Suma strony ma zł 600'24.

Bilans w dn. 10 maja 1937 r.

STAN CZYNNY. — Banki zł 20 583'00; Suma stanu czynnego zł 20 583'00.

STAN BIERNY. — Kapitały: Kapitał zakładowy zł 15 000'00; Pozostałość rezerwy na powiększenie kapitału zakładowego zł 2 781'00; Razem kapitały zł 17 781'00; Zysk za czas od 1/I do 10/V 1937 r. zł 219'00; Rezerwa na wydatki w związku z likwidacją zł 2 583'00; Suma stanu biernego zł 20 583'00.

Rachunek strat i zysków za czas od 1 I do 10/V 1937 r.

WINIEN. — Koszty ogólne zł 3'18; Zysk za czas od 1/I do 10 V 1937 r. zł 219'00; Suma strony winien zł 222'18.

MA. — Procenty bankowe zł 222'18; Suma strony ma zł 222'18.

Sprawozdanie Komisji Likwidacyjnej Parowej Fabryki Zapalek „Wulkan“, Spółki Akcyjnej

w likwidacji w Równem

Siedziba Komisji Likwidacyjnej w Warszawie, ul. Królewska 3.

Walne Zgromadzenie Spółki z dn. 20 marca 1931 r. uchwaliło likwidację Spółki i wybrało Komisję Likwidacyjną. W marcu 1931 r. Komisja Likwidacyjna sprzedała fabrykę wraz z inwentarzem Spółce Akcyjnej do Eksploatacji Państwowego Monopolu Zapalczanego w Polsce.

Po wezwaniu i spłaceniu wierzycieli Komisja Likwidacyjna wypłaciła akcjonariuszom całą należną im sumę zł 18 000'00.

Księgi i dokumenty zostały oddane na przechowanie Spółce Akcyjnej do Eksploatacji Państwowego Monopolu Zapalczanego w Polsce, w Warszawie, ul. Królewska Nr 3.

Uchwałą z dnia 7 grudnia 1937 r. Walne Zgromadzenie zatwierdziło bilanse za lata od 1931 do 1937 i uznało likwidację za zakończoną, a Spółkę za rozwiązaną. 2203

Polski Przemysł Naftowy. Spółka Akcyjna

w e L w o w i e

Bilans z dn. 31 grudnia 1936 r.

STAN CZYNNY. — 1) Kopalnie, budynki, urządzenia i maszyny zł 136 704'28; 2) Tereny naftowe zł 27 115'84; 3) Papiery wartościowe i udziały zł 33 100'00; 4) Dłużnicy zł 180 340'74; 5) Strata per 31/XII 1935 r. zł 137 297'40; Strata za 1936 r. zł 380'64, razem zł 137 678'04; Razem zł 514 938'90.

STAN BIERNY. — 1) Kapitał zakładowy zł 280 000'00; 2) Wierzyciele zł 233 338'90; 3) Akcepty zł 1 600'00; Razem zł 514 938'90.

Rachunek strat i zysków za 1936 r.

STRATY. — 1) Koszty handlowe zł 196'14; 2) Odsetki i prowizje zł 184'50; Razem zł 380'64.

ZYSKI. — Strata za 1936 r. zł 380'64.

2199

Galicyskie Towarzystwo Naftowe „Galicja“, Spółka Akc.

Bilans na dz. 30 kwietnia 1937 r.

AKTYWA. — I. Majątek stały: Rafineria: Grunty z 131 876'50; Budynki: a) fabryczne z 1 633 022'34, b) mieszkalne z 191 849'38, razem z 1 824 871'72; Urządzenia techniczne z 22 104 330'10; Inwentarz z 127 480'35; Razem rafineria z 24 188 558'67; Pozamiejskowe nieruchomości z 1 036 060'91; Zakłady filijne: Urządzenia techniczne z 2 745 034'08; Inwentarz z 149 433'82, razem zakłady filijne z 2 894 467'90; Kopalnie: Prawa naftowe, tereny i szyby z 25 656 738'93; Urządzenia techniczne z 11 390 170'45; Budynki: a) kopalniane z 149 546'22, b) mieszkalne z 92 784'55, razem z 242 330'77; Inwentarz z 151 314'20; Razem kopalnie z 37 440 554'35; II. Majątek płynny: Gotówka w kasie i bankach z 1 372 308'63; Weksle w portfelu i inkasie z 655 094'57; Papiery procentowe z 273 630'13; Akcje i udziały w innych przedsiębiorstwach z 843 204'95; Razem z 1 116 835'08, Zapasy: materiały surowe z 868 999'56, materiały pomocnicze i pędne z 1 142 565'97, półfabrykaty z 1 045 747'00, gotowe wyroby i towary z 3 064 453'08, razem zapasy z 6 121 765'61; Dłużnicy: odbiorcy z 3 343 573'30, „Limanowa“ rachunek zaliczkowy z 4 163 191'58, dostawcy z 612 669'68, różne zarchowania z 1 405 800'49, wątpliwe należności: a) weksle protestowane z 5 172'30, b) inne należności z 597 304'15, razem wątpliwe należności z 602 476'45, razem dłużnicy z 10 127 711'50; Depozyty: a) w gotówce z 28 854'34, b) w papierach wartościowych z 1 709'43, razem depozyty z 30 563'77; Sumy przechodnie z 21 568'30; **Ogółem aktywa z 85 005 489'27.**

Sumy pozabilansowe. — Żyra z 39 029'88; Kaucje z 183 723'40; Dłużnicy za gwarancje z 556 250'00; **Razem sumy pozabilansowe z 779 003'28.**

PASYWA. — I. Kapitały własne: Kapitał akcyjny: podzielony na 360 000 akcji wartości nominalnej po z 100 — z 36 000 000'00; Kapitały rezerwowe: Zwyczajny kapitał zapasowy wedle § 45 statutu z 2 644 565'24; Nadzwyczajny fundusz rezerwowy z 1 851 421'15; Opodatkowany fundusz rezerwowy z 4 809 796'79; Razem kapitały rezerwowe z 9 305 783'18; Fundusz rezerwy podatku dochodowego z 200 133'00; II. Kapitał amortyzacyjny: Saldo na dz. 30 kwietnia 1936 r. z 29 913 164'96, dopisano w roku sprawozdawczym z 3 120 000'00, razem kapitał amortyzacyjny z 33 033 164'96; III. Zobowiązania: Wierzyciele: Akcepty z 665 016'19; Banki z 2 682 279'24; Dostawcy z 798 264'27; Odbiorcy z 153 196'63; Kredytowany podatek konsumcyjny i drogowy z 0'00; Różni z 1 020 715'19; Razem zobowiązania z 5 319 471'52; Zysk z lat ubiegłych z 1 109 273'25; Zysk 1936/1937 z 37 663'36; **Ogółem pasywa z 85 005 489'27.**

Sumy pozabilansowe. — Wierzyciele za żyra z 39 029'88; Wierzyciele za kaucje z 183 723'40; Gwarancje z 556 250'00; **Razem sumy pozabilansowe z 779 003'28.**

Ogólna kwota zobowiązań zagranicznych z 2 903 408'81.

Rachunek zysków i strat

za czas od 1 maja 1936 r. do 30 kwietnia 1937 r.

STRATY. — Koszty administracji ogólnej z 383 745'24; Przerobiona ropa z zakupu z 3 956 812'17; Koszty fabrykacji z 7 207 305'36; Koszty sprzedaży z 2 794 496'72; Koszty kredytów z 114 409'02; Podatki: państwowe i komunalne z 429 610'86, konsumcyjny i drogowy z 4 879 726'69, razem podatki z 5 309 337'55; Różnice kursowe z 51 822'74; Odpisy amortyzacyjne z 3 120 000'00; Odpisy nieściągalnych pretensyj z 176 952'69; Zysk z 37 663'36; **Ogółem z 23 152 544'85.**

ZYSKI. — Przychód ze sprzedaży i inne wpływy z 23 152 544'85; **Ogółem z 23 152 544'85.**

2210

Towarzystwo Mijaczowskich Odlewni Stali i Zakładów Mechanicznych „Bracia Bauerertz“, Spółka Akc.

Mijaczów, poczta Myszków

Bilans za czas od 1 lipca 1936 r. do 30 czerwca 1937 r.

AKTYWA. — I. Majątek stały: Grunty z 58 033'02; Budynki fabryczne i mieszkalne z 595 850'88; Urządzenia techniczne z 1 491 165'01; Dobra „Mijaczów“ z 238 382'76; II. Majątek płynny: Gotówka w kasie i bankach z 667 770'05; Papiery procentowe z 22 371'52; Weksle z 13 250'00; Akcje i udziały w innych przedsiębiorstwach z 565 978'52; Kaucje z 50 667'63; Zaliczenia kolejowe i inne z 16 720'51; Materiały: Surowce i materiały z 512 929'67; Wyroby surowe i niewykończone z 136 831'30; Dłużnicy: a) należności z tytułu umów kartelowych: 1) z tytułu operacji handlowej z 274 397'12, b) odbiorcy z 130 640'13, c) dostawcy z 1 793'88, d) różni z 1 146 730'26; Sumy przechodnie z 10 343'78; **Ogółem z 5 933 856'04.**

Gwarancja z 182 572'00; Kaucje gotówkowe z 2 643'90; Kaucje w papierach procentowych z 36 523'56; Kaucje w akcjach z 11 500'17; Żyra z 33 653'03.

PASYWA. — I. Kapitały własne: Kapitał zakładowy z 2 000 000'00; Kapitał zapasowy z 518 109'85; Specjalny fundusz rezerwowy z 959 980'41; II. Kapitał amortyzacyjny: z lat ubiegłych z 1 950 286'05, z roku sprawozdawczego z 78 489'60; III. Wierzyciele: Różni z 75 631'22; Banki z 54 252'92; Odbiorcy z 16 666'49; Dostawcy z 111 190'04; Długi hipoteczne z 28 000'00; Fundusz karny z 6 218'66; Nieodebrana dywidenda z 36 527'00; Nieodebrana robocizna z 25'95; Zaliczenia kolejowe z 1 678'20; Sumy przechodnie z 39 675'25; Sumy przechodnie kasowe z 611'50; Rezerwa na podatki z 3 458'00; Zysk netto z 53 054'90; **Ogółem z 5 933 856'04.**

Różni za gwarancje z 182 572'00; Różni za kaucje z 50 667'63; Żyra z 33 653'03.

Rachunek zysków i strat na dz. 30 czerwca 1937 r.

WINIEN. — Koszty administracyjne z 471 349'27; Koszty eksploatacyjne z 1 047 537'76; Koszty sprzedaży z 124 270'69; Koszty handlowe z 84 484'88; Podatki państwowe i komunalne z 77 056'66; Świadczenia socjalne z 61 344'60; Inne straty z 25 706'58; Amortyzacja z 78 489'60; Zysk netto z 53 054'90; **Ogółem z 2 023 294'94.**

MA. — Wpływy z 2 023 294'94; **Ogółem z 2 023 294'94.**

2208

I OGŁOSZENIE

Romisja Likwidacyjna Banku Handlowo-Przemysłowego w Łodzi

Spółka Akcyjna w likwidacji

niniejszym podaje do wiadomości PP. Akcjonariuszów Banku, iż w dn. 30 grudnia 1937 r. o godz. 13 w siedzibie Banku (Łódź, ul. Piotrkowska 96) odbędzie się

WALNE ZGROMADZENIE AKCJONARIUSZÓW

z następującym porządkiem dziennym:

1) Wybór przewodniczącego; 2) Sprawozdanie Rady, Likwidatorów oraz Komisji Rewizyjnej; 3) Zatwierdzenie ostatecznych rachunków Likwidatorów oraz ich sprawozdania likwidacyjnego; 4) Udzielenie pokwitowania Radzie i Likwidatorom z wykonania przez nich czynności; 5) Uchwała co do złożenia sum, przeznaczonych na końcowe koszty likwidacji, oraz sum, niepodjętych przez akcjonariuszów, a w razie ich niepodjęcia uchwała co do użycia tych sum po upływie ustawowego terminu przedawnienia; 6) Uchwała co do złożenia ksiąg i dokumentów Banku; 7) Ustanowienie osób, upoważnionych do wykonywania tych uchwał; 8) Uchwała w przedmiocie wykreślenia spółki z rejestru handlowego; 9) Wolne wnioski.

PP. Akcjonariusze, pragnący wziąć udział w obradach Walnego Zgromadzenia, winni przynajmniej na 7 dni przed dniem Walnego Zgromadzenia złożyć w Centrali Banku w Łodzi, Piotrkowska 96 lub w oddziale w Warszawie, Mazowiecka 11, akcje swe, względnie zaświadczenia na dowód złożenia akcji u notariusza, lub też w krajowej instytucji kredytowej. W zaświadczeniu należy wymienić numery akcji i stwierdzić, że akcje nie będą wydane przed ukończeniem Walnego Zgromadzenia.

PP. Akcjonariusze, życzący sobie uzupełnić porządek dzienny dodatkowymi sprawami lub wystąpić z wnioskiem na Walnym Zgromadzeniu, winni zwrócić się w tym celu pisemnie do Rady co najmniej na 14 dni przed terminem Walnego Zgromadzenia.

2204

Bilans zamknięcia za czwarty rok sprawozdawczy

od 1 kwietnia 1936 r. do 31 marca 1937 r.

STAN CZYNNY. — Majątek stały: Budynki: magazyn śleziowy w Gdyni zł 164 107'42, fabryka beczek w Gdyni zł 59 701'61, dom gospodarczy w Gdyni zł 18 767'67 = zł 242 576'70; Tabor żeglugowy zł 974 891'40; Urządzenia techniczne: maszyny i urządzenia fabryki beczek zł 42 735'50, sieci zł 101 967'65, beczki morskie zł 38 530'78 = zł 183 233'93; Inwentarz zakładowy i biurowy: ruchomości zł 19 866'00 = zł 1 420 568'03; Majątek płynny: Gotówka w kasie: Centrala w Gdyni i oddział w Holandii zł 7 478'29, gotówka w bankach krajowych zł 176 551'87, gotówka w bankach i Poczтовым Koncie Czekowym w Holandii zł 4 811'31, gotówka w P. K. O., Warszawa zł 47 844'02 = zł 236 685'49; Papiery procentowe zł 4 000'00; Weksle w portfelu i inkasie zł 94 928'67; Materiały: surowce i półfabrykaty zł 56 176'35, towary na składzie zł 5 775'22 = zł 61 951'57; Dłużnicy: odbiorcy zł 134 587'17, różni zł 80 493'20 = zł 215 080'37; Depozyt w Tow. Ubezpiecz. (ryzyko morskie) zł 24 382'70 = zł 637 028'80 = zł 2 057 596'83.

Weksle kaucyjne zł 62 970'00; Różni za oblige wekslowe zł 183 860'36; Różni za gwarancje zł 3 000'00 = zł 249 830'36.

STAN BIERNY. — Kapitały: Kapitał akcyjny zł 1 000 000'00; Kapitał zapasowy zł 19 456'50; Kapitał amortyzacyjny: taboru żeglugowego: saldo z roku ubiegłego zł 290 033'64, dopisano w roku sprawozdawczym zł 97 489'14, budynków: saldo z roku ubiegłego zł 12 523'47, maszyn i urządzeń fabryki beczek zł 4 273'55 = zł 404 319'80 = zł 1 423 776'30; Zobowiązania: dług hipoteczny zabezpieczony zł 300 804'00; Wierzyciele: banki zagraniczne zł 512'62, akcepty zł 20 000'00, odbiorcy zł 7 604'40, różni zł 184 370'84, dostawcy techniczni w Holandii zł 48 028'18 = zł 260 516'04 = zł 561 320'04; Pozostałość na rachunku strat i zysków z 1935/36 r. zł 2 210'27; Zysk zł 70 290'22 = zł 2 057 596'83.

Różni za weksle kaucyjne zł 62 970'00; Oblige wekslowe zł 183 860'36; Gwarancje wekslowe zł 3 000'00 = zł 249 830'36.

Rachunek strat i zysków

WINIEN. — Produkcja i surowce: koszty połowów i produkcji zł 1 388 978'84, beczki handlowe zł 242 497'12, frachty morskie zł 214 810'05, zakup śledzi importowanych zł 1 255 197'53 = zł 3 101 483'54; Koszty sprzedaży: prowizja sprzedażna zł 99 526'24, ogólne koszty sprzedaży zł 121 640'82 = zł 221 167'06; Koszty administracyjne zł 160 637'33; Amortyzacja: taboru żeglugowego zł 97 489'14, maszyn i urządzeń fabryki beczek zł 4 273'55 = zł 101 762'69, beczek morskich zł 103 057'46, sieci zł 110 541'25, skrzyń handlowych zł 5 656'30, urządzeń biurowych zł 910'95, ruchomości magazynowych zł 386'83 = zł 220 552'79 = zł 322 315'48; Świadczenia socjalne zł 26 667'84; Podatki zł 31 529'12; Opłaty Urzędu Morskiego (dzierżawa) zł 4 463'58; Procenty zł 36 746'55; Utrzymanie nieruchomości zł 3 934'61; Odpisy zł 27 878'37; Zysk zł 70 290'22 = zł 4 007 113'70.

MA. — Wpływy ze sprzedaży śledzi zł 3 980 483'07; Różnice kursowe zł 26 630'63 = zł 4 007 113'70.

Bilans powyższy wraz z rachunkiem strat i zysków został zatwierdzony przez Walne Zgromadzenie w dn. 25 listopada 1937 r.

Zarząd: M. Niemcow, J. van der Toorn, Gł. Księgowy M. Pytlewski.

Zaprzys. Rewizor K. Piątkowski.

2186

II OGŁOSZENIE

Zarząd Małopolskiej Spółki Akcyjnej dla Przemysłu Naftowego

w e L w o w i e

ogłasza, że Zwyczaj. Waln. Zgromadzenie Spółników powyższej Spółki, odbyte w dn. 28/X 1937 r.,

uchwaliło obniżenie kapitału akcyjnego Spółki

z kwoty zł 450 000 na kwotę zł 250 000 drogą umorzenia 2000 szt. akcji po zł 100 w sposób, przewidziany w art. 441 i 442 Kod. Handl.

Zarząd wzywa po myśli art. 441 K. H. wierzycieli Spółki do oświadczenia swej zgody wzgl. wniesienia sprzeciwu w ciągu 3 miesięcy od dnia ogłoszenia.

2099-47-50-53

Zarząd

Bilans na dz. 30 czerwca 1937 r.

AKTYWA. — I. Majątek stały: Grunty zł 165 272'37; Budynki fabryczne zł 2 301 408'85; Budynki gospodarcze zł 68 158'00; Budynki mieszkalne zł 797 837'33; Urządzenia techniczne: maszyny i piece zł 2 571 210'71, urządzenia elektr. oświetlenia i centr. ogrzewania zł 243 755'44, bocznice kolejowe zł 161 219'52, lokomotywa, samochody, wozy i konie zł 205 784'89, przyrządy i narzędzia zł 316 078'70, modele zł 190 751'08, budowy niewykończone zł 20 673'00; Utensylia biurowe, laborat. i inne ruchomości zł 208 519'20; Inwentarz gospodarczy zł 18 038'10; II. Majątek płynny: Kasa zł 4 531'59; Papiery procentowe zł 21 079'90; Weksle w portfelu zł 31 063'14; Akcje i udziały w innych przedsiębiorstwach zł 334 175'00; Materiały: surowce zł 556 439'92, pomocnicze zł 402 668'34, półfabrykaty zł 193 651'06, wyroby gotowe zł 1 040 319'17; Dłużnicy: odbiorcy pewni zł 1 229 130'90, odbiorcy wątpliwi zł 96 035'51, dostawcy zł 36 172'72, różni zł 116 899'80; Banki zł 44 400'29; Słowianin, Sp. Akc., Końskie zł 1 457 397'98; Bocznica Portowa, Sp. z o. o., Grudziądz zł 133 521'78; Hipoteki zł 17 036'40; Sumy przechodnie zł 27 460'46; Weksle żyrowane w obiegu zł 560 063'22; Depozyty zł 1 368 368'00; Różni za kaucje i gwarancje zł 2 955 668'00; Razem zł 17 894 790'37.

PASYWA. — I. Kapitały własne: Kapitał akcyjny zł 3 000 000'00; Kapitał zapasowy zł 347 093'82; Rezerwa specjalna zł 106 901'20; II. Kapitał amortyzacyjny: saldo z roku ubiegłego zł 4 261 856'37, odpisano w związku z wycofaniem obiektów zł 226 287'51, dopisano w roku sprawozdawczym zł 316 246'41 = zł 4 351 815'27; III. Zobowiązania: Wierzyciele: odbiorcy zł 75 343'89, dostawcy zł 283 659'52, różni zł 665 493'72; Słowianin, Sp. Akc., Końskie — r-k akceptów zł 213 500'00; Banki zł 998 618'34; Akcepty zł 883 196'10; Pożyczki zł 503 500'00; Długoterminowe pożyczki hipoteczne zł 840 305'77; Renty gruntowe zł 47 946'46; Dywidenda niepłacona zł 17 840'49; Fundusz na cele społeczne zł 1 421'79; Sumy przechodnie zł 20 909'35; Zysk zł 653 145'43; Oblige z żera weksli zł 560 063'22; Różni za depozyty zł 1 368 368'00; Kaucje i gwarancje zł 2 955 668'00; Razem zł 17 894 790'37.

Rachunek strat i zysków za 1936/37 r.

WINIEN. — Koszty handlowe, pensje oraz wynagrodzenia Rady Nadzorczej, Zarządu, personelu administracyjnego i handlowego zł 673 906'67; Koszty sprzedaży i ekspedycji zł 604 777'89; Fabrykacje: surowce i materiały, robocizna, wynagrodzenie personelu technicznego, utrzymanie taboru, budynków fabrycznych, maszyn i inne koszty zł 6 288 107'77; Świadczenia socjalne zł 246 034'81; Renty i zapomogi zł 21 255'01; Podatki zł 285 979'71; Ubezpieczenie od ognia, prawnocywilnej odpowiedzialności i następstw nieszczęśliwych wypadków zł 13 941'22; Procenty, prowizje bankowe i dyskont zł 303 654'20; Utrzymanie domów mieszkalnych w Grudziądzu i Mniszku zł 31 039'46; Czynnz z nieruchomości mieszkalnych Grudziądzu zł 9 552'55; Należności przepadłe zł 47 341'60; Strata na akcjach i udziałach zł 437 801'93; Strata na wycofanych obiektach zł 5 793'82; Amortyzacje zł 316 246'41; Zysk zł 653 145'43; Razem zł 9 938 578'48.

MA. — Sprzedaż zł 9 732 750'37; Przychód z papierów wartościowych zł 1 875'79; Azio na rachunkach walutowych zł 6 172'14; Azio na papierach procentowych zł 838'44; Należności odzyskane zł 13 929'69; Przychód z nieruchomości Mniszek zł 19 929'63; Przychód z nieruchomości mieszkalnych Grudziądzu zł 13 346'55; Różnice podatkowe zł 119 031'33; Zbonifikowane procenty z lat ubiegłych zł 15 346'71; Zysk z roku 1935/36 zł 15 357'83; Razem zł 9 938 578'48.

2187

PODRÓŻUJCIE
SAMOLOTAMI

„Chodorów” Spółka Akcyjna dla Przemysłu Cukrowniczego

w Chodorowie

Bilans za rok gospodarczy 1936/37
na dz. 30 czerwca 1937 r.

AKTYWA. — Fabryka: I. Majątek stały: Nieruchomości: Grunty 95 mg 1 102 sążni² z 191 569'76; Budynki fabryczne z 1 558 709'38; Budynki mieszkalne z 1 108 351'83; Budynki gospodarcze z 731 527'20; Maszyny i urządzenia z 6 673 704'64; Stacja wodna i śluza z 238 893'49; Tor przemysłowy z 207 975'52; Kamienica we Lwowie z 344 861'48; Magazyn cukru we Lwowie z 12 956'42; Inwestycje nowe w budowie z 239 628'77; Razem z 11 308 178'49; Ruchomości: Inwentarz żywy z 2 482'92; Inwentarz martwy z 107 933'26; Razem z 110 416'18; Łącznie z 11 418 594'67; II. Majątek płynny: Kasa: Gotówka z 1 003'22; Banki: Rachunki bież w bankach z 1 443 710'17; Efekty: 3% Pożyczka Inwestycyjna nom. wart. z 200 000'00 — z 128 500'00; 4% Pożyczka Konsolidacyjna nom. wart. z 200 000'00 — z 106 500'00; Akcje z 1 810 034'26; Udziały z 2 670 273'95; Zapasy: cukier własny biały rafinowany z 2 027 634'67, wł. surowiec przelicz. na biały piasek z 27 567'29, kupny biały piasek z 115 614'96, melasa z 346'50, materiały pomocnicze z 494 579'73; Dłużnicy: odbiorcy z 284 772'60, dostawcy z 79 545'60, z tytułu rozliczeń kartel. i innych z 50 787'66; Kaucje z 2 331'52; Różni z 61 275'85; Rachunki ewidencyjne z 37 868'25; Plantatorzy: wielkorolni z 529 526'09, małorolni z 185 322'97; Sumy przechodnie: wydatki na 1937/38 r. z 196 485'95, inne z 50 230'54; Łącznie z 10 303 911'78; Gospodarstwo rolne: I. Majątek stały: Nieruchomości — folwarki: Grunta 2 992 morgi 58 sążni² z 1 262 687'10; Budynki mieszkalne z 84 306'00; Budynki gospodarcze z 153 906'72; Gorzelnie: Budynki gorzelnia Sadki Król.: mieszkalne z 352'28, gospodarcze z 214'61, przemysłowe z 9 261'33; Urządzenie gorzelnia Sadki Król. z 1'00; Budynki gorzelnia Anielówka: mieszkalne z 133'96, przemysłowe z 4 203'93; Urządzenie gorzelnia Anielówka z 1'00; Stawy: Grunta stawów Chodorów — Dobrowlany 489 mg 1 004 sążni² z 267 815'00; Budynki mieszkalne z 3 093'08; Urządzenie gospodarcze rybołówstwa z 9 112'41; Młyn: grunt 1 261 sążni² z 33'83; Budynki gospodarcze z 804'85; Budynki przemysłowe z 24 407'55; Urządzenie z 5 791'93; Lasy: grunta lasów Mołodyńcze-Nowosielce 911 mg 294 sążni² z 209 089'40; Budynki mieszkalne z 7 551'48; Budynki gospodarcze z 2 576'49; Drzewostan z 122 709'46; Telefony — Urządzenie sieci telefonijnej na folwarkach z 1'00; Ruchomości: Inwentarz żywy z 136 578'23; Inwentarz martwy z 25 199'16; Łącznie z 2 327 831'80; II. Majątek płynny: Kasa: gotówka z 3 060'82; Zapasy: zboże i przetwory z 69 009'10; Drzewo w lesie z 2 419'80; Spirytus z 53'28; Dłużnicy: parcelanci za grunt z 17 816'75; Odbiorcy z 11 984'26; Dostawcy z 65'00; Kaucje z 300'00; Różni z 4 083'16; Sumy przechodnie: Wydatki na 1937/38 r.: Uprawa roli z 203 917'85; Inne z 41 359'27; Łącznie z 354 069'29; **Ogółem z 24 404 407'54.** Różni: za gwarancje z 738 000'00, za żyro z 233 200'00; **Razem z 971 200'00.**

PASYWA. — Fabryka: I. Kapitały własne: Kapitał akcyjny z 9 375 000'00; Kapitał rezerwowy statutowy z 3 125 000'00; Fundusz rezerwowy: saldo z 1935/36 r. z 273 475'72, doszło z niepodjętej dywidendy 1930/31 z 9 861'25; II. Kapitał amortyzacyjny: saldo z 1935/36 r. z 8 332 372'41, dopisano w r. sprawozdawczym z 201 078'52; III. Fundusz emerytalny z 182 622'76; IV. Zobowiązania: Dywidenda niepodjęta z 72 122'50; Wierzyciele: odbiorcy z 44 515'84, dostawcy z 191 523'39, z tyt. rozliczeń kartelowych i innych z 19 792'76, zobowiązania długoter. krajowe z 11 763'00, różni z 139 768'16, rachunki ewidencyjne z 37 868'25; Plantatorzy: wielkorolni z 41 743'59, małorolni z 12 646'41; Akcepty własne z 44 100'00; V. Specjalny rachunek przejściowy różnic kursowych z 2 531'20; VI. Sumy przechodnie: zarezerwowane podatki z 1 058 010'82, inne z 329 974'39; Łącznie z 23 505 770'97; Gospodarstwo rolne: I. Zobowiązania: odbiorcy z 20 794'55, dostawcy z 863'80, kaucje pobrane z 200'00, różni z 8 275'62; II. Sumy przechodnie: rezerwa na pokrycie strat z parcelacji z 2 293'86, rezerwa na obsiewy pól folwarków dzierżawionych z 8 445'93, inne z 10 964'44; Łącznie z 51 838'20; Rachunek strat i zys-

sków 1936/37: Czysty zysk: Fabryka z 702 582'27; Gospodarstwo rolne z 3 902'15; Pozostała reszta z podziału zysku 1935/36 z 140 313'95; Łącznie z 846 798'37; **Ogółem z 24 404 407'54.**

Weksle gwarancyjne własne na zabezpieczenie kredytu umowy rafinerskiej i inne z 578 000'00; Gwarancje na zabezpieczenie: opłaty wywozowej export 1923/24 z 100 000'00, kredytu przewozowego z 60 000'00; Zobowiązania żyrowe z 233 200'00; Razem z 971 200'00.

Rachunek strat i zysków za 1936/37 r.

STRATY. — Fabryka: Koszty administracji ogólnej z 274 774'23; Koszty sprzedaży z 78 840'71; Koszty kredytu z 30 052'61; Asekuracja z 6 641'68; Podatki państwowe i komunalne z 588 241'27; Bezpośrednie koszty kontyngentu z 5 304 182'96; Koszty składek członkowskich do Związku i stowarzyszeń z 62 614'80; Koszty kupna kontyngentu i normy rafinerskiej z 438 228'30; Amortyzacja z 233 814'95; Koszty wypłaty dywidendy i wymiany akcji z 4 969'05; Koszty świadczeń dla bezrobotnych z 25 409'00; Koszty świadczeń na Fundusz Obrony Narodowej z 21 977'73; Różnice kursowe na papierach wartościowych krajowych z 309 394'08; Wartość remanentów z kampanii 1935/36: Cukier biały rafinowany z 923 832'87; Melasa z 765'00; Wytłoki suszone z 9 815'18; Łącznie z 8 313 554'42; Gospodarstwo rolne: Folwarki — koszty administracji z 61 016'46; Utrzymanie służby z 76 658'16; Świadczenia i ubezpieczenia społeczne z 13 615'26; Utrzymanie inwentarza żywego roboczego z 101 666'86, dochodowego z 178 052'49; Utrzymanie inwentarza martwego z 18 149'47; Utrzymanie budynków z 19 652'74; Utrzymanie torów przemysłowych z 7 820'14; Utrzymanie dróg i kopanie rowów z 4 401'99; Materiały zużyte z 557'53; Asekuracja z 5 004'18; Podatki państwowe i komunalne z 32 583'48; Tenuła dzierżawna z 44 571'30; Koszty ogólne z 17 652'76; Amortyzacja z 11 699'14; Młyn: Utrzymanie młynarzy z 3 381'86; Świadczenia i ubezpieczenia społeczne z 442'11; Utrzymanie inwentarza martwego z 71'73; Utrzymanie budynków z 84'70; Utrzymanie urządzeń z 1 281'36; Asekuracja z 415'25; Podatki państwowe i komunalne z 762'00; Koszty ogólne z 373'25; Amortyzacja z 1 736'59; Stawy: Utrzymanie stawnicznych i brzogowych z 1 119'80; Świadczenia i ubezpieczenia społeczne z 217'80; Utrzymanie inwentarza martwego z 258'15; Utrzymanie budynków z 3'80; Utrzymanie urządzeń gospod. rybołówstwa z 156'46; Utrzymanie stawów z 539'69; Asekuracja z 15'98; Podatki państwowe i komunalne z 5 345'66; Koszty ogólne z 175'30; Amortyzacja z 1 217'48; Lasy: Koszty administracji z 2 167'16; Utrzymanie służby z 2 316'71; Świadczenia i ubezpieczenia społeczne z 396'22; Utrzymanie inwentarza żywego z 642'80; Utrzymanie budynków z 67'93; Kultura i szkoła z 812'80; Asekuracja z 96'04; Podatki państwowe i komunalne z 5 842'56; Koszty ogólne z 626'88; Amortyzacja z 334'87; Gorzelnia: Koszty administracji z 2 298'54; Utrzymanie służby z 359'20; Świadczenia i ubezpieczenia społeczne z 327'98; Utrzymanie inwentarza martwego z 31'00; Utrzymanie budynków z 714'40; Utrzymanie urządzeń z 739'51; Asekuracja z 362'64; Podatki państwowe i komunalne z 1 011'74; Koszty produkcji z 34 236'55; Koszty ogólne z 1 378'06; Amortyzacja z 1 485'40; Łącznie z 666 949'92; Czysty zysk: fabryka z 702 582'27; Gospodarstwo rolne z 3 902'15; Pozostała reszta z podziału zysku 1935/36 z 140 313'95; **Ogółem z 9 827 302'71.**

ZYSKI. — Fabryka: Cukier: Wpływy ze sprzedaży w okresie sprawozdawczym z 6 256 830'20; Wartość remanentu pr. 30/VI 1937 r. z 2 055 201'96; Wpływy ze sprzedaży kontyngentu z 106 873'68; Melasa: wpływy ze sprzedaży w okresie sprawozdawczym z 150 782'38; wartość remanentu pr. 30/VI 1937 r. z 346'50; Wytłoki: wpływy ze sprzedaży w okresie sprawozdawczym: wytłoki świeże z 22 824'47; Wytłoki suszone z 257 620'65; Procenty i prowizje: % na rachunkach bieżących w bankach, skonta, rabaty etc. z 165 061'50; Wpływy sum odpisanych w latach ubiegłych z 595'35; Łącznie z 9 016 136'69; Pozostała reszta z podziału zysku 1935/36 z 140 313'95; Gospodarstwo rolne: Folwarki: Zbiór krescencji z 485 597'49; Gospodarstwo mleczne z 92 883'43; Zysk na inwentarzu żywym z 13 499'95; Młyn: wpływy z przemiału

zł 10 948'78; Stawy: wpływy z gospodarstwa rybnego zł 5 290'67; Wpływy za trzcinę, rogożynę i lód zł 1 612'00; Lasy: Wyrab i trzebież dla potrzeb folwarków własnych zł 13 779'26; Gorzelnia: Wpływy za spirytus zł 47 240'49; Łącznie zł 670 852'07; **Ogółem zł 9 827 302'71.**

Chodorów, 8 września 1937 — Jan Różyło — prokurent i naczelnik buchalterii.

Zarząd Spółki Akcyjnej „CHODORÓW”: A. Piotrowski mp. Eug. Lubomirski de Vaux mp.

Rada Nadzorcza: Dr Leon de Vaux mp., Antoni Lanckoroński mp., Dr M. Szarski mp., Elżbieta Lubomirska mp., Władysław Rozpłochowski mp., Dr J. Kremer mp.

Potwierdzamy niniejszym zgodność powyższego bilansu i rachunku strat i zysków z inwentarzami i prawidłowo prowadzonymi księgami handlowymi S. A. „Chodorów” Komisja Rzeczników powołana przez Radę Nadzorczą: Prof. Dr T. Seifert mp., zaprzysiężony rzeczoznawca księgowości Izby Handlowo-Przemysłowej, Dr Wilhelm Krzysztoń mp.

2194

Sila i Światło, Spółka Akcyjna w Warszawie

Bilans na dz. 30 czerwca 1937 r.

STAN CZYNNY. — Majątek stały: Grunty zł 158 374'23; Nieruchomości: a) mieszkalne zł 1 840 445'63, b) gospodarcze zł 18 302'00, razem zł 1 858 747'63; Ruchomości zł 1'00; Majątek stały razem zł 2 017 122'86; Majątek płynny: Kasa zł 18 653'00; Banki zł 236 555'11; Papiery procentowe zł 42 930'46; Weksle w portfelu zł 72 900'00; Weksle w inkasie zł 4 000'00; Udziały w innych przedsiębiorstwach zł 3 994 764'76; Dłużnicy zł 2 035 813'36; Majątek płynny razem zł 6 405 616'69; **Razem zł 8 422 739'55.**

Sumy pozabilansowe. — Różni za udzielone gwarancje zł 801 630'72; Depozyty zł 3 077 948'21; **Sumy pozabilansowe razem zł 3 879 578'93.**

STAN BIERNY. — Kapitały własne: Kapitał akcyjny zł 5 200 000'00; Kapitał zapasowy: a) stan na dz. 1/VII 1936 zł 540 595'44, b) dopisano w okresie sprawozdawczym zł 24 170'24; Kapitał zapasowy razem zł 564 765'68; Kapitał rezerwowy: a) stan na dz. 1/VII 1936 zł 1 604 578'55, b) odpisano w okresie sprawozdawczym zł 175 680'62, kapitał rezerwowo razem zł 1 428 897'93; Kapitał amortyzacyjny: a) stan na dz. 1/VII 1936 zł 402 213'12, b) dopisano w okresie sprawozdawczym zł 11 616'78, kapitał amortyzacyjny razem zł 413 829'90; Kapitały własne razem zł 7 607 493'51; Zobowiązania: Wierzyciele: a) zagraniczni zł 113 064'32, b) krajowi zł 369 046'04; Wierzyciele razem zł 482 110'36; Niepodjęte dywidendy zł 36 048'32; Zobowiązania razem zł 518 158'68; Zysk: a) pozostałość z roku poprzedniego zł 29 480'25, b) za 1936/37 r. zł 267 607'11, zysk razem zł 297 087'36; **Razem zł 8 422 739'55.**

Sumy pozabilansowe. — Gwarancje zł 801 630'72 Różni za depozyty zł 3 077 948'21; **Sumy pozabilansowe razem zł 3 879 578'93.**

Rachunek strat i zysków za czas od 1 lipca 1936 r. do 30 czerwca 1937 r.

WINIEN. — Koszty administracji ogólnej zł 366 195'76; Utrzymanie biura zł 24 730'15; Podatki, opłaty stempłowe, ubezpieczenia i świadczenia socjalne zł 155 657'16; Koszty kredytów zł 75 579'11; Różnice kursowe zł 2 716'15; Eksploatacja Podkowy Leśnej zł 4 985'00; Strata na papierach wartościowych i udziałach w innych przedsiębiorstwach zł 9 334'93; Amortyzacja zł 11 616'78; Zysk: a) pozostałość z roku poprzedniego zł 29 480'25, b) za okres sprawozdawczy zł 267 607'11; Zysk razem zł 297 087'36; **Razem zł 947 902'40.**

MA. — Pozostałość z zysku z roku poprzedniego zł 29 480'25; Wpływy z operacji Spółki zł 918 422'15; **Razem zł 947 902'40.**

2198

Zarząd Spółki Akcyjnej „Sila i Światło”, Sp. Akc. w Warszawie

podaje do wiadomości PP. Akcjonariuszów, że z dn. 10 grudnia 1937 r. rozpoczęta zostanie

wypłata dywidendy za 1936/37 r.

Dywidendę wypłaca się w wysokości 5%, tj. po zł 5 od każdej akcji 100-złotowej. Kupon płatny oznaczony jest Nr 2.

Wypłatę dywidendy uskutecznia biuro Spółki w Warszawie przy ul. Marszałkowskiej Nr 94 w godzinach od 10—12.

2192

Sandomiersko-Wielkopolska Hodowla Nasion, Spółka Akcyjna

Bilans na dz. 30 czerwca 1937 r.

STAN CZYNNY. — Majątek stały: Grunty zł 297 430'69; Budowle zł 335 127'87; Urządzenia techniczne zł 37 716'63; Inwentarz zł 184 382'46; Majątek płynny: Gotówka w kasie i bankach zł 154 382'05; Papiery wartościowe zł 9 500'00; Weksle w portfelu zł 102 356'76; Elita u plantatorów zł 72 850'00; Udziały w innych przedsiębiorstwach zł 4 900'00; Zapasy zł 613 960'69; Dłużnicy zł 339 732'26; Sumy przechodnie zł 2 020'12; Sumy hipoteczne zł 34 038'79; Procenty okresu przyszłego zł 15 762'48; Straty z lat ubiegłych zł 641 459'72; **Ogółem zł 2 845 620'52.**

Sumy pozabilansowe. — Różni za gwarancje zł 52 930'00.

STAN BIERNY. — Kapitały własne: Kapitał akcyjny zł 840 000'00; Wpłaty na nową emisję zł 120 000'00; Kapitał amortyzacyjny zł 228 664'75; Zobowiązania zł 1 649 931'16; Sumy przechodnie zł 6 757'98; Zysk zł 266'63; **Ogółem zł 2 845 620'52.**

Sumy pozabilansowe. — Gwarancje zł 52 930'00.

Rachunek strat i zysków za rok operacyjny 1936/37

STRATY. — Koszty administracji ogólnej zł 92 564'10; Koszty kredytu zł 84 218'67; Koszty selekcji zł 43 885'36; Koszty inspekcji zł 27 587'42; Podatki i świadczenia zł 17 499'58; Ubezpieczenia zł 2 895'66; Strata na inwentarzu martwym zł 982'31; Saldo Ubezpieczalni Społecznej, spisane w 1935/36 r. zł 249'01; Strata na walutach zł 26 681'03; Amortyzacja zł 25 637'84; Zysk za rok operacyjny 1936/37 zł 266'63; **Ogółem zł 322 467'61.**

ZYSKI. — Zysk na papierach wartościowych zł 7 580'20; Wyegzekwowana należność, spisana w latach ubiegłych na straty zł 323'52; Zysk na sprzedaży nasion buraków cukrowych zł 294 532'09; Zysk na zbożach siewnych zł 4 475'61; Zysk na gospodarstwie rolnym zł 15 556'19; **Ogółem zł 322 467'61.**

2195

Hodowla Nasion „Udycz”, Spółka Akcyjna

Bilans na dz. 30 czerwca 1937 r.

AKTYWA. — Nieruchomości zł 478 652'45; Ruchomości zł 123 107'64; Inwentarz żywy zł 14 340'08; Stacja selekcyjna zł 64 050'00; Spichlerz zł 17 665'87; Dłużnicy zł 356 434'89; Sumy przechodnie zł 87 984'68; Weksle zł 36 091'00; Papiery wartościowe zł 100 500'00; Depozyty zł 10 229'09; Banki zł 9 613'65; Kasa zł 12 450'65; **Razem zł 1 311 120'00.**

PASYWA. — Kapitał akcyjny zł 450 000'00; Amortyzacyjny zł 161 456'27; Zapasowy zł 68 075'64; Rezerwowo zł 182 416'35; Wątpliwe należności zł 135 325'38; Wierzyciele zł 121 944'68; Akcepty zł 142 600'00; Sumy przechodnie zł 7 263'49; Zysk zł 42 038'20; **Razem zł 1 311 120'00.**

Rachunek strat i zysków za 1936/37 r.

STRATY. — Koszty ogólne zł 144 831'03; Koszty produkcji nasion buraczanych zł 609 204'23; Koszty produkcji nasion zbożowych zł 85 270'29; Nawozy zł 36 490'47; Robocizna zł 37 071'74; Produkcja ziemiopłodów zł 5 641'98; Utrzymanie koni zł 10 226'56; Utrzymanie bydła zł 13 957'62; Utrzymanie chlewni zł 1 104'86; Utrzymanie ryby zł 944'06; Konserwacja ruchomości zł 3 242'96; Opał i światło zł 3 667'44; Konserwacja nieruchomości zł 10 320'68; Spisane na straty procenty zł 514'52; Amortyzacja nieruchomości i ruchomości zł 12 148'51; Koszty stacji selekcyjnej zł 47 889'01; Rezerwa na podatek dochodowy zł 11 004'00; Zysk zł 42 038'20; **Razem zł 1 075 568'16.**

ZYSKI. — Sprzedaż nasion buraczanych zł 811 627'43; Sprzedaż nasion zbożowych zł 99 801'03; Urodzaj ziemiopłodów zł 114 909'30; Mleczne gospodarstwo zł 19 498'28; Utrzymanie chlewni zł 1 297'55; Utrzymanie ryby zł 1 487'80; Dyskonto weksli zł 4 371'71; Różne prowizje zł 2 767'54; Tenuta dzierżawna zł 6 450'00; Produkcja ziemiopłodów stacji selekcyjnej zł 13 357'52; **Razem zł 1 075 568'16.**

2197

!!! Najwygodniej podróżować samolotem !!!

Belgijska Spółka Akcyjna
Société Industrielle et Commerciale des Anciens Etablissements Emile Haebler
Bruksela, Łódź, Piotrków

Bilans na dz. 30 czerwca 1937 r.

STAN CZYNNY	zł	STAN BIERNY	zł
I.—Majątek stały:		I.—Kapitały własne:	
1) Grunty	504 217 62	1) Kapitał zakładowy	6 874 033 33
2) Budynki: a) mieszkalne	1 675 492 71	2) Kapitał zapasowy	59 389 47
b) gospodarcze	61 009 22	3) Kapitał amortyzacyjny	8 191 106 77
c) fabryczne	2 389 596 51	odpisano w 1936/37 r.	536 310 82
3) Urządzenia techniczne, maszyny, aparaty, utensylia	8 825 329 36	II.—Zobowiązania:	
4) Inwentarz zakładowy i biurowy:		4) Wierzyciele:	
a) żywy	850 00	a) akcepty	653 803 63
b) martwy	84 265 95	b) traty hipoteczne zagwarantowane	85 645 85
II.—Majątek płynny:		c) kredyty hipoteczne	130 000 00
5) Gotówka w kasie i bankach	52 874 95	d) zaległe podatki	62 369 12
6) Papiery wartościowe	62 291 84	e) dost. wcy	446 455 40
7) Weksle w portfelu	9 903 61	f) odbiorcy	432 289 31
8) Materiały: a) surowce	435 495 10	g) różni	749 896 45
b) pomocnicze i pędne	502 815 26	5) Sumy przechodnie	215 197 01
c) półfabrykaty	118 628 76		
d) gotowe towary	1 394 289 33		
9) Dłużnicy:			
a) odbiorcy	647 192 07		
b) dostawcy	19 816 10		
c) różni	1 215 509 75		
d) wątpliwe należności	160 226 63		
10) Sumy przechodnie	109 525 46		
11) Rachunek strat i zysków:			
strata z 1935/36 r.	289 481 09		
strata od 1/VII 1936 r.—30 VI 1937 r.	77 716 34		
	18 636 527 66		18 636 527 66
12) Rozrachunek pomiędzy filiami	2 034 067 56	6) Rozrachunek pomiędzy filiami	2 034 067 56
13) Kaucje	159 000 00	7) Kaucje	159 000 00
14) Gwarancje	309 350 00	8) Gwarancje	309 350 00
15) Depozyty	31 000 00	9) Deponenci	31 000 00
16) Różni za obligo	562 556 26	10) Obligo żyrowe	562 556 26
	21 732 501 48		21 732 501 48

Rachunek strat i zysków na dz. 30 czerwca 1937 r.

WINIEN	zł	zł	MA	zł
1) Koszty administracji ogólnej (koszty handlowe etc.)		779 552 93	1) Z produkcji	6 217 882 96
2) Koszty fabrykacji: koszty fabrykacji	3 212 550 45		2) Strata od 1/VII 1936 r.—30 VI 1937 r.	77 716 34
świadczenia socjalne	211 057 52	3 423 607 97		
3) Koszty sprzedaży: koszty sprzedaży	984 310 92			
opłata stemplowa	16 325 53	1 000 636 45		
4) Podatki		304 582 28		
5) Koszty kredytów		132 187 40		
6) Odpisy:				
a) na odbiorcach	32 664 00			
b) przy realizacji składników majątkowych	86 027 45			
c) na amortyzację	536 340 82	655 032 27		
		6 295 599 30		6 295 599 30

Ogólna suma zobowiązań zagranicznych Spółki wynosi zł 912 131 98

Powyższy bilans oraz rachunek strat i zysków zostały zatwierdzone przez Ogólne Walne Zgromadzenie Akcjonariuszów Towarzystwa w Brukseli w dn. 16 listopada 1937 r.

Spółka Akcyjna Wełnianej i Bawełnianej Manufaktury Adolf Daube w Łodzi

Bilans zamknięcia na dz. 31 grudnia 1936 r.

STAN CZYNNY. — Grunty zł 395 000'00; Budynki zł 768 280'00; Maszyny zł 542 757'54; Transmisje zł 99 640'00; Urządzenie fabryczne zł 84 635'74; Utensylia fabryczne zł 9 809'34; Ruchomości zł 7 413'00; Zaprząg zł 2 115'00; Samochód zł 25 000'00; Kasa zł 15 777'44; Weksle zł 17 930'75; Weksle do inkasa zł 1 048'80; Banki zł 385'40; Papiery wartościowe zł 1 662'35; Depozyty zł 6 375'33; Surowce i przedza zł 10 172'91; Barwniki i opał zł 210'69; Towary zł 18 098'46; Dłużnicy odbiorcy zł 332 237'44; Dłużnicy dostawcy zł 28 288'04; Akcjonariusze zł 195 567'52; Podatki zł 11 650'00; Rachunek strat i zysków zł 671 024'69; **Razem zł 3 245 080'44.**

STAN BIERNY. — Kapitał zakładowy zł 750 000'00; Kapitał zapasowy zł 8 700'00; Kapitał amortyzacyjny zł 987 544'76; Wierzyciele zł 307 751'40; Akcepty zł 37 087'00; Pożyczka zagraniczna zł 583 965'37; Podatki i świadczenia socjalne zł 109 926'07; Dłużnicy zł 5 572'21; Sumy przechodnie zł 4 622'14; Rachunek przejściowy różnic kursowych zł 449 911'49; **Razem zł 3 245 080'44.**

Rachunek zysków i strat

WINIEN. — Koszty handlowe zł 10 333'20; Koszty podróży zł 2 682'96; Pensje zł 36 283'20; Prowizje zł 12 715'04; Odsetki zł 11 649'76; Podatki zł 29 792'84; Opłata stemplowa od rachunków i weksli zł 1 036'50; Ofiary zł 477'20; Falsyfikaty i manko zł 222'97; Straty na towarach zł 5 070'50; Straty na sprzedanych maszynach zł 255'00; Amortyzacja za 1936 r. zł 48 306'43; Strata z lat ubiegłych zł 651 653'19; **Razem zł 810 478'79.**

MA. — Zysk brutto na towarach zł 52 100'20; Czynsz komorn. od lokali zł 15 540'00; Czynsz komorn. od maszyn i instalacji zł 9 527'16; Różnice kursowe zł 83'16; Bonifikaty z rach. wierzycieli zł 20 464'18; Strono zaległ. pensyj zł 2 635'00; Zysk na sprzedanych maszynach zł 2 503'00; Umorzen. należn. b. Kasy Chorych zł 36 601'40; Do przeniesienia na 1937 r. Straty z lat ubiegłych zł 651 653'19; Strata za 1936 r. zł 19 371'50; **Razem zł 810 478'79.**

2189

Towarzystwo Akcyjne Cukrowni „Ostrowite”, Spółka Akc.

Bilans na dz. 30 czerwca 1937 r.

STAN CZYNNY. — I. Majątek stały: Grunty zł 45 752'00; Budowle zł 1 781 569'91; Urządzenia techniczne: maszyny, kolejka zł 3 698 533'19; Inwentarz żywy i martwy zł 189 978'21; II. Majątek płynny: Gotówka zł 629 273'92; Papiery wartościowe zł 161 545'66; Remanenty zł 631 543'78; Dłużnicy zł 650 036'06; Wydatki przyszłego okresu zł 45 986'84; **Razem zł 7 834 219'57.**

STAN BIERNY. — I. Kapitały własne: Kapitał zakładowy zł 2 400 000'00; Kapitał zapasowy zł 291 384'58; Kapitały rezerwowe zł 812 034'37; II. Kapitał amortyzacyjny zł 3 911 111'06; III. Zobowiązania: Weksle zł 155 000'00; Wierzyciele zł 110 090'53; Dywidenda nieodebrana zł 21 231'00; Przejściowy rachunek różnic kursowych zł 17 476'01; Rezerwa podatkowa zł 23 167'12; Zysk zł 92 724'90; **Razem zł 7 834 219'57.**

Sumy pozabilansowe zł 1 211 519'82.

Rachunek strat i zysków za 1936/37 r.

STRATY. — Koszty administracji ogólnej zł 151 181'44; Koszty fabrykacji zł 1 791 833'28; Podatki zł 101 703'75; Koszty sprzedaży cukru zł 44 673'67; Koszty przynależności do Związku Cukrowni zł 17 852'02; Świadczenia socjalne i ofiary na cele społeczne zł 67 763'78; Wartość remanentów cukru, melasu i wytlóków z r. ub. zł 379 010'93; Strata na kursie papierów wartościowych zł 68 953'89; Amortyzacja zł 191 782'44; Odpis na kapitał zapasowy zł 8 063'04; Zysk zł 92 724'90; **Razem zł 2 915 543'14.**

ZYSKI. — Wpływy za sprzedany cukier zł 2 214 087'86; Wpływy za sprzedany melas i wytloki zł 149 426'05; Wartość remanentów cukru, melasu i wytlóków na dz. 30/VI 1937 r. zł 513 595'48; Odsetki zł 16 194'85; Dywidenda od akcji Banku Polskiego i Banku Cukrownictwa zł 8 316'00; Nadwyżki kursowe zł 3 739'18; Nieodebrana dywidenda zł 10 183'72; **Razem zł 2 915 543'14.**

2188

Cukrownia „Ciechanów”, Spółka Akcyjna

Bilans na dz. 30 czerwca 1937 r.

STAN CZYNNY. — I. Majątek stały: Grunty zł 209 142'60; Budowle gospodarstwa rolnego: gospodarcze zł 88 940'87, mieszkalne zł 22 308'97, razem zł 111 249'84; Budowle cukrowni: mieszkalne zł 588 708'08, fabryczne zł 663 189'98, gospodarcze zł 356 602'66, razem zł 1 608 500'72; Maszyny i urządzenia zł 1 952 198'84; Kolejka wąskotorowa i bocznice zł 203 790'76; Tabor kolejki zł 110 926'70; Inwentarz i kreścencja folwarku: inwentarz żywy zł 11 720'00, inwentarz martwy zł 21 456'00, razem zł 33 176'00; Inwentarz fabryczny martwy zł 201 942'93; Inwentarz fabryczny żywy zł 2 745'00; Plac w Warszawie zł 157 711'80; Budowa domu w Warszawie zł 210 201'35; Nowe nakłady zł 22 489'56; II. Majątek płynny: Gotówka w kasie i bankach zł 422 579'73; Weksle zł 113 044'20; Papiery procentowe zł 76 668'07; Akcje i udziały w przedsiębiorstwach zł 278 150'48; Remanenty: wyroby gotowe i półfabrykaty zł 703 243'23; Materiały pomocnicze zł 238 367'41; Dłużnicy zł 604 521'75; Sumy przechodnie zł 52 282'29 **Razem zł 7 312 933'26.**

III. Depozyty i gwarancje zł 1 259 067'88; **Razem zł 8 572 001'14.**

STAN BIERNY. — I. Kapitały własne: Kapitał akcyjny zł 3 250 000'00; Kapitał zapasowy: saldo z ub. r. zł 308 788'78, dopisano w roku sprawozdawczym zł 24 806'91, razem zł 333 595'69; Fundusz na wsparcia zł 10 228'28; Fundusz na pokrycie wątpliwych dłużników zł 30 000'00; Fundusz na cele społeczne zł 109'73; II. Kapitał amortyzacyjny: saldo z ub. r. zł 2 818 715'66, odpisano zużyte aparaty zł 77 371'62, dopisano w roku sprawozdawczym zł 108 706'85, razem zł 2 850 050'89; III. Zobowiązania: Akcepty zł 320 000'00; Wierzyciele zł 308 767'55; IV. Inne pasywa: Dywidenda niepodniesiona zł 7 480'90; Sumy przechodnie: Należności plantatorów zł 1 175'19; Należności dla Funduszu Pracy i podatek dochodowy od pensyj pracowników zł 1 520'05; Należność Izbie Skarbowej za podatek dochodowy 1935/36 r. zł 22 917'88; Razem zł 25 613'12; V. Zysk z okresu sprawozdawczego zł 177 087'10; **Razem zł 7 312 933'26.**

VI. Depozyty i gwarancje zł 1 259 067'88; **Razem zł 8 572 001'14.**

Rachunek strat i zysków za 1936/37 r.

WINIEN. — Koszty administracji ogólnej: Wynagrodzenie członków Zarządu, Komisji Rewizyjnej i Dyrektora Zarządzającego zł 41 218'78; Utrzymanie biura w Warszawie zł 16 982'04; Koszty sprzedaży cukru zł 29 638'30; Podatki: obrotowy zł 47 842'28, dochodowy zł 80 778'08, inne podatki zł 30 560'35, razem zł 159 180'71; Koszty fabrykacji zł 1 795 043'82; Strata na dłużnikach zł 12 221'71; Rezerwa na podatek dochodowy zł 22 917'88; Wartość remanentów cukru z dn. 1/VII 1936 r. zł 500 485'39; Wartość remanentów melasu z dn. 1/VII 1936 r. zł 3 159'20; Amortyzacja zł 108 706'85; Zysk zł 177 087'10; **Razem zł 2 866 641'78.**

MA. — Wpływ brutto za sprzedany cukier wewnętrzny i eksportowy zł 2 016 478'09; Wartość remanentów cukru z dn. 30/VI 1937 r. zł 671 492'73; Wpływ za sprzedany melas zł 19 561'83; Wartość remanentów melasu na dz. 30/VI 1937 r. zł 31 450'50; Wpływ za wysłodziny zł 71 505'44; Wartość remanentów wysłodzin na dz. 30/VI 1937 r. zł 300'00; Procenty zł 9 837'39; Dywidendy od akcji Banku Polskiego i innych papierów wartościowych zł 19 220'64; Różnica kursu na walutach i papierach wartościowych zł 12 234'59; Inne wpływy zł 8 248'66; Zysk z gospodarstwa rolnego folwarku Szczurzyn zł 6 311'91; **Razem zł 2 866 641'78.**

2185

Małopolskie Towarzystwo Cukrownicze „Przeworsk”, Spółka Akcyjna

Bilans na dz. 30 czerwca 1937 r.

AKTYWA. — I. Majątek stały: Grunt Przeworska zł 501 565'58; Budynki Przeworska: fabryczne zł 2 513 033'36, gospodarcze zł 703 213'61, mieszkalne zł 864 191'51, kamienica we Lwowie zł 172 000'00, razem zł 4 252 438'48; Urządzenia techniczne Przeworska: maszyny i aparaty zł 9 184 351'72, urządzenia na gruncie zł 118 819'32, kanał i śluza zł 164 767'40, tor kolejowy zł 75 611'20, razem zł 9 543 549'64; Inwentarz zakładowy i biurowy Przeworska: żywy zł 7 497'10, martwy zł 299 366'51, razem zł 306 863'61; Grunt Horodenki zł 367 817'87; Budynki Horodenki: fabryczne zł 1 578 825'26, gospodarcze zł 611 082'36, mieszkalne zł 627 342'16, razem zł 2 817 249'78; Urządzenia techniczne Horodenki: maszyny i aparaty zł 6 826 331'04, urządzenia na gruncie zł 525 136'04, kanały zł 17 279'70, tor kolejowy zł 200 028'91, razem zł 7 568 775'69; Inwentarz zakładowy i biurowy Horodenki: żywy zł 6 622'15, martwy zł 395 594'26, razem zł 402 216'41; II. Majątek płynny: Gotówka: w kasie zł 46 996'70, w bankach zł 74 709'65, razem zł 121 706'35; Papiery procentowe i udziały zł 348 719'19; Akcje zł 3 072 595'55; Materiały pomocnicze i pędne zł 1 014 869'64; Gotowe wyroby zł 3 159 740'83; Dłużnicy: dostawcy i plantatorzy zł 1 745 451'25, odbiorcy zł 13 159'92, różni zł 2 690 012'14, podatek spożywczy od cukru zł 38 879'38, razem zł 4 487 502'69; Sumy przechodnie zł 1 847 023'06; III. Specjalny r-k przejściowy różnic kursowych zł 1 164'10; **Razem zł 39 813 798'47.**
Sumy pozabilansowe zł 221 591'00; **Razem zł 40 035 389'47.**

PASYWA. — I. Kapitały własne: Kapitał akcyjny zł 5 500 000'00; Kapitał zapasowy: saldo z roku ubiegłego zł 487 010'64, dopisano z zysku 1935/36 r. zł 53 243'67, razem zł 540 254'31; Fundusz zasobowy zł 1 780 332'85; Rezerwa podatkowa zł 595 941'16; Kapitał inwestycyjny zł 760 000'00; II. Kapitał amortyzacyjny: saldo z roku ubiegłego zł 17 987 911'59, dopisano w roku sprawozdawczym zł 577 611'78 = zł 18 565 523'37, odpisano amortyzację wycofanych z obiegu maszyn zł 465 204'81 = zł 18 100 318'56; III. Zobowiązania: Wierzyciele: akcepty zł 1 509 900'00, banki zł 9 544 933'46, dostawcy zł 212 943'18, odbiorcy zł 370'93, różni zł 454 405'80, razem zł 11 722 553'37; Niepodjęta dywidenda za ubiegłe lata zł 47 540'00; Sumy przechodnie zł 113 368'66; IV. Specjalny r-k przejściowy różnic kursowych zł 1 086'47; Zysk zł 652 403'09; **Razem zł 39 813 798'47.**

Sumy pozabilansowe zł 221 591'00; **Razem zł 40 035 389'47.**

Rachunek strat i zysków 1936/37 r.

WINIEN. — Koszty administracji ogólnej zł 319 668'62; Koszty fabrykacji: Przeworska zł 4 321 697'78, Horodenki zł 2 791 761'19, razem zł 7 113 458'97; Koszty sprzedaży cukru Przeworska i Horodenki zł 123 093'06; Koszty kredytów: Procenty Przeworska i Horodenki zł 586 333'58; Podatki państwowe i komunalne Przeworska i Horodenki zł 323 903'09; Odpisy amortyzacyjne Przeworska i Horodenki zł 577 611'78; Asekuracja budynków, maszyn i materiałów Przeworska i Horodenki zł 34 014'87; Koszty magazynowania, ekspedycji i asekuracji cukru Przeworska i Horodenki zł 70 130'52; Koszty przynależności do Związków Przeworska i Horodenki zł 88 731'02; Wartość remanentów kampanii 1935/36 r. cukru, melasu i wytlóków Przeworska i Horodenki zł 3 337 420'13; Odpisy: wycofanych z inwentarza martwego i z budynków zł 4 034'92, z tytułu różnic kursowych walutowych zł 6 551'25, z tytułu różnic kursowych na papierach procentowych zł 156 753'54, razem zł 167 339'71; Zysk zł 652 403'09; **Razem zł 13 394 108'44.**

MA. — Pozostałość zysku z roku obrachunkowego 1935/36 zł 2 193'06; Wpływy za cukier, melas i wytloki zł 10 120 311'62; Wartość remanentu cukru, melasu i wytlóków na dz. 30/VI 1937 r. zł 3 159 740'83; Procenty i dywidenda od papierów procentowych i udziałów zł 38 517'23; Zwrot sum dawniej spianych zł 39 988'80; Wpływy ze sprzedaży: wycofanych maszyn zł 32 500'00, z inwentarza martwego i żywego zł 856'90, razem 33 356'90; **Razem zł 13 394 108'44.**

Rada Nadzorcza: (—) A. Lubomirski, (—) Stanisław Karłowski, (—) Adolf Cieński, (—) Cz. Januszewski, (—) Jerzy

Lubomirski, (—) Olgierd Markowski, (—) Kazimierz Pogonowski.

Zarząd: (—) W. Demby, (—) I. Rosiński.

Prokurenci: (—) P. Wróblewski, (—) H. Nowak.

Rewident Sądu Okręgowego jako rejestrowego w Rzeszowie: (—) Karol Talenta.

Zwyczajne Walne Zgromadzenie Akcjonariuszów, odbyte w dn. 27 listopada 1937 r., bilans powyższy oraz rachunek strat i zysków zatwierdziło i uchwalilo wypłacić PP. Akcjonariuszom dywidendę w wysokości 5% od każdej akcji wartości nominalnej zł 500 za zwrotem odnośnego kuponu, oznaczonego rokiem 1937 i upoważniło Bank Cukrownictwa, Oddział we Lwowie, do wypłaty dywidendy począwszy od 1 lutego 1938 r.

Posiadacze duplikatów akcji i kuponów, otrzymanych s. cz. na podstawie zamortyzowanych pierwotnych akcji i kuponów, winni przy realizacji przedstawić Bankowi duplikaty akcji i kuponów.

Akcjonariusze, posiadający akcje I emisji, winni zwrócić do biura naszego Towarzystwa w Przeworsku talony od powyższych akcji, celem wymiany ich na nowe arkusze kuponowe wraz z nowym talonem. 2206

Francusko-Polskie Towarzystwo Górnicze

SPÓŁKA AKCYJNA

Bilans na dz. 30 kwietnia 1937 r.

AKTYWA.—I. Majątek stały: Prawa naftowe, tereny i szyby zł 23 782 495'36; Urządzenia techniczne zł 2 992 731'37; Budynki: a) kopalniane zł 11 785'39, b) mieszkalne zł 9 735'72, razem zł 21 521'11; Inwentarz zł 11 018'23; II. Majątek płynny: Gotówka w kasie i bankach zł 12 537'38; Papiery procentowe zł 24 631'37; Zapasy: a) materiały surowe zł 67 385'10, b) materiały pomocnicze zł 556 707'18, razem zapasy zł 624 092'28; Dłużnicy: a) odbiorcy zł 288 386'12, b) dostawcy i bruttozycy zł 31 373'69, c) różne zarachowania zł 43 175'45, razem dłużnicy zł 362 935'26; Zdeponowana gotówka i papiery wartościowe zł 520'01; Straty z lat ubiegłych zł 422 155'52; **Ogółem aktywa zł 28 254 637'89.**

PASYWA. — I. Kapitały własne: Kapitał akcyjny, podzielony na 110.000 akcji wartości nominalnej po zł 120 zł 13 200 000'00; Kapitały rezerwowe: Zwyczajny kapitał zapasowy zł 19 050'04; II. Kapitał amortyzacyjny: Saldo na dz. 30 kwietnia 1936 r. zł 1 551 975'64; Amortyzacja 1936/37 r. zł 272 000'00; Razem kapitał amortyzacyjny zł 1 823 975'64; III. Rachunek specjalny przejściowy różnic kursowych zł 3 957 846'47; IV. Wierzyciele: a) banki zł 3 128 427'78, b) dostawcy i bruttozycy zł 6 686'47, c) odbiorcy zł 248 488'49, d) kredyty zł 5 825 695'11, e) różni zł 43 309'62; Razem wierzyciele zł 9 252 607'47; Zysk z okresu sprawozdawczego zł 1 158'27; **Ogółem pasywa zł 28 254 637'89.**
Ogólna kwota zobowiązań zagranicznych zł 8 954 122'89.

Rachunek zysków i strat

za czas od 1 maja 1936 r. do 30 kwietnia 1937 r.

STRATY. — Koszty ruchu szybów zł 407 950'78; Odsetki zł 408'19; Podatki państwowe i komunalne zł 9 676'27; Odpisy amortyzacyjne zł 272 000'00; Zysk z okresu sprawozdawczego zł 1 158'27; **Ogółem zł 691 193'51.**

ZYSKI.—Przychód ze sprzedaży i inne wpływy zł 691 193'51; **Ogółem zł 691 193'51.**

2211

Administracja

tygodnika „POLSKA GOSPODARCZA”

poleca

**ROCZNIKI PISMA
Z LAT UBIEGŁYCH**

po cenie niższej zł 30 za rocznik

Cukrownia Tuczo, Spółka Akcyjna

Bilans na dz. 30 czerwca 1937 r.

STAN CZYNNY. — I. Majątek stały: Posiadłość ziemska zł 53 462'13; Budynki: fabryczne zł 1 145 935'35, mieszkalne zł 407 441'96, gospodarcze zł 31 781'00, razem budynki zł 1 585 158'31; Maszyny i aparaty zł 2 468 427'09; Nowe urządzenia zł 15 805'31; Bocznicza do stacji kolejowej Jaksice: Tory zł 60 174'14; Tabor zł 42 802'59; Kolejki wąskotorowe: Tory zł 340 695'91; Tabor zł 147 895'00; Odstojniki zł 99 169'53; Ruchomośći zł 5 335'50; Inwentarz: żywy zł 4 344'00, zaprzęg zł 1 290'90; Ogółem majątek stały zł 4 824 560'41; II. Majątek płynny: Gotówka w kasie zł 5 165'00; Banki zł 456 364'93; Papiery procentowe (poż. państw.) zł 60 977'21; Akcje i udziały zł 398 559'75; Razem zł 912 066'89; Remanenty: cukier zł 953 142'03, melas zł 4 057'13, wysłodki suszone zł 4 394'50, opał, koks, kamień wapienny zł 71 690'51, worki, szpagat, tkaniny zł 13 141'42, efekty magazynowe zł 52 075'94, nasiona buraczane zł 58 671'00, razem remanenty zł 1 157 172'53; Dłużnicy: odbiorcy zł 96'00, dostawcy zł 7 083'00, różni zł 50 750'36, razem dłużnicy zł 57 929'36; Plantatorzy zł 206 832'68; Razem majątek płynny zł 2 334 001'46; **Ogółem stan czynny zł 7 158 561'87.**

STAN BIERNY. — I. Kapitały własne: Kapitał zakładowy zł 1 700 000'00; Kapitał zapasowy: saldo z roku ubiegłego zł 255 550'72, dopisano z zysku 1935/36 zł 7 271'50; Specjalny fundusz rezerwowy: saldo z roku ubiegłego zł 81 887'14, dopisano z zysku 1935/36 zł 83 622'19; Razem kapitały własne zł 2 128 331'55; II. Fundusz amortyzacyjny: saldo z roku ubiegłego zł 3 258 493'35, dopisano w roku sprawozdawczym zł 242 478'47; Razem fundusz amortyzacyjny zł 3 500 971'82; III. Zobowiązania: zobowiązania długoterminowe krajowe zł 110 074'01, zobowiązania krótkoterminowe zagraniczne zł 126 118'94; Banki zł 55 741'03; Wierzyciele: dostawcy zł 67 124'92, różni zł 292 607'17; Weksle: kredytowe zł 300 800'00, towarowe zł 94 900'00; Plantatorzy zł 812'28; Fundusze i zobowiązania specjalne: kasa pomocy urzędników i robotników zł 21 839'21, niepodniesiona dywidenda zł 612'00, rezerwa podatkowa (pozostałość z 1935/36 r.) zł 9 506'14; Razem zobowiązania zł 1 080 135'70; Sumy przechodnie: wydatki do poniesienia (podat. dochod.) zł 235 000'00, dopłata za buraki 1936/37 zł 50 507'20; Razem sumy przechodnie zł 285 507'20; IV. Zyski i straty: zysk z 1936/37 r. zł 163 615'60; **Ogółem stan bierny zł 7 158 561'87.**

Rachunek strat i zysków na dz. 30 czerwca 1937 r.

STRATY. — Koszty administracji ogólnej zł 78 861'13; Koszty personelu urzędniczego zł 112 709'09; Robocizna zł 292 043'05; Koszty fabrykacji zł 1 716 195'65; Remont zł 117 277'00; Ubezpieczenie od ognia, odpowiedzialności cywilnej i ogólnej zł 16 818'41; Opakowanie i ubezpieczenie od ognia cukru zł 122 899'62; Koszty sprzedaży i organizacji zawodowej zł 79 416'90; Koszty handlowe zł 50 688'38; Odsetki i prowizje zł 61 764'10; Podatki państwowe i komunalne zł 370 165'84; Opłaty stempłowe zł 4 474'89; Świadczenia socjalne zł 47 226'03; Gospodarstwo rolne zł 1 864'50; Różnice kursu na papierach wartościowych zł 392'04; Odpisy bezpośredniego zużycia zł 749'45; Kapitał amortyzacyjny zł 242 478'47; Remanenty z dn. 1/VII 1936 r.: cukru zł 813 472'60, melasu zł 5 019'00, wysłodków zł 7 910'00, razem remanenty zł 826 401'60; Zysk zł 163 615'60; **Ogółem straty zł 4 306 041'75.**

ZYSKI. — Osiągnięto ze sprzedaży cukru zł 4 133 818'45; Osiągnięto ze sprzedaży melasu zł 32 275'76; Osiągnięto ze sprzedaży wysłodków zł 50 426'21; Osiągnięto ze sprzedaży wapna defekacyjnego zł 10 678'23; Procenty od papierów wartościowych zł 31 725'90; Odsetki i prowizje od rachunków bieżących i inne zł 34 012'17; Różnice kursu na obcych walutach zł 6 543'96; Zwroty Polskiego Towarzystwa Ubezpieczeń Cukrowni w Warszawie z 2 000'22; Różne przychody zł 4 560'85; **Ogółem zyski zł 4 306 041'75.**

Cukrownia Kujawy, Spółka Akcyjna

w Janikowie

Bilans na dz. 30 czerwca 1937 r.

STAN CZYNNY. — Majątek stały: Janikowo: Grunty zł 88 028'53; Budynki: fabryczne zł 1 145 052'76, mieszkalne zł 559 535'99, gospodarcze zł 71 412'72, razem budynki zł 1 776 001'47; Maszyny i aparaty zł 3 567 936'97; Nowe urządzenia zł 43 365'77; Kolejki, kolejki, tabor kolejowy i bocznicze zł 112 907'84; Statki i berlinki zł 93 528'85; Inwentarz ruchomy zł 53 389'70; Inwentarz żywy zł 3 996'75; Razem zł 5 739 155'88; Pakość: Grunty zł 12 007'44; Budynki: fabryczne zł 99 918'23, mieszkalne zł 46 597'96, gospodarcze zł 11 469'78, razem budynki zł 157 985'97; Maszyny i aparaty zł 444 686'64; Kolejki, kolejki, bocznicze i tabor kolejowy zł 292 770'23; Statki i berlinki zł 6 040'42; Inwentarz ruchomy zł 11 037'60; Inwentarz żywy zł 800'00; Razem zł 925 328'30; Razem: Majątek stały zł 6 664 484'18; II. Majątek płynny: Gotówka w kasie zł 17 304'82; Rachunki bieżące w bankach zł 73 778'56; Papiery procentowe (Poż. Państw.) zł 101 112'27; Akcje i udziały zł 1 727 055'42; Remanenty: cukier zł 1 447 835'15, melas zł 24 669'87, opał zł 98 982'49, koks i kamień wapienny zł 27 506'05, worki, szpagat i tkaniny zł 23 467'02, efekty magazynowe zł 100 339'19, nasiona buraczane zł 93 376'42; Dłużnicy: odbiorcy zł 85 222'60, dostawcy zł 35 627'26, różni zł 103 484'80, wątpliwi dłużnicy zł 3 777'41; Plantatorzy zł 448 011'96; Razem: Majątek płynny zł 4 411 551'29; **Ogółem stan czynny zł 11 076 035'47.**

STAN BIERNY. — I. Kapitały własne: Kapitał zakładowy zł 3 600 000'00; Kapitał zapasowy: saldo z roku ubiegłego zł 290 024'23, dopisano z zysku 1935/36 r. zł 26 234'57; Kapitał rezerwowy (fundusz Dr Reimanna) zł 100 000'00; Razem kapitały własne zł 4 016 258'80; II. Fundusz amortyzacyjny: saldo z roku ubiegłego zł 3 670 895'36, dopisano w roku sprawozdawczym zł 457 060'85; Razem fundusz amortyzacyjny zł 4 127 956'21; III. Likwidacja filii w Pakości zł 136 777'95; IV. Zobowiązania: Zobowiązania długoterminowe krajowe zł 252 326'03; Zobowiązania krótkoterminowe zagraniczne zł 213 853'75; Wierzyciele: odbiorcy zł 1 000'00, dostawcy zł 145 318'69, różni zł 284 404'34; Weksle: kredytowe zł 535 500'00, towarowe zł 171 687'59; Plantatorzy zł 4 286'55; Fundusze i zobowiązania specjalne: fundusz urzędników i robotników zł 135 000'00, niepodniesiona dywidenda zł 20 365'20, rezerwa podatkowa utworzona z zysku 1934/36 zł 205 000'00; Razem zobowiązania zł 1 968 742'15; Sumy przechodnie: wydatki do poniesienia (pod. doch.) zł 315 000'00, dopłata za buraki kamp. 1936/37 r. zł 109 206'72, wynagrodzenie delegatów R. N. zł 48 000'00; Razem sumy przechodnie zł 472 206'72; V. Zyski i straty: Zysk za rok 1936/37 zł 344 680'96; Pozostałość z 1935/36 r. zł 9 412'68; Razem zyski i straty zł 354 093'64; **Ogółem stan bierny zł 11 076 035'47.**

Rachunek zysków i strat na dz. 30 czerwca 1937 r.

STRATY. — Koszty administracji ogólnej zł 115 977'80; Koszty personelu urzędniczego zł 150 882'95; Robocizna zł 401 168'29; Koszty fabrykacji zł 2 956 986'99; Remont zł 148 939'74; Ubezpieczenie od ognia, odpowiedzialności cywilnej i ogólnej zł 24 292'34; Opakowanie i ubezpieczenie od ognia cukru zł 202 420'60; Koszty sprzedaży i organiz. zawodowej zł 136 701'74; Koszty handlowe zł 66 210'54; Odsetki i prowizje zł 95 674'86; Podatki państwowe i komunalne zł 595 354'84; Opłaty stempłowe zł 9 196'48; Świadczenia socjalne zł 58 564'87; Utrzymanie filii w Pakości zł 46 261'67; Różnice kursu na papierach wartościowych zł 1 007'95; Kapitał amortyzacyjny zł 457 060'85; Remanenty z dn. 1/VII 1936 r.: cukru zł 1 479 040'29, melasu zł 17 897'23, wysłodków zł 567'40; Zysk zł 354 093'64; **Ogółem straty zł 7 318 301'07.**

ZYSKI. — Pozostałość per 1/VII 1936 r. zł 9 412'68; Osiągnięto ze sprzedaży cukru zł 6 949 898'07; Osiągnięto ze sprzedaży melasu zł 145 009'79; Osiągnięto ze sprzedaży wysłodków zł 63 725'57; Osiągnięto ze sprzedaży wapna defekacyjnego zł 4 808'89; Procenty od papierów wartościowych zł 76 381'00; Odsetki i prowizje od rachunków bieżących i inne zł 41 425'62; Gospodarstwo rolne zł 3 576'95; Różnice kursu na obcych walutach zł 13 141'08; Zwroty Polskiego Tow. Ubezpieczeń Cukrowni w Warszawie zł 3 689'42; Zwroty od spisanych dłużników zł 1 250'00; Różne przychody zł 5 982'00; **Ogółem zyski zł 7 318 301'07.**

Korzystajcie z Poczty Lotniczej!

I OGŁOSZENIE

WALNE ZGROMADZENIE AKCJONARIUSZÓW

Młynów i Tartaków Wągrowieckich, Spółki Akc. w Wągrowcu

odbędzie się w piątek w dn. 14 stycznia 1938 r. o godz. 16 minut 30 w lokalach naszych w Wągrowcu.

Porządek obrad:

1) Sprawozdanie Zarządu i Rady Nadzorczej, oraz przedłożenie bilansu i rachunku strat i zysków za 1936/37 r.; 2) Potwierdzenie bilansu i rachunku strat i zysków za 1936/37 r. oraz podział zysków wzgl. strat i udzielenie pokwitowania Zarządowi i Radzie Nadzorczej; 3) Wybory do Rady Nadzorczej; 4) Zmiana § 9 i § 10 statutu celem przystosowania do wymogów przepisu Kodeksu Handlowego, a które otrzymują następujące brzmienie: § 9. Walne Zgromadzenie zwołuje Zarząd w sposób przewidziany kodeksem handlowym. Rada Nadzorcza i Komisja Rewizyjna mają prawo zwoływania Walnego Zgromadzenia w wypadkach przewidzianych kodeksem handlowym. Zwyczajne Walne Zgromadzenie powinno się odbyć w ciągu pięciu miesięcy po upływie każdego roku obrotowego. Na Walnym Zgromadzeniu przewodniczy Prezes Rady Nadzorczej, lub jego zastępca. Sposób głosowania odbywa się według przepisów kodeksu handlowego. § 10. Zarząd obowiązany jest w ciągu trzech miesięcy po upływie roku obrotowego sporządzić i złożyć organom nadzorczym bilans na ostatni dzień roku obrotowego, rachunek zysków i strat za rok ubiegły oraz dokładne piśmienne sprawozdanie z działalności Spółki w tym okresie. Czysty zysk dzieli się jak następuje: a) 8 procent przeznacza się do funduszu rezerwowego, dopóki ten nie osiągnie 1/3 części kapitału zakładowego; b) z pozostałej reszty pobierać będzie zarząd 20 procent, o ile kontrakty służbowe nie będą stanowiły inaczej; c) z pozostałej reszty wyznacza się 7 procent na dywidendę dla akcjonariuszy; d) z pozostałej reszty wyznacza się tantiemę dla Rady Nadzorczej w wysokości każdorazowej uchwały Walnego Zgromadzenia a to po myśli przepisów kodeksu handlowego; 5) Wolne głosy.

PP. Akcjonariusze, którzy chcą brać udział w Walnym Zgromadzeniu, winni najpóźniej tydzień przed Walnym Zgromadzeniem złożyć akcje swoje w Młynach i Tartakach Wągrowieckich, Sp. Akc. w Wągrowcu, względnie zaświadczenia złożenia tychże u polskiego notariusza, lub w jakimkolwiek banku w Polsce z zastrzeżeniem, że takowe nie będą odebrane — wydane przez wymienną instytucję przed odbyciem się Walnego Zgromadzenia.

2215-50-52

Zarząd Spółki

I OGŁOSZENIE

Zarząd Spółki Akcyjnej

Akwawit Przemysł Ziemniaczano-Spirytusowy

zaprasza PP. Akcjonariuszów Spółki na

XVII ZWYCZAJNE WALNE ZGROMADZENIE AKCJONARIUSZÓW

które się odbędzie w dn. 14 stycznia 1938 r. o godz. 12,30 w sali posiedzeń w domu Spółki w Poznaniu przy ul. Cieszkowskiego Nr 5, z następującym porządkiem obrad:

1) Zagajenie Zgromadzenia i wybór przewodniczącego; 2) Sprawozdanie Zarządu z działalności i przedłożenie bilansu oraz rachunku strat i zysków za rok obrotowy 1936/37; 3) Sprawozdanie Rady Nadzorczej; 4) Zatwierdzenie sprawozdania Zarządu, bilansu oraz rachunku strat i zysków za 1936/37 r.; 5) Udzielenie absolutorium władzom Spółki; 6) Powzięcie uchwały w sprawie wyników bilansowych; 7) Wybór członków Rady Nadzorczej w miejsce ustępujących.

PP. Akcjonariusze, zamierzający uczestniczyć w Walnym Zgromadzeniu, winni najpóźniej na tydzień przed odbyciem Walnego Zgromadzenia złożyć w Zarządzie Spółki zaświadczenie wydane na dowód złożenia akcji u notariusza lub w następujących bankach: Bank Gospodarstwa Krajowego w Warszawie wzgl. jego Oddział w Poznaniu, Bank Dyskontowy Warszawski w Warszawie, Bank Związku Spółek Zarobkowych w Poznaniu, Bank Poznańskiego Ziemstwa Kredytowego w Poznaniu i Bank Cukrownictwa w Poznaniu.

Poznań, dn. 4 grudnia 1937 r. Akwawit Przemysł Ziemniaczano-Spirytusowy Spółka Akcyjna (—) Stefan Czekański (—) Dr Michał Skorny.

2216

Zarząd Spółki Akcyjnej Fabryk Chemicznych „Radocha“

zawiadamia PP. Akcjonariuszów, iż w wykonaniu uchwały Nadzwyczajnego Walnego Zgromadzenia Akcjonariuszów z dn. 20 lipca 1937 r. o obniżeniu kapitału akcyjnego, zarejestrowanej w dn. 26 listopada b. r. N. R. H. B. LVII 8242, Bank Amerykański w Polsce, S. A. w Warszawie, Królewska 3, będzie od dn. 14 grudnia 1937 r. wydawał

w zamian każdych dwóch obecnych akcji w. n. po zł 100

jedną nową akcją tegoż rodzaju co wymieniane (zwykłe lub uprzywilejowane) w. n. po zł 140 oraz zł 60 gotowizną.

Akcje, składane do wymiany, muszą być opatrzone wszystkimi kuponami dywidendowymi, poczynając od kuponu za 1937 r., w przeciwnym bowiem przypadku nowe akcje będą wydawane bez kuponów za te lata, za które brak było kuponów przy składanych akcjach.

2212

BANK

M I E S I Ę C Z N I K
POŚWIĘCONY BANKOWOŚCI I
ZAGADNIENIOM FINANSOWYM

ADRES REDAKCJI
i ADMINISTRACJI
WARSZAWA
NOWY ŚWIAT 7.
KONTO P.K.O. 2777

ZAWIERA

artykuły, sprawozdania, kronikę, przegląd bibliografii i prasy z zakresu pieniążnictwa i kredytu, organizacji i techniki bankowej

PODAJE

systematyczny przegląd i oświetlenie wszystkich wydarzeń i zagadnień, mających związek z bankowością i rynkiem pieniężno-kapitałowym w Polsce i z granicą

PRENUMERATA:

ROCZNA WYNOŚI zł 18, PÓŁROCZ. zł 9
NUMER POJEDYŃCZY zł 1.50
DLA PRACOWNIKÓW BANKOWYCH
PRENUMERATA ROCZNA zł 12
PÓŁROCZNA zł 6

PODRÓŻUJMY LOTEM

BILET POWROTNY

KOSZTUJE 20% TANIEJ

ŻĄDAJCIE W BIURACH PODRÓŻY
ROZKŁADU LOTÓW

PRAWO

PRZEMYSŁOWE

ROZPORZĄDZENIE PREZYDENTA R. P. O PRAWIE PRZEMYSŁOWYM
W BRZMIENIU USTAWY
Z DNIA 10 MARCA 1934 ROKU
Z OBJAŚNIENIAMI

ZEBRAŁ I OPRACOWAŁ

Roman Stanisław Ślaski

RADCA MINISTERSTWA
PRZEMYSŁU I HANDLU

NAKŁADEM TYGODNIKA

„POLSKA GOSPODARCZA”

Cena egzemplarza w oprawie płóciennej . . . . . zł 20
Z przesyłką poleconą . . . . . zł 21
Z przesyłką za zaliczeniem . . . . . zł 22

Zamówienia na „PRAWO PRZEMYSŁOWE”
przyjmuje Administracja tyg.

„POLSKA GOSPODARCZA”

WARSZAWA, UL. ELEKTORALNA 2, TELEFON Nr. 5-12-73

POLMIN

PAŃSTWOWA FABRYKA
OLEJÓW MINERALNYCH
CENTRALA L W O W AKADEMICKA 7

D O S T A R C Z A BENZYNY

MOTOROWE, FRAKCYJNE, EKSTRAKCYJNE,
WYSOKOOKTANOWE, ETYLIZOWANE.

NAFTĘ OSWIETLENIOWĄ,
PRYMUSOWĄ I SILNOPŁO-
MIENNĄ, ETER NAFTOWY.

O L E J E

KOŹYSKOWE, CYLINDROWE,
SIENIKOWE, GARBARSKIE,
TRANSFORMATOROWE, TURBINOWE,
SAMOCHODOWE, BEZBARWNE.

S M A R Y

STĄCIE I PÓŁPŁYNNE, OLEJE I SMARY PRZYSTO-
SOWANE DO WSZYSTKICH TYPÓW MASZYN.

PARAFINĘ I CEREZYNE,
ASFALTY PRZEMYSŁOWE,
PAPOWE, IZOLACYJNE, DROGOWE

KOPALNIE WŁASNE.
RAFINERIA W DROHOBYCZU
ODDZIAŁY HANDLOWE W CAŁEJ POLSCE.
STACJA BUNKROWA W GDYNI.
STACJE BENZYNOWE
W CAŁEJ POLSCE.

Lakt. Ekumenin
Pevix.
Pobna 3